

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN PROGRAMI**

**KONKORDATO SÜRECİNDE BAŞARIYI ETKİLEYEN BİR
FAKTÖR OLARAK ADLİ MUHASEBE DESTEĞİ**

Melis PARLAK

**Danışman
Prof. Dr. Rabia AKTAŞ**

MANİSA-2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans olarak sunduğum “**Konkordato Sürecinde Başarıyı Etkileyen Bir Faktör Olarak Adli Muhasebe Desteği**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2025

Melis PARLAK

ÖZET

KONKORDATO SÜRECİNDE BAŞARIYI ETKİLEYEN BİR FAKTÖR OLARAK ADLİ MUHASEBE DESTEĞİ

Ülke ekonomilerinde yaşanan krizler, döviz dalgalanmaları, riskler ve belirsizlikler ile teknolojinin hızlı gelişimi sonucu sermayenin uluslararası düzeyde hareket etmesi işletmelerin yaşam döngüsünü olumsuz yönde etkileyen sonuçlar doğurabilmektedir. İşletmeler yaşanan bu ani belirsizlikler neticesinde aslında faaliyetlerine devam edebilecekken mali darboğaza girebilirler.

Konkordato kurumu, mali darboğaza giren işletmeleri iflastan korumak ve yaşam döngülerini devam ettirebilmelerini sağlamak üzere başvuru hukuki bir yoldur. Daha açık bir ifadeyle konkordato, borçlu işletmenin, borçlarını belirli bir vade ve/veya tenzilat ile ödeme konusunda alacaklıları ile yaptığı anlaşmadır. Bu anlaşmanın üçüncü tarafı ise borçlu ve alacaklı menfaatlerini eşit düzeyde korumayı hedefleyen yargı mercileridir. Konkordato, mali zorluk yaşayan bir işletmenin sürdürülebilirliğini korurken aynı zamanda alacaklıların da haklarına iflastan daha tatmin edici düzeyde ulaşmasını ve bu sayede ülke ekonomisine ve istihdama katkısını devamlı kılmayı amaçlar.

Konkordato mali ve hukuki sonuçları olan bir süreçtir ve uygulamada “iflastan önceki aşama” olarak nitelendirilir. Bu durumda iyi hazırlanmamış bir konkordato projesi işletmenin iflasına sebep olabilecektir. Ancak bu konkordatoya taraf olan tüm kesimlerin karşılaşmak istemediği bir sonuçtur ki konkordato kurumun etkin hale getirilme sebebi de budur. Bu anlamda bakıldığında konkordato projesinin iyi hazırlanmış olması ve sürecinin iyi yönetilmesi borçlu işletmenin finansal yapısını tekrar toplamasını sağlayacaktır. Bu sürecin iyi yönetilmesi ise hukuk ve mali konuların kesiştiği nokta olan adli muhasebeye bağlı olacaktır.

Adli muhasebe, bünyesinde muhasebe, denetim, hukuk, psikoloji, sosyoloji gibi birçok bilim bulunduran, ticari faaliyetlerle ilgili sorunları hukuksal boyutta inceleyen bir meslek dalıdır. Özellikle günümüz teknolojisi ve şartlarında, finansal işlemlerin karmaşık hale gelmesi, klasik muhasebe ve denetim anlayışının bu karmaşıklığı çözümlemede yetersiz kalması yeni bir mesleğe duyulan ihtiyacı arttırmıştır.

Konkordato süreci mali ve hukuki boyutları olan bir anlaşmadır. Konkordato ilanında sunulan projenin test edilmesi noktasından başlayıp konkordatonun tasdik edilmesine kadar geçen süreçte adli muhasebenin rolü ve katkısı büyük önem arz etmektedir. Sunulan projenin güvenilirliğinin test edilmesi, uygulanabilirliğine karar verilmesi, mühlet içerisinde işletmeyi

başarıya ulaştırmaya yönelik gerekli tüm faaliyetlerin yapılması ve nihayetinde iyi niyetli işletmeler için konkordatonun başarı ile sonuçlandırılması adli muhasebe mesleğinin konkordatoya sunduğu katkıları özetlemektedir.

Konkordato sürecinde konkordato komiseri olarak karşımıza çıkan adli muhasebeciler, konkordatonun daha sağlam bir zeminde yürütülmesi için mahkemenin görevlendirmiş olduğu kişilerdir. Konkordato komiserlerin kanunda belirtilen görev ve sorumlulukları düşünüldüğünde birer adli muhasebeci oldukları açıktır. Bu anlamda konkordato sürecinin yönetilmesi, başarıya ulaştırılması ve bunun hukuksal zeminde yapılması işi ancak adli muhasebeciler tarafından yönetilebilen işlerdir.

Literatürde konkordato ve adli muhasebe ile ilgili fazlaca çalışma bulunmakla birlikte, adli muhasebenin konkordato sürecindeki rolü üzerine çalışma bulunamamıştır. Bu anlamda tezin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı, konkordato sürecinde adli muhasebenin rolü ve önemini bu süreçte konkordato komiseri olarak görev alan adli muhasebecilerin bakış açılarıyla ortaya koymak ve konkordatonun başarıya ulaşmasında iyi adli muhasebecilik uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlamaktır.

Çalışmada konkordato komiseri olarak görev yapan sekiz katılımcıdan derinlemesine görüşme tekniği ile kişisel deneyimlerini aktarmaları sağlanmış, katılımcılardan toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır.

Katılımcıların deneyimleri, içerik analizi neticesinde altı ana tema ile on dokuz alt tema oluşturularak incelenmiştir. Ana temalar, komiserlerin ortak deneyim alanları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda, konkordato sürecine sağladıkları katkılar göz önünde bulundurularak; karşılaştıkları zorluklar, kullandıkları adli muhasebe yöntemleri, konkordatonun başarıya ulaşması amacıyla kullandıkları temel uygulamalar ve mesleğin geliştirilmesine yönelik önerileri ana temalar halinde işlenmiştir. Alt temalar ise, ana temaları detaylandırmak ve komiserlerin dikkat çektikleri noktaları vurgulamak amacıyla oluşturulmuştur. Analiz sonucunda, konkordato sürecinin başarıya ulaşmasında konkordato komiserlerinin önemli rol oynadıkları, bu süreç içerisinde araştırma muhasebeci, uzman şahit, yönetim danışmanı gibi birçok görev üstlendikleri anlaşılmıştır.

İçerik analizi sonucunda elde edilen ana temalar, katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde detaylandırılarak incelenmiştir. Ana temalar adli muhasebecilerin süreç içerisindeki rollerini, üstlendikleri görevleri, karşılaştıkları zorlukları, kullandıkları yöntemleri ve meslek adına sundukları iyileştirme önerileri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Ana temaların detaylı anlatımı alt temalar ile sağlanmış, katılımcıların üzerinde durdukları alanlar aktarılmıştır. Ana

tema ve alt temaların oluşmasında kullanılan görüşme formu referans ile katılımcıların verdiği cevaplar esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Adli Muhasebe, İflas, İcra ve İflas Kanunu, Konkordato Komiserliği, Hile Denetimi, Uzman Şahit, Bilirkişilik

ABSTRACT

FORENSIC ACCOUNTING SUPPORT AS A FACTOR AFFECTING SUCCESS IN THE CONCORDAT PROCESS

Crises in national economies, currency fluctuations, various risks and uncertainties, and the rapid advancement of technology have led to the international movement of capital, which can have negative impacts on the life cycles of businesses. As a result of these sudden uncertainties, businesses may find themselves in financial distress even when they are otherwise capable of continuing their operations.

The institution of concordat (composition) is a legal remedy applied to protect businesses facing financial difficulties from bankruptcy and to ensure the continuation of their life cycle. More specifically, a concordat is an agreement made between a debtor business and its creditors to repay debts within a specified timeframe and/or with a reduction. The third party to this agreement is the judicial authority, whose role is to protect the interests of both debtor and creditors in a balanced manner. The concordat aims not only to preserve the sustainability of businesses experiencing financial hardship but also to enable creditors to recover their claims in a more satisfactory manner than they would in the case of bankruptcy, thereby contributing to the national economy and employment.

A concordat is a process with both financial and legal consequences and is commonly referred to in practice as the “pre-bankruptcy stage.” In this context, a poorly prepared concordat plan can lead to the bankruptcy of the business. However, this is an outcome that all parties involved in the concordat process strive to avoid—indeed, the institution exists to prevent such outcomes. Therefore, a well-prepared concordat plan and effective management of the process can enable the debtor business to restore its financial structure. It is evident that the successful management of this process depends on forensic accounting, which lies at the intersection of law and finance.

Forensic accounting is a profession that combines disciplines such as accounting, auditing, law, psychology, and sociology to examine commercial issues from a legal perspective. Especially in today’s technological and economic environment, the increasing complexity of financial transactions has rendered traditional accounting and auditing practices insufficient, thus creating a growing need for this new profession.

The concordat process is an agreement with both financial and legal dimensions. From the stage of testing the feasibility of the proposed plan at the time of the concordat declaration to its final approval, the role and contribution of forensic accounting are of great importance.

Testing the reliability of the proposed plan, determining its applicability, carrying out all necessary activities to lead the business to success during the grace period, and ultimately ensuring that the concordat is successfully concluded for well-intentioned businesses—all of these summarize the contributions that forensic accounting offers to the concordat process.

In the concordat process, forensic accountants serve as concordat commissioners appointed by the court to ensure the process is carried out on a solid legal and financial foundation. Considering the duties and responsibilities assigned to them under the law, it is clear that these commissioners function as forensic accountants. Therefore, managing the concordat process, ensuring its success, and doing so on a legal basis are responsibilities that can only be effectively undertaken by forensic accountants.

Although the literature contains numerous studies on both concordat and forensic accounting, there is a lack of research specifically focusing on the role of forensic accounting in the concordat process. In this respect, the study is expected to contribute to the literature.

The aim of this study is to reveal the role and importance of forensic accounting in the concordat process from the perspectives of forensic accountants serving as concordat commissioners, and to contribute to the development of effective forensic accounting practices that can enhance the success of concordats.

In this study, in-depth interviews were conducted with eight participants serving as concordat commissioners to gather their personal experiences. The data collected from participants were interpreted using content analysis methodology.

Based on the experiences of the participants, six main themes and nineteen sub-themes were identified through content analysis. The main themes were established by considering the shared areas of experience among the commissioners. In this context, the themes were structured around the contributions of commissioners to the concordat process, the challenges they faced, the forensic accounting methods they used, the core practices applied to ensure the success of the concordat, and their suggestions for the development of the profession. The sub-themes were designed to further elaborate on the main themes and to highlight specific points raised by the commissioners. The analysis revealed that concordat commissioners play a critical role in the success of the concordat process, undertaking various roles such as investigative accountant, expert witness, and management consultant throughout the process.

The main themes obtained from the content analysis were detailed and examined based on the responses provided by the participants. These themes reflect the roles forensic accountants play during the process, the responsibilities they assume, the challenges they face, the methods they employ, and their suggestions for the improvement of the profession. The

elaboration of the main themes was supported by sub-themes, and the areas emphasized by the participants were presented. The interview guide used in the study and the responses given by the participants were taken as the basis for the development of these themes and sub-themes.

Keywords: Concordat, Forensic Accounting, Bankruptcy, Enforcement and Bankruptcy Law, Concordat Commissionership, Fraud Audit, Expert Witness, Expertise

TEŞEKKÜR

Öncelikle çalışmamın her aşamasını titizlik ile takip eden, bilgi ve deneyimlerini esirgemedi, sabırla bana yol gösteren, danışman hocam sayın Prof. Dr. Rabia AKTAŞ' a,

Lisansüstü eğitim hayatımda karşılaştığım tüm zorluklarda rahatça tecrübesine başvurabildiğim, emeğini ve sevgisini çokça hissettiğim hocam sayın Prof. Dr. Sibel KARĞIN' a ve eğitimimde emeği olan tüm hocalarıma,

Bu zorlu süreçte en büyük destekçim, maddi ve manevi olarak her zaman motivasyon kaynağı olarak yanımda olan ve eğitim hayatına kaldığım yerden devam etmeme vesile olan sevgili eşim Mehmet PARLAK' a,

Eğitimi ve bilgiye ulaşmayı en önde tutan bir öğretmen olarak, her daim desteğini hissettiğim kardeşim Şahin YILDIRIM' a,

Hayat boyu bana ve başarılarıma sağladıkları katkıları ve desteklerini kelimelerle anlatamayacağım sevgili annem Emine YILDIRIM ve babam Yılgün YILDIRIM' a,

Kariyer hayatımda attığım adımların ve eğitimimin her zaman baki destekçisi olan işverenim sayın Barış MARABA' ya ve müdürüm sayın Mustafa NEŞELİ' ye

Meslek hayatım ve çalışmama sağladığı katkıları, sabrı ve özverileri için meslektaşlarım sevgili Ertekin ŞENTÜRK ve Arzu GÜZELDEREN' e,

Yürekten teşekkürü ve hürmeti bir borç bilirim.

Melis PARLAK

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR.....	xv
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
RESİM LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

KONKORDATO KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

1.Konkordato Kavramı	3
1.1.Konkordatonun Nedenleri	5
1.2. Konkordatonun Amaçları	7
1.3.Konkordatonun Türkiye Tarihçesi	8
1.4.İflas Erteleme.....	9
1.4.1.Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık İfadeleri	12
1.4.2. İflas Erteleme Yerine Konkordato	15
1.5. Türk Hukuk Sisteminde Konkordato.....	16
2.Konkordato Türleri.....	17
2.1 Resmi Makamların Bulunup Bulunmamasına Göre.....	18

2.1.1 Mahkeme Dışı konkordato.....	18
2.1.2 Mahkeme İçi Konkordato	19
2.2 Yapıldığı Zamanına Göre	19
2.2.1 İflas Dışı Konkordato.....	19
2.2.2 İflas İçi Konkordato	20
2.3. Yapılış Amacına Göre	20
2.3.1. Borçların Tasfiyesine Yönelik Konkordato	20
2.3.2. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato	21
2.4. Yapılış Tarzına Göre	21
2.4.1. Vade Konkordatosu	21
2.4.2. Tenzilat Konkordatosu.....	22
2.4.3. Karma Konkordato.....	22
3. Konkordato Sürecinin İşleyişi	23
3.1. Konkordato Talebi.....	24
3.1.1. Konkordato Ön Projesi	25
3.1.2. Malvarlığının Durumunu Gösterir Belge.....	26
3.1.3. Alacak ve Alacaklı Listesi ile Karşılaştırmalı Tablo	28
3.1.4. Makul Güvence Veren Denetim Raporu.....	28
3.2. Geçici Mühlet	29
3.4. Kesin Mühlet	31
3.4.1. Kesin Mühletin Alacaklılar Bakımından Sonuçları	32
3.4.2. Kesin Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları.....	32
3.4.3. Alacaklılar Kurulu	33
3.5. Konkordato Tasdiki	34
4.Konkordato Komiserleri.....	36

BÖLÜM II
ADLİ MUHASEBECİLİK VE KONKORDATO SÜRECİNDE ADLİ MUHASEBECİ
OLARAK KONKORDATO KOMİSERLİĞİ

1.Adli Muhasebe Kavramı.....	38
2.Adli Muhasebe Mesleğinin Gerekliliği ve Tarihsel Gelişimi.....	39
3.Adli Muhasebe Mesleğinin Denetimden Farkı.....	43
4.Adli Muhasebe Mesleği ve Kapsamı.....	46
4.1.Adli Muhasebecilik Mesleğinin Kapsamı	49
4.1.1. Dava Desteği	49
4.1.2.Hile Denetçiliği ve Araştırmacı Muhasebecilik.....	50
4.1.3 Uzman Şahitlik.....	56
4.2. Adli Muhasebecilik Mesleğinde Soruşturma Teknikleri.....	56
4.2.1. Kırmızı Bayraklar	57
4.2.2. Benford Kanunu.....	57
4.2.3. Veri Madenciliği	58
4.2.4. Büyük Benzerlik Faktörü	61
5. Bir Adli Muhasebecilik Örneği: Konkordato Komiserliği.....	61
5.1. Konkordato Davalarındaki Adli Muhasebeci: Konkordato Komiseri. 61	
5.1.1. Konkordatoya Başvuracak İşletmenin İncelenmesi.....	64
5.1.2. Konkordatonun Ön Projesinin Hazırlanması	65
5.1.3. Mal Varlığını Gösterir Belgelerin Hazırlanması.....	66
5.1.4. Diğer Belgelerin Hazırlanması.....	66
5.1.5. Alacaklılara Sunulacak Teklifin Hazırlanması	67
5.1.6. Konkordato Komiserinin Diğer Katkıları	68

BÖLÜM III
KONKORDATO SÜRECİNDE ADLİ MUHASEBECİLERİN ROLÜ ÜZERİNE
NİTEL BİR ARAŞTIRMA

1.Literatür	70
2.Konkordato Sürecinde Adli Muhasebenin Rolüne İlişkin Konkordato Komiserlerinin Görüşlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma.....	73
2.1.Araştırmanın Konusu ve Amacı	73
2.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları.....	74
2.3. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Oluşturulması	75
3.Derinlemesine Görüşme Tekniği.....	77
4.İçerik Analizi	79
5. Konkordato Sürecinde Adli Muhasebe Desteği: Derinlemesine Görüşme Formu ile İçerik Analizi Sonuçları	80
5.1.Konkordato Komiserine (Adli Muhasebeci) Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	80
5.2.Derinlemesine Görüşme Formları Temelli İçerik Analiz Temaları ...	126
6. Analiz Sonuçları	127
6.1. Ana Tema 1.: Konkordato Sürecindeki Asli Destekçi: Adli Muhasebeci.....	127
6.1.1. Alt Tema 1.: Adli Muhasebecilerin Kimliği ve Yetkinlikleri.....	127
6.1.2. Alt Tema 2.: Araştırmacı Muhasebecilik.....	128
6.1.3. Alt Tema 3.: Hile Denetçisi	128
6.1.4. Alt Tema 4.: Dava Desteği.....	129
6.1.5. Alt Tema 5.: Yönetim Danışmanı.....	129
6.2. Ana Tema 2.: Süreçteki Zorluklar	129
6.2.1. Alt Tema 1.: Veriye Ulaşma ve Doğrulanabilirlik.....	129
6.2.2. Alt Tema 2.: Zamanlama	130
6.2.3. Alt Tema 3.: Psikoloji ve Bilgi Akışı.....	130
6.3. Ana Tema 3.: Hile ve Suistimale Karşı Adli Muhasebe Yöntemleri	130

6.3.1. Alt Tema 1: Kırmızı Bayraklar	131
6.3.2. Alt Tema 2: Tespit Yöntemleri	131
6.3.3. Alt Tema 3: Gözlem, Psikoloji ve İletişim	132
6.4. Ana Tema 4: Konkordatoda Başarıya Ulaşmanın Temel Taşları.....	132
6.4.1 Alt Tema 1.: İş Birliği, İletişim ve Rehber:	133
6.4.2. Alt Tema 2.: Mesleki Bilgi ve Tecrübe.....	133
6.4.3. Alt Tema 3.: Şeffaflık ve İyi Niyet	134
6.5. Ana Tema 5.: Adli Muhasebecilere Duyulan Güven	134
6.5.1. Alt Tema 1.: Yargısal Kararlara Güven Etkisi.....	134
6.5.2. Alt Tema 2.: Diğer Paydaş Güveni	134
6.6. Ana Tema 6.: Türkiye’de Mesleğin Durumu	135
6.6.1. Alt Tema 1.: Mevzuat Yönünden.....	135
6.6.2 Alt Tema 2.: Uygulama Yönünden	135
6.6.3. Alt Tema 3.: İyileştirme Yöntemleri.....	135
SONUÇ.....	136

KISALTMALAR

ACFE	Association of Certified Fraud Examiners (Sertifikalı Hile Denetçileri Birliği)
AICPA	American Institute of Certified Public Accountants (Amerikan Sertifikalı Mali Müşavirler Odası / Uluslararası Yeminli Muhasebeciler Birliği)
FBI	Federal Bureau of Investigation (Federal Soruşturma Bürosu)
GKGMİ	Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri
HMK	Hukuk Mahkemeleri Kanunu
IRS	Internal Revenue Service (ABD Gelir İdaresi)
İİK	İcra ve İflas Kanunu
KGK	Kamu Gözetimi Kurumu
PCAOB	Public Company Accounting Oversight Board (Kamu Şirketleri Muhasebe Denetim Kurulu)
RSF	Relative Size Factor (Büyük Benzerlik Faktörü)
SEC	Securities and Exchange Commission (Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu)
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SOX	Sarbanes-Oxley Yasası
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
YMM	Yeminli Mali Müşavir

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Konkordato İlan Eden Şirketlerin Konkordato İlan Etme Sebepleri.....	6
Tablo 2. Türkiye’de Son 7 Yıldaki Konkordato Kararları.....	36
Tablo 3. Adli Muhasebe ve Denetim Arasındaki Farklar	45
Tablo 4. Hile Vaka Örnekleri.....	54
Tablo 5. Katılımcıların Kişisel Özellikleri	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İflas Erteleme Süreci	11
Şekil 2. Konkordato Sürenin Şematik Gösterimi	23
Şekil 3. Hile Üçgeni	51
Şekil 4. Hile Ağacı.....	55

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Karnak Tapınağı’na Ait Bir Muhasebe Kaydı.....	42
---	----

EKLER LİSTESİ

EK 1: Görüşme Formu	154
---------------------------	-----

GİRİŞ

Konkordato, işletmelerin finansal durumlarını etkileyen olaylar karşısında mali darboğaza girmeleri ancak faaliyetlerine devam edebilecek potansiyele sahip oldukları zaman başvurabildikleri hukuki bir yoldur. Türk hukuk sisteminde, mali zorluk yaşayan işletmeleri iflastan korumak ve varlıklarını devam ettirebilmek amacıyla 2018 yılından beri aktif halde kullanılan konkordato, borçlunun alacaklılarıyla yaptığı bir anlaşmadır. Bu anlaşma şartları (ön proje) mahkemeye ve alacaklıların bilgisine sunulur ve kanunun ön gördüğü oranda olmak şartıyla alacaklılar tarafından kabul edildiği takdirde konkordato süreci başlar.

Konkordato geçici mühlet süresi, başvuru sırasında istenen evrakların tam olması şartıyla borçluya tanınır. Üç aylık süre içerisinde (komiser onayına istinaden iki ay daha uzatılabilir) faaliyetlerinin devam etmesi halinde mali durumunun düzeleceğine dair kanıtlar bulunan borçlu işletme, kesin mühlet için aranan şartları yerine getirdiği takdirde bir yıl süreyle (komiser onayına istinaden altı ay daha uzatılabilir) konkordato alabilir.

Konkordato sürecinde başarıyı etkileyen faktörlerden biri de adli muhasebeciler olarak atfedilen konkordato komiserlerinin sürece sundukları katkılardır. Öyle ki projenin hazırlanması, geçici mühlet içerisindeki uygulamalar, kesin mühlet içerisindeki uygulamalar ve konkordatonun tasdiki aşamalarının tamamında adli muhasebecilerin desteği büyük rol oynamaktadır.

Adli muhasebeciler birer rehber, denetmen, hukukçu ve finans uzmanıdır. Adli muhasebe tanımı, yargıya intikal etmiş ya da etmesi muhtemel olan finansal olayların çözümlenmesi noktasında ortaya çıkmaktadır. Muhasebe bilgisini mahkeme bilgisi haline getirerek, sürece “uzman şahit” olarak dahil olurlar ve mahkeme nezdinde “dava desteği” sunarlar.

Adli muhasebecilik tanımı konkordato sürecine uygulandığında, konkordato komiserleri karşımıza çıkar. Konkordato komiserleri, konkordato talep eden işletmenin muhasebe ve finans bilgisinin güvenilirliğini analiz eder, mahkemeye sunmuş olduğu ön projenin uygulanabilir olup olmadığını teyit eder, mühlet sürelerini almış işletmelerin finansal zorluklardan kurtulabilmeleri adına çalışmalar yürütür ve tüm bu edindiği bilgileri mahkemeye sunarak konkordato tasdiki kararına direkt olarak katkıda bulunur. Bu açıdan bakıldığında konkordato komiserlerinin süreç içerisindeki rolleri, konkordatonun başarıya ulaşmasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkar.

Çalışmanın amacı, konkordato sürecinde adli muhasebenin rolü ve önemini bu süreçte konkordato komiseri olarak görev alan adli muhasebecilerin bakış açılarından ortaya koymak ve konkordatonun başarıya ulaşmasında iyi adli muhasebecilik uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlamaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde konkordato kavramına genel bakış ile konkordatonun tanımı, başvuru şartları, mühlet süreleri ve konkordatoya taraf olanlar açısından sonuçları incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümü konkordatonun kanunda belirtilen şekli ile oluşturulmuş ve İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan kronoloji takip edilmiştir.

İkinci bölümde adli muhasebeye genel bir bakış olarak tanımı, üstlendiği görevler, gereklilikleri ve önemi üzerinde durulmuş, aynı zamanda adli muhasebeci olarak nitelendirdiğimiz konkordato komiserleri incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü, birinci ve ikinci bölümde yer alan bilgilerin uygulamalı anlatımı şeklinde ilerlemiştir. Konkordato komiserliği görevini ifa eden sekiz adet katılımcıdan konkordato sürecindeki deneyimleri ve sürece katkılarının anlatılması istenmiştir. Katılımcılardan istenen veriler “yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formu” ile yüz yüze ve online platformlarda derinlemesine görüşme tekniği ile oluşturulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve sonuçları açıklanmıştır.

BÖLÜM I

KONKORDATO KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Ülke ekonomilerinde gerçekleşen ani dalgalanmalar, krizler ve belirsizlikler işletmelerin sürdürülebilirliği açısından büyük önem arz etmektedir. Bu gibi faktörler işletmelerin nakit dengelerini etkilemekte, finansal zorluklar oluşturmakta ve nihayetinde işletmeleri iflas noktasına kadar taşımaktadır. Konkordato kurumu, hukuksal bir dayanakla, darboğazda olan işletmelerin yaşamlarına devam etmesini amaçlayan, aynı zamanda işletmeden alacaklı olanların alacaklarını tahsil edebilmesine imkân veren bir uzlaşma yöntemi olarak kullanılmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde konkordato kavramı, nedenleri, özellikleri, süreci ve sonucu etkileyen faktörleri anlatılmıştır.

1.Konkordato Kavramı

Ticari faaliyetlerine olağan akışında devam eden işletmelerin, ülke ekonomisinde yaşanan krizler nedeniyle mali yapısının bozulması durumunda sürdürülebilirliğini devam ettirmesi amacıyla tanınan ve alacaklılarına alacaklarını tahsil etme imkânı sunan hukuksal dayanağa konkordato denilmektedir. Konkordatonun amacı, mali durumu bozulan işletmenin yeniden faaliyetlerine devam edebilecek düzeyde güçlendirilmesiyle birlikte alacaklıların alacaklarını korumak ve işletmelerin ülke ekonomilerine katkılarının devamlılığını sağlamaktır.¹ Mali durumu kötüye giden bir işletmenin tüm borçlarını ödeyip faaliyetlerine devam edebilmesi imkansızdır. Bu durumda işletme iflas edecek ve önce davranan alacaklılar icra yoluyla haklarını tahsil edecekler ve diğer alacaklılar haklarından vazgeçmek durumunda kalacaklardır. Konkordato, borçluya belirli bir mühlet vererek finansal durumunu tekrar

¹ Benzer tanımlar için bakınız; Gören, Ö., (2018), Konkordato (İflas Ertelemesi Yerine), Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:444, S.48-57.; Besen, M., Tat, O., (2019), Konkordato Sürecinde Mühlet, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, S.357-390.; Karakoç, Y., (2014), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:16, Özel Sayı, S.1-1087.; Uyar, T. (2019), Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.; 7101 Sayılı İcra Ve İflâs Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete, Sayı: 30361. Md.13.; Demir, G., Teker, S. (2019), İflas Erteleme ve Konkordato, Press Academia Procedia, Cilt:9, Sayı:1, S.278-284.; Pekcanitez H., Atalay, O., Özekes, M. (2019), İcra ve İflas Hukuku, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

güçlendirmesine destek olan, alacaklıların ise eşitlik ilkesi altında belirli bir vadede alacaklarını tahsil etmeye imkân veren bir sözleşmedir.²

Konkordato sözcüğü etimolojik olarak Fransızca “concordat” ve İtalyanca “concordato”³ sözcüklerinden dilimize geçmiştir. Latince “concordatum” olarak adlandırılan bu sözcük “anlaşmak, duygu ve düşüncelerde birliğe varmak” anlamı taşır. Konkordato ilk olarak “1850 tarihli Kanunname-i Ticaret” ile hukuk alanımıza girmiş ve 1929 yılında kabul edilmiş olan ilk “İcra ve İflas Kanunu”ndan itibaren varlığını sürdürmüştür. Bu yöntem pek çok hukuk sisteminde uygulanmış ve günümüzde İsviçre, İtalya ve Belçika hukuk sistemlerinde varlığını sürdürmektedir.⁴

Konkordato, mali durumu bozulan işletmelerin alacaklıları ile yaptığı ödeme anlaşmasıdır. Bu anlamda borçlunun yapacağı teklifin alacaklılar tarafından kabul görmesi gerekir. İcra ve İflas Kanunu (İİK) madde 302’e göre borçlunun teklifinin kabul edilmesi için; alacaklı ve alacakların yarısının ya da alacaklıların dörtte biri ve alacakların üçte ikisi çoğunluğunun oluşması gerekir. Alacaklılar borçlu teklifini kabul etmediği takdirde konkordato başvurusu reddedilir.⁵ Konkordato ön projesinin alacaklılar tarafından kabul edilmesiyle birlikte konkordato kararını vermeye yetkili olan asliye ticaret mahkemeleri konkordato sürecini başlatır. Borçlu borçlarını vadesi geldiği halde ödeyemeyen ya da ödeyememe tehlikesi altında bulunduğu durumlarda, borçlarına vade verilmesi ve muhtemel bir iflastan korunması amacıyla konkordato talep edebilir. Ayrıca konkordato “iflasın ve tasfiyenin bir alternatifi” olarak, borçluya ayakta kalma imkânı vermektedir. Bu anlamda bakıldığında konkordatoda borçlunun menfaatleri ön planda tutsa da alacaklılarında iflas halinde elde edeceği miktardan daha fazlasını konkordato ile elde edebilmesini sağlar. İsviçre İcra ve İflas Kanunu’nda konkordato “hukuki lütuf” olarak tanımlanmıştır. Konkordatoda borçlu menfaatleri ön planda olsa da alacaklılarında menfaatleri korunmaktadır.⁶ İcra hukuku borçlu ve alacaklı arasında menfaatlerin korunmasına önem verir. Hukuka intikal etmiş konular iki taraf arasındaki herhangi bir sebebe dayanan çıkar çatışması sonucu oluşmuştur. Bu

² Pekcanitez, Atalay, Özkes, (2019), S.7-8.

³ www.sozluk.gov.tr , Erişim tarihi: 22.10.2024.

⁴ Uyar, T. (2019), “Sayın Prof. Dr. Ali Cem Budak’ın 4.10.2018 tarihinde, MİHBİR ‘in (Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği’ nin) Antalya ‘da olan 16. Geleneksel Toplantısında yaptığı açılış konuşmasından alıntılanmıştır.”

⁵ İcra ve İflas Kanunu, Md.302.

⁶ Uyar, T., (2019); Pekcanitez H., Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ders Notları, <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=yeni-konkordato-hukumleri.pdf> Erişim Tarihi: 30.10.2024.; Cebe, M.S., (2022), Konkordatonun Tasdiki, İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 32. S. 19-51.

anlamda özellikle borçlu ve alacaklı arasındaki dengenin korunması, hukukun temel amacı olan “zıt durumları denkleştirme” ile mümkündür. Nitekim “iyileştirme hukuku”⁷ kurumlarının temel amacı da hem borçlunun finansal olarak hayatta kalmasını hem de alacaklıların alacaklarını azami ölçüde tahsil edebilmesini sağlamaktır.

Türkiye’de konkordato, İcra ve İflas Kanunu kapsamında düzenlenmiş ve 15.03.2018 tarihli 30361 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanan 7101 sayılı İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile işlevsel hale getirilmiştir. Yapılan değişiklik ile diğer bir iyileştirme yöntemi olan iflas erteleme kurumu ortadan kaldırılmıştır. İflas erteleme kurumu alacaklıların hakkını bertaraf eden bir iyileştirme yöntemi olduğundan yürürlükten kaldırılmış ve yerine alacaklı ve borçlu menfaatlerini eşit düzeyde gözetken konkordato kurumu işlevsel hale getirilmiştir. 7101 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile iflas erteleme kurumunun yürürlükten kaldırılmış, konkordato kurumunun yeniden düzenlenmiş, konkordato komiserinin görev ve yetkileri belirlenmiş ve borçlunun iflası hâlinin (konkordatonun sonlanması) açıklanmıştır.⁸

Konkordato ekonomik sebeplere bağlı olarak darboğaza giren işletmelerin kullandığı bir yöntemdir. Konkordato talebinin nedenleri şu şekilde açıklanabilir;

1.1.Konkordatonun Nedenleri

Ekonomik koşullarda yaşanan olumsuzluklar, döviz karşısında ulusal para biriminin değer kaybetmesi, faiz oranlarındaki değişiklikler, enflasyonda artış eğilimi ve öngörülemeyen iktisadi olaylar neticesinde işletmeler borçlarını ödeyememe tehlikesi altına girebilir. Esasında ticari hayatına devam etmesi mümkün iken işletmeler, malvarlıkları ve borçları arasındaki dengesizlikler sebebiyle iflas tehlikesi altına kalabilir. Konkordatonun asıl nedeni ekonomide yaşanan krizlerdir. Bu krizler alacaklardan tahsilat yapamama, banka kredi faiz oranlarındaki artış, yerel para

⁷ İyileştirme Hukuku: İcra ve İflas Hukuku’ndan doğan, borçluların içinde bulunduğu ekonomik zorlukları aşarak ticari varlıklarını devam ettirmeleri için gerekli çareleri inceleyen hukuk dalıdır. Zamanla bağımsız interdisipliner bir alan olarak şekillenmeye başlamışsa da İcra ve İflas Hukuku’ndan bağımsız düşünülmemelidir. Şahin, Ç.S., (2020), Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksel Lisans Tezi, İstanbul.

⁸ Bilen, C.İ., Güler, S., (2019), Konkordato ve Alacaklıların Akıbeti, Vergi Dünyası, Sayı: 449, S.81-97.

biriminin değer kaybı, döviz kurundaki dalgalanma gibi şekillerde kendini gösterebilmektedir.⁹

Tablo 1. Konkordato İlan Eden Şirketlerin Konkordato İlan Etme Sebepleri

Konkordato Sebebi	Kişi Sayısı
Alacaklılara ödemeleri zamanında yapamama	21
Şirket ve şahsın prestijini koruma	21
Bankanın çekilen krediyi geri istemesi	4
Artan kira ücreti	2
Döviz kurundaki dalgalanma	15
Müşterilerin ödemelerini zamanında yapmaması	13
Hisse senetlerinin düşmesi	1
Türk lirası değer kaybı	21
Satışlarda azalma	21
İthal mal almanın kur farkı nedeniyle zorlaşması	11

Kaynak: Adıgüzel, S. (2019) Lojistik Şirketlerin Konkordato Nedenleri, Al-Farabi International Juornal on Social Sciences, Cilt: 3, Sayı:3, S.148.

Konkordato ilan eden işletmelerin konkordato ilan etme nedenlerini araştıran nitel bir çalışmada, görüşme tekniği kullanılmış ve katılımcılara konkordato nedeni sorulduğunda 21 kişi şirketin ve şahsın prestijini korumak amacıyla konkordato talep ettiklerini, alacaklılara ödemeyi zamanında yapamama nedeniyle konkordato talep edildiği cevabını vermiştir. 21 kişi Türk lirasındaki değer kaybının konkordato sebebi olduğunu, 11 kişi ithal mal almanın kur farkı nedeniyle zorlaşması sebebinin önemli bir etken olduğunu, 15 kişi döviz kurlarındaki dalgalanma sebebiyle, 4 kişi bankanın çektikleri krediyi geri istemesi nedeniyle, 2 kişi, artan kira gelirlerini ödeyemediklerinden, 13 kişi müşterilerinin ödemelerini zamanında yapmaması

⁹ Adıgüzel, S. (2019) Lojistik Şirketlerin Konkordato Nedenleri, Al-Farabi International Juornal on Social Sciences, Cilt: 3, Sayı:3, S.148.

nedeniyle, 21 kişi de satışlardaki azalma nedeniyle konkordato ilan edildiğini belirtmişlerdir.¹⁰

Konkordato nedenlerinin başında ekonomik zorluklar gelse de bu talebin başkaca sebepleri de olabilir. Örneğin yaşanan covid-19 salgını gibi küresel krizler ya da doğal afetler şirket faaliyetlerinin durmasına veya azalmasına sebep olabilir. İşletmelerin almış olduğu yanlış yatırım kararları, hızlı değişen pazar koşullarına uyum sağlayamama, teknolojik gelişmelerden ve yeniliklerden uzak kalma, işletmenin nakit akış sorunları (likidite) sorunları yaşaması, yüksek faizli kredileri ödeme güçlüğu gibi işletme içi krizler faaliyetlerin durmasına ya da yavaşlamasına ve buna bağlı olarak borç- alacak dengesinin bozulmasına sebep olabilir. Ayrıca işletme içi yaşanan krizler ilgili taraflarca yorumlandığında, alacaklıların tahsil isteği, paydaşların pay haklarını koruma çabaları, iş ortaklıklarının sürekliliği, diğer işletmeleri (müşteriler ya da tedarikçiler) etkileyen finansal etmenler, işletme sürekliliğinin ve istihdamın korunması zorunluluğu şirketleri konkordato talep etmeye iten sebepler arasında sayılabilir.

Konkordato kurumunun işlevsel hale getirilmesinin bir nedeni de işletmelerin ÷lke ekonomisine olan katkılarıdır. İşletmelerin ekonomik büyümeye katkıları, sağladıkları istihdam ve nihai tüketiciler için ürettikleri faydalar düşün÷ldüğ÷nde işletmelerin sürdür÷lebilirliği önem arz etmekte ve kanun koyucular tarafından bu ilke desteklenmektedir.

Konkordatonun kanunlar tarafından desteklenmesi, çerçevesinin çizilmesi ve şartlarının belirlenmesi tüm bu sayılan nedenlerden etkilenen işletmeleri ve tüm ilgili tarafları koruma amacı gütmektedir.

1.2. Konkordatonun Amaçları

Konkordatonun temel amacı borçlıların ticari hayatlarına devam etmesini sağlarken aynı zamanda alacaklıların da haklarını korumaktır. Konkordato borçlu işletme açısından bakıldığında faaliyetlerine devam edebilecekken ekonomik koşullar nedeniyle iflas tehlikesi altına girmesiyle sebebiyle tercih edilmektedir. Buna karşın alacaklılar açısından değerlendirildiğinde, borçlu işletmenin iflası sonrası icra takibini önce başlatan alacaklılar haklarını alabilecekken diğer alacaklılar için aynı durum söz konusu olmayabilir. Alacaklılar tarafından yasal takibin hemen başlatılmasıyla söz

¹⁰ Adıg÷zel, (2019), s.149-150.

konusu alacaklarını tahsil edebilirken, borçluya karşı iyi niyetle yaklaşan alacaklarını hiç tahsil edememe riski ile karşılaşır. Konkordato alacaklılar arasında eşitlik sağlayan ve borçlu işletmenin faaliyetlerine devam ederken borçlarını ödemesini sağlayan bir iyileştirme işlemidir.¹¹

Konkordatonun bir diğer amacı ise ekonomik dengenin korunmasıdır. Konkordato kurumu borçlu ve alacaklılar arasında kaybolmuş olan nakit dengesini yeniden sağlamayı hedefleyerek piyasadaki istikrarı korumayı amaçlamaktadır. İşletmelerin ülke ekonomilerine ve istihdama katkıları düşünüldüğünde, konkordatonun bir diğer amacı kamusal yararları korumaktır.

Konkordato kavramı kanunlarımızda yeni olsa da tarihi itibarıyla uzlaşma ve yeniden yapılandırma olarak hukuk sistemlerinde mevcuttur.

1.3.Konkordatonun Türkiye Tarihçesi

İcra ve İflas Kanunu 1929 yılında ilk kez yürürlüğe girmiş ve İsviçre İcra ve İflas Kanunu'nun Türkçeye çevrilmesi ile uygulanmaya başlamıştır. Ancak ilk kanunumuz uygulamada başarısız olmuş ve 1932 yılında yenilenerek tekrar uygulanmaya başlamıştır. Üzerinde belirli aralıklarla ve büyük çaplarda değişiklikler yapılmıştır.¹² Konkordato kurumunun İcra ve İflas Kanunu'nda işlevsel hale getirilmesi 7101 sayılı kanun ile yapılan değişikliktir.

Konkordatonun Osmanlı hukukuna tam anlamıyla ilk girişi 1850 yılında “Kanunname-i Ticaret” ile ve 1807 Fransız Ticaret Kanunu'nun etkisiyle olmuştur.¹³ Kanunnamede konkordato başlığı ilk kez geçtiğinden konkordato tanımına yer verilmiş ve konkordatoya ilişkin düzenlemeler açıklanmıştır. Konkordato kanunnamede “uzlaşma ve uyuşma” manasına kullanılmış ve iflas ile iç içe geçmiş şekilde açıklanmıştır. Bununla birlikte iflâsa ilişkin hükümler hem 1807 Fransız Ticaret Kanunu'nda, Osmanlı hukukçularının konkordato kavramını açıklama yapma nedenleri henüz bu kavramın tanınmıyor olmasından kaynaklanmaktadır.¹⁴

¹¹ Pekcanıtez, Atalay, Özkes, (2019), S.186.; Bilen, Güler, (2019), s.82-83.

¹² Yılmaz, E., (2003), Düinden Bugüne İcra ve İflas Kanunumuz, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 3-4, s.9-45.

¹³ Uyar, T. (2019), s.5.

¹⁴ Çınar, A.E., (2024), 19. Yüzyıl Osmanlı Hukukunda Modernleşme, İktibas ve Dönüşüm: Konkordatonun Türk Hukukuna Girişi, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt:82, Sayı:1, s.1-46

Konkordato kavramı, İslam hukukunda yer alan borç verme, zekâtтан pay ayırma, hibe, borçluya süre tanıma, sulh etme gibi tanımlara benzemesi sebebiyle uzun dönemdir hukukumuzda yer almaktadır.¹⁵

1.4.İflas Erteleme

İflas, kelime anlamı olarak borçlunun borcunu ödeyemez hale gelmesi demektir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde iflas “Borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olmuş iş adamının durumu, batkı, batıklık, müflislik” olarak açıklanmaktadır.¹⁶ İflas kelimesinin orijinine bakıldığında Latince “bancus” (masa, tezgâh) ve “ruptus” (kırmak) sözcüklerinden türediği yönündedir. Bankerler ticari faaliyetlerini yürütürken kullandıkları tezgahlarını, faaliyetlerini sürdüremez duruma geldiklerinde güçlerini kaybettiklerini sembolize edebilmek amacıyla kırarlardı. Aynı şekilde orta çağda İtalya ve Fransa’da benzer metaforların kullanıldığı görülmüştür.¹⁷

İflas erteleme, 2018 yılına kadar borca batık durumda bulunan işletmelerin somut delillerle desteklediği ve inandırıcı bir proje çerçevesinde yeniden iyileşmesine imkân tanıyan hukuki yol olarak kullanılmaktaydı. İflas ertelemesinde sermaye şirketlerinde borca batıklık, diğer bir ifadeyle aktiflerin pasiflerini karşılamaması durumu söz konusuydu.¹⁸ Türk Ticaret Kanunu’na göre sermaye şirketleri; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkettir.¹⁹

6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu madde 324’e göre işletme, borca batık durumda ise iflas kararı verilir ve borca batıklık durumu sermaye şirketleri için iflas sebebi sayılırdı. Ancak maddenin devamında eğer işletmenin kurtulması mümkün ise mahkeme iflasın ertelenmesine karar verebileceği belirtilmişti.²⁰ 20 Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 4949 sayılı “İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 179. Maddede yapılan değişiklik ve eklenen 179/a ve

¹⁵ Aksoy, A., (2002), İslam Hukukunda Konkordato: Ödeme Güçlüğü İçindeki Borçlu Hakkında Öngörülen Düzenlemeler, Uludağ Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

¹⁶ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15.07.2025.

¹⁷ Levinthal, L.E., (1919), The Early History Of English Bankruptcy, University of Pennsylvania Law Review, Volume: 67, Number: 1, P. 1-20.

¹⁸ Dumlupınar, T., (2016), Sermaye Şirketlerinde İflâsın Ertelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 71-113.

¹⁹ Türk Ticaret Kanunu, Md.124/1

²⁰ 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Md.324.

179/b maddeleri sayesinde iflas erteleme hukuksal çerçevede yerini bulmuştu.²¹ İflas erteleme talebi borca batık durumda olan ancak iyileşmesi için somut delilleri olan sermaye şirketlerine verilen ve durumun daha kötüye gitmesini engelleyerek alacaklıları da korumayı hedefleyen hukuki bir yol olarak 2018 yılına kadar kullanıldı.²²

Sermayenin borca batık olması durumu 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesine göre; *"Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler²³ toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar."* ve *"Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer."* Şeklinde belirtilmiştir.

Borca batıklık durumunun mahkemeye bildirilmesi yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri arasındadır.²⁴ Yine Türk Ticaret Kanunu madde 377'ye göre yönetim kurulu veya alacaklı konkordato talebinde bulunabilir.

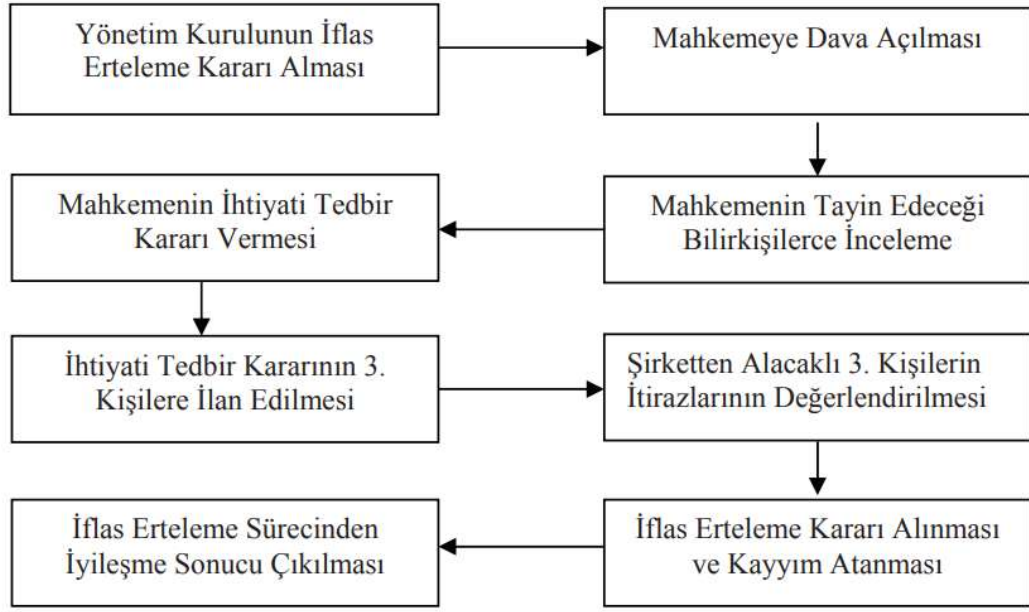
²¹ Şencan D., (2019), Ekonomik ve Hukuki Sonuçları İtibariyle İflas Ertelleme ve Konkordato Müesseselerinin Karşılaştırmalı Analizi. Gümrük Ticaret Dergisi, Cilt: 16, Sayı:1.

²² Uzay, Ş., (2008), Muhasebeci Bakış Açısı ile İflas Ertelleme Süreci, Journal of Accounting and Taxation Studies, Cilt: 1 Sayı:1, s.41-58.

²³ Kanuni yedek akçeler emredici kanun hükümleri gereği ayrılması zorunlu olan ve belirli amaçlara sarf edilebilen fonlardır. Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir. TTK, Md.519/3.

²⁴ TTK, Md. 375/1. *"Burada bir hususun vurgulanmasında yarar vardır: 2019 yılı sonlarında başlayan ve tüm Dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de halihazırda sürmekte olan Covid-19 salgını nedeniyle neredeyse tüm işletmelerin mali yapıları olumsuz etkilenmiş olup, kur farkı kaynaklı zararlar dahil edilmese dahi borca batıklıktan kurtulamama durumu söz konusudur. Yani şirketlerin teknik iflas ve borç ödeyememe durumları çoktan geçilmiş, doğrudan iflas aşamasına gelindiği gözlenmektedir. Dolayısıyla bu konuların da dikkate alınacağı yeni hukuki düzenlemelere gereksinim duyulduğu düşünülmektedir."* Akbulak, Y., (2020), Anonim şirketler Yönünden Sermaye Kaybı ve Borca Batık Olma Hadiseleri, <https://blog.lexpera.com.tr/anonim-sirketler-yanundan-sermaye-kaybi-ve-borca-batik-olma-hadiseleri/> Erişim Tarihi: 15.07.2025.

Şekil 1. İflas Erteleme Süreci

Kaynak: Uzay, (2008), s.47.

İflas erteleme süreci yukarıda belirtilen şemadan anlaşılacağı üzere yönetim kurulunun iflas erteleme kararı ile başlayan ve iyileşme ile iflas ertelemeden çıkılmasıyla son bulan bir süreçtir. Yönetim kurulu borca batıklık bilançosuna istinaden Asliye Ticaret Mahkeme'si ne müracaat eder ve dava açılır. Burada önemli olan husus başvuru dilekçesidir. Dilekçe işletmenin mali durumunu, borca batıklık sebeplerini ve iyileştirme projesini içerir. İflas erteleme kurumunun esası işletmenin borca batık olması ve iyileştirme projesinin gerçekleştirilebilir olması sebebiyle mahkeme durumu teyit etmek adına bilirkişi atar. Bilirkişi “hileli iflas” durumunun olup olmadığını mahkemeye bildirmekle görevlidir. Bilirkişi raporunun ardından mahkeme ihtiyati tedbir kararı vererek bunu üçüncü şahıslara tebliğ eder. Üçüncü şahısların itirazı var ise mahkemeye müdahil olurlar ve mahkeme itirazları değerlendirir. Mahkeme bütün değerlendirmelerden sonra İflasın ertelenmesi kararını verir ve belirli bir süreliğine işletmeye korunma hakkı tanır.²⁵ Erteleme kararından sonra borçlu işletme adına hiçbir takip yapılamaz ve önceden başlatılmış takipler durdurulur. Erteleme kararı genellikle 1 yıl süreyle verilse de kayyım raporuna istinaden bu süre 2 yıla çıkarılabilir. İflas

²⁵ Uzay, (2008), s.47-54.

erteleme süreci işletmenin mali durumunun düzeldiği tespitiyle ya da düzelmesine imkân kalmadığının tespitiyle son bulur.²⁶

İflasın önceki aşamada işletme borçlarını ödeyemez duruma gelmiştir. Diğer bir ifadeyle likidite sorunu yaşamakta ve sermayesi negatif yönlü hareket etmektedir. İflas erteleme kararının verilmesinde en önemli etken erteleme kararı ile birlikte takiplerin durması ve iflas halinde yaşanan likidite sorunlarını iyileştirmeye yönelik süre tanınmasıdır. Erteleme kararı ile borçlu aleyhine hiçbir takip, ödeme emri, haciz, tahliye, satış ve muhafaza altına alma işlemi yapılamaz.²⁷

İflas erteleme kurumunun esasları olan borca batıklık ifadesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 376'da açıklanmış ve borca batıklık durumunda uyulması gereken esaslar ise *“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 376’ncı Maddesini Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”* de belirtilmiştir. Bu durumda sermaye kaybı ve borca ifadelerini açıklamakta fayda vardır.

1.4.1.Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık İfadeleri

Ticaret Bakanlığı, *“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 376. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”* ile ilgili madde kapsamında sermayenin kaybı ve borca batık olma durumlarında uyulacak usul ve esasları düzenlemiştir.

Normal şartlarda bir işletmenin kar elde etmesi ve bunu ortaklar arasında paylaşması beklenir. İşletmelerin normal yaşam döngülerinde aktif toplamı sermaye ve kanuni yedekler toplamından fazladır. Ancak sermaye kaybı söz konusu olduğunda aktif toplamı sermaye ve yedek akçe toplamını karşılamaz. Sermaye kaybı tedbirleri aktif toplamından borçların çıkarılmasıyla elde edilen öz sermayenin, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısından veya üçte birinden az olması gerekir.²⁸

Borca batıklık durumu ise genel bir ifadeyle işletme aktiflerinin pasifleri karşılamaması durumudur.²⁹ Borca batıklık durumu işletmenin devamlılığı esasına göre

²⁶ Işıktaç, M.Ş., (2003), İflasın Ertelenmesi, Erişim Tarihi: <https://www.isiktac.av.tr/Makaleler/%C4%B0flas%C4%B1n%20Ertelenmesi.pdf> 15.07.2025.

²⁷ Sayılğan, G., Arslan, E., (2016), İflasın Ertelenmesi ve Türkiye’de 2009-2013 Arasındaki İflasın Ertelenmesi Davalarının Analizi, Maliye Finans Yazıları, Cilt: 1 Sayı:104, s.47-74.

²⁸ Kayar, i., (2012), Yeni TTK’ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığının Tespiti ve Sonuçları, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 18, Sayı:2, s. 643-658.

²⁹ TTK, Md. 376/13

ve muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanan ara bilançolarla tespit edilir. Yıllık bilançolarda borca batıklık işaretleri varsa ara bilanço oluşturularak tespit yapılır.³⁰

Sermaye kaybı işletmenin özvarlığını yitirmesi anlamına gelir ki bu durum borca batıklık olarak adlandırılır. Bu durumda genel kurul toplantıya çağrılır ve sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının karşılıksız kaldığı belirtilir. Genel kurulun başka bir gündemi olsa dahi sermaye kaybı söz konusu olduğunda bu husus görüşülür.³¹ Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az üçte ikisinin zarar sebebiyle³² karşılıksız kalması halinde, toplantıya çağrılan genel kurul iyileştirici tedbirler alabilir. Bu tedbirler; sermayenin üçte biri ile yetinilmesi, sermaye azaltımı yapılması, sermayenin tamamlanmasına ve sermayenin artırılmasına karar verebilir.³³

Sermaye kaybı ve borca batıklık durumunun tespit edileceği finansal tablolar ilgili tebliğin 13. Maddesinde düzenlenmiş olup, ‘*‘Şirketlerin sermaye kaybı veya borca batık olma durumları, kanunun 88 inci maddesine göre hazırlanacak finansal tablolar esas alınarak belirlenir. Finansal tabloların düzenlenmesinde ihtiyari olarak Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasının tercih edilmesi halinde, bahsi geçen durum bu şekilde hazırlanan finansal tablolar üzerinden değerlendirilir.*’³⁴ şeklinde belirtilmiştir.

Sermaye kaybı ve borca batıklık hali, sermaye ve kanuni yedekler³⁵ toplamının özkaynaklardan farkı alınarak yine sermaye ve kanuni yedekler toplamına bölünmesi ile hesaplanır. Bu hesaplamanın 01.01.2024³⁶ tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ‘*kur farkı zararlarının tamamı ile 2020 ve 2021 yıllarında tahakkuk eden kiralamalardan*

³⁰ Yenipınar, F., (2023), Yargı Kararlarıyla Borca Batıklık Kavramı, Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:6, Sayı:11, s.31-44.

³¹ Kasap, G., (2020), Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Hali, Sistem Global Makaleleri, <https://www.sistemglobal.com.tr/makaleler/vergi-makaleler/sermaye-kaybi-ve-borca-batiklik-hali-teknik-iflas/> Erişim Tarihi: 19.11.2024.

³² Değişiklik öncesindeki madde başlığı “*Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması halinde genel kurul*” idi. Bu hükümden hareketle, önceki düzenlemede “sermaye ve kanuni yedek akçeler” toplamının karşılıksız kalması için herhangi bir ‘sebebe’ aranmazken, yapılan yeni düzenleme “karşılıksız” kalmayı ‘zarar’ sebebine bağlamış bulunmaktadır.

³³ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 376’ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Md. 7.

³⁴ “*Bu açıklamada ilgili değerlendirme ve hesapların Vergi Usul Kanunu (VUK) ya da Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ‘ye göre hazırlanmış finansal tablolardan faydalanılacağı açıkça belirtilmiştir. İşletme hangi standart uygulamaya tabi ise ona göre hazırlanmış finansal tablolar kullanılacaktır.*” Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Mevzuat Sirküleri. 21.09.2018/164-7.

³⁵ Sermaye kaybı ve borca batıklığın tespitinde, sermayenin yanı sıra kanuni yedeklerin de dikkate alınması gerekir. Bu değişiklik, şirketin mali durumunun bozulması halinde daha erken müdahale etmeyi ve tedbir almayı gerektireceğinden olumlu bir değişikliktir.

³⁶ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 376’ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Geçici Madde 1.

kaynaklanan giderler, amortismanlar ve personel giderlerinin toplamının yarısı dikkate alınmayabilecektir.” şeklinde yapılabileceği belirtilmiştir.

Aynı tebliğin ikinci bölümünün altıncı maddesinde “*sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması halinde yönetim organı, bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar*” şeklinde sermaye kaybını ve “*yönetim organı, şirketin mali durumundaki kötüleşmeyi ortadan kaldırmak veya en azından etkilerini hafifletmek amacıyla, uygun gördüğü sermayenin tamamlanması, sermaye artırımı, bazı üretim birimlerinin veya bölümlerinin kapatılması ya da küçültülmesi, iştiraklerin satışı, pazarlama sisteminin değiştirilmesi gibi iyileştirici önlemleri alternatifli ve karşılaştırmalı olarak aynı genel kurula sunar ve açıklar*” şeklinde çözüm örneklerini açıklamıştır. Genel kurul, sunulan iyileştirici önlemleri aynen kabul edebileceği gibi değiştirerek de kabul edebilir ya da sunulan önlemler dışında başka bir önlemin uygulanmasına karar verebilir.

Alınabilecek önlemler çerçevesinde bakıldığında sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az üçte ikisinin karşılıksız kaldığı anlaşıldığında, sermayenin üçte biriyle yetinme kararı verebilir. Yetinme kararı alınabilmesi için oybirliği gerekmektedir ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Sermayenin üçte biri oybirliği ile tamamlanmadığında işletme sona erecektir.³⁷ Bu durumda kanunun 473 ve 475. Maddeleri uyarınca sermaye azaltımı yapılabilir.³⁸

Konu alacaklıların haklarının korunması yönünden değerlendirildiğinde, bu durumda alacaklılar yönünden bir tehlike yoktur. Çünkü, borca batıklık seviyesine ulaşmayan sermaye kayıplarında aktiflerin tüm borçları karşıladığı ve şirket öz sermayesinin halen artıda olduğu tespit edilmiş olmaktadır.³⁹

İflas erteleme yurürlükten kalkmasıyla birlikte öne çıkan konkordato kurumu borca batıklık şartı aramadığından, işletmeler için daha fazla rağbet gören bir dayanak olmuştur. Bu anlamda iflas erteleme yerine konkordato kurumu üzerinde durulmuştur.

³⁷Kayar. İ., (1994), Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, s. 194.

³⁸ Deynekli, A. (2014), Borca Batık Anonim Şirketlerde İyileştirme Tedbirleri, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9 Sayı:117, s.103-112.

³⁹ Kayar, (2012), s. 651.

1.4.2. İflas Erteleme Yerine Konkordato

İflas erteleme ve konkordato temel olarak aynı işleve yönelik oluşturulmuş kanunlar olmasına rağmen, iflas erteleme uygulamada ortaya çıkan sorunlar nedeniyle 2018 yılında yayınlanan 7101 Sayılı kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. Temel amacı mali zorluğa düşen işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak olan her iki kurum arasında bazı farklılıklar da bulunmaktadır.⁴⁰ Konkordato kurumu borçlu, alacaklı ve yargı birimleri arasında gerçekleşen, uygun bir proje ile borçların tasfiyesinin söz konusu olduğu, alacaklılar arasında eşitlik ilkesi gözetilen ve mahkeme tasdiki ile sonuç doğuran toplu bir anlaşmadır. İflas ertelenmesi ise, sermaye şirketlerinde borca batıklık olmasına rağmen finansal durumun düzelebileceğine dair kanıt oluşturan faaliyetlerin varlığı neticesinde mahkeme kararıyla iflas halinin ertelenmesi anlamına gelir.⁴¹

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 285 ve 309'uncu maddelerinde, borçlunun alacaklıları ile müzakere yoluyla anlaşması ve bu anlaşmanın yargı birimlerinde tasdik edilmesine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. İflas ertelemenin aksine bu maddelerde sermaye şirketlerinin yanı sıra şahıs şirketleri ve bireylere de borçlarını uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma imkânı tanınmıştır.⁴² Bu anlamda bakıldığında konkordato ve iflas erteleme arasındaki ilk fark kanuna tabi işletmelerin farklılığıdır. İflas erteleme sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler için kullanılabilirken, konkordatoda iflasa tabi olan ya da olmayan tüm borçlular başvurabilir.⁴³

Konkordatoyu iflas ertelemeden ayıran diğer önemli özellik alacaklıların sürecin içerisinde dahil etmesidir. İflas ertelemesinde alacaklıları koruma amacı bulursa da süreçte söz hakları yoktur. Ancak konkordato talebinin şartlarından biri alacaklıların büyük çoğunluğunun onayına ihtiyaç duyulmasıdır.⁴⁴

Diğer bir farklılık ise borca batıklık durumudur. İflas ertelemesinde borca batıklık şartı aranırken, konkordatoda borçlunun ödeyememe veya ödeyememe tehlikesi altında bulunma yeterli sayılmıştır.

Diğer farklılıklar sürecin uygulamasına yönelik gerçekleşmiştir. Konkordato süresi ilaveler ile birlikte en fazla iki buçuk yıl sürerken, iflas ertelemesinde bu süre beş yıla kadar çıkabilmektedir. Ayrıca iflas ertelemenin alacakların vadesine ve faizlerin

⁴⁰ Şencan, (2019), s.38.

⁴¹ Demir, Teker, (2019) s. 276.

⁴² İİK, Md.285-309.

⁴³ Şencan, (2019), s.39.

⁴⁴ Şencan, (2019), s.40.

işlemesine herhangi bir etkisi bulunmazken, konkordato mühleti içerisinde rehinle temin edilmemiş alacaklara ait faiz işletilemez.⁴⁵

Konkordato ve iflas erteleme kurumları zor durumda olan ancak ticari hayatına devam edebilme ihtimali bulunan işletmeleri koruma amacı güden ve borçlarını yeniden ödeyebilir duruma getiren icra ve iflas kurumlarıdır.⁴⁶ Ancak borçlunun ve alacaklılarının menfaatleri arasında çoğu zaman bir çatışma söz konusu olmaktadır. İflas erteleme kurumunun uygulamada başarılı olamamasının bir sebebi alacaklılara söz hakkı tanınamamasıdır. İflas ertelemesinde borçlu ve alacaklıların menfaatleri eşit düzeyde korunmamıştır.⁴⁷ İflas erteleme kararları çoğu zaman başarılı olamamış, iflas gerçekleştiğinde alacaklıların haklarını alamaması yeni bir iflas erteleme davasının açılmasına sebep olmuştur.⁴⁸

İflas erteleme uygulamada karşılan sorunlar nedeniyle yürürlükten kaldırılmış olup, hukuk sistemimizde konkordato kurumu işlevsel hale getirilmiştir.

1.5. Türk Hukuk Sisteminde Konkordato

İcra ve İflas Kanunu'nun 285. maddesinde “*Borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflâstan kurtulmak için konkordato talep edebilir. İflâs talebinde bulunabilecek her alacaklı, gerekçeli bir dilekçeyle, borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebilir*” denilmektedir.⁴⁹ Bu madde konkordatonun hukuki tanımıdır. Aynı kanunun ilerleyen maddelerinde konkordato başvuru şartları, istenen belgeler, mühlet süreleri, mühlet sonuçları, komiserlerin görevleri ile konkordato kesin mühletinin kaldırılması açıklanmıştır.⁵⁰ Ayrıca Türk Ticaret Kanunu Madde 376 ve 377'ye göre “işletmeler konkordato talebinde bulunabilir” yargısıyla İcra ve İflas Kanunu'na atıf yapılmıştır.⁵¹

⁴⁵ Uyar, (2019), s.21.

⁴⁶ Bilen, Güler, (2019), .81-97.

⁴⁷ Uyar, (2019), s.10-12.

⁴⁸ Konca, N. K., (2018), Konkordato Uygulamalarına İlişkin Beklentiler ve Riskler, SETA Analiz, Kasım 2018, Sayı:263. S.

⁴⁹ İİK, Md. 285.

⁵⁰ İİK, Md. 285-309.

⁵¹ TTK, Md.376-377.

Konkordatonun hukuksal boyutu tartışmalıdır. Öyle ki konkordatonun bir sözleşme olması durumu, mahkeme kararına bağlı olması durumu, kanuni bir işlem ya da usul olması durumu tartışılmaktadır.⁵²

Sözleşme görüşüne göre konkordato, borçlu ve alacaklı arasında özel hukuk hükümlerine bağlı olarak yapılan bir sözleşmedir ve konkordatonun oluşması çoğunluk faktörüne bağlıdır ki bu konkordatonun esası olarak kabul edilir.⁵³ Sözleşme görüşü içerisinde konkordatonun bir “özel hukuk sözleşmesi”, “tasdiki gerekli özel hukuk sözleşmesi”, “usulü şekil ve şartlar çerçevesinde düzenlenmiş tasdiki gerekli özel hukuk sözleşmesi” ve “medeni hukuk ve usul hukuku sözleşmesi” olarak değerlendirilebileceğini savunan farklı eğilimlerde bulunmaktadır.⁵⁴

Mahkeme hukuku görüşüne göre konkordato yargılama hükmüdür. Sebebi ise konkordatoya onay vermemiş alacaklıların da konkordatoya bağlı olmasından kaynaklanır. Bunu sağlayan hüküm kararının mahkemeye ait olması sebebiyle konkordatonun mahkeme hukuku olduğu savunulmuştur.⁵⁵

Usul görüşüne göre konkordato iflasa nazaran hafifletilmiş bir kolektif cebri icra kurumudur.⁵⁶ Türk doktrininde kabul gören görüş usul prosedürüdür. Cebri icra olmasının sebebi oy vermeyen alacaklıları da kapsamamasından kaynaklanmaktadır.

Kanunlarımızda konkordato konusu açıkça belirtilmiş ve konkordatonun türlerinden bahsedilmiştir. İcra ve İflas Kanunu’na göre konkordato türleri aşağıda incelenmiştir.

2.Konkordato Türleri

Konkordato kurumu İcra ve İflas Kanunu’na göre “adi konkordato”, “rehinli alacaklılarla müzakere ve borçların yapılandırılması”, “iflastan sonra konkordato” ve “mal varlığının terki suretiyle konkordato” başlıkları altında belirtilmiştir.⁵⁷ Konkordato çeşitli başlıklar altında detaylıca incelenmiştir. Çalışmada konkordato türleri resmi

⁵² Arat, A., Özler, E.M., (2018), Konkordato-İbra ilişkisi Çerçevesinde Konkordatonun Bir İcra Olup Olmadığı Sorunu, Terazi Hukuk Dergisi, Sayı:145, S. 20.

⁵³ Önen, E., (1976), İflastan Sonra Konkordato, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 8, Sayı:3, S.77-100.

⁵⁴ Önen, (1976), S.80.-82.

⁵⁵ Önen, (1976), S.80-82.

⁵⁶ Önen, (1976), s.80-82.

⁵⁷ İİK, 12. BAP.

makamların varlığına, zamana, yapılış amacına ve yapılış tarzına göre sınıflandırılmıştır.^{58 59 60 61}

2.1 Resmi Makamların Bulunup Bulunmamasına Göre

Konkordato mahkemenin sürece katılıp katılmamasına göre iki şekilde incelenebilir;

2.1.1 Mahkeme Dışı konkordato

İcra ve İflas Kanunu'nda konkordato resmi makamlar nezaretinde alacaklılar ve borçlu arasında yapılır. Ancak borçların yeniden yapılandırılması resmi makamlar nezaretinde olmadan borçlu ve alacaklı arasında yapılabilir.⁶² Mahkeme dışı konkordato sözleşme özgürlüğü çerçevesinde yapılan ve tamamen Borçlar Hukuku hükümlerine tabi olan özel hukuk sözleşmesidir.⁶³ Bu tür sözleşmelerde resmi makam onayı aranmaz. Özel hukuk sözleşmeleri tarafların iradesine bağlıdır, borçlunun alacaklılarıyla yapacağı her bir anlaşma farklı olabilir. Bu açıdan yapılan sözleşmelerdeki amaç temelde konkordato ile aynı amacı taşısa bile⁶⁴ İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen konkordatonun kabulüne ilişkin şartların oluşması beklenmez. Mahkeme dışı konkordato sadece sözleşmede yer alan taraflar için bağlayıcı olması sebebiyle sözleşmeye katılmayan alacaklılar borçluya karşı haciz ya da iflas yoluyla takip başlatabilirler.⁶⁵

⁵⁸ Özekes, M. (2019), Konkordato Hakkında Genel Bilgi, Türkiye Barolar Birliği, Eğitim Materyalleri, [https://medya.barobirlik.org.tr/barowebiste/uploads/72/HABER/KONKORDATO/%C3%96ZEKES-Konkordato%20\(1\).pdf](https://medya.barobirlik.org.tr/barowebiste/uploads/72/HABER/KONKORDATO/%C3%96ZEKES-Konkordato%20(1).pdf) Erişim Tarihi: 16.07.2025.

⁵⁹ Duran, R., (2019), Konkordato Mühleti ve Alacaklılar Bakımından Sonuçları, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

⁶⁰ Şahin, (2020), s.15-29.

⁶¹ Çıtak, N., Güneş, M. A., (2020), Bir Yeniden Yapılandırma Müessesesi Olarak Konkordato ve Bir Üretim İşletmesi Uygulaması, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 5 Sayı:3, s. 501-517.

⁶² Çıtak, Güneş, (2020), s. 501-517.

⁶³ Erdem, M., (2005), Mahkeme Dışı Konkordato, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, s.225-240.

⁶⁴ Tanrıver, S. (1993), Konkordato Komiseri, Yetkin Yayınları, Ankara, s.8

⁶⁵ Erdem, (2005), s.225.

2.1.2 Mahkeme İçi Konkordato

Mahkeme içi konkordato resmi makamların tasdiki ile oluşan ve sözleşmeye katılmayan alacaklıları da bağlayan konkordato türüdür.⁶⁶ İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen konkordato mahkeme içi konkordatodur. Ayrıca resmi makam tasdikine tabi olması sebebiyle resmi ya da adli konkordato olarak da anılmaktadır. Konkordatoya resmi unvanının verilme sebebi başvurunun yargı mercilerinde yapılmasını, onaylanması ve yürütülmesinden kaynaklanır.⁶⁷

2.2 Yapıldığı Zamanına Göre

Konkordato yapıldığı zamana göre “iflas içi” ve “iflas dışı” olarak sınıflandırılabilir.

2.2.1 İflas Dışı Konkordato

İflasa tabi olan borçluların henüz iflas etmeden önce iflastan korunmak amacıyla gerçekleştirdikleri konkordato türüdür. Ayrıca henüz iflasa tabi olmayan borçlular için de iflas dışı konkordato geçerlidir.⁶⁸ İflas etme tehlikesi bulunan iflasa tabi borçluların bu riskten korunmak için⁶⁹, iflasa tabi olmayan borçluların ise mali durumlarını düzeltmek ve konkordato hükümlerine tabi olarak borçlarını ödemek için başvurduğu konkordato türüdür. Borçlunun teklifi kabul ve tasdik edilirse iflastan kurtulur.⁷⁰ Konkordatonun temel amacı iflası engellemektir, bu sebeple iflas dışı konkordato “adi konkordato” olarak karşımıza çıkar.⁷¹ Adi konkordato hükümleri İcra ve İflas Kanunu madde 285-308’te yer almaktadır.

⁶⁶ Tanrıver, (1993), s.8.

⁶⁷ Aydemir, E., (2018), Konkordato ve Yeniden Yapılandırma, Seçkin Yayınları, Ankara, s.21

⁶⁸ Uyar, (2019), s.21

⁶⁹ Tanrıver, S., Deynekli, A., (1996), Konkordatonun Tasdiki, Seçkin Yayınları, Ankara s.42.; Uyar (2019), s.21.

⁷⁰ Tanrıver, Deynekli, (1996), s.42.

⁷¹ Eroğlu, O., (2018), Uygulamada Konkordato, Seçkin Yayınları, 1. Basım, Ankara.

2.2.2 İflas İçi Konkordato⁷²

İflasa tabi borçluların iflastan kurtulmak amacıyla başvurdukları konkordato türüdür.⁷³ Teklif edilen konkordato tasdik edilirse iflas hali hüküm ve sonuçları ortadan kalkar.⁷⁴ İflas içi konkordato talebi iflas etmiş borçlunun iflastan kurtulması amacıyla yapılır.⁷⁵ Bu sebeple İcra ve İflas Kanunu madde 309'a göre sadece bir defa talep edilebilir. Aynı şekilde iflasın kapatılmasının ardından konkordato teklifi yapılmaz.⁷⁶ Belirtmek gerekir ki iflas takibi başlamış olsa bile iflas kararı verilmemişse teklif edilen konkordato iflas dışı konkordatodur.⁷⁷ İflas kararı verilmeden önce konkordato teklif edilmiş ancak konkordato mühleti verilmeden iflas kararı çıkarsa geçici mühlet verilmez bu durumda iflas içi konkordato şartları uygulanır.⁷⁸

2.3. Yapılış Amacına Göre

Yapılış amacına göre konkordato iki kısımda incelenebilir;

2.3.1. Borçların Tasfiyesine Yönelik Konkordato

Konkordato hukuku temeli itibariyle borçların tasfiyesine yöneliktir.⁷⁹ Borçların tasfiyesi genel anlamda, borcun hafifletilmesine yönelik alacaklı ile yapılan anlaşmadır.⁸⁰ Konkordatonun temelinde alacaklılar ile anlaşarak borç yükünü hafifletme vardır. Bu sebeple borçların tasfiyesine yönelik konkordato adi konkordato hükümlerini içerir.

⁷² İİK 12. BAP 3. Başlıkta iflas içi konkordato “İflastan Sonra Konkordato” şeklinde anılmaktadır.

⁷³ Uyar, (2019), s. 22.

⁷⁴ Konkordato Komiserliği Temel Eğitim Kitabı, (2023), Adalet Bakanlığı, Bilirkişilik Daire Başkanlığı, s.51. <https://bilirkişilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/190920231623068.pdf> Erişim Tarihi: 06.11.2024

⁷⁵ Yılmaz, E., (1995), İflas ve Konkordato Uygulamasıyla İlgili Bazı Sorunlar Üzerine Düşünceler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 1, s.99.

⁷⁶ İİK, Md. 309.

⁷⁷ Önen, (1996), s.83.

⁷⁸ Yılmaz, (1995), s.99.

⁷⁹ Uyar, (2019), s.11.

⁸⁰ Nam, J. (2025), What is debt settlement and what are the risks?, Bankrate. [https://www.bankrate.com/personal-finance/debt/what-is-debt-settlement/#:~:text=Bor%C3%A7%20tasfiyesi%20\(bazen%20bor%C3%A7%20hafifletmesi,bedelle%20kapatmay%C4%B1%20kabul%20etmesiyle%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fir.](https://www.bankrate.com/personal-finance/debt/what-is-debt-settlement/#:~:text=Bor%C3%A7%20tasfiyesi%20(bazen%20bor%C3%A7%20hafifletmesi,bedelle%20kapatmay%C4%B1%20kabul%20etmesiyle%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fir.) Erişim Tarihi: 16.07.2025.

2.3.2. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato

Mal varlığının terki suretiyle konkordato İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir. Mal varlığının terki, borçlunun malları üzerindeki yönetme hakkını alacaklılara devretmesidir. Alacaklılar borçluya ait mal varlıklarını tasfiye ederek haklarını tahsil edebilirler.⁸¹ Mal varlığının terki suretiyle konkordatoda malların piyasa değerinden daha düşük bir bedelle satılmasına karşın borçluyu, iflasın uzun sürmesi sebebiyle alacakları ertelenen alacaklıları korumaktadır.⁸² Ancak malvarlığının terki suretiyle yapılan konkordatoda işletme tüm malvarlığını alacaklıya devrettiği için faaliyetlerine devam etmesi mümkün değildir.⁸³ İcra ve İflas Kanunu madde 309'a göre malvarlığının terki suretiyle konkordato gerçekleştikten sonra borçlu malları üzerinde hak talep edemez. Konkordato tasfiye memurların malların satılması ve paraya çevrilmesi için gerekli tüm işlemleri yaparlar.⁸⁴

2.4. Yapılış Tarzına Göre

Yapılış tarzına göre konkordato vade konkordatosu, yüzde konkordatosu ve karma konkordato olarak sınıflandırılabilir;

2.4.1. Vade Konkordatosu

Vade konkordatosu, borçlunun borçlarını vadesinde ödeyemediği durumlarda, alacaklılarına daha sonraki bir vadede pesin veya taksitli olarak ödeme yapmasını sağlayan konkordato türüdür.⁸⁵ Borçlu herhangi bir sebeple likidite sorunu yaşadığında bu konkordato türünü tercih edebilir. Borçluya vade tanınması borçlarına ödeyebilecek duruma gelmesini sağlayacak ve bu sayede alacaklıların takibinden kurtulacaktır.⁸⁶ Vade konkordatosu borçlunun malvarlığının borçlarının tamamını ödemeye yettiği durumlarda ve alacaklılardan tenzilat (indirim) istemeden yapılır.⁸⁷ İcra ve İflas

⁸¹ Demir, G., (2019), İflas Ertelemenin Kaldırılması ve Konkordato, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

⁸² Işık, F. (2016), İflas Ertelemeye Alternatif Olarak Konkordato, <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/iflas-ertelemeye-alternatif-olarak-konkordato> Erişim Tarihi: 16.07.2025.

⁸³ Eroğlu, (2018), s.26.

⁸⁴ İİK, Md.309.

⁸⁵ Tanrıver, (1993), s.16.

⁸⁶ Tanrıver, Deynekli, (1996), s.39.

⁸⁷ Uyar, (2019), s.20-21.

Kanunu’nda vade ve tenzilat konkordatoları bir tür olarak belirtilmese de, borçlarını ödeyememe tehlikesi altında bulunan bir borçlunun vade veya tenzilat verilmek suretiyle borçlarından kurtulması durumunda konkordatoya başvurabileceği açıkça belirtilmiştir. Bu durumda kanunun vade ve tenzilat konkordatosuna izin verdiği açıktır.

2.4.2. Tenzilat Konkordatosu

Alacaklıların alacak haklarının belirli bir kısmından vazgeçerek, borçlunun konkordato ön projesinde sunduğu miktar kadarını elde ettikten sonra alacak hakkını yitirdiği konkordato türüdür.⁸⁸ Borca batık olmayan işletmeler İcra ve İflas Kanunu madde 305/1’de geçen “tenzilat istenmiş tutarın borçlunun mal varlığı ile orantılı olması” gereğince tenzilat konkordatosuna başvuramazlar.⁸⁹ Ayrıca alacaklılar tenzilat konkordatosunun kabulü halinde, feragat ettikleri kısım için takip başlatamazlar.⁹⁰

2.4.3. Karma Konkordato

Bu konkordato türünde vade ve tenzilat konkordatoları birlikte kullanılmaktadır. Borçlu borçları için hem vade hem de tenzilat isteyebilir.⁹¹ Borçlu mali durumunu güçlendirmek adına hem vade verilmesine hem de borçlarında indirim yapılmasına ihtiyaç duyabilir. Bu anlamda karma konkordato Türk hukuk sisteminde kabul gören bir uygulamadır. Vade konkordato ile birlikte borçlara işleyen faizin durdurulması karma konkordato sayılır.⁹²

İcra ve İflas Kanunu’nda yer alan asıl konkordato türü “adi konkordato” olarak karşımıza çıkar. Adi konkordato kanunda düzenlendiği üzere mahkeme içi ve malvarlığının terki hariç olmak üzere tüm borçluların başvurabileceği konkordatodur. İşletmeler iflas içi veya iflastan sonra adi konkordatoya başvurarak, borçlarının ertelenmesini, borçlarında indirim yapılmasını ya da her ikisini isteyebilir. Bu sebeple sonraki bölümde aktarılan konkordato süreci adi konkordato olarak değerlendirilmiştir.

⁸⁸ Tanrıver, Deynekli, (1996), s.40; Uyar, (2019), s.20-21.

⁸⁹ İİK, Md.305/1; Uyar (2019), s.21.

⁹⁰ Önen, (1976), s.81.

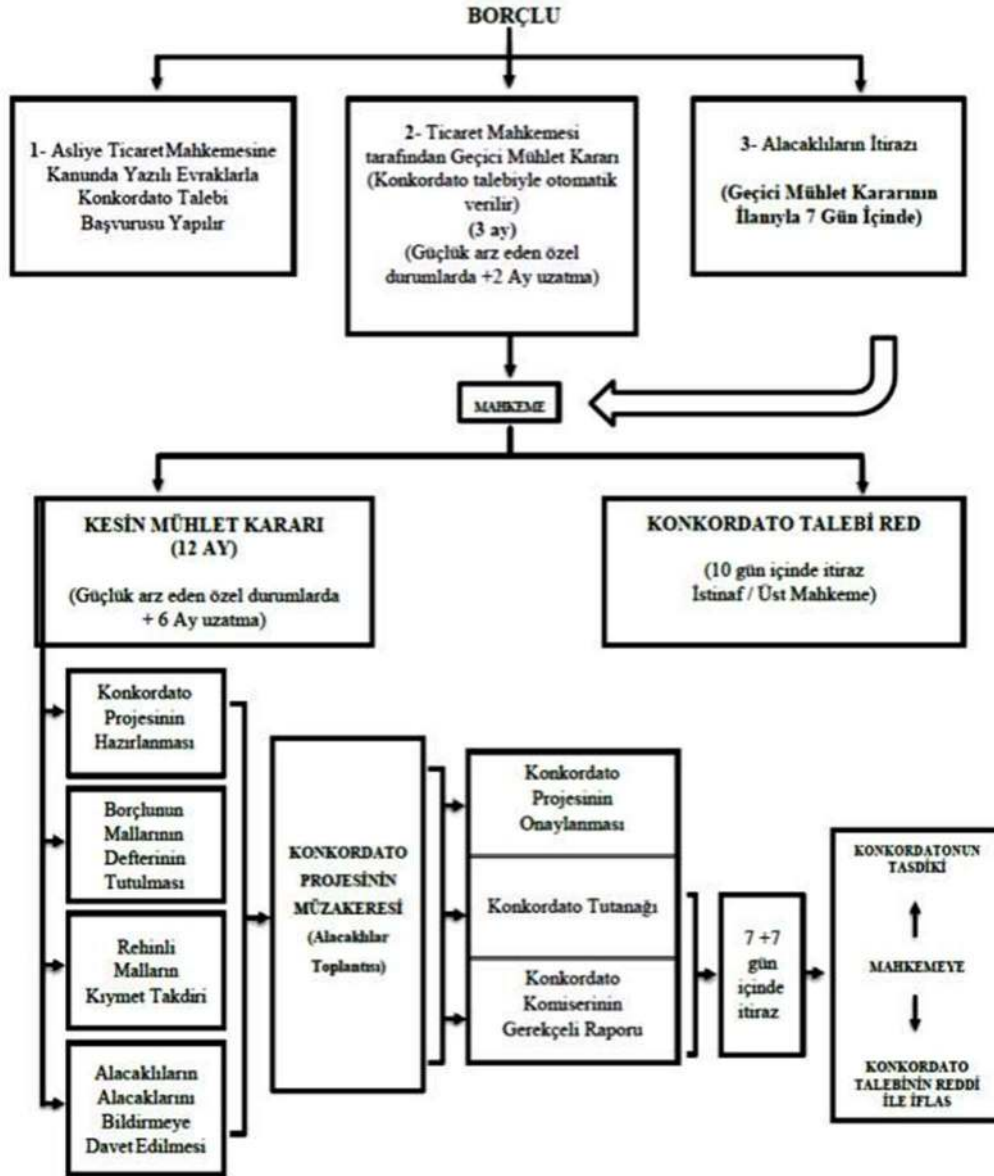
⁹¹ Erdem, (2005), s.231.

⁹² Duran, (2019) s. 27.; Güneş, (2020), s.9.

3. Konkordato Sürecinin İşleyişi

Konkordato süreci, İcra ve İflas Kanunu'nda detaylıca açıklanmış olup, sürecin şematik gösterimi şu şekilde olmuştur;⁹³

Şekil 2. Konkordato Sürecinin Şematik Gösterimi

Kaynak: Aslanoğlu, Cengiz, (2021), s.44.

İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan sıralamaya göre konkordato süreci şu şekilde işler; işletmenin borcunu ödeyememe durumu söz konusu olduğunda kanunda belirtilen

⁹³ Aslanoğlu, S., Cengiz, S. (2021), Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt: 7 Sayı:1, s.38-67

evraklar ile Asliye Ticaret mahkemesine başvuruda bulunur. Evrakların tam ve eksiksiz olması koşulu ile geçici mühlet süresi tanınır ve geçici mühlet komiseri atanır. Geçici mühlet üç ay olmakla birlikte mahkemenin uygun gördüğü durumlarda iki ay uzatma alınabilir. Bu süre içerisinde işletmenin konkordatoya ihtiyacı olduğu ve başarıya ulaşması mümkün görünüyorsa, mahkeme alacaklıların itirazlarını da değerlendirerek kesin mühlet süresi tanır. Kesin mühlet süresi bir yıldır, yine komiserlerin raporlarına ve mahkeme kararına bağlı olarak altı ay daha uzatılabilir. Geçici mühlet komiserleri kesin mühlet içinde görevleri ifa etmeye devam ederler. Kesin mühlet verilen borçlu işletme, konkordato ön projesi hazırlayarak alacaklıların bilgisine sunar. Projenin onayına istinaden mahkeme konkordatonun tasdiki ya da reddi için kesin mühlet içerisinde incelemeler yapar. İnceleme neticesinde konkordato reddi verilip işletmenin iflası istenebilir ya da konkordatodan başarı ile ayrılabilir.⁹⁴ Konkordato süreci ilerleyen başlıklarda detaylıca anlatılmıştır.

3.1. Konkordato Talebi

Konkordato talebi, ilgili kanun madde 285'te belirtilen şekli ile, borçlunun muamele merkezinde bulunan asliye ticaret mahkemesine, yine aynı kanunda belirtilen gerekli evraklar listesi ile yapılır. Hukuk Mahkemeleri Kanunu (HMK)'na göre konkordato gider avansının yatırılması gerekir. Gider avansı yatırılmadığı takdirde dava şartı eksikliği sebebiyle talep reddedilir.⁹⁵

Konkordato talebi, kanunda geçen “herhangi bir borçlu” ibaresi dayanak alınarak tüm borçlular tarafından (sermaye şirketi ya da gerçek kişi fark etmeksizin) istenebilir. Yine aynı madde de geçen “vade ya da tenzilat konkordatosu talep edilebilmesi” esnekliği, borçlu işletmenin borca batık durumda olmasa da konkordato talebinde bulunabileceğini göstermektedir.⁹⁶

Konkordato talebi bir dilekçe ile asliye ticaret mahkemesine başvuru ile başlar. Konkordato dilekçesi; işletmenin neden borçlarını ödeyemediği, borçlarını ödeyebilmek ve muhtemel bir iflastan kurtulmak amacıyla konkordato talep edildiğini, dayanakları ile birlikte hangi tür konkordato talep ettiğini, konkordatoda ulaşmayı hedeflediği

⁹⁴ Çıtak, Güneş (2020), s.504; Aslanoğlu, Cengiz, (2021), s.40-55; Özkes, s.10.

⁹⁵ Pekcanıtez, s.2.; İİK, Md.285.

⁹⁶ Kale, S., (2018), 7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, s. 213-270.

adımları (ön proje) ve istenen diğer evraklar ekinden oluşmalıdır. Ayrıca dilekçe Hukuk Mahkemeleri Kanunu gereği şekil şartına tabidir.⁹⁷

Konkordato talebinde bulunabilmek adına oluşturulmuş dilekçe ekinde mahkemenin istemiş olduğu bazı evraklar mevcuttur. Bu evrakları açıklamak gerekirse;⁹⁸

- Konkordato Ön Projesi
- Borçlunun Malvarlığını Gösterir Belge
- Alacaklı ve Alacak Listesi
- İflas Hali ile Konkordato Halinin Alacaklılar Yönünden Karşılaştırmalı Tablosu
- Makul Güvence Veren Denetim Raporu

3.1.1. Konkordato Ön Projesi

Konkordato talebine eklenecek belgeler arasında en önemli belge konkordato ön projesidir. Bu proje işletmenin gelecek planlarını ifade etmektedir. Konkordato ön projesinde yer alması gereken bilgiler ilgili yönetmelikle düzenlenmiştir. Ancak mahkeme uygun gördüğü takdirde farklı belgelerde isteyebilir. Konkordato ön projesi, somut delillere dayanmalı, açık ve anlaşılır olmalıdır. Ön proje bir iyileşme programıdır ve işletmenin iyileşeceğine dair kanıtlar içermesi yeterli kabul edilir. Konkordatoda mühlet kararının verilmesi ön projeye bağlıdır. İşletmenin yaşam döngüsüne devam edebileceği, alacaklıların hakkını alabileceğine inandığı gerçekçi bir sunum, konkordato sürecini başarıya taşıyacaktır. Proje süreç içerisinde komiserlerin nezareti ile revize edilebilir.⁹⁹

Konkordato ön projesinde yer alması istenen bilgiler ilgili yönetmelik gereği şöyledir;

- a) Borçlunun, borçlarını hangi oranda veya vadede ödeyeceği.*
- b) Alacaklıların, alacaklarından hangi oranda vazgeçmiş olacakları.*
- c) Borçlunun, ödemelerin yapılması için mallarını satıp satmayacağı.*

⁹⁷ Özkes, s.17.

⁹⁸ Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik, 30671 Sayılı Resmî Gazete, 30.01.2019.

⁹⁹ Kale, (2018), s.219.; Konca, (2018), s.11; Uyar, (2019), s.12.; Demir, (2019), s.67-68.; Özkes, s.10.; Pekcanitez, s.2-3.

ç) Borçlunun faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılara ödemelerini yapabilmesi için gerekli malî kaynağı hangi yöntemle sağlayacağı; bu kapsamda sermaye artırımı veya kredi temini yoluna gidip gitmeyeceği yahut başka bir yöntem kullanıp kullanmayacağı.”¹⁰⁰

İstenen bilgilerden anlaşılabacağı üzere ön proje gelecekte işletmenin nasıl ve ne şekilde bir yol izleyeceğini gösteren haritadır. Ön proje borçlu işletmenin mali yapısı, mal varlığı ve borçlarına karşı tutumunu gösterir. Bu beyandan hareketle mahkeme ve alacaklılar nezdinde değer görüp görmeyeceği iyi hazırlanmış ve gerçekçi bir projeye bağlıdır. Ön projenin gerçekliği uygun görülmediğinde mahkeme konkordato reddine karar verebilir. Bir örnek ile açıklamak gerekirse;

“İstanbul Anadolu 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, 15.05.2019 tarihli 2019/20 Esas ve 2019/543 nolu karar gereğince Adi Konkordato konulu dava sonucu;

-... Kararın kaldırılmasından sonra ilk derece mahkemesi 15/05/2019 tarih, 2019/20 Esas, 2019/453 Karar sayılı kararı ile; şirketin ön projesinde konkordatonun başarıya ulaşmasını üretimi gerçekleştirdiği fabrikasının 2020 yılında satışına bağladığı, kesin bir ifade ile taşınmazın satılamayacağını söylemenin doğru olmayacağı gibi sırf satılacağına dair soyut beyana göre de kesin mühlet verilemeyeceği, şirketin satış niyetini ortaya koyan herhangi bir somut veri de olmadığı, taşınmazın satılmaması halinde faaliyet karı ile borçlarını ödemesinin mümkün olmadığı, bilançosal değil yapısal bir iyileşme arandığından 2019 yılında döviz kurlarına bağlı artışı kaynaklanan dönem net karının dikkate alınmasının isabetli olmayacağı gerekçesi ile kesin mühlet talebinin reddine, şirketin borca batık olmadığı anlaşıldığından iflas kararı verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.”¹⁰¹

Örnek verilen karar, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilmiş ve ön projenin somut kanıtlara dayanmaması sebebiyle kesin mühletin reddine karar verilmiştir.

3.1.2. Malvarlığının Durumunu Gösterir Belge

Mahkemelerin işletme durumu ve borçlarını ödeyebilme derecesini ölçmek adına istedikleri bir diğer belge malvarlığını gösterir belgedir. Bu belge defter tutma zorunluluğu olan mükellefler için şu şekildedir;

¹⁰⁰ Konkordato Talebine Eklenicecek Belgeler Hakkında Yönetmelik, Md.6.

¹⁰¹ Kararın tamamı için bakınız; İstanbul BAM 17. HD. E. 2019/2251, K. 2019/2002, T. 07.11.2019.

“a) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre hazırlanan son bilanço.

b) Gelir tablosu.

c) Nakit akım tablosu.

ç) İşletmenin devamlılığı esasına göre hazırlanan ara bilanço.

d) Aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanan ara bilanço.

e) Ticari defterlerin açılış ve kapanış tasdikleri ile elektronik ortamda oluşturulan defterlere ilişkin e-defter berat bilgileri.

f) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ait olup defter değerlerini içeren listeler.

g) Tüm alacak ve borçları, vadeleri ile birlikte gösteren liste ve belgeler.

ğ) Borçlunun malî durumunu açıklayıcı diğer bilgi ve belgeler.”¹⁰²

İcra ve İflas Kanunu madde 286/b bendine göre, ara bilançolar hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanır. Bu şekilde hazırlanan tablolar ile işletmenin mali durumunun analizi yapılmaktadır. Malvarlığı, bir kişiye ait olan tüm ekonomik değerlerdir. Ekonomik değerler; para ve nakit benzerleri ile borçları ve yükümlülüklerdir. Yıllık çıkartılan bilançolar bir işletmenin malvarlığını tam anlamıyla yansıtmaz. Bu sebeple gerçek malvarlığının bilançoya yansıyan kısmına “bilanço malvarlığı” denilmektedir. Konkordato şartlarında yer alan “muhtemel satış fiyatı üzerinden hazırlanan ara bilanço” kavramı bu sebebe dayalı olarak istenmektedir.¹⁰³

Bilanço ve gelir tablosu temel mali tablolar olarak kabul edilmekte ve işletmenin meydana gelen tüm ekonomik olayların özetlendiği (varlıklar, borçlar, gelir ve giderler) tablolardır. Bir işletmenin kimliği mali tablolarıdır. Bu sebeple konkordato talebinde sunulan tüm mali tablolar doğru, güvenilir ve açık olmalıdır. Komiserlerin ve mahkemenin önem verdiği bir diğer tablo nakit akış tablosudur. İşletmenin borçlarını ödeme kapasitesi nakitleri nereden elde ettiği ve nasıl harcadığına bağlıdır.

Konkordato talep eden işletme malvarlıklarını detaylı şekilde gösteren belgelerin yanına tüm alacak ve borçlarını vadeleriyle birlikte gösteren belgeyi de eklemek zorundadır.

¹⁰² Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik, Md.7.

¹⁰³ Yılmaz, B. B., (2009), Muhasebe Tekniği Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ile Yıllık Bilançonun Karşılaştırılması, Öneri Dergisi, Cilt: 8 Sayı:32, s.147-158.

Bağımsız denetime tabi olan borçlular için bilanço, gelir tablosu ve nakit akım tablosunun bağımsız denetimden geçmiş olması gerekir. Yine bu tablolar tarihi bakımından bir takvim yılı geçmemiş olmalı ve ara bilançolar en fazla 45 gün öncesine kadar olmalıdır.¹⁰⁴

3.1.3. Alacak ve Alacaklı Listesi ile Karşılaştırmalı Tablo

Konkordato talebi sırasında istenen bir diğer belge alacak miktarlarını ve alacaklıları imtiyazlarıyla gösterir belgedir. Burada yapılmak istenen alacaklıların tam listesini hâkim olmak ve tüm alacaklıları eşitlik ilkesine göre değerlendirmektir. Alacaklılar listesi konkordato sürecinde revize edilebilir. Konkordato yeni alacaklıların alacaklarını bildirmesi halinde bunu dikkate alan bir olgudur.¹⁰⁵

Karşılaştırmalı tablo ise alacaklıların iflas halinde ellerine geçecek muhtemel tutarlar ile, konkordato halinde elde edecekleri tutarları içeren tablodur. Bu şekilde alacaklılar konkordato süreci sonunda elde edecekleri tutar ile iflas halindeki tutarı kıyaslayabilir ve bu onların konkordatoya onay vermelerini kolaylaştırabilir. Bu sebeple karşılaştırmalı tabloya işletmenin başarısını gösteren tablo da denilebilmektedir.¹⁰⁶ Karşılaştırmalı tablo ile ilgili literatürde tartışma söz konusudur. Çünkü işletmenin iflası halinde malların satılmasıyla elde edilecek tutarı bugünden kestirmek pek mümkün değildir. Bu yüzden olası iflas durumundaki satış bedelleri üzerinden fiyatlandırma yapmak gerekir ki, bu da tablonun güvenilirliğini azaltmaktadır.¹⁰⁷

3.1.4. Makul Güvence Veren Denetim Raporu

Makul güvence raporu, borçlunun konkordato talebi sırasında verdiği belgelerin gerçekliği konusunda makul güvence sağlayıp sağlamadığına dair verilen rapordur. Bu bağlamda makul güvence raporu verilmeden önce; konkordato ön projesi, malvarlığını gösterir belgeler, alacak ve alacaklılar listesi ve karşılaştırmalı tablo denetime tabi tutulur. Malvarlığını gösterir belgeler ile alacaklı listesi Bağımsız Denetim Standardı 805'e göre, ön proje ve karşılaştırmalı tablo Güvence Denetimi Standardı 3000 ve 3400'e göre yapılır. Bağımsız denetim firması uygun gördüğü takdirde farklı belgeler

¹⁰⁴ Özkes, s.19.

¹⁰⁵ Duran, (2019), s.59.

¹⁰⁶ Duran, (2019), s.59.

¹⁰⁷ Duran, (2018), s.59.

isteyebilir. Yapılan denetimin kanıtı, Bağımsız Denetim Standartları ve mesleki etik ile makul derecede görüş bildirmeye uygun şekilde elde edilen bilgi, belge ve beyanlardır.¹⁰⁸ Güvence denetimi, taraflar arasında gerçekleşen bir sözleşmenin taraflar haricindeki bir uzman tarafından doğrulanması veya önceden belirlenen ölçütler göz önünde bulundurularak denetlenmesi demektir.¹⁰⁹ Makul güvence denetimi ise, denetimi yapılan şartların kabul edilebilir bir risk taşıdığı ve mutlak olmayan ancak güvence veren görüş bildirmektir.¹¹⁰

Makul güvence raporu konkordato ön projesinin gerçekleştirilebilir olup olmadığını anlamak üzere istenen uzman görüş raporudur. Makul güvence raporu konkordato özelinde yapılır ancak konkordatonun daha iyi sonuçlar vereceğine dair bir ibare taşımaz. Aktif malvarlığı ile borçları arasındaki uyuma dair bir rapor vermektedir.¹¹¹

Mahkemeler daha önceki dönemlerde ön projenin değerlendirilebilmesi adına finansal analiz raporu isterken, 7155 sayılı “Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun” ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) yerine Kamu Gözetimi Kurumu (KGK)’ nun vermiş olduğu makul güvence raporunu istemiştir. Bunun nedeni son dönemlerde konkordato başvurularında yaşanan artış ve konkordato kurumunu suistimal etmenin önüne geçmektir. Ayrıca makul güvence raporu borçlu ve alacaklının menfaatinin korunmasına da katkı sağlamıştır.¹¹²

Konkordato talebinde istenen evrakların eksiksiz şekilde mahkemeye ibraz edilmesinin ardından geçici mühlet süresi tanınmaktadır. Geçici mühlet süresi üç ay olmakla birlikte mahkeme kararı üzerine iki ay daha ek süre verilebilmektedir.

3.2. Geçici Mühlet

İcra ve İflas Kanunu madde 287’de açıklanan hali ile, konkordato talebinde istenen evrakların eksiksiz sunulması halinde derhal geçici mühlet süresi tanınır ve mahkeme borçlunun malvarlığını korumak üzere gereken tüm tedbirleri alır. Mahkeme, geçici mühlet ile birlikte konkordato talebinin başarıya ulaşıp ulaşmayacağını teyit

¹⁰⁸ Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik, Md. 10-15.

¹⁰⁹ Güvence Denetim Standardı 3000.

¹¹⁰ Dinç, E., Atabay, E., (2016), Güvence Denetim Standartları ve Güvence Denetim Süreci, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt.5, Sayı.21, s. 1530

¹¹¹ Kale, (2018), s.221.

¹¹² Aslanoğlu, Cengiz (2021), s. 48, dipnot.

etmek için geçici mühlet komiseri görevlendirir. Komiserler alacak sayısı ve miktarına bağlı olarak bir ya da üç kişi olabilir. Üç kişi seçildiği durumlarda komiserlerden biri bağımsız denetçidir.¹¹³

Konkordato mühlet süreleri alacaklı menfaatleri de korumak amacıyla iki kısımda ilerler. Birbirinden çok farklı olmamakla birlikte kesin mühlet ve geçici mühlet sonuçları, İİK madde 288’de belirtildiği üzere benzer çıkmaktadır. Konkordatoda mühlet sürelerinin geçici ve kesin şeklinde ayrılması konkordatonun amacına ulaşmasını sağlamak ve alacaklılar açısından zaman kaybını önlemektir.¹¹⁴ Ayrıca geçici mühletin getirilmesi konkordato tasdikinin gerçekleşmesine kadar geçen süre içinde hem kesin mühlet hazırlığı yapmayı hem de bu sırada borçluyu muhafaza etmeyi amaçlar.¹¹⁵

Geçici mühlet 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’la birlikte getirilen yeniliklerden birisi olup, kesin mühlete hazırlık aşaması gibi düşünülebilir. Zira geçici mühlet bekleme süresi olarak adlandırılabilir. Geçici mühlet içerisinde borçluya karşı icra takibi yapılamaz, alacaklılar alacak kaydı bildiremez ve borçlu bu sırada faaliyetlerine devam edebilir. Mahkeme verdiği tedbir kararına göre borçlu işletmenin yönetim akdinin komiserle geçebildiği ve komiserin konkordato ön projesinin uygulanabilir olup olmadığına dair araştırma yaptığı mühlettir.¹¹⁶ Projenin uygulanabilirliğinden kasıt, borçlunun mali durumunun düzelip düzelemeyeceğine dair araştırma yapılmasıdır.

Geçici mühlet kararı ile birlikte borçlu mahkeme izni olmadan taşınmaz devri yapamaz, kefil olamaz ve rehin tesis edemez. Geçici mühlet süresi, borçlu işletme tarafından sunulan belgelerin ispatı zorunluluğu olmadan (makul güvence raporu ile yakın ispat sayarak) ön hukuki koruma anlamında verilmektedir. Kesin mühlet ise belgelerin ispatına yönelerek, asıl geçici hukuki korumanın sağladığı süredir. Konkordato tasdiki ise asıl incelemenin yapıldığı nihai hukuki korumanın gerçekleştiği aşamadır.¹¹⁷

Geçici mühlet sırasında alınan tedbirler arasında, borçlunun yetkisinin kısıtlandırılması, belirli bir rakamın üzerindeki işlemlerin komiser kararına bağlı

¹¹³ İİK, Md. 287.; Bilen, Güler, (2019), s.85-86.; Kızıl, P.D. (2020), Adi Konkordato Başvurusu, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.52.

¹¹⁴ Aslanoğlu, Cengiz (2021), s. 45-46.

¹¹⁵ Demir, (2019), s.71.

¹¹⁶ Aslanoğlu, Cengiz (2021), s.45-46.; Özkes, s.24.

¹¹⁷ Özkes, s.25.

kılınması, komiser denetiminde olan konkordato banka hesabı açılması, borçlu mallarının envanterinin tutulması sayılabilir.¹¹⁸ Ancak alınan tedbirler kapsamında, işletmenin başarıya ulaşamayacağı rapor edilirse, işletme bu süreç içinde yasaklı işlemler yapmak isterse veya kendiliğinden sonlandırmak isterse geçici mühlet kararı kaldırılabilir.¹¹⁹

3.4. Kesin Mühlet¹²⁰

İcra ve İflas Kanunu madde 289’da kesin mühlet konusu işlenmiştir. İlgili madde gereğince kesin mühlet kararı geçici mühlet içerisinde verilir. Kesin mühlet verilebilmesi için borçlunun da bulunduğu duruşmada, komiserler tarafından mahkemeye sunulan rapor ve varsa alacaklıların itirazları sebepleri ile birlikte incelenir. Kesin mühlet kararının verilmesi neticesinde aksi bir durum olmadıkça geçici mühlet komiserleri kesin mühlet içerisinde görevlerine devam ederler.¹²¹

Kesin mühlet ile birlikte yedi alacaklıyı geçmemek, herhangi bir ücret takdir etmemek ve tek sayı olması şartıyla alacaklılar kurulu toplanır. Alacaklılar kurulu ayda en az bir kez toplanır ve oy çoğunluğu ile karar alınır. Bu karar komiserler tarafından alacaklıların imzasını almak suretiyle kayda geçirilir.¹²²

Kesin mühlet kararının verilmesi, geçici mühlet içerisinde konkordato komiserinin işletmenin konkordato ile başarıya ulaşacağına dair olumlu rapor vermesine bağlıdır.¹²³ Konkordatonun başarıyla sonuçlanacağına dair en önemli kanıt işletmenin mali durumunun düzelmeye başlaması veya konkordato tasdik şartlarının yerine getirilmesidir.¹²⁴ Kesin mühlet kararının alacaklılar ve borçlular bakımından sonuçları karar alındığı andan itibaren doğmaktadır. Mühlet kararları “derhal” etkisi görünen kararlardır. Ancak kesin mühlet kararının reddine karar verilmişse, borçlu işletme on gün içerisinde istinaf yoluna başvurabilir.¹²⁵

¹¹⁸ Kale, (2018), s.222-223.

¹¹⁹ Demir, (2019), s.72.

¹²⁰ Pekcanitez, s.1-47.; Özekes, s.32-42.

¹²¹ İİK, Md.289.

¹²² İİK, Md.289.

¹²³ Kale, (2018), s.225.

¹²⁴ Aslanoğlu, Cengiz, (2021), s.47.

¹²⁵ Kale (2018), s.230.

3.4.1. Kesin Mühletin Alacaklılar Bakımından Sonuçları

Kesin mühletin alacaklılar bakımından sonuçları İİK madde 294'te işlenmiştir. Alacaklılar bakımından en önemli sonuç hiçbir takip işlemin yapılamayacağı, önceden başlayan takiplerin duracağı, ihtiyati haciz ve tedbir kararlarının uygulamayacağı, zamanaşımı ve hak düşüren müddetlerin uygulanamayacağıdır. Rehinle temin edilmemiş her türlü alacağa faiz işletilmesi durur.¹²⁶ Rehinle temin edilmiş alacaklar için ise rehinin paraya çevrilmesiyle takip başlatılabilir veya önceden başlamış takipler devam edebilir. Ancak rehinli malın konkordato süresi içinde kullanılması düşünülmüyor, kıymeti düşüyor ya da muhafaza etmesi masraflı oluyorsa 297. maddeye göre satışı yapılabilir.¹²⁷

Kanununda belirtilen niteliklere bakıldığında kesin mühlet alacaklıların haklarını sınırlandırır. Burada önemli olan detay sadece borçlu işletmenin malvarlığına ilişkin takiplerin durdurulmasıdır. Takiplerin durdurulma sebebi borçlu işletmeye mali durumunu düzeltmeye yetecek bir süre tanıma ve konkordato müzakeresine hazırlık yapma imkânı vermektir.¹²⁸

3.4.2. Kesin Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları

Kesin mühlette borçlu komiser gözetiminde faaliyetlerinde devam etmektedir. İşletmeye ait bazı işlemler komiser veya mahkeme izni olmadan yapılamaz. Öyle ki bu sürede rehin alamaz, kefil olamaz, taşınmaz ve faaliyetlerde kullanılan taşınırları devredemez. Aksi davranılan durumlar hükümsüzdür ve mahkeme işletmenin malları üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırabilir. Bazı durumlarda mahkeme yönetim hakkını komiserlere devredebilir.¹²⁹

Kesin mühlet sürecinde borçlunun bazı yetkilerinin kısıtlandırılması alacaklıların hakkını korumak için alınan önlemlerdir. Borçlunun tüm tasarruf yetkisi tamamen kalkmaz ancak bütün tasarruflar komiser gözetiminde yapılmaktadır. Borçlunun tasarruf yetkisini aşan bir işlem için talepte bulunması mahkemece değerlendirilir. Ancak bu talebin işletmenin iyileşmesine yönelik olması gerekir. Burada

¹²⁶ İİK, madde 294.

¹²⁷ İİK, madde 295.; Pekcanitez, s.15.

¹²⁸ Kale, (2018), s.231.

¹²⁹ İİK, Md.297.; Pekcanitez, s.18.

amaç yine alacaklıların hakkını gözetmektir ve ilgili kanun gereğince bu gibi durumlarda alacaklılar kurulundan görüş alınması zorunludur.¹³⁰

3.4.3. Alacaklılar Kurulu

Konkordatoyu iflastan ayıran en önemli özelliklerden biri de alacaklıların tahsil edecekleri miktarın iflas haline göre daha tatmin edici düzeyde olmasıdır. Alacaklıların haklarını konkordato sürecinde takiple elde etmeleri mümkün olmadığı için, alacaklıları süreç içerisinde ve menfaatlerini gözetmek amacıyla etkin tutmak önem arz etmektedir. Alacaklılar kurulu ilgili kanun gereğince kesin mühlet içerisinde ve mahkemenin takdiri ile oluşturulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ihtiyari bir uygulamadır.¹³¹ Alacaklılar kurulunun toplanmasının zorunlu olduğu bir istisna durumu şudur; *“En az üç alacaklı sınıfı bulunması kaydıyla, alacaklı sayısının iki yüz elliye veya alacak miktarının yüz yirmi beş milyon Türk lirasını aşması hâlinde alacaklılar kurulunun oluşturulması zorunludur.”*¹³²

Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik’e göre alacaklılar kurulunun görevi komiser faaliyetlerine nezaret etmek, komiserleri yeterli bulmadığı takdirde mahkemeye görüş ve bildiride bulunmak ve tavsiyeler vermektir.¹³³ Alacaklılar kurulu, yedi alacaklıyı geçmemek, ücret tahsil edilmemek ve tek sayı olmak şartıyla oluşturulabilir.¹³⁴ Komiser nezaretinde, ayda en az bir kere ve oybirliği ile alınan kararların komiser tarafından kayda geçirilmesiyle yapılmaktadır.¹³⁵

Konkordato borçluya kendini yeniden iyileştirmesi için fırsat verirken öte yandan alacaklıların alacaklarını da korumayı hedefler. Ancak vade konkordatosu ya da tenzilat konkordatosu gibi durumlarda alacaklıların hakkını korumanın en önemli yollarından biri alacaklılar kurulu oluşturmaktır. Alacaklılar kurulunun oluşturulması, komiser ve alacaklılar arasındaki iletişimi geliştirecektir. Ayrıca projenin revize edilmesi ve konkordatonun tasdiki noktasında alacaklılar kurulunun varlığı önem arz etmektedir.¹³⁶

¹³⁰ Kale, (2018), s.237.

¹³¹ Özkan, M. (2019), Konkordatoda Alacaklılar Kurulu, Yaşar Hukuk Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, s. 47-70.

¹³² Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik, 30671 Sayılı Resmî Gazete, 2019.

¹³³ Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik, Md. 23.

¹³⁴ Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik, Md. 21.

¹³⁵ Kale, (2018), s.227.

¹³⁶ Duran, (2019), s. 112.

İcra ve İflas Kanunu madde 301 ve 302'ye göre komiser, konkordato projesinin hazırlanması ve alacaklılara ilanından sonra konunun tartışılması üzerine alacaklılar toplantısı oluşturur. Komiser alacaklılar toplantısında başkanlık eder ve borçlunun durumunu açıklar. Konkordato projesi alacaklıların bilgisine sunulur ve projenin kabulü için gerekli oylama yapılır. Projenin kabul edilmesi “kaydedilmiş alacaklıların veya alacakların yarısı” veya “kaydedilmiş alacaklıların dörtte birini ve alacaklarının üçte ikisini” kapsayacak oranla oybirliğine ulaşılmasına bağlıdır. Alacaklıların oy kullanabilmesi için konkordato sürecinde muhatap olmaları gerekir. Ayrıca imtiyazlı alacaklıların alacakları bu oylamada dikkate alınmaz.¹³⁷

3.5. Konkordato Tasdiki

İcra ve İflas Kanunu madde 304 ve 305'e göre mahkeme, komiserin görüşünü aldıktan sonra kesin mühlet içerisinde konkordato araştırması yapar. Konkordatonun tasdik edilmesi;

- a) Konkordato ile alacaklıların eline geçmesi beklenen rakamın iflas haline göre daha memnun edici düzeyde olacağının anlaşılması,
- b) Teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olduğunun anlaşılması,
- c) Konkordato projesinin alacaklılar tarafından kanunda belirtilen oranda kabul edilmesi,
- d) İmtiyazlı alacaklıların alacaklarının tam olarak ödenmesinin ve mühlet içinde komiserin izniyle akdedilmiş borçların ifasının, alacaklı bundan açıkça vazgeçmedikçe yeterli teminata bağlanmış olması,
- e) Konkordatonun tasdikinin gerektirdiği yargılama giderleri ile konkordatonun tasdiki durumunda alacaklılara ödenmesi kararlaştırılan para üzerinden alınması gereken harcın, tasdik kararından önce, borçlu tarafından mahkeme veznesine depo edilmiş olmasına bağlıdır.¹³⁸

Konkordato başvuru şartlarında yer alan karşılaştırmalı tablo, tasdik kararının verilmesinde de kullanılmaktadır. Karşılaştırmalı tabloda, borçlunun konkordato halinde iflastan daha fazla tutarda ödeme yapacağı tüm konkordato türleri için benimsenmiştir. Borçlunun iflas halinden daha fazla ödeme yapabilecek olması aynı

¹³⁷ İİK, Md. 301-302.

¹³⁸ İİK, Md. 305-306.

zamanda kaynakları ile orantılı bir ödeme tablosu sunmasına bağlıdır. Burada kaynaklardan kasıt malvarlığı değildir. Borçlunun temini mümkün olan tüm finansal kaynakları “borçlunun beklenen hakları” olarak ifade edilmiştir. Borçlunun halihazırda bulunan ve gelecekte elde etmesi somut delilere ispatlanmış tüm kaynakları dikkate alınarak, borç ödeme kabiliyeti ile orantılanır. Eğer burada orantılı bir çerçeve var ise konkordatonun tasdik şartlarından biri daha gerçekleşmiş olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken bir unsur vardır; borçlunun kaynakları tüm borçlarını karşılayacak olsa bile, malvarlığının nakde çevrilmesinde yaşanacak bir zorluk ya da zaman kısıtı var ise tenzilat konkordatosu yerine vade konkordatosu tercih edilmelidir.¹³⁹

Konkordato tasdikinin bir diğer şartı ise borçlu işletmenin iyi niyetli olmasıdır. Alacaklılara zarar vermek, borç ödemekten kaçınmak, konkordatoya kasti oluşturulmuş borçlanmalar ile başvurmak, başvuru öncesi lüks ihtiyaçlar olarak nitelendirilen borçlanmalar yapmak, mahkemeye sunulan evraklarda kasti değişiklikler yapmak, alacak tutarını az ya da borç tutarını yüksek göstermek, dürüst olmayan davranışlar sergilemek vb. gibi tutumlar konkordatonun iptaline sebep olacak davranışlardır.¹⁴⁰

Konkordato tasdik şartlarının tamamı karşılandığında, mahkeme konkordato tasdik kararı vermektedir. Konkordatonun türüne göre, alacaklıların alacaklarından ne oranda vazgeçtiği, hangi vadede elde edeceği ve bunların karara bağlanmış hali belirlenmiştir. Karar aykırı yapılan ödemeler konkordatonun iptal sebebidir. Konkordato tasdik kararı ile birlikte şartların yerine getirilmesini sağlamak amacıyla bir kayyım tayin edilir. Kayyım borçlunun durumu ve borçlarını ödeme kabiliyetini iki ayda bir mahkemeye raporlar.¹⁴¹

Konkordato tasdik şartları oluşmadığında mahkeme konkordatonun reddine karar verir. Borçlu iflasa tabi ve iflas sebepleri (örneğin borca batıklık durumu) var ise mahkeme borçlunun resen iflasına karar verir.¹⁴² Borçlu tasdik kararından önce konkordatodan çekilebilir ancak iflas sebepleri varsa bu durum mahkemenin iflas kararı vermesine engel değildir.¹⁴³

¹³⁹ Cebe, (2022) s.36.; Uyar, (2019), s.122.

¹⁴⁰ Cebe, (2022), s.42.; Uyar, (2019), s.126-133.

¹⁴¹ Uyar, (2019), s.134.

¹⁴² Uyar, (2019), s.138.

¹⁴³ Pekcanitez, s.41.

Tablo 2. Türkiye’de Son 7 Yıldaki Konkordato Kararları

Dönem/ Konkordato Sayıları	Geçici Mühlet Kararı	Kesin Mühlet Kararı	Red Kararı	İflas Kararı	Tasdik Kararı	Genel Toplam
2018	1.384	100	54	13		1.551
2019	1.387	1.634	552	91	27	3.691
2020	419	561	643	121	363	2.107
2021	451	351	595	116	401	1.914
2022	404	307	546	69	261	1.587
2023	519	353	408	65	171	1.516
2024	1.723	827	701	132	114	3.497
2024 Ay Ortalaması	144	69	58	11	10	291
2024 En Yüksek	219	144	100	24	15	486
2025	1.259	822	553	96	46	2.776
2025-01	231	165	77	21	10	504
2025-02	163	103	90	4	5	365
2025-03	189	122	79	18	6	414
2025-04	199	136	87	10	12	444
2025-05	185	164	129	24	6	508
2025-06	292	132	91	19	7	541
Genel Toplam	7.546	4.955	4.052	703	1.383	18.639

Kaynak: <https://www.konkordatotakip.com/> Erişim Tarihi: 18.07.2025

Son dönemde ülkemizde yaşanan ekonomik dalgalanma sebebiyle konkordato başvurularında bir artış görülmüştür. Konkordatoya en çok başvuru alan sektörlerin başında inşaat, tekstil ve metal imalatı gelmektedir.¹⁴⁴

4.Konkordato Komiserleri

Konkordatonun hazırlık sürecinden tasdik edilmesine kadar geçen sürede borçlunun finansal durumunu, gerçekte konkordatoya ihtiyacı olup olmadığını, alacaklıların durumunu ve borçlu-alacaklı-mahkeme arasındaki ilişkiyi sağlayan kişiler konkordato komiserleridir. Komiserlere yönelik görevler ve nitelikler Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik’te belirlenmiştir. Yönetmelik gereği komiserler;

“(1) Komiser, görevini yerine getirirken aşağıdaki yükümlülöklere uymak zorundadır

¹⁴⁴ <https://www.konkordatotakip.com/> , Erişim Tarihi: 18.07.2025

a) Görevini kanun, bu Yönetmelik ve dürüstlük kuralları çerçevesinde tarafsız, objektif ve özenle yerine getirmek.

b) Kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmek.

c) Görevi sebebiyle öğrendiği sırların gizliliğini sağlamak ve korumak.

ç) Görevi sırasında elde ettiği bilgileri kendisi, yakınları veya üçüncü kişiler yararına doğrudan veya dolaylı bir menfaat elde etmek için kullanmamak.

d) Görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendisi, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlamamak, hediye kabul etmemek ve aracılıkta bulunmamak.

(2) Birinci fıkranın (c), (ç) ve (d) bentlerinde sayılan yükümlülükler komiserlik görevi sona erdikten sonra da devam eder.

(3) Komiser, görev almak için reklam sayılabilecek nitelikte girişim ve eylemlerde bulunamaz.

(4) Birinci fıkrafta sayılan yükümlülüklerle aykırı davranan komiserin görevine mahkemece son verilir. Bu durum derhâl bölge kuruluna ve ayrıca eylemin suç oluşturması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.” şeklinde belirtilmiştir.

Kanunda konkordato komiserleri adına belirlenen görev ve nitelikler, henüz ülkemizde bir meslek olarak görülmeyen ancak uygulama örnekleri ile karşılaştığımız “adli muhasebe” mesleği ile aynıdır. Adli muhasebecilik finansal bilgiyi mahkemenin kullanabileceği yargı bilgisine dönüştüren ve bunu yapabilmek adına bünyesinde birden fazla bilim dalını barındıran nitelikli bir meslek dalıdır. Çalışmamamızın diğer bölümünde adli muhasebe mesleği detaylarıyla açıklanmıştır.

II. BÖLÜM

ADLİ MUHASEBECİLİK VE KONKORDATO SÜRECİNDE ADLİ MUHASEBECİ OLARAK KONKORDATO KOMİSERLİĞİ

Konkordato, mali durumu sarsılan işletmelerin alacaklıları ile belirli bir plana göre anlaşması durumunda borçlarını yeniden yapılandırmasına izin veren hukuki bir anlaşmadır. Dürüst bir borçlunun alacaklıları ile yapacağı anlaşma, borçlu işletmenin mali darboğazdan kurulmasını, alacaklıların ise alacaklarını belirli bir ödeme planı dahilinde tahsil etmesini sağlar. Bu anlaşma aynı zamanda işletmelerin ülke ekonomisine ve istihdama katkılarının devamlılığını sağlamaktadır. Anlaşmanın tarafları borçlu, alacaklı ve asliye ticaret mahkemeleridir. Mahkeme, bu sürece nezaret etme görevi üstlenir ve bunu konkordato komiserleri ile yapar.

Konkordato sürecinin başarı ile sonuçlanması borçlu işletmenin dürüst olmasına, diğer bir ifadeyle mali durumunu açık, doğru ve güvenilir bir biçimde mahkemeye sunmasına ve aynı zamanda konkordato mühletlerinde işletmenin nasıl yönetildiğine bağlıdır. Tam da bu noktada adli muhasebecilerden bahsetmek kaçınılmazdır. Konkordato komiserleri finansal bilginin hukuk bilgisine dönüştürüldüğü noktada görev alan adli muhasebecilerdir. Komiserler borçlu işletmenin hayatta kalabilmesi ile alacaklıların hakkını alabilmesi arasında hukuki bir kimlik üstlenen kişilerdir. Bu hukuki kimlik, adli muhasebecileri klasik muhasebe ve denetim anlayışının ötesinde, uzmanlık gerektiren, özel teknikler kullanan, birçok farklı bilimi içerisinde barındıran bir meslek dalı olmasını sağlamıştır.

Çalışmanın bu bölümünde adli muhasebe kavramı, özellikleri, gerekliliği ve önemi ile klasik muhasebe anlayışından farkı anlatılmaya çalışılmıştır.

1. Adli Muhasebe Kavramı

Adli muhasebe mesleği henüz ülkemizde yeni bir tanım olmakla birlikte kendisine duyulan ihtiyacın açığa çıkmasıyla vücut bulmaya başlamıştır. Adli kelimesi İngilizce karşılığı olarak “forensic” tanımı mahkemelerde hakemlik yapmak, mahkeme standartlarını karşılayabilmek¹⁴⁵ anlamına gelmektedir. Adli kelimesi Latince kökenli

¹⁴⁵Institute of Certified Forensic Accountants, Forensic Accounting, <https://www.forensicglobal.org/forensicaccounting.html>, Erişim Tarihi: 29.04.2025

olarak “forum” kelimesinden türettiği ve Romalıların iş yapmak veya aralarındaki uyuşmazlığı çözmek amacıyla toplandıkları yer olarak düşünülmektedir.¹⁴⁶

Adli muhasebecilik diğer adli olaylar gibi araştırma ve kanıt toplama üzerinde kuruludur. Buradaki fark ise kanıtların finansal bilgilerden toplanıyor olmasıdır. Adli muhasebe suç soruşturmasının finansal karşılığı olarak kabul edilebilir.¹⁴⁷ Daha açık bir ifadeyle adli muhasebe mali konular ile ilgili suçların mahkeme tarafından kabul edilebilecek şekilde finansal kanıtların toplanması ve raporlanması bilimidir.¹⁴⁸ Amerikan Sertifikalı Mali Müşavirler Odası (AICPA – American Institute of Certified Public Accountants) AICPA’ a göre adli muhasebe kanıt toplama, kanıtları bir araya getirme ve yorumlamadır.

Adli muhasebe, muhasebe, finans, denetim, hukuk, psikoloji ve diğer alanları içinde barındırır. Bu mesleki birikim dolandırıcılıkların önlenmesi ve tespiti, davalarda zararların ölçülmesi, maddi ya da maddi olmayan varlıkların değerlemesi, mahkemelerde uzman şahit olarak bulunma gibi hizmetleri yerine yetirmeyi sağlar.¹⁴⁹

2.Adli Muhasebe Mesleğinin Gerekliliği ve Tarihsel Gelişimi

İşletmeler global iş dünyasında ve sermayenin sürekli yer değiştirdiği bir rekabet ortamında varlıklarını devam ettirmeye çalışmaktadır. Bu durum bazen kişisel çıkarların işletme ya da toplum çıkarlarının önüne geçerek hile yapılmasına sebep olmuştur. Adli muhasebe mesleğinin çıkış noktası dünyada yaşanan muhasebe skandalları sebebiyle muhasebe ve denetim alanında köklü değişikliklere gidilmesi zorunluluğuna dayanmaktadır.¹⁵⁰

Günümüzde teknolojinin hızlı değişimi karşısında işlemler daha karmaşık bir hal almakta, işlemler bilgisayarlarda yapılmakta ve bu büyüyen kapasiteyi kontrol altında

¹⁴⁶ Gray, D., (2008), Forensic Accounting and Auditing: Compared And Contrasted to Traditional Accounting and Auditing, American Journal of Business Education, Volume:1, Number:2, p. 115.

¹⁴⁷ Nunn, L., McGuire, B. L., Whitcomb, C., Jost, E., (2006), Forensic Accountants: Financial Investigators, Journal of Business & Economics Research (JBER), Volume: 4 Number: 2.

¹⁴⁸ Manning, G.A., (2005), Financial Investigation and Forensic Accounting, (2nd. Ed.), CRC Press, BocaRaton,USA.,P.5.,

[https://oldmis.kp.ac.rw/admin/admin_panel/kp_lms/files/digital/Core%20Books/Finance/Financial%20Investigation%20and%20forensic%20Accounting.%20\[Manning,%20George%20A.\].pdf.pdf](https://oldmis.kp.ac.rw/admin/admin_panel/kp_lms/files/digital/Core%20Books/Finance/Financial%20Investigation%20and%20forensic%20Accounting.%20[Manning,%20George%20A.].pdf.pdf)

¹⁴⁹ Crain, M.A., Hopwood, W.S., Pacini, C., Young G.R., (2016), Essentials of Forensic Accounting, New York American Institute of Certified Public Accountants, New York, p:7.

¹⁵⁰ Kasap, M., (2013), Adli Muhasebecilik Mesleği ve Aklama Suçuyla Mücadele, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, s.121-132.

tutabilmek adına çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bu durum suç işleme ihtimalini hem yükseltmiş hem de eski teknikler ve yöntemler ile tespit edilemez bir hale sokmuştur.¹⁵¹

Suç işlemenin hem makro hem de mikro etkileri vardır ki mikro etkileri kolayca tespit edilebilir. Ancak suç, işletmeler veya topluluk halinde işlendiğinde ulusal ve uluslararası düzeyde makro ekonomik etkiler yaratmaktadır. Toplam suç maliyetini ifade edebilmek güçtür ancak suç işlendiğinde kolluk kuvvetlerinin maliyetleri, suç önleme ve tespit için çalışan denetçi ya da program maliyetleri, suç üzerine tahsis edilmiş kamu görevlilerinin hükümete maliyetleri, suçlunun barındırılacağı hapisane maliyetleri, yargı sürecinin maliyeti, işletmelerin suç sebebiyle kaybettikleri mal varlıkları, nakit değerleri, itibarları gibi maliyete sebep olan etkileri, olası bir zararı tazmin etmek üzere kullanılan sigorta maliyetleri, topluma mal olan zararın maliyetleri ve daha birçok maliyet birleştiğinde devasa bir suç maliyetinin oluştuğu söylenebilir.¹⁵² Tüm bu maliyetler göz önünde bulundurulduğunda adli muhasebe mesleğine neden ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

Adli muhasebe, muhasebe, denetim, hukuk, suç bilimi, psikoloji gibi birçok bilimi içinde barındırır. Bunun sebebi teknik muhasebe bilgisinin ötesinde soruşturma becerisinin olması, suçun nedeninin araştırılması gibi yeteneklere ihtiyaç duyulması ve nihayetinde erişilen bilgilerin yargı mercilerine raporlanmasıdır.¹⁵³ Ülkemizde adli muhasebe mesleği genel olarak uzman şahitler, bilirkişiler, iç ve dış denetçiler, avukatlar ve profesyonelleşmiş kolluk kuvvetleri tarafından yapılmaktadır. Ancak adli muhasebe mesleği çok daha derin incelemeler gerektiren bir bilimdir.¹⁵⁴ Şöyle ki;

- Ticari işlemler çok daha karmaşık bir hal almış ve işlemlerin bilgisayar ortamına taşınmış olmasıyla birlikte yeni teknik ve yöntemler kullanılmaya başlanmıştır.
- Teknolojik gelişmeler ile desteklenen yeni yöntem ve teknikler bilişim suçlarını ve beyaz yaka suçlarını (dolandırıcılık, kara para aklama vb.) arttırmıştır.
- Suç oranındaki artış toplumu dava odaklı hale getirmiştir.

¹⁵¹ Aktaş H., Kuloğlu G., (2008), Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği, Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, Sayı: 25, s.101-120

¹⁵² Manning, G.A., (2005), p.1-2.

¹⁵³ Gülten, S., Kocaer, İ., (2010), Adli Muhasebe Uygulamaları, Ankara Ofset Yayınları, Ankara.

¹⁵⁴ Gülten, S., Kocaer, İ., (2012), Adli Muhasebe Uygulamaları E-Dergisi, Sayı:001. <http://www.adli-muhasebe.com/edergi/Adli-Muhasebe-E-Dergi.pdf> , Erişim Tarihi: 06.05.2025.

- Mahkemeler ve avukatlar artan ve karmaşıkleşan olaylara karşı daha fazla uzman desteğine ihtiyaç duymuşlardır.¹⁵⁵

Enron, WorldCom, Al Capone, Xerox ve Bernard Madoff gibi muhasebe skandalları sonrasında adli muhasebecilere daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. Öyle ki 10 Ekim 2006’da dönemin İngiltere Maliye Bakanı Gordon Brown tarafından adli muhasebe şöyle atfedilmişti;

- “Parmak izinin 19. Yüzyıldaki, DNA analizinin 20. Yüzyıldaki yeri neyse, adli muhasebenin 21. Yüzyıldaki yeri o olacak.”

11 Eylül 2001’de yaşanan terör saldırılarında faillerin birçoğu ülkeye nakit getirmiş ve bu nakitler izlenemeyen hesaplar üzerinden transfer edilmişti. Hatta bazı işlemlerin banka üzerinde transfer yapılmadan elde edildiği tespit edilmişti. FBI ajanları bu işlemleri kredi kartı kullanımları, telefon kayıtları ve çevredeki kişilerle konuşarak yani adli muhasebe teknikleri kullanarak tespit edilmişti.¹⁵⁶

Adli muhasebe mesleği dolandırıcılık denetiminden öteye, muhasebe, danışmanlık ve hukuki becerileri de bir arada barındırır. Örneğin Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GKGMI) yapılan işlemlere kısıtlamalar getirir. Ancak adli muhasebeciler bu temel kısıtlamalar olmaksızın finansal tabloların adil bir şekilde sunulup sunulmadığını değerlendirir. Finansal sorunları belirler, bu sorunları yorumlar, delil toplama beceri vardır ve bulguları mahkemelere sunarlar.¹⁵⁷ AICPA (Uluslararası Yeminli Muhasebeciler Birliği) muhasebecilerin yargı sürecine katkısını “*Hiçbir avukatın diğerine sağlayamayacağı profesyonel destek*” olarak tanımlamıştır.¹⁵⁸

Adli muhasebe mesleğine duyulan ihtiyaç uzun yıllar önce başlamıştır ve tarihsel süreçte adli muhasebe uygulamaları görülmektedir. Antik Mısır’da ibadethanelere verilen hediyeler için muhasebe kaydı tutulmaktaydı ve bunlar gerektiğinde firavuna sunulurdu. Tapınak muhasebecileri aynı zamanda tapınak işlerinin düzenli yürütmesini sağlamak üzere bu mali kaynakları kullanırdı ve ara ara denetimini yapmakla mükelleftiler.¹⁵⁹ Antik Mısır’daki bu işleyiş ilk adli muhasebe örneği olarak bilinir. Öyle

¹⁵⁵ Lorenzo, J., (1993), Forensic Accounting, Australian Accountant, Melbourne, Volume:63, Number:2, p.16.

¹⁵⁶ Crumbley, D.L., (2007), So What Is Forensic Accounting, ABFA, <https://abfa.us/wp-content/uploads/2022/07/So-What-is-Forensic-Accounting-SITE.pdf>. Erişim Tarihi: 05.05.2025

¹⁵⁷ Crumbley, 2007. P. 2.

¹⁵⁸ Pazarçeviren, S., (2005), Adli Muhasebecilik Mesleği, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s.2.

¹⁵⁹ Mattesich, R., (2014), Accounting and the Origins of Capitalism, Routledge.

ki, o dönemde adli muhasebeciler kanıt toplamak adına sert sorgulama tekniklerine ve hatta işkencelere başvuruabiliyorlardı.¹⁶⁰

Resim 1: Karnak Tapınağı'na Ait Bir Muhasebe Kaydı

Kaynak: https://www.flickr.com/photos/adrian_lazar/2791549269/

Bir muhasebecinin mahkemede uzman şahit olarak ifade vermesi ilk kez 1817 yılında Kanada’da gerçekleşmiştir. Daha sonra 1946 yılında Maurice Peloubet tarafından yayınlanan “*Adli Muhasebe-Bugünün Ekonomisindeki Yeri*” adli makalesi ile adli muhasebe terimi literatürde yerini almıştır. Bundan sonraki tarihsel süreçte ise İkinci Dünya Savaşı sırasında FBI (FBI-Federal Bureau of Investigation) istihbaratlarına yardımcı olunması ve finansal olayların incelemesini sağlamak amacıyla 500’den fazla adli muhasebeci ile çalışmaya başlamıştır.¹⁶¹ 1980’lerde başlayan finansal skandalların önlenmesi amacıyla adli muhasebeci alımları yapılmıştır.¹⁶² 1900’lerin başında Federal Gelir Vergisi’nin kabul edilmesi ile adli muhasebecilik mesleği ön plana çıkmış, ABD Gelir İdaresi (IRS- Internal Revenue Service) vergi kaçakçılığını önlemek adına bazı yöntemler geliştirmiştir.

¹⁶⁰ Crain, Hopwood, Pacini, and Young, (2016), p.5.

¹⁶¹ Yücel E., (2011), Adli Muhasebecilik Mesleği ve Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

¹⁶² Crain, (2016), p.6.

Adli muhasebe küresel etkileri bulunan muhasebe skandallarından sonra çokça ihtiyaç duyulan bir kurum haline gelmiştir. Denetim alanında yapılan yasal düzenlemeler ile mesleğe duyulan güvenin artması hedeflenmiş ve bu bağlamda 2002 yılında Sarbanes-Oxley-SOX yasası kabul edilmiştir. Bu yasa ile halka açık şirketler, kamu muhasebecilerine ve global skandalları önlemek amacıyla özel şirketlere uygulanmaktadır.¹⁶³ Yasadan hemen sonra Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC- Securities and Exchange Commission) muhasebe firmalarını denetlemek ve yasayı tam anlamıyla uygulamak amacıyla Kamu Şirketleri Muhasebe Denetim Kurulu (PCAOB- Public Company Accounting Oversight Board)'nu kurmuştur.¹⁶⁴

3.Adli Muhasebe Mesleğinin Denetimden Farkı

Adli muhasebe ve denetimin farklarından bahsetmeden önce birbiri yerine kullanılmasına sebep olan benzerliklere göz atmakta fayda vardır. Adli muhasebe ve denetimin en önemli benzerliği muhasebe kural ve teknikleri hakkında kapsamlı bilgiye sahip olunması gerekliliğidir. Bu bilgi ile toplanan verilerin hesaplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması iki disiplin için de geçerlidir. Adli muhasebe ve denetim, risk yönetimi, dolandırıcılık ve hile tespiti ile bunların yasalarla uyumunun sağlanması için görevlendirilmiş birbiri ile ilişkili iki alandır.¹⁶⁵

İki disiplin arasındaki farkı açıklamak gerekirse; denetçiler mali tabloları sistematik şekilde bağımsız ve objektif olarak inceleyen ve sonucunda makul güvence sağlayan kişilerdir. Ancak adli muhasebeciler genellikle bir davaya konu olabilecek, şüphe uyandıran mali tabloların uyumluluğunu incelerler. Denetçiler denetim standartları çerçevesinde hareket eder, dolandırıcılık olduğunu ispatlamak üzere özel testler uygulamazlar. Ancak adli muhasebeciler finansal tabloları, hileleri tespit edebilmek amacıyla bir araç olarak kullanırlar ve özel testlere tabi tutarlar.¹⁶⁶ Kullanılan

¹⁶³ Sarbanes-Oxley Act of 2002, <https://www.investor.gov/introduction-investing/investing-basics/role-sec/laws-govern-securities-industry#sox2002>, Erişim Tarihi: 28.05.2025

¹⁶⁴ <http://www.secauditor.com/sarbanes.php> , Erişim Tarihi: 28.05.2025

¹⁶⁵ “Forensic Accounting vs Auditing: What is the Difference?”, <https://inquesta.co.uk/blog/forensic-accounting-vs-auditing/>, Erişim Tarihi: 20.05.2025.

¹⁶⁶ Carney, D., (2021), What’s the difference between auditors, fraud examiners and forensic accountants?, <https://www.wipfli.com/insights/articles/vflt-fraud-examination-vs-audit-vs-forensic-accounting>, Erişim Tarihi: 25.05.2025.

bu testler ceza veya hukuk davalarında, arabuluculuk hizmetlerinde ya da konkordato gibi özellikli alanlarda delil niteliğinde kullanılabilecek kanıtları toplamak içindir.¹⁶⁷

Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen özel bağımsız denetçi kavramı Türkiye'de adli muhasebe mesleğinin gelişmesinde etkili olmuştur.¹⁶⁸ Şöyle ki TTK madde 207'ye göre “...Özel denetçi, riskin erken saptanması ve yönetimi komitesi; bağlı şirketin, hâkim şirketle veya diğer bağlı bir şirketle ilişkilerinde hilenin veya dolanın varlığını belirtir şekilde görüş bildirmişse, bağlı şirketin her pay sahibi, bu konunun açıklığa kavuşturulması amacıyla, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilir.”¹⁶⁹ şeklinde ve yine TTK madde 438'e göre “(1) Her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir. (2) Genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir.”¹⁷⁰ gibi maddeler ile adli muhasebecilik izleri taşıyan özel denetçilerin önü açılmıştır.

¹⁶⁷Forensic Accounting vs Auditing: What is the Difference?, Business, Technology & Communication, Forensics, Law, & Criminal Justice, Stevenson University, <https://www.stevenson.edu/online/about-us/news/forensic-accounting-vs-auditing/#:~:text=Forensic%20accountants%20often%20work%20closely,of%20risk%20or%20potential%20fraud.> Erişim Tarihi: 20.05.2025.

¹⁶⁸ Elçi, S. 2023, Dünya'da ve Türkiye'de Adli Muhasebeciliğin Değerlendirilmesi, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, s.1156-1167.

¹⁶⁹ Türk Ticaret Kanunu, Md. 207.

¹⁷⁰ TTK, Md. 438.

Tablo 3. Adli Muhasebe ve Denetim Arasındaki Farklar

Adli Muhasebeciler	Denetçiler
-Organizasyondaki hile ve yolsuzlukları araştırırlar.	-İşletmelerin önceden belirlenmiş ölçütlere uygunluğunu tespit ederler.
-Hile ve yolsuzlukları tespit etmek üzere özel teknikler kullanırlar.	-Hataların tespiti için denetim tekniklerini kullanırlar.
-Bilgi toplama sırasında üçüncü kişilerle yapılan görüşmelerde yetkinliğe sahiptirler.	-Bilgi toplama sırasında adli muhasebecilere göre daha az yetkinliğe sahiptirler.
-Adli muhasebeciler finansal okur yazarlık bilgisi yanında finansal kayıtlarda suçların nasıl yapıldığına dair bilgi sahibidirler.	-Denetçiler düzenlenen mali tabloların tabi olunan kanunlara uygunluğunu tespit ederler. Ancak suistimale uğramış verilen tespitinde adli muhasebeciler kadar tecrübeli değildir.
-Adli muhasebeciler hileyi ortaya çıkartacak kanıtları nasıl, nereden ve ne şekilde toplayacağı konusunda daha deneyimlidir.	-Denetçilerin kanıt toplama alanları adli muhasebeciler kadar geniş değildir.
-Yapılan hile ve suistimallerin iç kontrol ve diğer kontrol kanallarından nasıl geçtiğini anlama noktasında daha tecrübelidir.	-Yapılan hile ve suistimallerin iç kontrol ve diğer kontrol kanallarından nasıl geçtiğini anlama noktasında adli muhasebeci kadar tecrübeli değildir.

(Kaynak: Slah A., Slah, M.A.,2012, 58-59'den aktaran Aracı H, Özcan E.,2019, Cilt 26 Sayı 3.)

Kayıtları manipüle etmeyi bilen bir yönetici denetimden geçebilir. Adli muhasebe dolandırıcılık denetimi de dahil olmak üzere denetimden çok daha fazlasıdır.

Denetim rakamlar üzerinden ve örnekleme yoluyla yapılsa da adli muhasebe finansal tabloların aldatıcı olabileceğini ya da belgelerin sahte olabileceğini göz önünde bulundurur.¹⁷¹ Crumbley’e göre adli muhasebe düğün pastası gibidir. Pastanın ilk katı iyi bir muhasebe uzmanlığı, orta kat denetim bilgisi, risk tespiti, kontrolü ve değerlendirmesi ve son kat ise hukuksal bilgiye sahip olmaktır.¹⁷²

Adli muhasebe, muhasebenin özellikli bir koludur ancak muhasebecilerden daha farklı özel beceriler içerir. Bunun yanı sıra “adli” olması yargı mercilerine intikal etmiş finansal olaylarla ilgilendiği anlamındadır. İlgilendiği finansal olaylarla ilgili yargı mercilerine sunmak üzere kanıt toplamalı ve bu kanıtları yorumlayarak ilgili taraflara sunmalıdır.¹⁷³

4.Adli Muhasebe Mesleği ve Kapsamı

Adli muhasebe mesleğinin temelinde teknolojik gelişmeler, işlemlerin bilgisayar ortamında yapılması, sermaye hareketliliği, kişisel hırs ve çıkarlar sebebiyle oluşan hile ve suistimaller bulunmaktadır. Teknolojik gelişmeler yapılan işlemleri kolaylaştırırsa da beraberinde birçok risk ve tehlikeyi getirmiştir.¹⁷⁴ Özellikle son dönemlerde meydana gelen muhasebe skandallarından sonra şirket paydaşlarına ve denetime güven azalmış, güvensizlik ortamı denetim standartlarını değiştirmiştir.¹⁷⁵ Bu durumda mahkemeye başvurular artmış, devlet, toplum ve işletmeler arasında sorunlar büyümüş, çok sayıda işletme başarısızlığı yaşanmış, olayları çözümlemede avukatlar ve mahkemeler yetersiz kalmıştır. Denetçiler olayların GKGMİ, denetim standartları ya da şirket stratejilerine uygunluğunu kontrol eder¹⁷⁶ ancak işlemlerin giderek karmaşık bir hal alması sebebiyle ve dolandırıcılık karşısında uzman bir desteğe ihtiyaç duyulmuştur.¹⁷⁷ Yargı mercileri,

¹⁷¹ Crumbley L.,(2016), The Next Movie: The Forensic Accountant, New Accountant, https://www.researchgate.net/publication/313793609_The_Next_Movie_The_Forensic_Accountant Erişim Tarihi: 28.05.2025.

¹⁷²Çavuş A., (2023), Adli Muhasebecilik Mesleği, Denetim TV, <https://www.youtube.com/watch?v=TSVciGuwVic> Erişim Tarihi: 28.05.2025.

¹⁷³ Crain, (2016) p.3.

¹⁷⁴ Pehlivan, A., Dursun, A. (2012), Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitime Yönelik Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 2, 129-141.

¹⁷⁵ Elçi, (2023), s.1159.

¹⁷⁶ Bhasin, M., (2007), Forensic Accounting: A New Paradigm For Niche Consulting, Institute of Chartered Accountants of India, Volume:55 Number:7, p.1000-1010.

¹⁷⁷ Bozkurt, N. (2000a); Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Yeni Bir Alan “Adli Muhasebecilik”, Yaklaşım Dergisi, Sayı:94, s 56-61.

kolluk kuvvetleri, sigorta şirketleri, kredi kuruluşları, işletme üçüncü tarafları devlet adli muhasebe mesleğine ihtiyaç duyan taraflardır.¹⁷⁸

Adli muhasebenin en üstün amacı mali tablolarla da yapılan hileli ve sahtekârlık içeren işlemleri araştırmak ve tespit etmektir. Tespit edilen bir işlem ilgili mağdur tarafın hakkının tazmin edilmesini sağlamak ve mahkeme önünde danışmanlık hizmeti vermektir.¹⁷⁹

Adli muhasebe mesleğinin kökeninde “adli” kelimesine uygun olarak olayları mahkemede kullanıma uygun olarak çözümlemek vardır. Adli olması denetimin ötesinde bu standarda uygun olarak olayları çözümlemede denetim farklı özel teknikler kullanılmasını gerektirir. Olaylar sonucunda hazırlanan raporlar ve gerektiğinde mahkemede uzman tanık olması mesleğin “adli” olmasının bir gerekliliğidir. Öyle ki bir denetçinin ihmali sonucu oluşan zararları tanımlamak bile adli muhasebecinin görevidir.¹⁸⁰

Denetime duyulan güvenin azalmasının yanı sıra eski denetim yöntem ve tekniklerinin yeni nesil suçları tespit etmeye ve ortaya çıkarmaya yetersiz kaldığı aşıkardır. Adli muhasebecilik işlenen suçlar, finansal tablolarda yapılan tahribatlar, hırsızlık, hile, kıymetli evrak sahteciliği gibi birçok örtülü suçu ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapan ve bunları yargı mercilerinin kullanabileceği hale getiren bir meslek dalıdır.¹⁸¹ Adli muhasebeciler uyuşmazlıkların çözümü için muhasebe analizi yapar ve bunu yaparken muhasebe, denetim ve soruşturma becerilerini kullanırlar.¹⁸²

Ulusal kolluk kuvvetleri de dahil olmak üzere finansal konuların araştırılması için özel ve kamu sektörlerinde adli muhasebeci ihtiyacı her zaman olmuştur. Öyle ki 1554 yılına dayanan bazı dokümanlarda bir okul müdürü ve muhasebecinin davalarda uzman tanıklık ettiği bilinmektedir.¹⁸³ Bu açıdan bakıldığında adli muhasebeciler aynı zamanda “dava desteği” ve “adli soruşturma” becerilerine de sahip olmak zorundadırlar.¹⁸⁴ Adli muhasebecilerin bilgi alanları şöyle sıralanabilir;

¹⁷⁸ Pazarçeviren, (2005), s.4.

¹⁷⁹ Obaid, A.D., (2020), The Role of the Forensic Accountant in Achieving the Integration of Accounting and Legal Performance, International Journal of Innovation, Creativity and Change, Volume:13, Number: 5, p.104-124.

¹⁸⁰ Bhasin, (2007), p.1002.

¹⁸¹ Aksu, İ., Uğur, A., Çukacı, Y. C., (2008), Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleğinin Bir Kolu Olarak Bilirkişilik, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt:6, Sayı:9, 63-71.

¹⁸² <https://www.forensicaccounting.com/one.htm> Erişim Tarihi: 29.05.2025.

¹⁸³ Thornhill, W. T., (1995), Forensic Accounting : How To Investigate Financial Fraud, Business One Irwin Professional Accounting Library, USA.

¹⁸⁴ <https://www.forensicaccounting.com/one.htm> Erişim Tarihi: 29.05.2025.

- Adli muhasebeciler ilgilendikleri dava ile ilgili olarak yasal çerçeve ve mevzuatlara hakimdir.

- Bir suistimal ile ilgili olarak stratejik bir planlama yapma, bu plan dahilinde bilgi toplama, toplanan bilgiyi yargıya sunacak biçimde belgeleme ve sunma süreçlerini yönetir.¹⁸⁵

- Adli soruşturma sonrasında elde edilen bilgiyle birlikte mahkemelerde uzman görüşü bildirebilir ve hatta bilirkişi olarak tanıklık yapabilir.

Tüm bu süreçleri yönetmek için uzmanlaşmış bir adli muhasebeci;

- Şirketlerin iflas, konkordato, yeniden yapılandırma gibi süreçleri hakkında bilgi sahibidir.

- Dijital ortamda veri toplama ve analiz etme teknikleri hakkında bilgi sahibidir.

- İhlaller ya da haksız fiiller karşısında ekonomik zararları hesaplayacak finansal bilgiye sahiptir.

- Finansal tablolarda yanıltıcı bilgileri, muhasebe hilelerini ve usulsüzlükleri tespit edebilir.

- Ortaklık anlaşmazlıkları, işletme birleşmesinden doğan hilelerde dahil olmak üzere gerektiğinde işletme değerini belirleyebilir.¹⁸⁶

Adli muhasebecilerin mesleki bilgileri muhasebe, hukuk, denetim, işletme, psikoloji, suç bilimi, bilgisayar uygulamaları gibi bilim dallarındaki bilgi ve tecrübelerine dayanır. Adli muhasebecilerin bilgi ve tecrübenin yanında meraklı, ısrarcı, yaratıcı, iletişim yeteneği ve sezgileri kuvvetli olmalıdır. ¹⁸⁷Amerika Gelir İdaresi'nde çalışan bir muhasebeci olan Robert Roche'ye göre muhasebeci; kayıtların ardındakine bakan, şüpheli, gerçeği araştıran ve çok detaylı mutabakatlar yapan bilirkişi olarak tanımlamıştır.¹⁸⁸

Yapılan araştırmalarda dış denetimin dolandırıcılıkların yalnızca %4,6'sını ve iç denetiminde yalnızca %13,6'sını tespit edebildiği görülmüştür.

¹⁸⁵ Aracı, H., Çevik, E., (2019), Adli Muhasebe: Adli Muhasebecilik Mesleği Yetkinlikleri, Önemi ve Türkiye'deki Yeri, Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:26 Sayı:3, s.801-813.

¹⁸⁶ Thornhill, (1995), p.3.

¹⁸⁷ Bozkurt, (2000a), s.4.

¹⁸⁸ Crumbley, (2016), p.25.

4.1.Adli Muhasebecilik Mesleğinin Kapsamı

Adli muhasebe mesleği uygulamada “Dava Desteği”, Hile Denetçiliği ve Araştırmacı Muhasebecilik” ve “Uzman Şahitlik” olarak üç bölüme ayrılabilir.¹⁸⁹

4.1.1. Dava Desteği

Dava desteği yargıya intikal etmiş ya da edebilecek finansal olaylarda ihtiyaç duyulan muhasebe bilgisidir.¹⁹⁰ Yargıya intikal etmemiş ve henüz araştırılan olaylara ilişkin adli muhasebeciler durumu araştırarak dava sürecine destek verebilirler. Bu durumda adli muhasebeciler bazen sözleşme şartlarına uymama, ticari sırların çalınması ya da sigorta anlaşmazlıklarından doğan zararın hesaplanması gibi işlemler yapabilirler.¹⁹¹ Dava sürecinde olaya ilişkin sunulan bilginin doğru ve yeterli olduğunun kanıtlanması ve kanıtlanmış bilginin analizinin yapıp mahkemeye sunulması gerekir. Bu süreçte avukatlara dava desteği sunabilecek kişiler adli muhasebecilerdir. Olaya ilişkin iddiaları doğrulamak ya da yanlışlamak adına dokümanların toplanması, durumun anlaşılması için inceleme sürecine dahil olmak, iddia sahibi tarafın bilirkişi raporlarını incelemek, davanın sonuçlanmasına yardımcı olmak ve gerekli görüldüğünde görüş bildirmek dava desteği olarak adlandırılabilir.¹⁹²

Adli muhasebeciler davalara uzmanlık alanları hakkında profesyonel destek verirler. Bu destek finans, muhasebe, vergi, araştırma ve soruşturma olabilir. Dava desteğindeki amaç taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözmek adına yargı mercilerine destek olmaktır.¹⁹³

¹⁸⁹ <https://www.forensicaccounting.com> Erişim Tarihi: 30.05.2025

¹⁹⁰ <https://www.forensicaccounting.com/two.htm> Erişim Tarihi: 30.05.2025

¹⁹¹ Nunn, L., McGuire, B. L., Whitcomb, C., Jost, E., (2006), p.3.

¹⁹² Pazarçeviren, (2016), s.5.

¹⁹³ Crumbley, L., (2019), Forensic Accounting Is More Than Just Fraud, NewAccountantUSA, https://www.researchgate.net/publication/338084263_Forensic_Accounting_Is_More_Than_Just_Fraud Erişim Tarihi: 30.05.2025.

4.1.2.Hile Denetçiliği ve Araştırmacı Muhasebecilik

4.1.2.1 Hile Kavramı

Türkçe sözlüğe göre hata kavramı bilmeden yapılan, yanlış, kusur, yanlış anlamına gelirken hile kasten bilerek yanıltmak aldatmak anlamındadır.¹⁹⁴ Hata ve hileyi birbirinden ayıran unsur “kasıt” unsurudur. Hata dikkatsizlikle ya da farkına varmadan yapılan kasıtlı olmayan davranışlardır. Ancak hile kavramında kasten aldatma, usulsüzlük ya da sahtekarlık vardır.¹⁹⁵

Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X No:22)’e göre hile ve usulsüzlük “İşletme yönetimindekiler ile yönetimden sorumlu kişilerin, işletme çalışanlarının veya üçüncü şahısların kasıtlı olarak adil veya yasal olmayan bir menfaat sağlamak amacıyla aldatma içeren davranışlarda bulunmalarını ifade eder. Hile ve usulsüzlük çok genel bir hukuki kavram olmakla birlikte, bu Tebliğin uygulamasında bağımsız denetçinin göz önünde bulundurması gereken husus, finansal tablolarda önemli yanlışlıklara sebep olabilecek hileli ve usulsüz iş ve işlemlerdir.” ifadesi yer almaktadır.

Burada üzerinde durulması gereken hile türü muhasebe hileleridir. Bir işletmenin, muhasebe bilgilerini bilerek ve kasıtlı olarak tahrif edilip, yanıltıcı bilgi ve tablo oluşturmaya muhasebe hilesi denir. Teknolojik gelişmeler ile kullanılmaya başlanılan muhasebe programları hata yapılmasının önüne geçmeye başarsa da hile kasti ve belgeler üzerinden yapılmaktadır. Bu sebeple hilenin tespit edilmesi ve ortaya çıkarılması gerekir.¹⁹⁶

Muhasebe ve işletme hileleri çalışanlar, tepe yöneticiler ve diğer kişiler tarafından internet yoluyla, bilgisayar yoluyla, banka işlemleri ya da yatırım işlemleri ile yapılabilir.¹⁹⁷

¹⁹⁴ <https://languages.oup.com/google-dictionary-tr/> Erişim Tarihi: 30.05.2025

¹⁹⁵ Şenel A., Yıldırım H., (2022), Muhasebe Hilelerinin Küresel Maliyeti ve Önlenmesine Yönelik Proaktif Bir Yaklaşım: Adli Muhasebe, Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:26 Sayı:1 S.86.

¹⁹⁶ Küçük, İ., (2008), Finansal Raporlamada Hile-Manipülasyonlar ve Önlenmesi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.

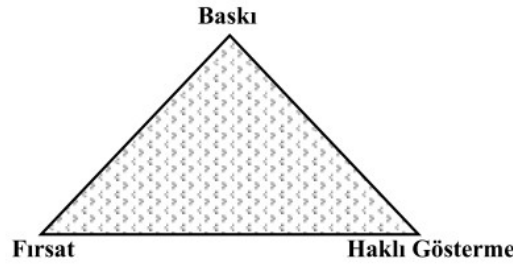
¹⁹⁷ Bozkurt, (2000a), s.3.

İşletme yöneticileri tarafından yapılan hilelerin sebebi çoğunlukla vergi kaçırarak, işletmede yapılan yolsuzlukları gizlemek, özellikle aktif kayıtlarını olduğundan farklı göstermek gibi sebepler ile yapılmaktadır.¹⁹⁸

İşletme çalışanları tarafından yapılan hileler ise Cressey'in “Hile Üçgeni” ile açıklanabilir. Cressey mahkumlarla yaptığı görüşme sonucunda çalışanları suç işlemeye iten üç temel sebep belirlemiştir. Bunlar;¹⁹⁹

- Baskı (Incentive)
- Fırsat (Opportunity)
- Haklı Gösterme (Rationalization)

Şekil 3. Hile Üçgeni

Kaynak: Altınsoy, (2011), s.118)

Baskı unsuru kişisel ve örgütsel baskılar olarak ayrılabilir. Kişisel baskı çalışanların yaşadığı ekonomik zorluklar neticesinde daha iyi bir yaşam standardı sağlamak üzere başvurduğu hile yapma eğilimleridir. Örgütsel baskı ise çalışanın işletme aidiyetliğinin az olması, yüksek hedefler edinilmesi gibi sebeplerle olabilmektedir.²⁰⁰ Baskı unsuru hile yapma arzusunun başlangıç noktasıdır. Baskı hissedildiği anda suç işleme fırsatını mümkün kılan bir ortam oluşmaktadır. Cressey'e göre fırsat unsuru genel bilgi ve teknik beceri olmak üzere iki faktör içerir. Genel bilgi çalışanın kendisine duyulan güveni suistimal edebileceğini bilmesi, teknik beceri ise hile yapacak teknik bilgi ve beceriye sahip olması anlamına gelmektedir.²⁰¹ Hile üçgeninin üçüncü bileşeni ise haklı göstermedir. Hileye başvuran kişiler kendilerini haklı gösterecek bir sebebe sığınmaktadır. Bu sebepler kimsenin zarar görmemesi, iyi

¹⁹⁸ Demir, C., Yıldız, A. (2022). Muhasebe Hata ve Hileleri ve Hilelerin Ortaya Çıkarılmasında Adli Muhasebecilik Mesleği, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12 Sayı:1, p.91-141.

¹⁹⁹ Demir, Yıldız, (2022), s.108.

²⁰⁰ Aslanzade, Ş., (2017), Çalışan Hileleri, İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, Cilt: 9 Sayı:4, s.61-75.

²⁰¹ Kazan, G., (2020), Hile Üçgeni, Hile Elması ve Hile Beşgeni: Hile Eylemlerinin Nedenlerine İlişkin Teorilere Kavramsal Bakış, Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı:62, s.245-258.

niyetli olduğuna ikna etme, herkesin yapabileceğini savunma, ihtiyacı olduğuna inandırmaya çalışma gibi davranışlardır.²⁰²

Muhasebede yapılan hileler şu şekilde sınıflandırılabilir;²⁰³

a) Kasıtlı Hatalar: Muhasebe kayıtlarında sistematik olarak tekrarlayan hataları ifade eder. Ancak burada kasıt unsuru olup olmadığını anlamak güçtür. Kasıtlı olup olmadığını anlayabilmek için hatanın aynı yönde yapılıp yapılmadığına, işletme için yüksek bir değer ya da maliyet taşıyıp taşımadığına ve hatanın üzerini kapatmak için yapılmış başka bir hata olup olmadığına bakılmalıdır.

b) Kayıt Dışı İşlemler: Muhasebede bütün işlemler belgelere dayanır. Belge olmadan kayıt dışı yapılan işlemler ve sonucunda defterlerin doğru bilgiyi yansıtmaması bir diğer hile yöntemidir. Bu hile yöntemi çoğunlukla vergiden kaçınma davranışı sebebiyle kullanılır. Bu şekilde elde edilen gelirler işletme dışı kaynaklarda saklanır ve özel amaçlar ile kullanılır.²⁰⁴ Kayıt dışı işlemler işletme vergi matrahını düşürerek daha az vergi ödenmesi için yapılmaktadır ve bu işlemler nihayetinde ülke ekonomisine ve sektöre ciddi kayıplar yaratmaktadır.²⁰⁵

c) Zamanından Önce veya Sonra Yapılan Kayıtlar: VUK madde 219'a göre işlemlerin kayıt zamanı; *“a) Muamelelerin işin hacmine ve icabına uygun olarak muhasebenin intizam ve vuzuhunu bozmayacak bir zaman zarfında kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtların on günden fazla geciktirilmesi caiz değildir.”* ibaresi bulunmaktadır.²⁰⁶ Bu ibare vergi doğuran bir olayın ilgili vergi döneminde işlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.²⁰⁷ Zamanından önce veya sonra yapılan kayıtlar aktif ve pasif dengesini kasti olarak değiştirmek, nakit değerleri gerekli duruma göre ve isteğe bağlı şekilde düzenlemek, vergi matrahını değiştirmek, stok fazlasını görünmemesi için gelecek yıla bırakmak vb. gibi sebepler ile yapılan hile türüdür.

d) Uydurma Hesaplar: Bu hesaplar genelde yapılan hilenin üzerini kapatmak için yanıltıcı ve gerçek dışı hesaplar açarak gizlemek üzere kullanılan hesaplardır. En çok görülen uydurma hesaplar şunlardır;

-Gerçekte yapılmayan bir ticari işlemi yapmış gibi göstermek,

²⁰² Aslanzade, (2017), s.67.

²⁰³ Demir, Yıldız, (2022) s.110-115.

²⁰⁴ Çekmen, Y., (2022), Muhasebede Yapılan Hatalar, Hileler ve Adli Muhasebe, İksad Yayınevi, Ankara.

²⁰⁵ Demir, Yıldız, (2022), s. 109.

²⁰⁶ Vergi Usul Kanunu, Md. 219 (a).

²⁰⁷ İrmak, R., Kurnaz, G., Çağlayan, B., Bal, B. (2002), Muhasebenin Genel Esasları Muhasebe Hata ve Hileleri ile Bunların Tespit Yöntemleri, Şafak Matbaacılık, Ankara.

-Gerçekte olmayan bir cari işlem için şüpheli alacak işlemi yapılması ve karşılık ayrılması,

-Vergi muafiyeti bulunmayan mükelleflere gider pusulası düzenlemek suretiyle vergi tarhiyatı yaratmak,

-Gerçekte var olmayan bazı giderleri (komisyon, nakliye gibi) gider pusulası düzenlemek suretiyle gider göstermek,

-İşletme ortaklarına borçluymuş gibi para aktarılması,

VUK madde 359/a-1 gereğince muhasebe hilesi yapanlar ve gerçek olmayan işlemler ve kişiler adına hesap açanlar kaçakçılık suçuyla yargılanır. Ayrıca tespiti halinde belgeyi inceleme yetkilisine teslim etmemek gizlemek olarak kabul edilir.²⁰⁸

e) Belge Sahtekarlığı: Vergi incelemeleri muhasebe kayıtları ve defterler üzerinden yapılırsa da defterlere temel olan unsur belgelerdir. VUK madde 359/b'ye göre gerçek bir muamele olmadığı halde varmış gibi düzenlenen belgelere sahte belge denir. Sahte belge düzenleme halleri şu şekilde olabilir;

-Gerçek olmayan mükellef adına belge düzenlenmesi,

-Gerçekte olmayan bir ticari alışveriş adına belge düzenlenmesi,

-Gerçek bir mükellef veya ticari işlem adına birden fazla belge düzenlenmesi,

-Gerçek olmayan miktar ve fiyatlar üzerinden belge düzenlenmesi,

-Şekil şartlarına uymayan belge düzenlenmesi.²⁰⁹

Bu işlemler çoğu zaman vergi matrahını değiştirmek niyetiyle yapılmaktadır. Bazı durumlarda ise kaçak yolla elde edilmiş ticari malları resmileştirmek, şirkette yapılan yolsuzlukları örtbas etmek, sermaye kaybetme kaygısı sebebiyle yapılabilmektedir. Bu durumları gizlemek adına gerçeğe aykırı belge kullanmak suçu hafifletebileceğine inanma temeline dayanır.²¹⁰

f) Bilanço Maskelemesi: Bilanço maskelemesi işletmenin mali durumunu, varlık ve yükümlülüklerini olduğundan farklı göstermek amacıyla yapılır. Bu bağlamda bilanço güzelleştirmesi işletmenin iktisadi durumunun olduğundan daha iyi durumda gösterilmesi, bilanço kötüleştirilmesi işletmenin iktisadi durumunun olduğundan daha kötü gösterilmesi sebebiyle yapılmaktadır.²¹¹ Bilançonun olduğundan daha olumlu gösterilmesi fazla kredi alabilmek, şirket ortaklarını tatmin edebilecek düzeyde kar

²⁰⁸ VUK, Md. 359/a-1.

²⁰⁹ İrmak, Kurnaz, Çağlayan, Bal, (2002), s.46.

²¹⁰ Çekmen, (2022), s.19.

²¹¹ İrmak, Kurnaz, Çağlayan, Bal, (2002) s.50.

dağıtılmasını sağlamak, hisse senedi fiyatlarını arttırmak veya güçlü görünmek adına yapılmış olabilir.²¹² Bilançoyu olduğundan olumsuz bir halde gösterme sebepleri ise, konkordato gibi bir korunma merciine başvuru sırasında buna ihtiyacı olduğunu kanıtlama isteğinden kaynaklanabilir. Ayrıca daha az vergi ödemek, daha az kar dağıtmak, hisse senedi fiyatını düşük göstererek borsa da alım gücü yaratmak (manipüle etmek) için yapılmış olabilir.²¹³ Bilanço maskelemesi aktiflerin yüksek değerlemelere tabi tutulması, giderlerin gelecek dönemlere aktarılması ya da gelecek dönem giderlerinin cari dönem gideri gibi gösterilmesi, şüpheli alacak karşılığı ayrılmaması, amortisman ayrılmaması, bazı giderlerin işleme alınmaması ya da fazladan alınması gibi işlemlerle yapılır. Bilanço maskelemesi nakit, alacak, stok ve borç hesapları üzerinden yapılmaktadır.²¹⁴

g) Bilgisayar Hileleri: Bilgisayar hileleri işlemlerin elektronik ortamları taşınmasından sonra yazılımsal olarak hileleri ifade eder. Elektronik ortamda belge silinmesi ya da değiştirilmesi bu hileye örnek olarak verilebilir.

Tablo 4. Hile Vaka Örnekleri

Vaka	Hile Tercihi
Kazanç elde etme isteği	Finansal raporlamalarda hile
Hırsızlık ve Sahtecilik	Varlıkların zimmete geçirilmesi
Rüşvet	Şahsi harcamalar ve borçlanmalar
Gelir elde etme isteği	Varlıkların gerçeğe aykırı değerlemesi
Maliyetten kaçınma	Ödenmemiş vergiler
Şahsi harcamalar	Yönetim hileleri

Kaynak: (Goldmann, (2013), s.19'den aktaran (Özdemir, (2013), s.43))

Hile ve hileye sebep olan nedenler çoğaltılabilir. ACFE (Association of Certified Fraud Examiners) tarafından oluşturulmuş hile ağacı profesyoneller adına destek olabilir.²¹⁵

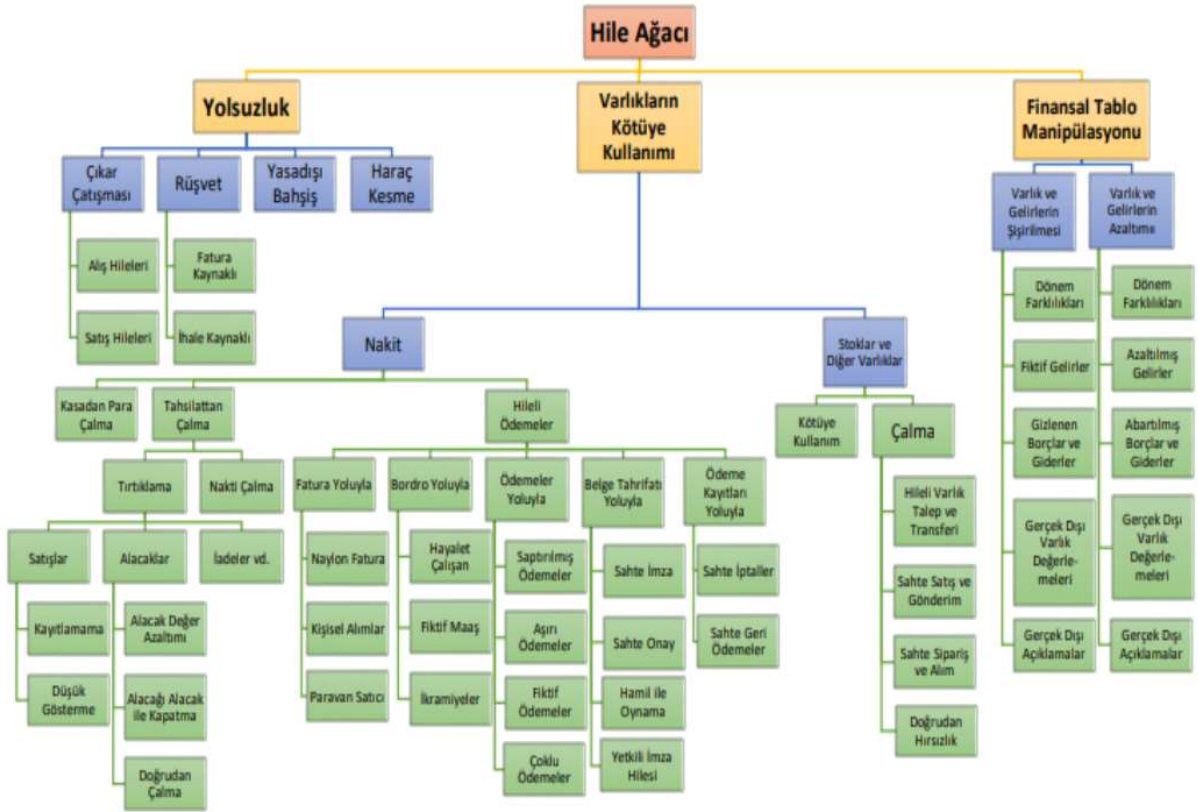
²¹² Söyler, H. (2003), “İşletme Yönetimleri Tarafından Yapılan Hileler”, <https://www.alomaliye.com/2003/08/30/isletme-yonetimleri-tarafindan-yapilan-hileler/?srsltid=AfmBOopVMYST0uaH3cf7hVd8S7UiJUQyEqcP6Gs2vDLbblALYA8VjrDM> Erişim Tarihi: 04.06.2025.

²¹³ Söyler, (2003). S.3.

²¹⁴ Çekmen, (2022), s.26.

²¹⁵ Güneş. N., Kabataş. Y., (2024), Hile Olaylarının Finansal Sektör Bağlamında Uluslararası Analizi (ACFE Yaklaşımı), Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi, Cilt: 6, S.41-56.

Şekil 4. Hile Ağacı

Kaynak: ACFE, (2022), Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations, p.10'dan aktaran (Güneş, Kabataş (2024) s.45)

4.1.2.2. Araştırmacı Muhasebecilik

Araştırmacı muhasebeciler olarak görev yapan adli muhasebecilerin temel görevi büyük bir ustalıkla gizlenmeye çalışılmış usulsüzlüklerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Adli muhasebeciler bazen bir boşanma davasında gizlenen maddi kaynakların tespit edilmesinde, bazen bir cinayet davasında suçlu kişinin finansal kaynakları ve nakit hareketlerini izleyerek cinayet nedeninin ortaya çıkarılmasında bazen ise direkt olarak finansal suçları içeren davalarda araştırma yaparak bahse konu davayı sonuçlandırma niyetindedirler.

Hile denetimi ancak araştırma yoluyla yapılır. Hileyi ortaya çıkarmak adına farklı teknik ve yöntemler²¹⁶ izleyerek yapılan araştırma sonucu, adli muhasebeciler kanıtlara ve kanıtlar nihayetinde suistimal olup olmadığına karar verirler. Daha açık bir ifade ile adli muhasebeciler finansal tablolar ile ilgili genel bir kaniya

²¹⁶ Bahse konu edilen teknik ve yöntemler ilerleyen bölümde ele alınmıştır.

varmaktan ziyade her bir konu ile ilgili ayrıntılı şekilde inceleme yapmak, suistimale uğramış alanları belirleyip hile yapılma sebeplerini ve çözümlerini ortaya koymayı hedefler.²¹⁷

4.1.3 Uzman Şahitlik

Mahkeme süreçlerinde, mahkeme üyeleri muhasebe ve finans alanındaki bilgilere aşina olmadıkları için adli muhasebecilere ihtiyaç duyulmaktadır. Adli muhasebeciler bir olaya ilişkin topladıkları kanıtları bir rapor halinde mahkemeye sunarlar ve nihayetinde mahkeme bulgular ile ilgili adli muhasebeci bilgisine başvurur.²¹⁸ Herhangi bir finansal içerikli davada tarafların konu hakkında bir uzman bulundurmaları veya uzman olmaları her zaman karşılaşılan bir durum değildir. Aynı şekilde yargı mensupları da spesifik olaylarda uzmanlığı olmayabilir. Bu gibi durumlarda başvuru yapılan kişiler adli muhasebecilerdir.²¹⁹

Adli muhasebeciler suistimale uğradığı düşünülen bir konu hakkında araştırma yaparak kanıt toplarlar, bu kanıtlardan oluşturdukları çıkarımları mahkeme sürecinde uzman bilirkişi olarak açık ve net bir şekilde ifade ederler. Bir davaya konu olan ya da olabilecek bir olay var ise, adli muhasebeciler olayın başlama noktasından mahkeme karar anına kadar sürecin içerisinde görev alabilirler.

Adli muhasebe mesleği sadece finansal muhasebe ya da denetim değildir. Rosenthal'a göre adli muhasebe özel yöntem ve teknikler ile toplanılan kanıtların hukuk davalarında kullanmaya uygun şekilde bilgi ve görüşe dönüştürülmesidir. Bu sebeple muhasebe ve denetimden öteye geçen bir meslek dalıdır.²²⁰

4.2. Adli Muhasebecilik Mesleğinde Soruşturma Teknikleri

Varlıkların veya kaynakların kişisel emellerle suistimal edilmesi mesleki dolandırıcılık olarak adlandırılır. Dolandırıcılık esasen motivasyon, fırsat ve rasyonelleştirme güdülerini içinde barındırır. Bu güdüler takip edildiğinde hile yapan kişilerin profilleri tespit edilebilir. Çoğu zaman bu güdülere sahip kişilerin tespit

²¹⁷ Golden, T.W., Skalak, S.L., Clayton, M.M. & Pill, J.S. (2011). A Guide to Forensic Accounting Investigation, John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, 2th Edition.

²¹⁸ Nunn, L., McGuire, B. L., Whitcomb, C., & Jost, E., p.3.

²¹⁹ Aktaş, Kuloğlu, (2008), s.112.

²²⁰ Crumbley, (2019), p.13.

edilememesi iç kontrol eksikliğinden kaynaklanır. Bazı istatistiksel verilere göre iç kontrol sistemi ile tespit edilen dolandırıcılık oranı %23 olarak belirlenmiştir.²²¹

Adli muhasebe mesleğinin ortaya çıkmasına sebep olan temel unsur hileli işlemlerin artması ve özellikle teknoloji gelişimiyle birlikte suçların resmi işlemler arasında ustaca gizlenmiş olmasına karşın denetim mesleğinin bu yeni suçları ortaya çıkarmada yetersiz kalmasından kaynaklanmaktadır. Ekonominin uluslararası düzeyde seyretmesi muhasebe skandallarını tetiklemiş ve nihayetinde skandal yaşanmadan önce önlem alma, yapılması muhtemel hileleri engelleme adına bir takım soruşturma teknikleri gelişmiştir. Aşağıda bu soruşturma teknikleri anlatılmıştır.

4.2.1. Kırmızı Bayraklar

Bir hilenin tespit edilmesi ancak o hilenin bir göstergesini fark etmekle başlar. Kırmızı bayraklar olağandışı durumları ve olağan durumlarda yaşanan sapmaları ifade eder. ²²² İşletmelerde şüphe çeken her şey kırmızı bayrak niteliği taşır ancak bazı muhasebe uygulamalarında kanun ve ilkelere uygun şekilde yapılmaya çalışılmış hileler bulunmaktadır. Bu durumda daha detaylı inceleme gerekmektedir. Kırmızı bayrakların belirlenmesi hile denetimine nereden başlanılacağını gösteren işaretlerdir.²²³

4.2.2. Benford Kanunu

Amerikalı bir matematikçi olan Simon Newcomb 1881 yılında logaritma kitaplarının ilk sayfalarının daha çok yıprandığı fark ederek sayıların logaritmik şekilde dağıldığını ifade eden bir makale yayımladı. Bu makale tarihi itibarıyla çok fazla dikkat çekmemişti ki 1938 yılında Frank Benford benzer anlamı ifade eden bir görüş ortaya attı. Benford'a göre 1 rakamının kullanılma olasılığı 2'den, 2 rakamının kullanılma olasılığı 3 rakamından daha fazladır. Benford makalesinde 20.229 adet birbirinden bağımsız araştırma konuları ile 1 rakamının anlamlı ilk rakam olma olasılığını %30,6, 2 rakamının anlamlı ilk rakam olma olasılığını %18,5 olarak hesapladı.²²⁴

²²¹ Simeunovic, N., Grubor, G., Ristic N., (2016)., Forensic Accounting In The Fraud Auditing Case, The European Journal Of Applied Economics. 13(6), P. 45-56.

²²² DiNapoli, T.P., (2010), Red Flags For Fraud, New York: State of New York Office of the State Comptroller, p.3.

²²³ Yücel, (2011), s. 88-90.

²²⁴ Küçük, (2008), s.108-109.

Birbirinden bağımsız kaynaklardan elde edilen sayıların büyük veri kümeleri halindeyken analizi yapıldığında logaritmik bir dağılım gösterdiği kanıtlanmıştır. Bu logaritmik yasa gerçek hayatta farklı alanlarda karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, matkap çapı ölçekleri, astronomide büyüklük skalası ya da psikolojik duygulara verilen yanıt eğrilerine bakıldığında bir logaritmik desen oluşturduğu gözlemlenmiştir.²²⁵

Benford Yasası'nın muhasebe ve denetim alanında kullanılmasına uygun olduğunu savunan ilk kişi muhasebe profesörü olan Mark Nigrini'dir.²²⁶ Benford yasasına göre sayılar gerçek hayatta oluştuklarında logaritmik bir dağılım gösterir. Ancak sayılar üretildiyse doğal akışından farklı sapmalar olacaktır. Bu kuralın muhasebe ve denetimde kullanılmasının sebebi, gözlemlenen verilerdeki rakamsal dağılımın Benford Yasası gereğince beklenen dağılım ile karşılaştırılması ile yapılmasıdır. Eğer gözlemlenen veri setindeki rakamsal dağılımda Benford Yasası'na uygun olmayan bir dağılım varsa orada hata ya da hileden söz edilebilir.²²⁷

Denetimi yapılan muhasebe verilerinde Benford Yasası'nın kullanılması basit ve etkili bir yöntemdir. Denetçi yasaya uymayan bir dağılım gördüğünde hile şüphesiyle, ilgili veri setinde detaylı analiz yapabilir. Benford Yasası sadece ilk basamaktaki sayıların dağılımı ile kısıtlı değil, beşinci basamaktaki sayıların dahi olasılıkların kadar bilgi veren bir yasadır.²²⁸ Buna göre denetçide şüphe uyandıran ilk basamak dağılımdan sonra ikinci ve diğer basamakların analizini de yaparak hile ya da hata yapılan noktaya ulaşmayı başarabilir. Bunun yanında mutabakatlar, finansal tablolar analizi, doğrulama gibi teknikler ile dağılımda sapma gösteren noktaları tespit edebilir.

4.2.3. Veri Madenciliği

Veri madenciliği büyük hacimli verileri çözümlemek adına kullanılan yöntemlerden biridir. Veri madenciliği direkt olarak suistimal olup olmadığına cevap veren bir yöntem olmasa da bunu ortaya çıkarma sürecinde yol gösteren bir analizdir. Diğer bir ifadeyle veriler arasındaki ilişkileri, değişimleri, düzensizlikleri ve kuralları belirlemeye yarayan bir tekniktir. Özellikle işlemlerin büyük hacimli harddiskler ile

²²⁵ Benford, F., (1938), The Law of Anomalous Numbers, The American Philosophical Society, Volume:7, p. 551- 572.

²²⁶ Küçük, (2008), s.109.

²²⁷ Kaşıkçı, B., Dalgıç, H., (2021), Muhasebe Hilelerinin Ortaya Çıkarılmasında Benford Yasası'nın Kullanılmasına Yönelik Bir Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt: 12 Sayı:32, s.1196-1211.

²²⁸ Kaşıkçı B., Dalgıç H., (2021), s.1198.

depolanmaya başlamasından sonra bilgisayar programları aracılığıyla denetleme yetersiz kalmaya başlamış ve nitelik açısından daha farklı uygulamalara ihtiyaç duyulmuştur.²²⁹

Veri madenciliği gizli veya bilinmeyen bilgileri ortaya çıkarmak için tasarlanmış veri tabanları inceleyen bilgisayar destekli programlardır. 1990'lı yıllardan sonra yaygınlaşmaya başlayan bu yöntem, büyük çapta veriler içeren veri tabanlarının analizinde kullanılır. Veri tabanları her alanda kullanılan ve günümüzün teknolojisinde fazlaca veri sakladığımız alanlardır. Bu sebeple veri madenciliği her sektör için kullanılabilir. Analiz sonucu elde edilen bulgular bazen grafikler, bazen sayısal ifadeler bazen ise metin şeklinde olabilir.²³⁰

Veri madenciliği uygulamaları aşağıdaki başlıklar altınca incelenebilir;²³¹

- **Kümeleme:** Benzer özellik gösteren verilerin sınıflandırılması yöntemidir. Bu şekilde gruplandırma farklılıkları ortaya koymada yardımcı olur.
- **Görselleştirme:** Bir veri kümesinin grafikler ve şekiller ile ifade edilmesidir. Grafikler benzer veriler arasındaki farklılıkları daha net gösterir ve anlam çıkarmak daha kolaydır.
- **Tahmine Dayalı Modelleme:** Tahminleme bahse konu edilmiş verilerdeki özellikli nitelikleri tespit edebilmek için kullanılır. Veri tabanını analiz ederek sınıflandırma yapmayı ve dikkat çeken bir durum olup olmadığını gözlemlemeye yarayan bir yöntemdir.
- **Bağlantı Analizi:** Veriler arasındaki ilişkiyi tespit etmek adına kullanılan bir yöntemdir.
- **Sapma Tespiti:** Sapma tespiti önceden belirlenmiş ya da bilinen özellikleri içermeyen veri kümeleri için kullanılan yöntemdir. Sapmanın boyutu ve önemini tespit etmede kullanılan önemli bir tekniktir.
- **Bağımlılık Modellemesi:** Veriler arasındaki önemli bağlantıların tespit edilmesi ve veri hakkında bir görüşe sahip olmak adına uygulanan bir tekniktir.
- **Veri Özeti:** Veri kümelerinin birbirleri ile ilişkilerini ve buna bağlı olarak alt kümeleri oluşturmayı hedefleyen yöntemdir.

²²⁹ Terzi, S. (2012) Hile ve Usulsüzlüklerin Tespitinde Veri Madenciliğinin Kullanımı, Muhasebe ve Finansman Dergisi Cilt:54, s.51-64.

²³⁰ Sirikulvadhana, S., (2002), Data Mining As A Financial Auditing Tool, Swedish School of Economics and Business Administration, s.1-133

²³¹ Hormozi, A. M., Giles, S., (2004), Data Mining: A Competitive Weapon For Banking and Retail Industries, Information Systems Management, Volume:21, Number:2, p. 62-71.

Veri madenciliği büyük hacimlerdeki finansal verileri denetlemek adına kullanılan bir yöntemdir. Veri madenciliği algoritmaları ile finansal verilerin tamamını analiz etmek mümkündür. Veri madenciliği altında birkaç yöntem bulunmaktadır. Bunlar;^{232 233 234}

- **Yapay Sinir Ağları:** Bu teknik insan beyin yapısına benzeyen bir modelleme ile veri setleri arasındaki örüntüleri tespit etmek üzere kullanılır. Sinir ağları veriler arasındaki ilişkiyi tespit eder, ilişkili verileri sınıflandırır ve açıkta kalan veriler sinir ağları için hatalı işlemlerdir.

- **Genetik Algoritmalar:** Veri madenciliğinin amacı veri tabanlarındaki faydalı bilgiyi ortaya çıkarmaktır. Ancak bu veri setleri insan beyninin algılayamayacağı kadar karışık ve büyüktür. Bu durumda kullanılan yöntem veri tabana algoritmalarından faydalanmaktadır.

- **İstatistik Kökenli Yöntemler:** Veri madenciliği alanında kullanılan yöntemler istatistik alanında kullanılan yöntemlerle neredeyse aynıdır. Ortalama alma, varyans, standart sapma, olasılık, Bayes teoremi, regresyon analizi gibi tüm hesaplamalar veri madenciliği analizlerinde de kullanılan tekniklerdendir.

- **Karar Ağaçları:** En çok tercih edilen yöntemlerden biridir. Bir karara veya sonuca ulaşmak için izlenmesi gereken yolun özel gösterimidir. Anlaşılması ve uygulanması kolaydır. Ancak veride küçük bir değişiklik olması ağacın yapısını değiştirebilir.

- **Veri Görselleştirme:** Çok sayıdaki veriyi görsel hale dönüştürmek veriler arasındaki ilişkiyi, kuralları ve sonuçları keşfetmeyi kolaylaştırır.

Veri madenciliğinin hile tespitinde kullanılması oldukça işe yarayan bir tercih olacaktır. Özellikle kredi kartı işlemleri gibi çok sık ve büyük hacimler içeren işlemlerde veri madenciliği teknikleri kullanmak zaman ve maliyet açısından çok daha gerekli durumdadır. Bilgisayar algoritmaları kullanması ve bunun yanında istatistiksel hesaplamalar ile bütün veri tabanının taranması hile veya hata bulma olasılığını arttırmaktadır.

²³² Alkan, A. (2007)., Finansal Uygulamalarda Veri Madenciliği, TBD İstanbul Bilişim Kongresi, S.1-48.

²³³ Sirikulvadhana, (2002), p.29-31.

²³⁴ Terzi, (2012), s.54-61.

4.2.4. Büyük Benzerlik Faktörü

Büyük Benzerlik Faktörü (RSF- Relative Size Factor) bir veri setinde aykırı olan ya da tekrar eden işlemleri tespit eden bir tekniktir. Bir veri kümesindeki en büyük faktör ile ikinci en büyük faktör arasında bir oran hesaplanması ve diğer küme üyelerinin bu orandan ne kadar saptığını gösteren hata tespit testidir.²³⁵

5. Bir Adli Muhasebecilik Örneği: Konkordato Komiserliği

Konkordato komiserleri, konkordato ilan etmiş şirketlerde, İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde finansal verileri analiz ederek mahkeme kararına katkıda bulunan ve mahkemeye atanmış kişilerdir. Konkordato komiserliği muhasebe, finans, denetim, stratejik yönetim, psikoloji, hukuk gibi birçok uzmanlık bilgisini içerisinde barındırır. Bu bilimler konkordato sürecinin yönetilmesi ve mahkeme kararının verilmesinde önemli rol oynar. Yargı birimlerinin, konkordato ilan eden bir işletmede iyi niyeti ve sunulan projenin uygulanabilirliğini test etmesi açısından atadığı komiserler, muhasebesel kanıtları toplayarak mahkemenin konkordato kararını vermesine destek olurlar. Bu görev adli muhasebeciliğin uygulama alanına örnek teşkil etmektedir. Konkordato komiserlerinin borçlu işletme hakkında bilgi toplaması, suistimal ihtimali üzerinde denetim faaliyetleri yürütmesi, işletme yönetime uzman görüşleri ile katkıda bulunması ve sonucunda elde ettiği verileri mahkemeye sunarak dava desteğinde bulunması adli muhasebe tanımlaması içinde yer alan niteliler arasındadır.

5.1. Konkordato Davalarındaki Adli Muhasebeci: Konkordato Komiseri²³⁶

Adli muhasebe terimi, “adli” ve “muhasebe” olarak düşünüldüğünde mahkemeye intikal etmiş finansal olaylar olarak yorumlanabilir. Bu durumda adli muhasebeciler, ekonomik gerekçeler ile mahkemeye başvurmak durumunda kalmış işletmeler için finansal olaylar hakkında bilirkişilik yapabilen ayrıca bu olayları mahkeme sürecinde kullanılabilir hale getiren uzman tanıklar olarak düşünebiliriz.

²³⁵ Element, B., Gee S. (2011)., ” Relative Size Factor Test (RSF)”, https://ideascripting.com/sites/default/files/Relative%20Size%20Factor%20Test%20Documentation_R1.pdf Erişim Tarihi: 13.06.2025.

²³⁶ Özdemir, M. (2019), Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği, Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences. Cilt:5 Sayı:02, s.16-22.

Adli muhasebecilik içinde birçok uygulama alanı bulunduran bir meslek dalıdır. Bunlar;²³⁷

- Cezai ve hukuki davalar
- Bilirkişi ve uzman şahitlik
- Dolandırıcılık tespiti, önlenmesi ve açığa çıkarılması
- İflas ve konkordato desteği
- Özel soruşturmalar
- Sözleşme ve sigorta ihlalinin doğan uyuşmazlıklar

Adli muhasebeciliğin uygulama alanlarından biri de yukarıda belirtildiği gibi konkordato komiserliğidir. Konkordato, faaliyetlerine devam edebilme ihtimali olmasına rağmen borçlarını ödemekte güçlük çeken işletmelerin borçlarından belirli bir süreliğine ve belirli periyodlarla uzaklaşmasına olanak veren kanuni bir kolaylıktır. Konkordato komiserleri ise konkordato işlemlerini uygulamak ve konkordatonun tüm taraflarının haklarını korumakla görevlidir.²³⁸ Detaylandırmak gerekirse konkordato komiserinin görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;²³⁹

- Konkordato sürecini yönetmek,
- Konkordato ilan eden firmanın faaliyetlerini kontrol etmek,
- Mahkeme tarafından istenen ve ihtiyaç duyulan bilgileri raporlamak,
- Alacaklıları konkordato durumu hakkında bilgilendirmek.

Konkordato komiserliğinin görevleri düşünüldüğünde hem faaliyet süreçlerini yönetip hem de mahkeme önünde bu faaliyetleri finansal rakamlarla raporlayabilmek ancak bir adli muhasebecinin yapabileceği eylemlerdir. Komiserlik görevi bir adli muhasebecinin sahip olması gereken bütün nitelikleri kapsamaktadır. Açıklamak gerekirse;

- Muhasebe ve denetim alanında bilgi sahibi olmak,
- Muhasebe ve denetim bilgisini yargı mercilerine raporlayacak düzeyde hukuk bilgisine sahip olmak,

²³⁷ Upadhyay, J. P., (2018), Application of forensic accounting in Nepal, NCC Journal, Volume:3 Number:1, p.82-89.

²³⁸ Altunay, M.A., Akıncı H. (2021), Öğrencilerin Adli Muhasebe Mesleğine Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Tespit Edilmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, Cilt:5, Sayı: Özel Sayı, s.566-590.

²³⁹ Çiğdem, Y.N., (2021), “Konkordato Nedir? Ne İşe Yarar?” <https://www.dia.com.tr/blog/konkordato-nedir-ne-ise-yarar/> Erişim Tarihi: 27.06.2025.

- Kötü niyetli konkordato taleplerine karşın araştırmacı muhasebeci görevi üstlenerek hile denetiminde bulunmak,
- Suistimal ihtimali söz konusu olduğu durumlarda kanıt toplamak ve bunu mahkemeye sunmak,
- Bilgi ve tecrübenin yanında iletişim, psikoloji, sosyoloji gibi beşerî bilimleri süreç içerisinde kullanmak,
- Konkordato davalarına süreç ve sonuçta destekte bulunmak,
- Konkordato ilan etmiş işletmelere süreç içerisinde tedbir ve öneriler sunmak

Yukarıda belirtilen özellikler adli muhasebeci olarak nitelendirebileceğimiz konkordato komiserlerinin taşıması gereken niteliklerdir.

Konkordato kurumu borçluya borçlarını ödeme imkânı veren yasal bir süreçtir. Konkordatonun başarısızlık ile sonuçlanması işletme açısından telafisi olmayan sonuçlar doğurabilir. Ayrıca firmaların bazı dönemlerde ödeme güçlüğü çekmesi ülke ekonomisini de olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında konkordatonun başarı ile sonuçlanması hem işletme açısından hem de ülke ekonomisi açısından önem arz etmektedir. Adli muhasebe hile denetiminde ön plana çıksa da bir diğer işlevsel görevi konkordato süreçlerinde işletme lehine desteklerinin bulunmasıdır. İyi hazırlanmamış ve şüpheli işlemler içeren tablolar ile konkordato talebinin başarıya ulaşması pek mümkün değildir. Bu durumda hukuk ve muhasebe bilgisinin kesişim noktası olan adli muhasebecilerden destek almak, işletmeler açısından konkordato sürecinde başarıyı sağlayan bir faktör olacaktır. Ancak konkordatoya başvuran işletme ya da şahısların iyi niyetli olması gerekir. Konkordato önceki başlıklarda belirtilen sebepler neticesinde suistimal edilebilmektedir. Suistimalin önüne geçebilmek adına konkordato talebinde makul güvence sağlayan bağımsız denetim raporu istenmektedir. Ancak burada bağımsız denetim ve adli muhasebe arasındaki farkı tekrar hatırlatmak gerekir. Bağımsız denetçiler mali tabloların önceden belirlenmiş kriterlere uyup uymadığını belirlemek ve bunu kanıtlarıyla raporlamakla görevlidir. Bağımsız denetçilerin sunmuş olduğu raporlar örneklem seçerek kontrol edilmiş verilere dayanmaktadır. Raporun olumlu verilmesi tabloların hatasız olduğu anlamına gelmemektedir. Buna karşılık adli muhasebeciler denetçilere göre daha şüpheli davranırlar ve sayıların arkasında gizlenmiş olayları araştırırlar. Bu durumda şüphelenilen tüm veriler hile denetime tabi tutulurlar. Bunun dışında dikkat çeken diğer bir unsur adli muhasebecilerin suistimal

karşısında ilgili tarafların uğrayacağı zararları tespit edebilmesidir. Özellikle konkordato gibi bir müessesede borçlunun olduğu kadar alacaklıların ve kamu haklarının da korunması önem arz etmektedir. Özetle, adli muhasebeciler olayları en ince ayrıntısına kadar, denetçilerden daha farklı ve derin analizler ile incelerler ve mahkeme nezdinde kararlı bir rapor halinde sunulmasını sağlarlar.²⁴⁰

Konkordato, ön proje aşamasından kesin mühletin sonuna kadar uzun süren bir süreçtir. Bu süre zarfında adli muhasebecilerin destek olabileceği alanlar şunlardır;²⁴¹

- Konkordatoya ihtiyaç duyulup duyulmadığının araştırılması,
- Ön proje ve bununla birlikte istenen belgelerin hazırlanması,
- Borçlunun varlık durumunu gösteren belgelerin hazırlanması,
- Alacaklılara yapılacak teklifin ve alacaklılar toplantısının hazırlanması,
- Konkordatonun hayata geçirilmesi,
- İşletme açısından konkordatonun başarı ile sonuçlandırılması için destek

çalışmaları

5.1.1. Konkordatoya Başvuracak İşletmenin İncelenmesi

Muhasebe bilimi, para ile ifade edilebilen işlemlerin belgelere dayalı olarak kayıt altına alınması, sınıflandırılması, özetlenmesi, analiz ve yorumunun yapılmasıdır. Muhasebe uygulamaları belirli kanunlar çerçevesinde, vergi ve ticaret mevzuatlarına, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine ve denetim standartlarına uygun olarak yapılır. Ancak muhasebeye konu olan her belgenin doğru ve güvenilir olduğu iddia edilemez. Daha önce belirttiğimiz üzere kanuna uygun nitelikte yapılmış (maskelenmiş, gizlenmiş) çok sayıda suistimal ile karşılaşmaktadır. Bu sebeple sadece hukuk bilgisine sahip olmak bir mali tablodaki hata ya da hileleri anlamakta yeterli değildir. Bunun yanında muhasebe ve denetim bilgisi sayıların içine gizlenmiş suistimalleri ortaya çıkarmak için büyük önem arz etmektedir. Bu noktada karşımıza çıkan adli muhasebe, mali olayların gerçekliğini ölçmek adına bazı özel teknikler ile araştırma yaparak mali tabloların uygunluğunu kanıtlamaktadır. Bu şekilde hukuksal bir gerekçelerde kullanılmak üzere işletmenin mali tablo uygunluğu test edilmektedir.²⁴²

²⁴⁰ Pamukçu, A. (2017), Adli Muhasebe ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt: 12, Sayı:8, s.227-244

²⁴¹ Özdemir, (2019), s.17.

²⁴² Gülten, S., (2010). “Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği”, Ankara Barosu Dergisi, Cilt: 68, Sayı:3, s.311-320.

Konkordatoya başvuracak işletme için, “gerçekten konkordato ilan etmeye ihtiyacı var mı ya da bu bir borç öteleme yöntemi olarak mı kullanılıyor” noktasında mahkemece araştırılmak üzere adli muhasebe desteğine ihtiyaç vardır. İşletmenin son yıllardaki mali tablolarında yer alan ani değişimler, açıklanamayan işlemler, üretim kapasitesindeki değişiklik, finansal kaynakların nasıl elde edildiği ve nerede kullanıldığı, alacakların tahsil süresi, stok devir hızı, satış fiyatındaki değişiklik, kapasite raporu, yatırım hedefleri, bağımsız denetim raporu, sektörel değişiklikler, ekonomi gibi bütün kriterler adli muhasebecilerin kırmızı bayraklarıdır ve bunlar sonucunda işletmenin konkordato niyetini değerlendirmiş olurlar.

5.1.2. Konkordatonun Ön Projesinin Hazırlanması

İİK madde 286’ya göre konkordato talebinde eklenmesi gereken bazı belgeler bulunmaktadır. Bunlar;²⁴³

- Konkordato ön projesi
- Borçlunun malvarlığını gösterir belgeler
- Alacaklılar, alacak hakları ve imtiyazlarını gösterir belge
- İflas halinde alacaklıların elde edebileceği alacakları gösterir karşılaştırmalı belge
- Ön proje teklifinin gerçekleşeceği hakkında makul güvence veren bağımsız denetim raporu
- Mahkemece ya da komiser tarafından gerekli görülen diğer belgeler

Konkordato ön projesi borçlunun borcunu hangi vadede ödeyeceğini, alacaklıların alacak haklarından ne kadar feragat ettiklerini, ödemelerin hangi finansal kaynaklar kullanılarak yapılacağını, işletme faaliyetlerinin devamlılığı için hangi kaynakların kullanılacağını gösteren belgedir. Bu belge konkordato talebini değerlendirmek amacıyla kullanılan temel belgedir. İşletmenin borcunu ödeyebilme gücü, likidite kapasitesi, nakit dengesi gibi kriterleri diğer finansal tablolar analizi ile birlikte nakit akım tablosunda yer almaktadır. Bu tablodan çıkartılacak sonuçlar bir borçlunun borcunu ödeme niyeti hakkında gerçekçi bilgiler verir.²⁴⁴ Nakit akım tablosu az önce de belirtildiği üzere diğer finansal tablolar ile birlikte değerlendirilmelidir. Nakit

²⁴³ İİK, Md.286 (Değişik: 28/02/2018-7101/14 Md.).

²⁴⁴ Aktaş, R., Karğın, S., Karğın, M., (2012), Nakit Akışlarının Sağladığı Faaliyetler Yöntemi ile İşletmelerin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 56, s. 101-108

akışını etkileyen faktörlerin neler olduğunu anlayabilmek için diğer finansal tablolar kullanılır. Örneğin borçların nelerden kaynakladığı, işletmenin nasıl finanse edildiği, döviz borç tutarı, alacaklıların yapısı, alacaklıların borçlu işletmenin konkordato talebine bakış açısı (iflas isteme durumu), işletme politikaları, yatırım maliyetleri, stokları, sektörel veya küresel kriz varlığı, arz miktarındaki değişiklikler gibi bilgilerin diğer tablolardan elde edilmesi ve nakit akım tablosuyla birlikte değerlendirilmesi gerekir.²⁴⁵

Tüm bunların değerlendirilmesi muhasebe bilgisi gerektirir. Bunun yanında bu bilgilerin mahkemeye sunulması ve sonucunda ön projenin makul olup olmadığı kanaati, adli muhasebecinin uzman görüşüne bağlı olarak verilecektir.

5.1.3. Mal Varlığını Gösterir Belgelerin Hazırlanması

İşletmeler ön projenin yanında projeye temel oluşturan mali tabloları da sunmak zorundadır. İİK madde 286/b maddesine göre bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu hem işletmenin devamlılığını esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanmış ara bilançolar, ticari defterlerin açılış ve kapanış tasdikleri, e-defter beratları, işletmenin mali durumunu açıklayan belgeler, maddi ve maddi olmayan varlıklara ait defter değerlerini içeren belgeler ve tüm alacak ve borçlarını vadesiyle birlikte gösteren belgeler ön projeye birlikte mahkemeye sunulmalıdır. Bu bilgilerin düzenleme şekli Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir.²⁴⁶ Adli muhasebeci ilk etapta bu bilgi ve belgelerin kanuna uygunluğunu kontrol eder.

5.1.4. Diğer Belgelerin Hazırlanması

Konkordato komiseri ya da mahkemece gerekli görülen diğer evrakların hazırlanması konkordato sürecini etkileyen diğer bir faktördür. Örneğin alacaklıları, alacak miktarını ve imtiyazlı alacakları gösterir belge bunlardan biridir. Konkordato ve iflas sürecinde bazı imtiyazlı alacaklar vardır.²⁴⁷ İmtiyazlı alacaklar İİK madde 206'da düzenlenmiştir. Buna göre alacak sırası şu şekilde olacaktır;

²⁴⁵ Özdemir, (2019), s.20.

²⁴⁶ Özdemir, (2019), s.21.; İİK. md.286/b.

²⁴⁷ Özdemir, (2019), s.21.

1- İşçilerin tahakkuk etmiş ya da iflas nedeniyle hak edecek oldukları ihbar ve kıdem tazminatları, işçiler için kurulmuş ve tüzel nitelik kazanmış yardım teşkilatlarına olan borçlar, iflas öncesindeki bir yıl içerisinde tahakkuk etmiş olan ve ifası gereken nafaka alacakları

2- Velayet veya vesayet sebebiyle malları borçluya bırakılmış kişilerin alacak hakları

3- Özel kanunlarla imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar

4- İmtiyazlı olmayan diğer alacaklar.²⁴⁸

Konkordato talebinde sunulacak olan evraklar arasında bulunan alacaklılar listesi kanunun öngördüğü bu sıra ile hazırlanmış olmalıdır.

Diğer bir istenen bilgi ise alacaklıların konkordato ön projesinde bildirilen alacakları ile iflas durumunda elde edecekleri tutarın karşılaştırmalı listesidir. Bu bilgi alacaklıların haklarını gözetmek üzere istenen belgelerdendir. Konkordato ile alacaklıların daha fazla tahsilat yapacak olması, talebin kabul edilmesi açısından önemli bir etkidir. Ancak burada ön projede belirtilen ödeme miktarı ve vadesinin alacaklıları tatmin edecek düzeyde olması beklenir.²⁴⁹

5.1.5. Alacaklılara Sunulacak Teklifin Hazırlanması

Konkordato borçlu işletmeyi faaliyetlerine devam edebilmesi için bir korumaya alırken aynı zamanda alacaklıların da alacak haklarını korumaya çalışan bir müessesedir. Borçlu işletme ödeme miktarını, ödeme vadesini ve indirim tutarını ön projede belirler ancak kanunda alacaklılar açısından bu projenin 2/3 çoğunluk ile kabul edilmesi gerekir. Bu sebeple teklifin iyi hazırlanmış olması ve alacaklıları alacaklarını tahsil etme noktasında tatmin etmesi gerekir. Adli muhasebeciler, alacaklılar için hazırlanacak teklifte hem iflastan daha kabul edilebilir sonuçlar alınacağı noktasında hem de alacaklıları yaratıcı fikirleri ile ikna edebilecekleri noktada işletme için fayda sağlayacaklardır.²⁵⁰

²⁴⁸ İİK, md.206 (Değişik dördüncü fıkra: 17/07/202-03-4949/52 Md.)

²⁴⁹ Gülten, (2010), s.219.

²⁵⁰ Özdemir, (2019), s.21.

5.1.6. Konkordato Komiserinin Diğer Katkıları

İİK madde 290'a göre konkordato komiserinin kesin mühlet içinde bazı görevleri bulunmaktadır. Maddeye göre komiserin görevleri şunlardır;

- *“Konkordato projesinin tamamlanmasına katkıda bulunmak.*
- *Borçlunun faaliyetlerine nezaret etmek.*
- *Bu kanunda verilen görevleri yapmak.*
- *Mahkemenin istediği konularda ve uygun göreceği sürelerde ara raporlar sunmak.*
- *Alacaklılar kurulunu konkordatonun seyri hakkında düzenli aralıklarla bilgilendirmek.*
- *Talepte bulunan diğer alacaklılara konkordatonun seyri ve borçlunun güncel malî durumu hakkında bilgi vermek.*
- *Mahkeme tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.”*

Yine madde 287'ye göre mahkeme geçici mühlete karar verdiği anda konkordatonun başarılı olup olamayacağını anlamak üzere bir konkordato komiseri görevlendirir. Geçici mühlet sonunda komiserin vereceği karar, kesin mühlet kararını direkt olarak etkileyecektir.

Konkordato komiseri atanması itibariyle borçlu işletmeye ait malvarlığını dökümünü hazırlar ve bunların değerini çıkartır. Rehinli malların kıymetlerinin belirlenmesiyle birlikte alacaklılara bildirimde bulunur ve konkordato projesinin yürümesine destek olur. Bu görevler konkordato tasdiki için önem arz eder. Şöyle ki, mahkeme uygun gördüğü takdirde borçlunun ticari faaliyetlerinin komiser tarafından yürütülmesini isteyebilir. Alacaklılar toplantısından sonra konkordato komiserinin hazırlayacağı rapor konkordato kabulüne ya da reddine ilişkin nihai kararı belirleyecektir.²⁵¹ Rapor, komiserin yaptığı çalışmalar sonucunda elde ettiği bulguları ve görüşünü içerir. Birden fazla komiser olan durumlarda görüş farklılıkları varsa bile ortak bir rapor hazırlanır ve her bir komiserin görüşü sebepleri ile belirtilir. Farklı bir uzman görüşü alındıysa bu da raporda belirtilmelidir.²⁵²

²⁵¹ Gülten, (2010), s.226.

²⁵² Obaid, (2020), s.112.

Adli muhasebeciler, mahkemede uzman tanık, bilirkişi, yetkili mahkeme tarafından işlemleri denetlemek üzere atanmış özel denetçi, hakem, arabulucu gibi roller üstlenebilir. Konkordato komiserliğı bunun en güzel örneklerinden biridir.

BÖLÜM III

KONKORDATO SÜRECİNDE ADLİ MUHASEBECİLERİN ROLÜ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Konkordato, mali zorluk yaşayan işletmelerin finansal durumlarını güçlendirmeleri adına kanunla belirlenmiş yasal bir haktır. Konkordatonun başarıya ulaşması işletmelerin ülke ekonomilerine ve istihdama sağladıkları katkı da düşünüldüğünde tüm tarafların isteyeceği bir durumdur. Konkordato sürecinin daha etkin şekilde yönetilmesi hem borçlu işletmenin konkordatodan başarılı sonuçlar ile ayrılmasını hem de alacaklıların alacaklarını iflas haline göre daha tatmin edici seviyede almalarını sağlayacaktır.

Konkordato sürecinde yapılacak işlemler ve borçluyu korumaya yönelik alınan tedbirler kanun yoluyla belirlenmiş olsa da mühlet süreleri içerisinde konkordato komiserleri ile iş birliği yapan işletmelerin başarıya ulaşmaları daha muhtemeldir. Çalışmanın bu bölümünde, konu ile ilgili literatüre yer verilmiş, ardından konkordato sürecinde adli muhasebecilerin rolü ve önemi konusunda, konkordato komiserleri ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucu elde edilen veriler nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

1.Literatür

Özellikle 2018 yılında yasal düzenlemelerden sonra konkordato ile ilgili çalışmaların arttığı görülmektedir.

Uyar (2019) çalışmasında konkordato sürecinin tüm yönlerini soru-cevap şeklinde açıklamıştır. Çalışmada konkordatonun tanımı, türleri ve diğer etkileri ile ilgili hukuksal süreç göz önünde bulundurmuş ve süreç kanuni nitelikler ile açıklanmıştır.²⁵³

Pekcanitez, Atalay ve Özkes (2019) ders içeriği niteliğinde yayınlanan eserlerinde, İcra ve İflas Hukuku ile ilgili genel hükümlere yer vermiş, icra, haciz ve rehin üzerine hukuksal dayanakla açıklamalar yapmıştır. İflas hukuku ve konkordato kanun kapsamında değerlendirilmiştir.²⁵⁴

²⁵³Uyar, (2019), a.g.e.

²⁵⁴ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, (2019), a.g.e.

Duran (2019) yüksek lisans tezinde alacaklıların konkordato sürecinde yaşadığı kısıtlamalar ve uygulamada yaşanan zorluklara değinmiş ayrıca bunlar için çözüm önerilerinde bulunmuştur.²⁵⁵

Adıgüzel (2019) çalışmasında, işletmeleri konkordato ilan etmeye iten nedenler üzerinde durmuş ve vaka çalışması neticesinde sebepleri belirlenmiştir.²⁵⁶

Şencan (2019) çalışmasında, iflas erteleme ve konkordato kurumlarının karşılaştırmasını yapmış ve konkordatonun başarıya ulaşmasının borçlunun iyi niyetli olmasına bağlı olduğunu savunmuştur.²⁵⁷

Cebe (2022) çalışmasında, konkordatonun tasdikinin tüm taraflar açısından sonuçları hukuksal çerçevede açıklamış ve tasdik aşamasının başarılı bir sonucun en önemli aşaması olduğunu savunmuştur.²⁵⁸

Bilen ve Güler (2019) çalışmasında, konkordatonun ilan edilme nedenleri, iflas erteleme ile farkı, konkordatonun alacaklılar açısından akıbeti ve vergi hukuku açısından sonuçlarını incelemiştir.²⁵⁹

Yukarıda bir kısmına değinilen çalışmalarda konkordato süreci, başvuru şartları, geçici mühlet ve kesin mühlet şartları, mühletlerin alacaklılar ve borçlular açısından sonuçları, konkordato heyetinin görev ve sorumlulukları gibi konular ele alınmaktadır. Bazı çalışmalarda konkordato süreci bir vaka analizi ile ele alınıp ve “uygulamada konkordato” şeklinde incelendiği görülmüştür. Uygulamada konkordato ile bu sürecin nasıl işlediği ve tüm ilgili taraflar açısından nasıl sonuçlar doğurduğu ele alınmaktadır.

Adli muhasebe literatürü incelendiğinde, konu ile ilgili bibliyometrik analizlerin yapıldığı iki çalışma önemli bilgiler sunmaktadır.

Adli muhasebe ile ilgili yapılan ulusal lisansüstü tezlerin (2004-2020) bibliyometrik analizinin yapıldığı çalışmada²⁶⁰, çoğunlukla adli muhasebe farkındalığı ve adli muhasebe mesleğinin tanıtımı konularının ele alındığı, adli muhasebe mesleğinin Türkiye’de gelişebilmesi için uygulamalarına yönelik tekniklerle ilgili yeterli yayın bulunmadığı tespit edilmiştir. Yine Altunay (2021) tarafından yapılan adli muhasebe ile ilgili ulusal makalelerin (2000-2021) bibliyometrik analizini içeren çalışmada, en çok çalışılan konuların adli muhasebe mesleği farkındalığı, adli muhasebe mesleği ve

²⁵⁵ Duran, (2019), a.g.e.

²⁵⁶ Adıgüzel, (2019), a.g.m.

²⁵⁷ Şencan, (2019), a.g.m.

²⁵⁸ Cebe, (2022), a.g.m.

²⁵⁹ Bilen, Güler, (2019), a.g.m.

²⁶⁰ Altunay, M. A., (2021), Adli Muhasebe ile İlgili Ulusal Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2004-2020), Journal of Accounting and Taxation Studies, Cilt: 14, Sayı:3, s.1261-1298.

eğitimi, mesleğin genel tanıtımı, adli muhasebecilik mesleği ve hile denetimi boyutu, mesleğin yargılama hizmeti boyutunun ele alındığı çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, öneri olarak da mesleğin Türkiye’de daha geniş çapta uygulanabilmesi için adli muhasebe uygulamalarını ve tekniklerini ele alan daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği vurgulanmıştır.²⁶¹

Aracı ve Özcan (2019) çalışmalarında, adli muhasebecilik kavramı, mesleği ve tanımı üzerinde durmuştur. Türkiye’de adli muhasebe mesleğine olan ihtiyacın giderek arttığını savunmuşlardır.²⁶²

Aktaş ve Kuloğlu (2008) adli muhasebecilik bilgisinin dünyada kullanıldığı alanlar üzerinde bilgi vermiş ve Türkiye’de hak ettiği ilgiyi bulamaması üzerine değerlendirmeler yapmışlardır.²⁶³

Pazarçeviren (2005) yayınladığı çalışmasında, adli muhasebe mesleğinin klasik muhasebe bilgisi önüne geçen bir boyutta değerlendirmiş ve yargı süreçlerine katkısı üzerinde durmuştur.²⁶⁴

Nunn, McGuire, Whitcomb ve Jost (2006) adli muhasebeyi suç soruşturmalarının finansal boyutu olarak görmüş ve bu konudaki önemini vurgulamıştır.²⁶⁵

Yücel (2011) yüksek lisans tezinde, adli muhasebecilik kavramı üzerinde durmuştur. Yeminli Mali Müşavirlik Şirketleri ile e Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetimle Yetkili Kuruluşların bakış açılarıyla Türkiye’de adli muhasebecilik mesleğinin mevcut durumu ve mesleğin gelişimine yönelik önerileri alınmış ve analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Yücel, adli muhasebe için gerekli alt yapının ve eğitim sisteminin yetersiz olduğu tespit etmiş ve mesleğin gelişimi için yapılması gereken faaliyetler değerlendirmiştir.²⁶⁶

Gülten ve Kocaer (2012) yılında yayınladıkları çalışmalarında, adli muhasebe uygulamaları ve eksikliği hakkında bilgiler vermiştir. Türkiye’de adli muhasebecilik mesleğinin bilirkişi, uzman tanık vb. gibi meslekler aracılığıyla uygulanmaya çalışıldığından söz etmişlerdir.²⁶⁷

²⁶¹ Altunay, M. A. (2021), Adli Muhasebe ile İlgili Ulusal Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2000-2021). Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, s.213-234.

²⁶² Aracı, Özcan, (2019), a.g.m.

²⁶³ Aktaş, Kuloğlu, (2008), a.g.m.

²⁶⁴ Pazarçeviren, (2005), a.g.m.

²⁶⁵ Nunn, McGuire, Whitcomb and Jost, (2006), a.g.e.

²⁶⁶ Yücel, (2011), a.g.m.

²⁶⁷ Gülten, Kocaer, (2010), a.g.e.

Thornhill (1995) çalışmasında, finansal bir soruşturmanın yapılmasında adli muhasebecinin rolü ve önemi üzerinde durmuştur.²⁶⁸

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde kavram, özellik ve süreçler üzerinde durulduğu anlaşılmıştır. Literatürde konkordato sürecinde adli muhasebecilerin rolü ve sürecin başarısı üzerindeki etkisini açıklamaya yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Özdemir'in 2019 yılında yayınladığı makalesinde konkordato sürecine adli muhasebe katkısını anlatan tek çalışmadır.²⁶⁹ Ancak bu çalışma konkordato öncesi adli muhasebe desteği ile ön plana çıkmıştır.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan konkordato sürecindeki adli muhasebenin rolü ve önemine ilişkin literatürde çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda, çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.Konkordato Sürecinde Adli Muhasebenin Rolüne İlişkin Konkordato Komiserlerinin Görüşlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma

Çalışmanın bu kısmında, konkordato komiserlerine yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşme yapılmış, ardından elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak temalaştırılmıştır.

2.1.Araştırmanın Konusu ve Amacı

Çalışmamıza temel olan konu, yıllar içerisinde giderek artan konkordato taleplerini göz önünde bulundurduğumuzda adli muhasebecilik mesleğine duyulan ihtiyacında artmasıdır. Konkordato kurumu muhasebe, denetim, hukuk ve dedektiflik becerilerini bir arada barındırır. Adli muhasebe mesleği tam da bu noktada rutin incelemeler, denetimler ve muhasebe bilgisinin önüne geçen bir inceleme sunar. Özellikle konkordato talebinde bulunmak zorunda kalmış finansal gücü zayıf işletmelerde, doğru ve güvenilir mali bilgi elde etme ve edinilen bilgileri yasal süreçte kullanma noktasında adli muhasebecilik büyük önem taşımaktadır.

İcra ve İflas Kanunu'nda yapılan düzenlemelerden sonra hem işletme sürekliliğini sağlaması hem de ülke ekonomisine olan katkıları düşünüldüğünde zor durumda kalan işletmelerin konkordato talebinde bulunmaları pek tabidir. Ancak

²⁶⁸ Thornhill, (1995), a.g.e.

²⁶⁹ Özdemir, (2019), a.g.m.

konkordato sürecinin başarı ile sonuçlanması için şeffaflık ve doğruluk ilkesine göre sunulmuş mali tabloların yasal süreçten geçip yeniden yapılandırmaya layık bulunması gerekir. Bunun denetimini yapacak kişi adli muhasebeciden başkası değildir.

Literatürde konkordato sürecinin kanunsal çerçevede uygulaması, geçici ve kesin mühlet etkileri, alacaklı ve borçluya etkileri gibi uygulamaya yönelik araştırmalar olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Türkiye’de henüz yaygınlaşmaya başlayan adli muhasebe mesleği ile ilgili detaylı bilgi eksikliği tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı, adli muhasebeci durumundaki konkordato komiserlerinin bakış açısından, adli muhasebenin rolü ve önemini ortaya çıkarmak, konkordato sürecinin başarıya ulaşmasında önemini vurgulamaktır. Literatürde, konkordato süreçlerinde adli muhasebenin rolünün incelendiği çalışmaların olmadığı görülmektedir. Bu anlamda çalışmanın literatüre katkı düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

Literatürde adli muhasebe konusu ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı artsa da bu çalışmalar genellikle adli muhasebe mesleğinin tanımı ve önemi üzerinedir. Konkordato sürecinde adli muhasebeyle ilgili yapılmış çalışmalar bir vaka analizi ya da örnek olay çalışması sınırlıdır. Konkordato sürecindeki vaka analizleri genellikle muhasebe standartları ve finansal raporlama standartları üzerinden incelenmiştir. Ancak çalışmamızda yapılmak istenen bu süreçte adli muhasebenin desteğini ve sonuca etkisi ortaya çıkarmaktır. Adli muhasebe vaka analizleri incelendiğinde ise mali tablolarda yapılan hile ve hataların ön plana çıkartılması, sürecin yönetilmesi üzerine görev ve yetkileri ifade etmektedir.

Konkordato sürecinde adli muhasebe rolü vaka analizleri üzerinden tespit edilmeye çalışıldığında veri gizliliğinin ön plana çıktığını görmekteyiz. Adli muhasebecilerin ön plana çıkan özellikleri soruşturma becerileri ve hile denetimleridir. Denetimi yapılan tablolar işletmelerin tüm mali verilerini kapsadığından gizlilik içerisinde yürütülür. Gizlilik ilkesi çalışmamızın kısıtı olarak görülmüştür. Çalışmamızın ikinci kısıtı ise ülkemizde adli muhasebe mesleğinin yaygınlaşmamış olmasıdır. Konkordato sürecinde yer alan adli muhasebeci “konkordato komiserleri” olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak uygulama süreçlerinde çoğu zaman “bilirkişi”, “uzman şahit”, “denetmen” gibi unvanlarla karşımıza çıktığını görürüz. Aynı zamanda

bu kavramlar adli muhasebe mesleği için yeterli görülmekte ve gelişiminin önüne geçilmektedir.

Çalışmamızda toplam 12 konkordato komiserine ulaşılmış ve konkordato hakkında kişisel deneyimlerinin paylaşılması istenmiştir. Son dönemde konkordato başvurularındaki artış sebebiyle komiserlere verilen görevlendirmeler artmakta ve bu durum komiserler açısından zaman kısıtı oluşturmaktadır. Çalışmamızın bir diğer kısıtı da komiserlerin aynı zamanda mali müşavir ve akademisyen olmalarından kaynaklı iş yoğunluğu sebebiyle zaman kısıtı yaşamalarıdır. Zaman kısıtından dolayı iki komiser görüşme listesinden çıkartılmıştır.

Çalışmamızın bir diğer kısıtı ise asli mesleği serbest muhasebeci mali müşavir olan konkordato komiserlerinin, müşavirlik bilgisinin konkordato için yeterli olduğunu savunmasından kaynaklı sorulara cevap vermekten kaçınmasıdır.

Çalışmamız 8 konkordato komiseri ile görüşme yapılarak şekillendirilmiş ve görüşmelere verilen cevapların birbirini tekrar etmeye başladığı görülmüştür. Cevaplar birbiri ile benzerlik göstermiş, sürecin kanunlara dayalı ilerlediği kanısı hâkim olmuştur. Bu durumda veri doygunluğuna ulaşılmış²⁷⁰ ve veri toplama sonlandırılmıştır.

2.3. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Bu çalışma konkordato sürecinde görevli konkordato komiserlerinin perspektifleriyle adli muhasebenin rolünü ve önemini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Çalışmamızda konkordato sürecinde adli muhasebe mesleğinin temsilcileri olarak görülen konkordato komiserleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Konkordato sürecinde adli muhasebe mesleğinin önemi ve rolünü anlamanın en gerçekçi yolu bu mesleği bizzat icra eden kişilerin kişisel çıkarımlarına başvurmaktır.²⁷¹ Çalışmada, nitel araştırma tekniği olan derinlemesine görüşme ile taraflardan sağlanan veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Çalışmamızda veri toplama aracı olarak “Konkordato Komiserine (Adli Muhasebeci) Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır (Ek -1).

²⁷⁰ Işık, R. E. ve Yavuz, H. (2025). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Stajyerlerden Beklentilerine Yönelik Nitel Bir Araştırma”. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 18(2), 428.

²⁷¹ Fiske, J. (1996). İletişim çalışmalarına giriş. (S. İrvan, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Görüşme formunda açık uçlu sorular ile katılımcıların kendi deneyimlerini ifade etmeleri istenmiştir. Görüşmelerde herhangi bir yönlendirme olmaksızın sorulan sorular neticesinde katılımcılardan kısa yanıtlardan ziyade kendi kişisel değerlendirmelerini, tecrübelerini ve gerekçelerini anlatmaları sağlanmıştır. Görüşme formu mali müşavirler ve borçlu işletme avukatları ile ön görüşme yapılarak sürecin uygulaması hakkında alınan bilgiler neticesinde oluşturulmuştur. Görüşmeler online ve yüz yüze şekilde, yüz yüze görüşmeler komiserlerin isteği üzerine kendilerine ait çalışma ofislerinde gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi ve Sonuçlar

Konkordato süreci ve bu sürece adli muhasebecilerin desteğini araştırmak üzere, alanında uzmanlaşmış 8 katılımcıdan mesleki tecrübelerini anlatmaları istenmiştir. Tablo 5'te katılımcıların özellikleri yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim Durumu	Mesleki Tecrübe
K1	55	Erkek	-Akademisyen -Konkordato Komiseri	Doktora Derecesi, Profesör	17 Yıl
K2	56	Erkek	-Akademisyen -Konkordato Komiseri	Doktora Derecesi, Profesör	22 Yıl
K3	68	Erkek	-SMMM -Konkordato Komiseri	Doktora Derecesi, Öğrenci	17 Yıl
K4	62	Erkek	-Akademisyen -Konkordato Komiseri	Doktora Derecesi, Doçent	31 Yıl
K5	43	Erkek	-SMMM -Konkordato Komiseri	Yüksek Lisans Derecesi	7 Yıl
K6	44	Erkek	-SMMM -Konkordato Komiseri	Lisans Derecesi	19 Yıl
K7	60	Erkek	-Akademisyen -YMM -Konkordato Komiseri	Doktora Derecesi	19 Yıl
K8	52	Erkek	-SMMM -Konkordato Komiseri	Lisans Derecesi	19 Yıl

Konkordato süreci ve bu sürece adli muhasebecilerin desteğini araştırmak üzere, alanında uzmanlaşmış 8 katılımcıdan mesleki tecrübelerini anlatmaları istenmiştir. Katılımcıların akademisyenler ve mali müşavirlerden oluşması, konuya hem teorik açıdan hem de uygulama pratikliği açısından bakmamızı sağlamıştır. Ayrıca katılımcıların farklı meslek ve tecrübelere sahip olmaları konuyu tüm yönleriyle değerlendirmemize doğrudan etki etmiştir.

Konkordato süreci sadece işletmenin finansal boyutuyla ilgili gibi görünse de yönetsel kararlar, işletme politikaları, muhasebe bilgi sistemi gibi diğer unsurlarla iç içe geçen bir yapıya sahiptir. Akademisyen katılımcılar; işletme, muhasebe ve finans alanındaki bilgilerini konkordato sürecinde direkt olarak kullanmaktadırlar. Akademisyen katılımcıların görev sürecinde bilgi birikimlerini kullanılması, konkordatoyu ve işletmeyi bütünüyle içine alan bir yaklaşımla inceledikleri anlamına gelmektedir. Komiserlik görevini daha sistematik, teorik, muhasebe ilkeleri ve denetim standartları çerçevesinde icra ettikleri anlaşılmıştır.

Konkordato süreci kanuna dayalı işleyen ve komiserlerin yetki ve sorumluluklarının kanunda açıkça belirtildiği bir kurumdur. Bununla doğru orantılı olarak mali müşavir olan katılımcıların saha deneyimleri, pratikte karşılaştıkları sorunlara sundukları çözüm önerileri ve danışmanlık bilgileri konkordato sürecini kolaylatılması ve başarıya ulaşması noktasında ön plana çıkmaktadır. Müşavir katılımcıların konkordato ilan eden işletmelere olan bakış açıları “hasta bir insan” veya “hasarlı bir araba” benzetmelerine dayanarak, daha ılımlı ve iyileştirici olduğu görülmüştür.

Katılımcıların meslek ve tecrübelerindeki farklılıklar çalışmamızı zenginleştirmiştir. Konkordato sürecinde adli muhasebecilerin “hukuki bir karakter”, “muhasebe ve denetim uzmanı”, “analist”, “yol gösterici”, “yönetici” gibi kimler ile karşımıza çıktığını söyleyebiliriz. Bu şekilde oluşan farklı tanımlamalar adli muhasebe mesleğinin çok yönlü bakış açısını ifade etse de adli muhasebenin ülkemizde henüz bir meslek kimliği olmadığı, tam bir karşılığının bulunmadığı sonucu da çıkartılabilir.

3.Derinlemesine Görüşme Tekniği

Derinlemesine görüşme tekniği yapısı itibariyle karşılıklı sohbet gibi anlaşılabilir da “görüşme bilgisi” olarak tanımlanır. Derinlemesine ifadesi konuşmanın yüzeysel bir

iletişim olmasından ziyade bir konu hakkında derinleştirme yapılmasını sağlamaktır.²⁷² Derinleştirme katılımcının bir yanıtını detaylandırarak anlatmasını ve belirli bir konu da daha açık ve net bilgi akışı sağlanması amacıyla yapılır.²⁷³

Derinlemesine görüşme tekniği nitel araştırma türüdür. Nitel araştırmalar büyük ölçüde araştırmacının gözlem ve analiz yeteneğine dayanmaktadır. Roller ve Lavrakas, nitel araştırmaların sadece araştırmacının yorumlamasına dayalı olmasını sebebiyle ve araştırma sonuçlarını desteklemek amacıyla dört temel unsur oluşturmuşlardır. Bunlar güvenilirlik, analiz edilebilirlik, şeffaflık ve kullanışlılık olarak “toplam kalite çerçevesi” içerisinde yer almışlardır.²⁷⁴ Bir nitel araştırma bu dört unsuru bünyesinde barındırmalıdır.

Derinlemesine görüşme, katılımcının bir araştırma hakkında bilgi ve tecrübelerini araştırmacıyla paylaşma esasına dayanır. Görüşmelerde kişisel algıları ve tecrübeleri ortaya çıkarmaya yönelik sorular sorulur ve katılımcıdan açık ve detaylı şekilde anlatması beklenir. Derinlemesine görüşme yüz yüze, online, telefon vb. gibi iletişim araçları kullanılarak yapılabilir.

Çalışmamızda yüz yüze derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Yüz yüze görüşme diğer görüşme şekillerinden farklı olarak katılımcıların yönelim, yaşam tarzı, bakış açısı, algı, ahlak yapısı ve toplumsal kültür gibi özelliklerini ön plana çıkarmada daha derinlemesine gözlem yapma olanağı sunar.²⁷⁵

Derinlemesine görüşmeler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olmak üzere üç kategoride incelenebilir.²⁷⁶ Yapılandırılmış görüşmeler katılımcılara çok fazla yorum katma hakkı vermeden, kapalı uçlu sorularla yönetilirken, yapılandırılmamış görüşmelerde ise araştırma soruların belirli bir sıralama ile sorulmadığı genel diyalog şeklinde ilerlemesi söz konusudur.²⁷⁷

Çalışmamızda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, açık uçlu soruların belirli bir plan dahilinde katılımcıya sorulduğu ve katılımcının sorulara yorumlayarak cevap vermesini sağlayan tekniktir.²⁷⁸

²⁷² Morris, A. (2015). “A practical introduction to in-depth interviewing”, London: Sage Publications.

²⁷³ Morris, s.5.

²⁷⁴ Roller, M. R. ve Lavrakas, P. J. (2015). Applied qualitative research design: A total quality framework approach. Guilford Publications.

²⁷⁵ Morris, s.5.

²⁷⁶ Allmark, P., Boote, J., Chambers, E., Clarke, A., McDonnell, A., Thompson, A. ve Tod, A. M. (2009). Ethical issues in the use of in-depth interviews: literature review and discussion. Research Ethics, 5 (2), 48-54.

²⁷⁷ Morris, s.5, Arksey, H. and Knight, P. (1999). Interview for social scientists. London: Sage Publications.

²⁷⁸ Arksey ve Knight, s.8.

4.İçerik Analizi

Çalışmada, derinlemesine görüşme yöntemi ile toplanan veriler, bir nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi ile analiz edilmiştir.

İçerik analizinde hedeflenen toplanan verilerin sistematik bir biçimde sunulmasıdır. Bir içeriğin oluşabilmesi için araştırma konusu açık ve anlaşılır, detaylandırılabilir ve analizin temel belirleyicisi niteliğinde olmalıdır.²⁷⁹

İçerik analizi, bir araştırma sonucu oluşturulmuş metinleri sayısal olarak ifade edip kümeler oluşturmak ve nitel bir araştırmayı nicel hale dönüştürmektir.²⁸⁰ Metinlerde yer alan bilgileri nesnel ve sistematik bir şekilde ölçmeyi sağlayan ve sonucunda metinlerde yazılı olmayan mesajları açığa çıkarmayı hedefleyen bir analiz türüdür.²⁸¹

Nitel ve nicel araştırmaların her ikisinde de kullanılabilen içerik analizinde hedeflenen gizli mesajları ortaya çıkarmak²⁸² ve analizi yapılmak üzere hazırlanmış metinlerde tekrar eden kelimeleri ya da ifadeleri belirli temalar altında toplayarak sistematik olarak ortaya koymaktır.²⁸³

Kodlama sisteminin avantajı güvenilirliği arttırmasıdır. Analizi yapılmak üzere toplanmış metinlerde içerik analizi yapıldığında aynı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Ayrıca sayısallaştırma işlemi karşılaştırılabilir veriler elde edilmesini sağlar.²⁸⁴

Çalışmada, nitel içerik analizi kullanılmıştır. Nitel içerik analizinde, metnin içinde önemli görülen temalardan bazı kategoriler oluşturulmakta ve sosyal gerçekliğin çoklu tanımlamalarıyla betimlemeler yapılmaktadır.²⁸⁵

²⁷⁹ Tavşancıl ve Aslan, s.48.

²⁸⁰ Bilgin, N. (2006). Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar. (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

²⁸¹ Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. Epsilon Yayınevi, İstanbul.

²⁸² Tavşancıl ve Aslan, s.21-22.

²⁸³ Sallan Gül, S., & Kahya Nizam, Ö. (2021). SOSYAL BİLİMLERDE İÇERİK VE SÖYLEM ANALİZİ. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (42), 181-198

²⁸⁴ Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

²⁸⁵ Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(Özel Sayı 2), 277.

5. Konkordato Sürecinde Adli Muhasebe Desteği: Derinlemesine Görüşme Formu ile İçerik Analizi Sonuçları

Veri toplama araçları ve görüşme tekniğinin uygulanması sonucunda elde edilen veriler içerik analizi ile yorumlanmış ve analizde şu adımlar izlenmiştir.²⁸⁶

- Görüşme formuna verilen cevaplar anlamlı birimlere ayrılmış ve tekrar eden noktalar sınıflandırılmıştır.
- Birimlerden yola çıkarak ana temalar (kategoriler) oluşturulmuştur.²⁸⁷
- Ana temalara açıklık kazandırmak adına alt temalara ayrılmıştır.
- Temalar düzenlenip yorumlanmıştır.

5.1.Konkordato Komiserine (Adli Muhasebeci) Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1.Görüşmeciyi Tanımaya Yönelik Sorular

- **Kısaca kendinizi tanıtır mısınız? (Eğitim geçmişiniz, uzmanlık alanlarınız, mesleki tecrübeleriniz)**

➤ “1992 yılında Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, 2000 yılında University of Idaho Uygulamalı Ekonomi yüksek lisans programı ve 2007 yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme doktora programından mezun oldum. 2013 yılında muhasebe alanında doçent, 2018 yılında ise profesör oldum. Hali hazırda Manisa CBÜ İİBF İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman Ana Bilim Dalı’nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktayım. İşletme Yönetimi, Yönetim Muhasebesi, Mali Tablolar Analizi ve İşletme Birleşmeleri derslerine giriyorum.” (K1)

➤ “İşletme doktora derecesinde eğitim geçmişine sahibim. Üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmaktayım. Uzmanlık alanım, muhasebe, finans ve işletme yönetimi. Ayrıca üniversite teknokenti Anonim şirketinde genel müdürlük ve Teknoloji Transfer

²⁸⁶ Metin ve Ünal, 273-294.

²⁸⁷ Metin ve Ünal, s.276.

Ofisi Anonim Şirketi'nde birinci derece imza yetkilisi olarak yönetim kurulu başkanlığı görevlerinde bulundum.” (K2)

➤ *“İzmir, 1957 doğumluyum. İzmir Ticaret Lisesi 1977, Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü 1989, Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi 2020, Kâtip Çelebi Üniversitesi Vergi Hukuku Yüksek Lisans 2021 dönemleri mezunuyum. Halen Vergi Hukuku Doktora eğitiminde tez aşamasındayım. Muhasebe mesleğine 1974 yılında muhasebe bürosunda çırak olarak başladım. Tariş Üzüm Depolar İşletmesi Muhasebe Şefliği, Vakko Ege Bölge Mağazası Personel Müdürlüğü, Başaran Holding Muhasebe Müdürlüğü görevlerinden sonra 1995 yılında ARTI İZMİR SMMM LTD.ŞTİ firmasının kurucusu olarak mesleki faaliyete başladım. Serbest Muhasebeci ruhsatımı 1989 yılında çıkan 3568 Sayılı Kanun ile aldıktan sonra SMMM sınavlarına girerek 2006 yılında bu ruhsatımı SMMM ruhsatına çevirdim. 2013 yılında Sakarya Üniversitesinin açtığı sınavda başarılı olarak Bağımsız Denetçi unvanını aldım. 2020 yılında Adalet Bakanlığı eğitimlerini tamamlayarak Konkordato Komiseri unvanı ile bu konuda mesleki çalışmalarına başladım. Kaya Bağımsız Denetim A.Ş. firmasında ortak/denetçi olarak görev yapmaktayım.” (K3)*

➤ *“Lisans olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü mezunuyum, sonrasında işletme yüksek lisans ve işletme doktorası yaptım. Sonrasında akademisyen oldum. Şu anda piyasada proje işleri, akademik ve bilimsel proje uygulamalarında piyasayla iç içe olarak devam ediyorum. Üniversiteden mezun olduktan sonra özel sektörde muhasebe geçmişim var. O bakımdan hem teorik hem pratik olarak 43 senedir muhasebenin içerisindeyim. Konkordato komiseri olarak mahkemelerde bilirkişilik yapıyorum. Ticaret mahkemelerinde konkordato işlemleri başlayınca konkordato komiseri oldum. Konkordato komiseri olmak için önce bir eğitime tabi tutuluyorsunuz. Eğitimden sonra sertifika alınıyor. Sonrasında iş deneyiminiz, mezuniyetleriniz vb. gibi meziyetleriniz ile müracaat ediyorsunuz. Müracaatlar değerlendirilip, konkordato komiseri unvanı alıp, komiser listesine yazılıyorsunuz. Sonrasında mahkemeden görev geliyor ve sonrasında göreve başlıyorsunuz.” (K4)*

➤ *“1982 İzmir doğumluyum. 2011 yılında mali müşavirlik sınavlarını tamamlayıp ruhsat alaya hak kazandım. 2013 yılından bu yana kendi ofisimde mali müşavirlik hizmetini icra ediyorum.” (K5)*

➤ *“İlkokul, orta okul ve Ticaret Lisesi öğrenimimi İzmir de bitirdim. Açık öğretimde (Anadolu Üniversitesi) İktisat Fakültesinden mezun oldum. 2006 yılında SMMM*

ruhsatımı aldım. 2008 yılından itibaren de kendi mali müşavirlik ofisimde iş hayatıma devam ediyorum.” (K6)

➤ “1986 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi mezunuyum, mezun olduktan sonra birçok kamu sınavına girdim. 1987 yılında Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu’na müfettiş yardımcısı olarak girdim. Uzun süre maliye müfettişliği ve baş müfettişlik yaptım. Daha sonra 2003’te İzmir’e geldim. 2006’da İzmir’de defterdar yardımcısı oldum. Daha sonra Amerika’da yüksek lisans yaptım. Daha sonra istifa ettim ve Yeminli Mali Müşavir olarak kendi işimi kurdum. Bu arada İzmir Ticaret Odası danışmanlığı yaptım ve aynı zaman Dokuz Eylül Üniversitesi İngilizce İşletme Bölümü’nde ve Ekonomi Üniversitesi’nde uzun süre öğretim üyesi olarak ders verdim. Daha sonra işlerim sebebiyle ara verdim ve bilirkşi eğitimlerimi tamamladım. Sonrasında da konkordato komiserliği eğitimimi tamamladım. Konkordato kurumundan önce iflas erteleme vardı ve bu süreçlerde kayyum olarak yer aldım, firmaların dosyalarını hazırladım.” (K7)

➤ “1993 yılında Sivas’ta iki yıllık yüksel okul bitirdim ve 1994 yılında muhasebe mesleğine başladım. 1998 de serbest muhasebeci olarak ruhsatımı aldım. 2000 yılında büromu açtım, 2006 yılında üniversiteyi 4 yıllık olarak tamamladım. Daha sonra serbest muhasebeci ruhsatımı SMMM ruhsatına çevirdim. 2006 yılında iflas müdürlüğü ile tanıştım, tasfiye süreçlerinde yer aldım. İzmir’de iflas müdürlüğünde muhasebeyi ilk olarak başlatan benim. Beyannamelerin verilmesine öncülük ettim. Kayyumluk, bilirkşilik, komiserlik gibi faaliyetleri yürütüyorum.” (K8)

• **Ne zamandan beri adli muhasebecilik yapıyorsunuz?**

➤ “Adli muhasebe ile ilgili bilimsel başlıkları 2008 yılından beri inceleyip bölümdeki hocalarımızla ortak çalışmalar yapmaya çalışıyorum.” (K1)

➤ “2003 yılından itibaren aralıklı olarak yapmaktayım.” (K2)

➤ “2008 yılından beri muhasebenin bu ilginç dalında hizmet vermekteyim. İlginç dalı dememin sebebi adli muhasebe mesleğinin ortaya çıkış noktası ve tesadüflere dayanmasıdır. Al Capone olayı bir kaçakçının kaçakçılık suçlarıyla ilgili hiç ceza almamışken bir muhasebecinin tesadüfen gelir vergisi ödemediğini tespit etmesi ve sadece bu sebeple caza almasıdır. Al Capone vergi ödememe suçuyla ceza evine girmiş ve diğer suçlamalar hakkında bir kanıt bulunmamıştır. Kendisi hapisanede tüberküloz hastalığından ölmüştür. Benim açımdan ilginç olan, diğer suçlardan dolayı

yakalanamayıp bu şekilde yakalanmasıdır. Gözümdeki tek adli muhasebeci bu olayı ortaya çıkartan muhasebecidir.” (K3)

➤ *“Adli muhasebecilik, bilirkişilik dediğimiz zaman 1994 yılından beri bilirkişilik yapıyorum.” (K4)*

➤ *“2018 yılında adli bilirkişilik ve konkordato komiserliği eğitimlerini tamamlayıp adli muhasebecilik yapmaya başladım. Fakat bilirkişilik yapmaya başladıktan sonra konkordato komiserliği yapma fırsatım olmadı.” (K5)*

➤ *“Aslında bizim mesleğimizin özünde bana göre adli muhasebecilik her zaman vardır. Bu yüzden ilk ruhsatımı aldığım günden beri adli muhasebecilik yaptığımı düşünüyorum.” (K6)*

➤ *“2006 yılında Yeminli Mali Müşavirliğe başladıktan sonra 2008 yılında bilirkişi ve konkordato komiserliği eğitimleri aldım. Bu süreçten itibaren adli muhasebe sürecinin içerisindeyim. (K7)*

➤ *“2006 yılından beri adli muhasebecilik faaliyetlerinde bulunuyorum.” (K8)*

• **Konkordato süreçlerinde daha önce yer aldınız mı? Ne tür davalarda görev aldınız?**

➤ *“Konkordato sisteminin aktif hale gelmesiyle birlikte 2024 yılında sisteme kaydımı yaptım. 2024 yılında 2 davaya konkordato komiseri olarak atandım. İki işletmede bu görevi sürdürdüm. Bunlardan biri Mal Terkini Konkordatosu’ dur.” (K1)*

➤ *“Bu süreçte yer aldım. İflasın ertelenmesi kapsamında 3 şirket için bilirkişi, 3 şirketinde konkordato komiseri olarak görev yaptım” (K2)*

➤ *“Konkordatonun hazırlık, başvuru ve yürütülmesi süreçlerine yer aldım. Halen de devam etmekteyim.” (K3)*

➤ *“Konkordato sürecinin tamamında yer aldım” (K4)*

➤ *“Konkordato komiserliği görevinde daha önce bulunmadım.” (K5)*

➤ *“Daha önce konkordato ilan eden firmalarda birkaç defa bu sürece dahil olmuşum.” (K6)*

➤ *“İşletmelerin hem konkordato hazırlık süreçlerine hem de mühlet süreçleri içerisinde yer aldım. Bazı firmaların dosyalarını hazırladım, bazı firmalara da mahkeme tarafından atandım.” (K7)*

➤ *“Konkordatonun ilk başlamasından son karara kadar her sürecinde yer aldım. Projenin hazırlanması, başvuru süreçleri, geçici ve kesin mühlet süreçleri, mahkeme*

tasdiklerinin yapılması noktasına kadar hepsinde hem komiser olarak hem de danışman olarak yer aldım. Çok çeşitli sektörlerde bulundum. Sektör değişimleri zaman zaman farklılık gösterebiliyor. Daha çok ekonomik dalgalanmalar neticesinde finansmana ulaşma noktasında kendiliğinden değişiyor.” (K8)

2. Konkordato Süreci ile ilgili Sorular

- **Konkordato sürecini nasıl tanımlarsınız?**

➤ *“İşletmelerin çeşitli sebeplerden mali zorluklara düşmesi sonucu kanun koyucunun bu durumdan kurtulmalarına yardımcı olduğu bir sistemdir. Bu süreçte işletmeler borçlarını belli bir ödeme planına ödeyeceklerini taahhüt ettikleri konkordato ön projesi sunarlar. Bu proje ayrıca daha önce hazırlanan makul güvence raporunu da içermekte. Mahkeme atadığı konkordato komiserlerinden 3-5 ay içerisinde projenin başarılı olup olmayacağına dair kanaat ve analizleri içeren iki rapor sunmalarını talep etmekte. Bu raporda sunulan kanaatler mahkeme başkanı tarafından kabul edilebilir veya reddedilebilir. Kabul edildiğinde 1 yıllık kesin mühlete geçilir. Bu sürede tüm alacaklıların görüş ve müdahil konuları çerçevesinde uzlaşmaya varılmaya çalışılır.” (K1)*

➤ *“Finansal güçlük içinde bulunan ancak faaliyetlerine devam etme potansiyeli taşıyan dürüst borçluların, alacaklılarıyla anlaşarak borçlarını belirli bir plan dahilinde yeniden yapılandırmalarına olanak tanıyan yasal bir yoldur. Mahkeme denetiminde ve komiser ya da komiser heyeti gözetiminde ilerleyen hem borçluyu hem de alacaklıları korumayı amaçlayan, şeffaf ve adil bir süreçtir. Geçici mühlet, kesin mühlet ve tasdik aşamalarından oluşur. Raporlarımızda da görüldüğü gibi, geçici mühletin verilmesi ve bu sürede durumun detaylı incelenmesi ilk adımlardır.” (K2)*

➤ *“Bu süreç oldukça zahmetli, meşakkatli ve sinir bozucu bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sinir bozucudur, çünkü ülkemizde konkordato alacaklıları aldatma borcu erteleme gibi kötü niyetli yaklaşımlarla kullanılmaya çalışılır. Toplum olarak bizlerde suistimal etme davranışı var. Konkordato borçlu ve alacaklı arasında yapılan bir sözleşmedir. Ödeme gücünü kolaylaştırmak adına uygun vadede ve taksitlerle ödemeyi sağlar ve mahkeme bu işin denetçisidir.” (K3)*

➤ *“İşletmeler bazı ekonomik sıkıntılardan dolayı borç ödeme güçlüğü içerisinde giriyorlar. Konkordato borç ödeme sürecinde işletmeye bir şans daha tanınması*

anlamına gelen bir işlemdir. İşletmelerin borçları olabilir ancak mal varlığı ya da alacağı da olabilir. Eğer işletme borçlarını ödeyemezse alacaklılar icra yoluyla tahsile gideceklerdir ve işletmenin mal varlığını yok edeceklerdir. Ancak bu durum işletmenin iflasına neden olacaktır. İşletmenin iflası hem ekonomiye olan katkısını hem de sağladığı istihdamı ortadan kaldırır. İşletmenin çalışmaya devam etmesi ekonomiye katkı sağladığı gibi istihdamında devam etmesini sağlar. İşletme ödeme güçlüğü çektiği zaman mahkemeden bir süre ister ve faaliyetlerine devam ederek borçlarını belirli bir periyotta ödemeyi talep eder. Bu talep mahkemeye sunulduktan sonra mahkeme konkordato komiserlerini görevlendirir. Konkordato komiserleri sunulan projeyi incelerler. İşletmenin neden konkordatoya girdiğini araştırır. Bazı işletmeler alacaklarını tahsil edememiş, hammadde tedariğinde aksamalar olmuş ya da nakit dengesi bozulmuş olabilir. Bir işletme alacaklarını tahsil edemediği için borçlarını ödeyemiyorsa iflas mı etmeli? Bu durumda konkordato komiserleri mahkeme tarafından görevlendirilir ve bu durum incelenir. Komiserler mal varlığını ve alacaklarını inceler. Mal varlığıyla faaliyetlerine devam edebilecek ya da alacaklarını tahsil ettikten sonra borçlarını ödeyebilecek düzeyde olduğuna kanaat getirirse konkordato kabul edilir. İki çeşit konkordato vardır. Bir tanesi anlattığım üzere çalışıp borçlarını ödemeye yöneliktir. Diğeri ise mal varlığının terki suretiyle konkordatodur. Mal varlığının terki usulüne göre yapılan konkordatoda eğer işletme faaliyetlerine devam etse bile borçlarını ödeyemezse mal varlığını alacaklılara bırakıp çekilmesidir. Mal varlığı alacaklılar arasında paylaşılır. Ancak tercih edilen konkordato ilk bahsettiğimiz konkordatodur. Bazı işletmeler normal şekilde uygulamış, konkordato sürelerini maksimum olarak kullanmış olsalar bile bazen işler iyiye gitmediğinde mal varlığının terki usulünü kullanabilirler. Bu durumda aktifler pasifleri karşılamaya yetiyorsa işletme yaşamına devam edebilir.” (K4)

➤ “Konkordato komiserleri mahkeme kararına göre yönetim kurulu yerine ya da yönetim kurulu ile birlikte göreve başlarlar. Komiserlerin baradaki asli görevi borçlarla ilgili yapılandırmalar yapmak ve şirketin devamlılığını sağlamaktır. Bu süreçte nakde çevirebileceğimiz demirbaşlar ya da malları kullanarak borçları ödemeye yönelik işlemler yaparız. Bu süreç iflastan farklıdır. İflasta tüm varlıklar satılır, borçlar ödenir, kalan tutar işletme sahibine verilir. Konkordatoda amaç borçları işletme devam ederken ödeyebilmeyi sağlamaktır.” (K5)

➤ “İyi idare edilemediği için ekonomik sıkıntıya giren firmaların işletilmesi ve borç alacak dengelerinin bir düzene sokulup, şirketin ticaretine devam etmesine yardımcı olan bir süreçtir.” (K6)

➤ “Konkordato aslında çok basit ve kanunda geçen şekliyle bir şirketin kendisine süre verilip, bu süre sonunda kendini toparlayıp, borçlarını ödeme imkânı verildiğinde firmanın iflasından daha başarılı sonuçlar doğuracağına inanıldığında tanınan haktır. Konkordatonun temel amacı budur. Diğer türlü bir şirket kapatıldığında icralar ve hacizler sonucunda alacaklıların ulaşacakları mutluluk, eğer bir süre verilip toparlanmasına müsaade etmekten daha düşükse o zaman kanun bu süreyi verir. Çünkü burada herkes kazançlı çıkabilir. Ben konkordatoyu şöyle tanımlıyorum, araba çizildi ve hafif hasarı var ama gidiyor. Eğer böyle bir durum varsa müessese bunun tamir edilebileceğini ve hayatına eskisi gibi devam edebileceğini söyler. Bu ihtimal varsa konkordatoyu kullanmakta fayda vardır.” (K7)

➤ “Konkordato süreci, yasaya bakarsanız haciz, rehin gibi durumlardan korunmak amacıyla mühlet konulmasıdır. Örnek vermek gerekirse işletmeler bazı dönemler insanlar gibi hastalanıyor. Hastalandığında, yani işletmeler finansman döngüsünü sağlayamadığında bir tedavi süreci gerekiyor ve bu tedavi süreci şu anda kanunlar tarafından sağlanıyor. Bu süreci sağlıklı ve mantıklı şekilde atlatırsa ve bunu geçmiş tecrübelerine, müşteri portföyüne inançlı bir şekilde yaparsa başarıya ulaşıyor. Türkiye’deki en büyük handikap şudur; işletme yöneticileri işletmeleri kendi parası gibi görür ve yönetir. Bu gibi kriz dönemlerinde yönetsel hatalarda ortaya çıkar. Buradan ders çıkaran firmalar başarıya ulaşır.” (K8)

- **Bu süreçte adli muhasebecinin rolü nedir?**

➤ “Bu süreçte adli muhasebeci işletme tarafından sunulan konkordato ön projesinin mali açıdan olabilirliğini inceler ve bu konudaki kanaatini rapora bağlar. Rapor temel olarak sunulan mali tablolar ve eklerinin mali analiz teknikleri ile incelemesini kapsar. Adli muhasebeci sunulan mali tabloların muhasebe ilkelerine uyumunu denetler. Uyumsuzluklar var ise bunların ön projenin başarısını önemli oranda etkileyip etkilemediğine bakar. Gerçeğe uygunluk, karşılaştırılabilirlik, özün önceliği ve netleştirme gibi unsurlar adli muhasebeci tarafından titizlikle incelenir.” (K1)

➤ “Adli muhasebeci, konkordato sürecinin kalbinde yer alır. Komiser heyetinin 2 üyesi olarak genellikle mali müşavir, finans ya da muhasebe kökenli öğretim üyesi, borçlunun mali durumunun objektif, bağımsız ve detaylı bir analizini yapar. Görevimiz, borçlunun sunduğu finansal tabloların, belgelerin ve projenin gerçekliğini, güvenilirliğini ve uygulanabilirliğini İİK ve muhasebe standartları çerçevesinde incelemektir. Varlıkların mevcut durumunu, borçların doğruluğunu tespit etmek, finansal projeksiyonları değerlendirmek ve tüm bu bulguları mahkemeye raporlamak temel sorumluluklarımızdandır. Raporlarımızda da belirttiğimiz gibi bu süreçlerde belgelerin uyumluluğunu, ön projenin uygulanma imkanını ve borca batıklık durumunu incelemek adli muhasebecinin kritik görevleridir.” (K2)

➤ “Konkordato sürecinde adli muhasebeci önemli görevler üstlenmektedir. Proje hazırlık aşamasında hazırlanacak mali tablolar ve diğerlerinin hazırlanıp ortaya koyulmasında görev bu meslek gurubuna düşer. Daha sonra bunları mahkemeye sunar ve süreç bitene kadar işletme faaliyetleri ile ilgili bilgileri mahkemeye raporlar.” (K3)

➤ “Biz İşletmenin ortaya koymuş olduğu projenin uygulanabilirliğini ölçüyoruz. Daha sonra eğer uygulanabilir şeklinde karar verdiğimiz o projenin başarıya ulaşması için işletmenin her şeyini kontrol altına alıyoruz. İşletmenin bütün ödemelerini, almış olduğu malları kontrol ediyoruz. Mal almış olabilir ve faturası gelmiş olabilir, ancak gerçekte o malın gelip gelmediğini kontrol ediyoruz. Mal almayıp fatura aldığında, ödeme yapıp parayı tekrar geri alabilir. Diğer bir örnek çalışanlara yapılan ödemelerdir. Çalışanlara afaki maaşlar yatırıp, tahakkuk eden SGK ve vergisini ödemediği çalışana yatan ücreti geri alma gibi durumlar olabiliyor. Nakit yaratıp, parayı yok etmek gibi. Komiserler bu gibi hukuksuz konulara engel olmaya çalışırlar. Eğer bir firmanın projesini uygun buluyorsak bunun başarıya ulaşması için gerekli tüm işlemler yapılır. Başarıya ulaşmak için bazen işletme politikalarında değişiklikler yapılabilir. Örneğin satış politikaları değişebilir, sermaye artış yöntemleri önerilebilir. Stok çok fazla ise kampanya düzenlenip iskontolu satış yapılabilir. Bunlar işletme sahipleri öneri olarak sunulur, yönetim onayı ile uygulamaya geçeriz.” (K4)

➤ “Komiser buradaki yöneticidir. Hem işletme varlıklarını korumaya çalışır hem de alacaklıların haklarını almasını sağlar. Bu sırada işletme faaliyetlerine devam edebilmelidir. Firmanın yönetim kuruluna dahil olmaktır. Neyi, nasıl iyileştirebiliriz? Nasıl devamlılığı sağlayabiliriz? Nasıl borçlarımızı ödeyebiliriz? Gibi sorularda cevabı siz vermelisiniz ya da yol göstermelisiniz. Komiserlerin amacı budur.” (K5)

➤ “Adli muhasebe, aslında konkordato ilan eden firmadaki gidişatın sebebinin gerçekten reel ticaretinden mi yoksa bazı muhasebe hilelerinden mi kaynaklandığının tespit edilmesinde önemli bir rol oynar.” (K6)

➤ “Adli muhasebe Türkiye’de henüz olmayan bir meslek olmasıyla birlikte konkordato komiserleri bu şekilde tanımlarsak; konkordato talep etmiş bir şirkette işletmenin gerçekten mali verileri ve muhasebe sisteminin doğruluğunun teyit edilmesi işidir. Mahkeme, komiserlerden işletmenin bir fotoğrafını çekmesini ister. Konkordato komiserinin en önemli görevi mahkemeye sunduğu projeyi ve ileri sürdüğü iddiaların gerçekliği hakkında fotoğrafının çekilmesidir. İşletme çalışanları, muhasebe sistemi, politikaları vb. hakkında bilgi sunar. İkinci olarak bu fotoğraf çekildikten sonra işletmenin devamlılığı hakkında sürece dahil olması istenir. Arabanın nereye park edileceğini, nasıl park etmesi gerektiğini anlatan kişidir. Genellikle büyük firmalara heyet atanır. Burada hukukçu, mali müşavir ve teknik uzman işletmenin işlemleri ile ilgili yol göstericidir. İlk olarak gerçekten makineler tesisatlar var mı? Doğru mu? Yerde mi? ikinci olarak bunlar muhasebesel açıdan birbirini tutuyor mu? Üçüncüsü bunlar hukuki bir zeminde mi? Mallar birine ipotek mi verilmiş? gibi soruları cevaplar. Örneğin Almanya’da zora düşen firmaya devlet teşvik verir. Kontrol edip işletmeye uygun bir bütçe ayırır ve işletmeden kendisini kurtarmasını ister. Kurtaramadığı takdirde işletme satılır. Bu açıdan baktığınızda konkordato iflas ertelemeye göre daha iyi bir mekanizmadır. Ek olarak borca batık olmasa da konkordato talep edilebilir. Türkiye’de asıl sorun gelir ve giderin dengede olmaması yani nakit akışının bozuk olmasından kaynaklanmaktadır. Yoksa mallarını hemen satabildiğinde bir sorun olmayacakken, çekler, senetler diğer borçların hemen ödenmesi gerekliliği ancak aynı zamanda malların hemen satılamaması sistemi sekteye uğratabiliyor. Bu bir finans dengesidir. En büyük firmalardan bile alacaklarını bir anda isterseniz sistem çöker.” (K7)

➤ “Tamamen aracıdır. Alacaklılarla borçlular, borçlularla mahkeme arasında aracıdır. Her üç tarafında durumu anlatan, ödeme gücünü ve firmanın yapısını anlatan aracıdır. Bir firma finansal olarak zora girdiğini beyan eder, bu bir beyandır. Ancak burada kötü niyet var mı, varlıkları kaçırma söz konusu mu ya da beyan edilmemiş borçlar var mı diye sorgulayan kişi komiserlerdir. Şirketin ticari yapısı, hizmeti, müşteri ağı, faaliyetleri hakkında mahkemeye bilgi sağlayan kişi komiserlerdir. Taraflara süreci tamamen izah eden biziz.” (K8)

- **Konkordato sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir?**

➤ “En önemli sorun işletme yönetimi, muhasebe, finansman ve hukuk okuryazarlığının tüm paydaşlarca yeterli düzeyde olmayışı olarak ön plana çıkıyor. Konkordato sürecinde ise komiserlerin işletmenin tüm faaliyetleri ile ilgili bilgiye ulaşmada yaşadıkları zorluklar başta olmak üzere, komiserlerin kendi arasında ve işletme sahipleri ya da yöneticileri ile bankacılarla olan iletişimde yaşanan zorluklar sayılabilir.” (K1)

➤ “En büyük zorlukların başında güvenilir ve eksiksiz finansal veriye erişim gelir. Borçluların kayıtları her zaman düzenli olmayabilir veya kasıtlı olarak eksik bilgi sunulabilir. Alacaklıların tam listesinin ve alacak tutarlarının doğrulanması da zaman alan ve detay gerektiren bir iştir. Ayrıca, piyasa koşullarındaki belirsizlikler nedeniyle geleceğe yönelik finansal projeksiyonların gerçekçiliğini değerlendirmek de önemli bir zorluktur.” (K2)

➤ “Mali verilerin doğruluğu ve verilerin elde edilmesi yaşadığımız en büyük zorluk oluyor.” (K3)

➤ “En zorlandığımız yerler işletmelerin bankalardan almış oldukları kredilere karşılık teminat olarak çek vermesi kısmı oluyor. Müşterilerden alınan çekleri bankalardan kredi çekerken teminat gibi gösteriyorlar. Bankalardan kredi aldıktan sonra işletme konkordato ilan ediyor. Konkordatonun mantığında şu vardır; borçların tamamının dondurulması. Yani banka kredi borçlarının dondurulması. Ancak bankaya tahsile verilen çeklerin tahsil edilmesinden sonra, bankalar çek tahsilatlarını kredilerine mahsup ediyorlar. Konkordato sürecinde olan bir işletme için borçlar durmuştur ve tahsil edilen çeklerin şirketin konkordato hesabına yatırılması gerekir. Bu durumu komiserler olarak bildirmek zorundayız ve uyarıda bulunuyoruz. Çünkü bu durum aynı zamanda konkordatonun eşitlik ilkesini de bozmakta.” (K4)

➤ “Bu süreçte en büyük zorluk işletme yöneticileriyle olabiliyor. İşletme yöneticileri görevi yapmada engel olabiliyor. Alacaklılar açısından bir sorun görmedim. Çünkü konkordato, onay verildiği takdirde tüm alacaklıları zorunlu şekilde kapsayan bir durum. Bazı dönemler işletme alacaklarının toplanmasında zorluk olabiliyor. İşletmenin konkordato ilan ettiğini duyan müşterileri ödeme yapmaktan kaçınabiliyorlar. Bazı durumlarda şu da olabiliyor; işletme kurtulamayacak kadar borca batırsa iflas yolunu isteyebiliyoruz. Mal varlıklarının satılması ve borçların bu

şekilde ödenmesi de tercih edebilir. İflas konkordatodan sonraki aşamadır. Bu durumdan kurtulmak için elimizden geleni yapıyoruz.” (K5)

➤ “Şirketin gerçek durumunu, borcu ve alacağının gerçekliğini doğruya en yakın şekilde tespit etmek bence en büyük zorluk.” (K6)

➤ “İşletme sahipleri konkordatoyu çok zor kabulleniyorlar. Aslında birçok firmada konkordatoya ihtiyaç yokken zamanında önlem alınmadığı için sorun oluşuyor. Finans veya mali müşavirlerin uyarıları çoğu zaman geç dikkate alınıyor. En büyük zorluk bence başvuru zamanını geciktirdikleri için panik ortamının oluşması ve çok kısa sürede ön proje ve makul güven raporları hazırlamak istemeleri. Proje ve raporlar çok hızlı hazırlandığı için çok büyük eksikler ve yanlışlar oluşuyor. Ancak şöyle de bir durum var ki bununla da çok karşılaştık; aslında bir işletme konkordato için uygun değilken finans ve yönetim tarafından kötü yönetilerek kasti olarak bilanço ve gelir tablosu bu yönetim şekline göre hazırlanıyor. Gereksiz borç ve alacak yaratma işlemlerini çok gördüm. Bazı dönemler komiserler olarak firma sahiplerine konkordatodan çıkabileceklerine yönelik tavsiyeler verebiliyoruz.” (K7)

➤ “Ön projede sunulan borç yapısıyla fiili borç yapısının örtüşmemesi. Kısmen bilançoların maskelenmesi söz konusu olabiliyor. Konkordato zamanlaması çok önemlidir, işletme tamamen kendini bitirdikten sonra konkordato ilan etmek istiyor. Türkiye’de konkordato talebi sırasında işletmelerde personel maaşları ödenmiyor, vergi borçları ödenmiyor, banka kredi limitleri zorlanmış en son noktada hatır çekleri kullanılmaya başlanmış durumda oluyor. Ön projede borçlanmalar doğru bildirilmiyor.” (K8)

3. Adli Muhasebenin Rolüne İlişkin Sorular

- **Adli muhasebenin konkordato sürecindeki önemi nedir?**

➤ “Adli muhasebe özetle işletmenin ön projede sunduğu teklifin başarılı olup olmayacağını inceler.” (K1)

➤ “Adli muhasebe, konkordato sürecine şeffaflık, güvenilirlik ve objektiflik kazandırır. Mahkemenin, alacaklıların ve diğer paydaşların bilinçli kararlar alabilmesi için bağımsız ve doğrulanmış finansal bilgiye ihtiyacı vardır. Adli muhasebeci, bu bilgiyi sağlayarak potansiyel suistimalleri, hileleri veya hataları ortaya çıkarır. Sürecin adil ve yasalara uygun ilerlemesini temin eder. Raporlarımızın mahkeme tarafından

karar verilirken ne kadar dikkate alındığı, adli muhasebenin önemini açıkça göstermektedir” (K2)

➤ *“Kanımca konkordato sürecinde adli muhasebeci olayın ortaya koyulmasında en önemli faktörlerden biridir. Çünkü verilerin doğruluğunu ve iyi niyeti kanıtlayan kişilerdir. Onların sağladığı güven doğrultusunda mahkeme ve alacaklılar kararını verir.” (K3)*

➤ *“Bahsettiğim banka olayında olduğu gibi bizler bunu mahkemeye bildiriyoruz ve mahkeme bankalara bir yazı yazıyor. Bu süreci adli muhasebeci yönlendirir. Firmalara ve avukatlara gerekli uyarılarda bulunuyoruz. Diğer bir örnek ise ön projede bazı satış ihtimallerinin belirtilmesidir. Mesela bir firma “ben bir sipariş alacağım ve karşılığında elde ettiğim gelirle borçlarımı ödeyeceğim” diyebiliyor. Ancak bunu yapmak için gerekli personel sayısı, teçhizatı ya da tedarik bütçesi yoksa bu değerlendirmeye alınmaz. Bunu adli muhasebeciler olarak mahkemeye raporla bildiririz. Mahkeme bu durumda konkordatoyu iptal edebilir ve iflasına karar verebilir. Ön projede yer alan bilgileri araştırıp doğruluğunu tespit etmek komiserlerin işidir. Projenin gerçekleşmesini engelleyen ne varsa müdahale ederiz. Buradaki en temel görev konkordatoyu başarıya ulaştırmaktır. Bunu yaparken doğru karar verebilmek adına sektörü, işletme büyüklüğünü, mevsimsel değişiklikleri de bilmek zorundasınız. Örneğin avukat olan komiserler hukuksal olarak değerlendirir ya da özel bir hastane konkordato talep ettiyse komiser heyetinde bir sağlıkçı komiser olmalıdır. Eğer heyette uzman yoksa bilirkişi raporu talep edebiliyoruz.” (K4)*

➤ *“Adli muhasebeciler konkordato sürecinde mahkeme başkanı tarafından firmaya atanmış yönetici vasfına sahip kişilerdir. Firmanın borç- alacak ilişkilerini takip edip yöneten bir nevi parasal varlıklarına yön veren kişilerdir.” (K5)*

➤ *“Varsa, yapılan muhasebe hilelerinin tespiti komiserin görevidir. Bunu mahkemeye raporlar ve neticelerini borçlu işletmeye bildiririz.” (K6)*

➤ *“Muhasebe sisteminin doğruluğu noktasında önemli görevleri vardır. Komiserlerin esas görevi hem borçluyu hem alacaklıyı hem de kamuyu korumaktır. Hatta alacaklıların hakkı daha fazla savunulur. Çünkü mağdur olan taraf alacaklılardır. Alacaklılar konkordato sürecine sadece oylama esnasında katılırlar. Mahkeme heyeti tarafından izin verildiği zamanlarda eğer alacak miktarı ve sayısı belirli bir rakamı geçerse alacaklılar kurulu oluşturulabilir. Bir öneri olarak alacaklılar kurulunun daha aktif hale getirilmesi, toplantıya katılımın sağlanması konkordato sürecinde alacakların*

söz hakkını arttırmada önemli rol oynayacaktır. Bu durumda alacaklıların hakkını koruyan komiserlerdir.” (K7)

➤ “Konkordato isteyen işletmenin iyi niyetli olduğunu ve konkordatoya ihtiyacı olduğunu beyan ettiğinde bunu doğrulayan kişilerdir. Burada tüm tarafların hakkının korunması için bunun doğruluğunu teyit etmemiz gerekiyor. Ancak işletme geçmişte nasıl yaşadıysa yaşasın konkordato talebi itibariyle işletmeyi kurtarmaya yönelik işlemler yaparız. Geçmişe yönelik hatalı ya da suistimal edilmiş verilerin güvencesi makul güvence raporuyla verilir. Bizler işletmeyi zor durumunda nasıl kurtarabiliriz noktasında yer alıyoruz.” (K8)

• **Adli muhasebecinin, konkordato sürecinde hangi hesaplamaları yapması gerekmektedir?**

➤ “Adli muhasebeci mali tablolar yardımıyla mali tablolar analizi tekniklerinden başta oran analizi olmak üzere dikey ve yatay analizi tekniklerini kullanır. Ayrıca borca batıklık oranlarını, sahiplik oranlarını, çalışan sayısı ve ücret ödemelerini, konkordatoya tabi borçların tutarını hesaplar. Tüm süreçte alacaklıların hakkını korumak amacıyla konkordatoya tabi borçların ödemesinin yapılıp yapılmamasını denetler. Yeni borçların nereden kaynaklandığını tetkik eder, işletmenin faaliyetlerini sürdürmesini sağlayacak her türlü ödemenin gerçekleşmesini sağlar.” (K1)

➤ “Borçların detayı ve toplamının doğrulanması varlıkların detayı, mevcutluğu ve değerlemesi yapılır. Şirketin mevcut likidite ve borç ödeme gücünü ölçmeye yönelik oranlarının analizi. Gelir, gider, kârlılık boyutları ile Geçmiş dönem finansal performansının analizi. Ön proje veya revize projelerdeki ödeme planının nakit akış projeksiyonlarına göre uygulanabilirliğinin saptanması. Varlıkların borçları karşılayıp karşılamadığı bağlamında Borca Batıklık Durumunun tespiti. Farklı tarihlerdeki borç tutarlarının karşılaştırılması ve artışın nedenlerinin analizi.” (K2)

➤ “Konkordato sürecinde işletmenin gerçek durumunu ortaya koyabilecek her türlü hesaplama ve analiz yapılmalıdır.” (K3)

➤ “Konkordato kanunlarına göre işletmeler üç ay öncesine kadar olan mali tablolar sunabilmekte. Eğer son mali tablo ile konkordatoya başvuru tarih arasında fark var ise bu süre zarfında işletmede ne olduğunun araştırılması gerekir. Son durum ile beyan ettiği tablolar arasında fark varsa sebebi araştırılır. Çoğu zaman konkordato alabilmek için mali tablolarda bazı oynamalar yapılabilir. Örneğin borçlarda çok

yüksek artış olduysa, hammadde stoklarında çok fazla düşüş olduysa araştırılmalıdır. İkinci olarak varlıkların borçlarını karşılama durumuna bakıyoruz. Borçların nelerden kaynaklandığına bakıyoruz. İşletme üzerine kayıtlı gayrimenkuller varsa bunların değerlemesi yapılmalıdır. Amortisman değerlemelerine bakılması gerekir. Mühendis, emlak uzmanı gibi sektörle ilgili bir danışmandan değerlendirme için yardım alabiliyoruz. Stokların sayımını ve değerlerini kontrol ediyoruz. En çok suistimal stoklarda yapılıyor. Burada konkordato sürecindeki güncel değerlerini bulmamız gerekiyor. Sadece tablolara bakmak yetersiz kalır bunların doğruluğunu teyit etmek gerekir.” (K4)

➤ “Adli muhasebeciler bu süreç içerisinde işletmenin varlıklarını ve alacaklarını hesaplayıp hangi vadede nakde çevrilebileceğini hesaplar. Borçlarını bu nakde göre sıralayıp firmanın borç ödeme kabiliyetini kazanmasını sağlamayı hedefler.” (K5)

➤ “Şirketin gerçek borç alacaklarının ve gerçek durumunun tespiti için tüm hesapların detaylı kontrolünün yapılması gerekir.” (K6)

➤ “Sunulan bilanço ve gelir tablosunda sahte rakamlar ve şişirilmiş hesaplar olup olmadığına bakmaktır. Genellikle aktif hesaplar belli olur. Ancak pasifte bazı hesaplara dikkat etmek gerekir. Ayrıca son birkaç yıla ait kurumlar vergisi beyannamesinin alınması gerekir. Son iki-üç ayda yapılan işlemler, alım-satımlar çok önemlidir. Bir örnek vermek gerekirse işletmeye iflas halindeyken lüks sayılan ürün girişleri yapılırsa konkordato reddedilir. Mutabakat yapılması, bazı örneklemeler seçilip kontrol yapılması ve mali tabloların yıllar içerisinde uyumlu olup olmadığına bakılması gerekir. Borcu ödeyebileceğini göstermek adına varlıkların şişirilmesi ya da konkordato alabilmek için borca batık gibi gösterme durumları olabiliyor. Ortaklar carisinde yapılan işlemler, senet ilişkileri, personel hesapları, kardeş şirket işlemleri, son aylarda yeni çalışılmaya başlanmış bir cari ile fazlaca yapılan alım-satımlar dikkat çeker. Geçici mühlet verilmeden bilirkişinin atanması bu süreci hafifletmede yardımcı olabilir.” (K7)

➤ “Evrensel kurallar ile bilanço kontrolü mutlaka yapılır. Satışların ve borçların orantısına bakılır. Ancak şirketlerin yapısına göre hesaplamalar yapılması gerekir. Komiserler her işletmeye ayrı bakabilmeli, her işletmeyi ayrı değerlendirmeli. Gerçekliğin ve firmanın durumunun analiz edilmesi gerekir. Birçok şeye bakmanız gerekir ama mesleki tecrübe ile birçok noktayı artık anlayabiliyorsunuz. Örneğin 120 hesaplarda alacağın gerçek olup olmadığına bakılması gerekir. Bu anlamda yaşamına devam eden bir işletmede yaşanan olaylar konkordato ilan eden bir işletmede de karşınıza çıkıyor.” (K8)

- **Konkordato sürecinde adli muhasebecinin sağladığı veriler, mahkeme kararlarını nasıl etkiler?**

➤ “Mahkeme başkanı konkordato komiserlerinin veya adli muhasebe verilerini dikkate alarak karar verir. Mahkeme başkanının kararları adli muhasebecinin vardığı kararlarla uyumlu olabileceği gibi farklı da olabilir. Nihai karar mekanizması mahkeme başkanlığına aittir.” (K1)

➤ “Komiser heyetinin yani adli muhasebecinin raporları, mahkemenin verdiği kararların temelini oluşturur. Geçici mühletin uzatılması, kesin mühletin verilip verilmemesi, projenin tasdik edilip edilmemesi gibi hayati kararlar, büyük ölçüde komiser heyetinin ve dolayısıyla adli muhasebecinin sunduğu finansal analizlere dayanır. Raporlarımızdaki tespitler, mahkemenin sürecin gidişatına yön vermesini sağlar. Borçlunun aykırı davranışı veya komiser talimatlarına uymaması gibi olumsuz durumların derhal rapor edilmesi de mahkemenin duruma müdahale etmesini sağlar.” (K2)

➤ “Adli muhasebecinin ortaya koyduğu verilerin takdiri mahkemeye aittir. Verilen rapor kararı etkilese de bağlayıcı değildir. Örneğin ön proje komiserler tarafından yeterli bulunsa bile mahkeme tarafından reddedilebilir.” (K3)

➤ “Mahkemelere sunduğumuz raporlar dikkate alınır ancak bağlayıcı değildir; aksi bir karar verilebilir. Mahkemelerinde bazı araştırma yaptığı alanlar oluyor. Örneğin bir ticaret mahkemesinde yer alan bütün konkordato dosyaları incelenebilir. İşletmeler bazen kendi aralarında usulsüz işlemler yapabilir ya da işletmenin farklı bir konuda davası bulunabilir. Bunu komiserler göremez. Bu durumda mahkeme heyeti farklı değerlendirme yöntemleri ve bilgi kaynakları ile kendi karar verir.” (K4)

➤ “Bu süreçte adli muhasebeciler firmaya süre tanınmasını isteyip borçları ötelemesi tavsiyesinde bulunabileceği gibi, firmanın borç ödeme kabiliyetini kaybettiğini belirtip iflas talebini de mahkeme başkanına tavsiye edebilir.” (K5)

➤ “Bu veriler şirketin durumu hakkında mahkeme kararlarını direkt olarak etkilemeli.” (K6)

➤ “Çok fazla etkiler. Konkordato komiserlerinin aksine karar verildiği çok azdır. Bazen bilirkişiye giden raporlar olabilir. Ancak çoğu zaman bağlayıcıdır. Komiserin yazmış olduğu raporun güvenilirliği çok önemli rol oynar.” (K7)

➤ “Yüksek oranla kararlarımız mahkemeyi etkiler, mahkemenin dayanakları bizim vermiş olduğumuz raporlardır. Ancak mahkemeler komiser atarken raporlarına duyduğu güvenden emin oldukları komiserleri atarlar.” (K8)

• **Size göre konkordato sürecinde adli muhasebecinin temel rolü nedir?**

➤ “İşletmenin yönetim fonksiyonunun başarılı olup olmayacağı, mali verilerin gerçeğe uygun olup olmadığı ve sunulan verilerle ön projenin başarıya ulaşım sağlayamayacağını analiz eder ve bunu raporlaştırır.” (K1)

➤ “İşletmenin finansal durumunun bağımsız ve objektif bir şekilde ortaya konulmasıdır. Bu, sürecin tüm paydaşları için adil olmasını sağlar ve mahkemenin yasal çerçevede en doğru kararı vermesine yardımcı olur. Borçlunun beyanlarının doğruluğunu teyit etmek ve projenin finansal olarak güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmek en kritik işlevdir.” (K2)

➤ “İşletmenin ortaya koyduğu projenin işletme gerçekleri ile bağdaşım bağdaşmadığını ortaya koymak temel görevidir diye düşünüyorum.” (K3)

➤ “Alacaklıların alacağıyla, borçlunun borçları arasındaki ortak menfaati sağlamaktır. Konkordato komiseri tarafsızdır, esas görevi işletmeyi kurtarmak olsa da alacaklıların alacak haklarını korumak gerekir.” (K4)

➤ “Adli muhasebecinin temel rolü sağlıklı işleyen ve ödeme süreçlerine hükmedemeyen firmaların daha sağlıklı bir şekilde işler hale gelmesini sağlamaktır.” (K5)

➤ “Mali verilerle gerçek durumun tespitini yapmaktır.” (K6)

➤ “Konkordato sürecinde adli muhasebeci yol gösterendir. Arabayı nasıl park edeceğini nasıl kullanması gerektiğini anlatır. Tüm tarafların hakkını gözetmekle yükümlüdür. Hatta komiserlerin asli görevi alacaklıları korumaktır çünkü asıl mağdur olan taraf onlardır. Hem işletmenin yaşamına devam etmesi sağlanır hem de mağduriyetler giderilir.” (K7)

➤ “Örneğin bazı durumlarda atıl durumda olan bir mal varlığı varsa onun satılıp şirkete nakit girişi sağlanması önerebiliriz ancak biz burada yönetici değiliz. Komiserin görevi izleyicidir. Komiserler işletme yönetimine karışmaz, müdahale yetkimiz yoktur. İşletme konkordato ilanı ile birlikte kendi yapısını da kontrol etmiştir ve artık faaliyetleri ve yönetimiyle ilgili planlama yapma gibi olması gerekenleri yapmaya başlamıştır. Burada siz izleyici, yol gösterici oluyorsunuz.” (K8)

- **Adli muhasebe ile klasik muhasebe arasında konkordato bağlamında ne gibi farklar vardır?**

➤ “Muhasebe temel ilkelerini kök kabul edersek çeşitli uygulama alanlarının farklı olabileceğini düşünüyorum. Her ikisi de temel ilkelere göre hareket eder. Klasik muhasebe temel muhasebe ilkelerine göre veri üretirken adli muhasebe bu verileri inceleyerek yine temel ilkelere uygun olup olmadığına karar verir.” (K1)

➤ “Klasik muhasebe, işlemlerin belirli standartlara (TFRS/TMS) göre kaydedilmesi ve raporlanmasıyla ilgilenir. Adli muhasebe ise bu kayıtların doğruluğunu, bütünlüğünü ve güvenilirliğini araştırır. Klasik muhasebe ne oldu? sorusuna odaklanırken, adli muhasebe nasıl oldu? neden oldu? ve doğru mu? sorularına yanıt arar. Konkordato bağlamında klasik muhasebe borçlunun finansal durumunu sunar, adli muhasebe ise bu sunumun gerçekliğini ve yasalara uygunluğunu denetler ve doğrular. Adli muhasebe, hukuki bir bağlamda delil niteliği taşıyan finansal bilgileri sunmalıdır” (K2)

➤ “Her iki muhasebe dalında da uzmanlık gerektiren bilgi birikimine gerek olmakla birlikte, adli muhasebenin klasik muhasebe temelinde ilerleyen bir metot olduğunu düşünüyorum.” (K3)

➤ “İcra İflas Kanunu, Borçları Kanunu gibi yaptırımları ve uygulamaları olan alanlar hakkında adli muhasebeci bilgilidir. Klasik muhasebe kayıt sistemiyle ve değerlemeyle ilgilidir. Konkordato sürecinde hukuksal boyuttaki uygulamalar ve yaptırımları da gözeterek karar verilir. Hem hukuk hem muhasebe olarak komiser heyeti değerlendirme yapar ve karar tek çıkar. Burada dedektiflikten ziyade olumsuzlukları önlemek adına hile denetçiliği yapmak gerekir.” (K4)

➤ “Klasik muhasebede şirketin süreçlerini sadece raporlarken, adli muhasebe de bu süreçlerin içerisinde birebir yer alıyoruz. Komiserler konkordatoda yönetici konumundadır. Kaydi muhasebeden öteye geçip, işin içine girip direkt yönetsel kararlar almaktır. Verileri yazıp raporlayan kişi olmaktan çıkıp, verilerin oluşma temeli haline geliyorsunuz. Hukuksal bilgiler daha fazla ön plana çıkar. Klasik muhasebede bazı mevzuatlara hâkim olmak zorundasınız ancak adli muhasebecilikte borçlar hukuku, icra ve iflas hukuku gibi diğer mevzuatları da bilmek ve uygulamak zorundasınız.” (K5)

➤ “Klasik muhasebe elindeki belgeleri doğru şekilde kayıtlara almaktır. Adli muhasebede kayıtlara girmeyen ve muhasebeye ulaşmayan belgelerin de yorumunu yapmak olmalıdır.” (K6)

➤ “İşletmedeki tüm işlemler, tüm girişler (Fatura, irsaliye vb.) klasik muhasebe tarafından yapılır. İşletmenin muhasebecileri baştan itibaren sürece hâkim olan taraftadır. Konkordato komiserliğinde ise mahkeme atamasıyla bir şirket verilir ve siz bu şirketin geçmişi ile ilgili bilgi sahibi olmazsınız. Ancak bu şirkete ait verileri yorumlamak zorundasınız. Burada komiserlerin riski başkalarının yaptığı işlemleri ilmek ilmek kontrol etmektir, kontrol riskidir. Bizim için en büyük zorluk, mevcut olan ve işlenmesinde bizim müdahale etme şansımız olmadığı verilerin sağlıklı olup olmadığını araştırmaktır. Bu iş kaydi muhasebecilik değildir. Konkordato sürecindeki asıl sorumluluk ve yük mali müşavir ve yeminli mali müşavir üzerindedir.” (K7)

➤ “Temelde hiçbir fark yoktur. Klasik muhasebeyi bilmeniz gerekir ki adli muhasebe yapabilesiniz. Ancak adli muhasebe muhasebenin bir uzmanlık alanıdır, bir dalıdır. Konkordato muhasebenin tasfiye başlığı altında değerlendirilebilir. Adli muhasebeciler mizan, bilanço ve gelir tablosu okuyabilmeli, karşılaştırabilmeli ve analiz edebilmelidir. Adli muhasebeci olarak sayıların ötesinde finansal okur yazar olmalısınız. Fark burada ortaya çıkıyor.” (K8)

• **Bir şirket konkordato talep ettiğinde, mali tabloları incelerken en çok nelere dikkat ediyorsunuz?**

➤ “Sunulan mali tabloların gerçeği yansıtıp yansıtmadığı en büyük endişe olarak ortaya çıkıyor. Bu verilerin bilanço, gelir tablosu, detaylı mizan, yevmiye kayıtları ve yardımcı hesaplar yardımıyla gerçeğe uygun olup olmadığını tespit etmek hatta banka ekstreleri ile bunu teyit etmek en önemli konu olarak karşımıza çıkmakta. Sunulan borç ve alacak tutarlarının gerçeğe uygun olup olmadığı ayrıca önemlidir. Alacaklıların haklarını korumak ve diğer taraftan işletmenin faaliyetlerinin sekteye uğramaması için süreci titizlikle takip etmek gerekir. Bunu yaparken işletmenin piyasada bozulan imajının daha fazla etkilenmemesine de dikkat etmek gerekir.” (K1)

➤ “Kayıtların tutarlılığı, tüm alacaklıların listelenip listelenmediği, borç tutarlarının beyanlarla, defter kayıtlarıyla uyumu üzerine çalışırım. Duran varlıkların gerçekten mevcut olup olmadığı, güncel değerleri, şüpheli alacakların durumu, stokların gerçekliği önemlidir. Geçmiş nakit akış durumu ve geleceğe yönelik

projeksiyonların dayanaklarına bakarım. Şirket ile ortakları, yöneticileri veya diğer ilişkili şirketler arasındaki işlemlerin uygun olup olmadığı. Borç artışı gibi, belirli hesap bakiyelerindeki anormal veya açıklanamayan artışlar veya azalışlar dikkat çeker.” (K2)

➤ *“Mali tabloların işletmenin gerçek durumunu yansıtıp yansıtmadığı ve projede belirtilen şartların geçmiş dönem mali tabloları ile uyumlu olup olmadığına bakarım.” (K3)*

➤ *“En önemli hesap stoklar ve avanslar hesabıdır. Ortaklara borçlar ve alacaklar hesabına dikkat edilir. Ancak en çok üzerinde durduğumuz hesap avanslardır. Verilmiş ya da alınmış avansların gerçeği yansıtıp yansıtmadığına bakılır. Alacaklar ve borçlar zaten mahkemeye verilir ve mahkeme bunu “ilan.gov.tr” adresinde bunu ilan eder. Orada bir mutabakat ve teyit durumu zaten oluyor.” (K4)*

➤ *“Bir şirket konkordato talep ettiğinde firmanın nakit akışını bozan temel nedenler belirlenir. Firmanın ödeme kabiliyet kazanıp devam edebilir mi, yoksa ödeme gücünü tamamen kaybetmiş ve iflasını gerekir buna bakılır. Eğer işletmenin bütün varlıkları borçlarını ödeyemeye yetecek durumdaysa konkordato ilan etmesine gerek yoktur. Enflasyonist dönemlerde borç ne kadar ötelenirse varlıklarda o kadar kıymetlenecektir. Konkordato ilan edebilmek için alacak vadeleriyle oynamak, sahte alacaklar yaratmak, ortaklara borç göstermek gibi durumlar olabiliyor. Bu durumların tespit edilmesi gerekir. İşletmenin tabloları geldiğinde baktığımız noktalar ortaklar, personelleri alacaklar ve varlık hesaplarına bakıyoruz. Şirketin son beş yıldaki tablolarına baktığınız da bunu anlarsınız. Örneğin alacak devir hızı son yıl bire inmişse burada bir suistimal vardır ya da hiç nakdi yokken afaki alacak senedinin olması dikkat çeker. Burada bu durumların sebebine bakılır, işletmenin batık durumda olup olmadığı araştırılır.” (K5)*

➤ *“Gerçek durum ve mali tablolar arasındaki uyuma dikkat edilmeli. Bunun için tüm mali veriler kontrol edilmeli.” (K6)*

➤ *“Mali tabloları aldığım zaman ilk baktığım şey son üç aydaki değişimdir. Bütün hesapları incelerim, ortaklar hesabı önemlidir. İlgili olduğu şirketler ile ilişkilerine bakarım. Ayrıca herhangi bir kalemde son bir yıl ya da altı ayda oluşan ani değişimlere bakarım. Personel maaş, vergi ve SGK borç yüküne bakarım. Bunlar benim için bir kanaat oluşturur. Tabi mesleki tecrübe ile artık ne olduğunu anlıyorsunuz.” (K7)*

➤ *“Varlıklarına dikkat ederim, yerinde mutlaka teyit ederim. Bir projemde çok büyük bir fabrika için konkordato süreci başlatılmıştı ve sadece yönetim ofislerine bakarak bir kanaat oluşturmam mümkün değildi. Sadece finansal tablolara bakarak o*

işletmenin büyüklüğü, personel yapısı gibi konularda fikir oluşturmak doğru olmaz. İşletmenin fabrikasını gördüm, fotoğrafladım, personel yapısına baktım. Her şey finansal tablolarda yazamaz, bazı şeyleri yerinde görmeniz gerekir ve bu bilgileri raporlamanız gerekir. Fiili tespit yaparak durumu daha iyi anlamaya çalışırsınız. Bu gibi tespitleri mahkemenin bilgisine raporluyoruz. Sektörün büyüklüğünü ve yapısını anlamamız gerekir ki işi yerinde görmek bunu kolaylaştırır.” (K8)

• **Sizce adli muhasebe mesleğinin Türkiye’de gerek yasal mevzuat gerekse işletmeler çerçevesinde önemi ve rolü yeterince anlaşılmış mıdır?**

➤ *“Adli muhasebe ile ilgili son yıllarda eğitim ve sertifikalandırma gibi çeşitli çalışmalar yapılsa da meslek olarak kanun kapsamında değerlendirmesi henüz yapılmamıştır. Muhasebe meslek mensupları yanı sıra kamu kuruluşlarında, teftiş kurullarında ve benzeri yapılarda uygulanmaktadır. Meslek olarak kabul edilerek standartları belirlenmelidir.” (K1)*

➤ *“Giderek daha iyi anlaşılmaktadır, özellikle konkordato gibi süreçlerde adli muhasebeci niteliklerine sahip komiserlere duyulan ihtiyaç belirgindir. Ancak henüz tam olarak yeterli düzeyde anlaşılmış ve mevzuatta tam olarak tanımlanmış değildir. Adli muhasebeci unvanı ve bu alandaki uzmanlık, bağımsız denetçi veya mali müşavirlik kadar yerleşmiş değildir. Konkordato komiserliği, bu alandaki fiili uygulamayı artıran önemli bir dayanak noktası sunmaktadır. Yasal mevzuatta adli muhasebecinin rolünün ve sorumluluklarının daha net tanımlanması, mesleki standartların oluşturulması ve eğitiminin yaygınlaştırılması gerekmektedir.” (K2)*

➤ *“Muhasebenin önemi ve rolü daha yeni yeni anlaşılmakta iken adli muhasebeciliğinde önemi ve rolü henüz tam olarak anlaşılamadığını düşünüyorum.” (K3)*

➤ *“Konkordato ülkemizde ne yazık ki suistimal olarak kullanılabiliyor. Konkordato sürecinde herkes iyi niyetle hareket etmek zorunda olsa da bazen borçları ötelemek, ödememek adına konkordato başvurusu yapılabiliyor. Ancak ön proje sunulduktan sonra ve makul güvence raporu verildikten sonra mahkeme geçici mühlet vermek zorundadır. Ancak geçici mühlet içerisinde bariz usulsüzlükler varsa mahkeme tarafından iptal edilebilir. Bu durumda çok fazla anlaşılmadığını düşünüyorum.” (K4)*

- *Türkiye için yeni duyulmaya başlansa da yasal mevzuatımız da uzun zamandır var olan bir süreç. Bu sürece dahil olan firmalar zor durumda olduğu ve ödeme güçlüğü çektiği için başvuran firmalar. Fakat bu kurum bazıları tarafından yanlış anlaşılıp ödeme ötelemek için kullanılmaya çalışılabilir ya da bu kuruma dahil olması gereken firmalar, firma imajına zarar vereceğın düşünüp bu sürece girmesi gerektiği halde kaçınabiliyor. (K5)*
- *“Türkiye de klasik muhasebe ve müşavirliğin rolü bile çok geniş bir kesim tarafından anlaşılmamışken, adli muhasebe hiç anlaşılmamıştır.” (K6)*
- *“Hayır düşünmüyorum. Adli muhasebenin hukuki bir zemini olmalı, bunun için özel bir bölüm açılmalı maddi anlamda da çok ciddi desteklenmeli. Konkordato heyeti şeklinde değil, bu işi yapan meslek mensubu olarak yer almalı ve hatta sadece konkordato komiseri şeklinde değil ticaret ya da hukuk mahkemelerini ilgilendiren her konuda bilirkişinin daha üzerinde bir meslek olarak görülmelidir. Ayrıca bir adli muhasebe birimi olmalıdır, bu birçok finansal konula davaları kolaylaştırır.” (K7)*
- *“Muhasebe sistemi bile henüz tam anlaşılmış değildir. Mevzuat olarak bir eksik görmüyorum sadece uygulamada sorun yaşıyoruz. Aslında birçok konuda güzel mevzuatlarımız var ancak bunu uygulayamıyoruz. İşletme yöneticilerinin bakış açısı ile kamu haklarını koruma arasında kalıyorsunuz. Bunu uygulamaya gelişmemiz gerekiyor.” (K8)*

4.Kullanılan Adli Muhasebe Yöntemleri

- **Konkordato sürecinde hangi adli muhasebe yöntemlerini kullanıyorsunuz? (Örnek: finansal oran analizi, Benford yasası, belge inceleme, iz sürme, vs.)**

- *“Performans analizinde mali tablo analiz tekniklerinden rasyo analizi, yatay ve dikey analiz teknikleri, karşılaştırmalı tablolar tekniği kullanılmaktadır. Muhasebe kayıtlarının incelenmesi aşamasında ise muhasebe temel ilkeleri çerçevesinde işlemlerin gerçeğe uygun olup olmadığı, hata ve hile analizi belge izleme ve iz sürme ile yapılmaktadır.” (K1)*
- *“Şirketin mali durumunu değerlendirmek için likidite, karlılık ve borçluluk oranlarını inceliyorum. Mali belgeleri detaylı bir şekilde inceleyerek tutarsızlıkları ve eksiklikleri belirliyorum. İşlemlerin kaynağını ve akışını takip ederek şüpheli hareketleri ortaya çıkarıyorum” (K2)*

- “Zaman ve mekân dahilinde her türlü yöntemleri kullanırım. Şirketin tablolarını incelemeye başladığınız zaman kanaatinizce bazı noktaları yakalarsınız. Geçmiş yıl verileri ile kıyaslama yaparım. En az üç yıl, en fazla beş yıl geriye dönük mali tablolarını finansal tablolar analizi ile inceleriz. Büyük sapmalar olduğu durumda Benford yasasını kullandığım zamanlar oldu. Ancak çoğu zaman mesleki tecrübe ile hareket ediyoruz. Örneğin fiktif kayıtları mesleki tecrübe ile anlayabilirsiniz. Diğer bir örnek nakit akış tablosudur. Birçok işletme nakit akış tablosu oluşturmaz. Ancak konkordato gibi bir süreçte en çok ihtiyaç duyulan tablolardan biridir. Şirket çok fazla ciro yapıyor olabilir ama konkordatoda asıl olan ödeyebilme gücüdür. Yani nakit dengesidir. Mesela bu tablo benim baktığım tablolardandır.” (K3)
- “İşletmenin durumuna göre değişir. Ancak sürece karşılaştırmalı tablo analizi ile başlıyoruz. Tabi yılların verdiği tecrübe ile anlayabiliyoruz. Bazı durumlarda bilanço, gelir tablosu ve mizan suistimali direkt belli eder. Geçmişe dönük mali tablolara mutlaka bakılmalıdır. İşletmelerin konkordatoya hazırlık yapıp yapmadıkları incelenir.” (K4)
- “Birebir uygulama şansım olmadı fakat her firmanın dinamiği farklı olacağı iç er firmaya farklı teknik uygulanabilir. Ama ilk yapacağım belge inceleme ile başlamak olurdu. Mali tablolarını kendi içerisinde ve geçmiş yıllarla karşılaştırmak gerekir. Olası sapmalar size nereye bakacağınızı gösterir.” (K5)
- “Tek bir yöntem kullanmak doğru olmaz. Gerekli tüm yöntemler kullanılmalıdır.” (K6)
- “Yeminli Mali Müşavir olmanın vermiş olduğu mesleki deneyime dayalı teknikler kullanıyorum. Belirli hesaplara bakıyorum, bu hesaplardaki artış azalışlara bakıyorum. Şirketin iş hacmine, iş koluna ve sektörüne, geçmiş durumuna bakıyorum. Hatta toplantıdaki psikolojiye bakıyorum. İşletmenin niyetini anlamaya çalışıyorum ve çevresini anlamaya çalışıyorum. Yıllar içerisinde karşılaştırmalı tablolar analizi ve rasyo analizleri yapıyorum” (K7)
- “Yerinde tespit yöntemi kullanıyorum, mutlaka işletmenin yapısını, büyüklüğünü ve personellerini gözlemliyorum. Genellikle karşılaştırmalı analiz ve rasyo analizleri kullanılıyor. Ancak enflasyonist dönemlerde bu sizi yanıltabilir. Kısa süreli rasyo analizlerindeki verileri kullanabilirsiniz ancak ben daha çok anı izleyerek, yerinde tespitler yaparak ya da satış hasılatına bakarak durumu test ediyorum.” (K8)

• **Bu yöntemleri seçerken hangi kriterleri göz önünde bulunduruyorsunuz?**

- *“Hesaplarda muhasebe temel ilkelerine aykırı bir durum tespit edildiğinde şüphecilik gereği hesaplarda detaylı inceleme yapılır. Örneğin, alacak kalanı vermesi gereken satıcılar hesabı borç kalanı veriyorsa veya tersi alıcılar hesabı borç yerine alacak kalanı veriyorsa bu durum normal hesap işleyişine aykırıdır. Verilen sipariş avansları veya satıcılardaki hesap hareketinin ilk madde ve malzeme hesabı ile dikkate alınması gerekir. Yine stoklar kalemi ile satışlar arasındaki ilginin var olup olmadığı araştırılmalıdır. Bazen yapılmakta olan yatırımlar, gelecek yıllara ait giderler gibi kalemlerin tutarlarının olağandışı olup olmadığına da dikkat edilmelidir.” (K1)*
- *“Verilerin erişilebilirliği ve güvenilirliğine göre analiz yöntemi tercih ediyorum.” (K2)*
- *“Gerekli olan her yöntemi uyguladım. Mizanda herhangi bir hata varsa ışık yakmaya başlar ve bunun için hangi yöntem daha uygunsa o uygulanır. Mesela benim için önemli noktalardan biri işi yerinde görmektir. Şirketin kayıtlarının fiktif olup olmadığını kanıtlayabilmek için gidip yerinde görmeniz gerekir. Fiziki olarak var olup olmadığı teyit edilir. Örneğin stoklarda çok fazla fiktif kayıt ile karşılaşırız. İşletmenin kayıt altına aldığı stoğun büyük çoğunluğu çoğu zaman hurda ve firelerden oluşur. Bunu teyit etmenin yolu yerinde sayım yapmaktır.” (K3)*
- *“Sektörel dalgalanmalar, ekonomik koşullar, mevsimsel olaylar göz önünde bulundurulmalı. Firmanın geçmiş yıl verileri mutlaka kontrol edilmeli.” (K4)*
- *“Firmanın bulunduğu sektör ve firmanın büyüklüğü en büyük etkenler.” (K5)*
- *“Şirketi konkordato ya sürükleyen tüm hesaplar rakamsal büyüklükleri de göz önünde bulundurulmalı, etkisi en büyük olacak ve en çok hata yapılma ihtimali olan hesaplar özellikle kontrol edilmeli” (K6)*
- *“Mesleki tecrübe ile artık nerede suistimal olduğunu anlayabiliyorsunuz. İşletmenin iyi niyetli olup olmadığını anlamaya çalışırsınız bunlar size çok fazla bilgi verir. Meslekte tecrübe kazandıkça bunları anlamak daha kolay oluyor.” (K7)*
- *“Ülke ekonomisine, sektör durumuna, işletmenin yapısına göre değişiklik gösteriyor. Mesleki tecrübe ile anlamaya başlıyorsunuz.” (K8)*

• **Mali tabloların güvenilirliğini test etmek için hangi tekniklerden yararlanıyorsunuz?**

- *“Performans analizinde mali tablo analiz tekniklerinden rasyo analizi, yatay ve dikey analiz teknikleri, karşılaştırmalı tablolar tekniği kullanılmaktadır.” (K1)*
- *“Tablolar arasındaki tutarsızlıkları belirlemek için oranlar ve trend analizleri yapıyorum. Önemli kalemlerin destekleyici belgeleri ile karşılaştırılması. Basiretli bir iş insanı gözüyle rakamların mantıklı olup olmadığını kontrol etmek gerekir.” (K2)*
- *“Finansal analiz tekniklerinden hangisine ihtiyaç duyar isem o analiz tekniklerini uygularam.” (K3)*
- *“Karşılaştırmalı tablolar analizi ve rasyo analizleri daha çok kullanıldığımız yöntemdir. İşletmenin durumuna göre değişir.” (K4)*
- *“Finansal tablolar analizi, karşılaştırmalı tablolar analizi yapılır, bu zaten mesleğinde bir gerekliliği.” (K5)*
- *“Delil toplamaktan başlayarak gerekli tüm teknikler firmanın ve kalemlerin büyüklüğüne göre kullanılmalıdır.” (K6)*
- *“Çapraz kontrol yaparım, mal alım-satım yaptıkları yerler ile mutabakat yapıyorum. Kendi çalıştıkları firmalar ile bağlantılarına bakıyorum. Ayrıca personelin ruh haline bakıyorum; bu niyeti çok iyi yansıtır.” (K7)*
- *“Kıymet takdirleri yapılarak gerçek durumun tespiti sağlanılıyor. Bankadan ekstre isteyip bankalar hesabını ya da çeklerini kontrol edebilirsiniz. Stokları sayabilir ya da maddi duran varlıkları bilirkişilerden destek alabilirsiniz. İşletmenin aktif tarafını bu şekilde teyit edebilirsiniz ancak pasif tarafında alacaklılara posta gönderiyorsunuz. Onlar alacaklarını bildiriyorlar ve işletme ile mutabakat yapmanız gerekiyor.” (K8)*

• **Konkordato ön projesinin uygulanabilirliğini değerlendirirken kullandığınız yöntemleri paylaşabilir misiniz?**

- *“Ön proje değerlendirilmesinde mali tablo analiz tekniklerinden rasyo analizi, yatay ve dikey analiz teknikleri, karşılaştırmalı tablolar tekniği kullanılmaktadır. Borca Batıklık oranları ayrıca hesaplanır.” (K1)*
- *“Şirketin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini belirlemek gerekir. Makro ekonomik riskleri yönetme becerisini analiz etmeniz gerekir. Tahmini satışlara*

ve beklenen nakit akışlarını göre işletme sermayesi ihtiyacını değerlendirerek, projenin sürdürülebilirliğini test edebilirsiniz.” (K2)

➤ “Projenin uygulanabilirliğine ilişkin olarak geçmiş en az beş yılın mali tablolarının analizini yaptıktan sonra projede ortaya koyulan şartları karşılaştırmak suretiyle kanaat oluştururum.” (K3)

➤ “Geçmiş dönem satışları önemlidir, stok devir hızı önemlidir. İstihdam sayısı ve devri önemlidir. Çalışan sayısı yeterli olmadığında işletme hem faaliyetlerine devam edemez hem de konkordato sürecinde sayının azalması firmanın iflastan kurtulmak için tercih edeceği bir yöntem değildir. Personel sayısı azaldığında projede sunduğunun üretimler ya da hizmetleri yapamazsınız. Sezgisel olarak ve işletmenin verdiği güvende göz önünde bulundurulur. Örgütsel davranışlar ve davranış bilimleri ön plana çıkar. İşletme kendi menfaatlerini korumaya çalışır komiserler herkesin çıkarını korumaya çalışır, eğer işletmede suistimaller varsa ve bu süreklilik arz ediyorsa o zaman komiser kanaati olumsuz olacaktır.” (K4)

➤ “Konkordato sürecinde birçok noktaya bakmanız gerekir. Sektör durumu, ekonomik koşullar, mevsimsel şartlar etkili olabilir. Buna göre en uygun yöntemi uygulamanız gerekir. Bir üretim işletmesiyle stoklar gerçekten var mı? değerine uygun mu? diye bakılmalı, stok düzeyi normal midir? artış ya da azalış var mı? bakmanız gerekir. Stoklar genelde varlık saklama yöntemi olarak kullanılır. Konkordatoya girmeden önce stoklarda yaşanan artış komiser raporunda yazılır, satılıp borçların ödenebileceği vurgulanır. Bu şekilde projenin uygulanabilir olup olmadığını da değerlendirmiş oluyorsunuz. Diğer bir konu da eğer işletme iş yapamaz hale geldiyse konkordato olmaz. Konkordatoda işletme devam edebilmesi gerekir ancak devam edemiyorsa iflası istenebilir.” (K5).

➤ “Öncelikle verilere ve bilgilere sağlıklı ve güvenli bir şekilde ulaşılabilmesi gerekiyor. Bunlara sağlıklı ulaşamadığında yapılacak işlemler düzgün ve verimli olmayacaktır.” (K6)

➤ “Projeye baktığınızda yaptığı iş, bugüne kadar olan tecrübesi ve bundan sonra yapacakları birbirini tutuyor mu buna bakarım. Şişirilmiş ya da hayatın olağan şartlarına uygun olmayan projeler belli oluyor. Çoğu zaman ön projeler müşteri siparişim var, sermaye koyacağım şeklinde konuşmalar ile oluyor ancak bunlar somut verilere dayanmıyorsa proje yeterli değildir. Bir siparişi olabilir ancak bunun anlaşma, sözleşme, proforma gibi bağlayıcı verilerinin olması gerekir. Ayrıca ben son birkaç ayda sektör değiştirip değiştirmedigine bakıyorum. Sektör değişikliği sinyal verir,

maddi zorluk yaşıyan bir firma son birkaç ay kala sektör değişikliği yapmaz, yapmamalı.” (K7)

➤ *“Ben projelere çok fazla ön yargı ile yaklaşmıyorum. Konkordato ilan eden bir şirketi hasta olarak kabul edersek bunu iyileştirmeye yönelik işlemler yapmamız gerekir. Bu işletmede nakit sıkıntısı var, mal alışlarında sıkıntı var, personele maaş ödememekte zorlanıyor şeklinde yaklaşmak gerekir. Geçici mühlet bunu kolaylaştırmak için yeterli diye düşünüyorum. Çoğu zaman projeyi revize etme şansınızda bulunuyor. Ben burada fiili izleme yöntemi ile buna karar veriyorum.” (K8)*

• **Uygulamada en çok karşılaştığınız muhasebe hileleri ya da suistimal türleri nelerdir?**

➤ *“Gerçeğe uygun olmayan çek verilmesi, fiktif malzeme alımı, borç hesaplamalarında tutarsızlık, ilişkili işletmelerle olan hesaplarında tutarsızlık.” (K1)*

➤ *“Stoklar gibi varlıkların değerinin olduğundan fazla gösterilmesi, açıkça görülen veya gizlenen ilişki taraf sayılabilecek firmalar arasında borç yaratma, önceki muhasebe aşamalarındaki usulsüz işlemleri gizlemek ve kapatma için alınan veya verilen avanslar hesaplarını kullanmak” (K2)*

➤ *“Makyajlanmış mali tablolar ve gerçekleşmesi mümkün olmayan projeler çok fazla vardır. Bu durumda ana hesap mizanı ve detaylı mizanı isterim ve bilançoya doğru aktarılıp aktarılmadığına bakarım. Daha önce de söylediğim gibi hurda ve firelerin stok gibi gösterilmesi çok karşılaştığımız bir durumdur. Stokların yüksek gösterilmesi “çok satış yapacağım bu borcu ödeyeceğim” anlamını çıkarmak için kullanılır. Ayrıca varlıkların fazla görünmesini sağlar. Bu çok karşılaştığımız bir suistimal yöntemidir.” (K3)*

➤ *“Örneğin bir işletme kendi adına fatura kestirip satın aldığı malı başka bir işletmeye teslim edebiliyor. Başka işletmenin banka kanallarını ya da pos cihazlarını kullanabiliyor. Tahsilat ve varlık durumunu düşük göstermek amacıyla bu gibi işlemler yapılabilir. Bu durumda komiserlerin işletmeyi yerinde teftiş etmesi gerekir. Mutabakatlar ve kontrol mekanizması oluşturulması gerekir. Konkordato ön projesinde ve mali tabloların sunulmasında konkordato almaya yönelik fiktif işlemler yapıldığı görülebilir. İşletmelerin kendi aralarında anlaşıp kredi kullandıktan sonra konkordatoya başvurmak ve kredi borcundan bir süreliğine kurtulmak yine karşılaştığımız bir yöntemdir.” (K4)*

- *“İşletmeler çoğu zaman varlıklarını gizleme yöntemine gidiyor. Kayıt dışı varlıklar ve mallar olabiliyor. Değerleme yöntemleri hatalı veya yapılmamış olabilir. Bunlar tespiti biraz daha zor olan hile teknikleridir. Bilanço maskelemek daha kolaydır ancak bu geçmiş verilerle karşılaştırıldığında ortaya çıkarılabilir.” (K5)*
- *“Firma gelirlerinin tam olarak yansıtılmaması ya da giderlerinin şişirilmiş olması, stok kalemleri, cari hesaplar, para giriş çıkışları” (K6)*
- *“Bir projede dışarıya senet verildiğini gördük. Aslında bir mal alımı için verilmemişti, kardeş şirkete aktarılmıştı. Kardeş şirket senetleri kırdırmıştı ve aslında aralarında iş ilişkisi yoktu. Bu şekilde senet ve hatır çekleri işlemi çok fazla oluyor. İkinci olarak stoklar hesabında çok fazla oynama oluyor.” (K7)*
- *“Genelde stoklar, ortaklar, personeller hesaplarında suistimal olabiliyor.” (K8)*

• **Bu tür durumları ortaya çıkarmak için hangi analiz ya da denetim tekniklerini tercih ediyorsunuz?**

- *“Karşılaştırmalı tablolar analizi, iz sürme, belge denetimi.” (K1)*
- *“Şüpheli işlemlerin detaylı bir şekilde incelenmesi. İmkân varsa ilişkili gözükten şirketlerin verilerine ulaşarak karşılaştırmalar yaparak anormalliklerin tespiti” (K2)*
- *“İhtiyaç haline gerekli tüm analiz ve denetim tekniklerini kullanırım.” (K3)*
- *“Daha önce bahsettiğim üzere gerekli gördüğüm analizleri yaparım, yerinde kontrol etme mutabakat yapma banka ekstrelerini kontrol etme gibi yöntemler kullanabiliyoruz.” (K4)*
- *“Firmanın dinamiklerine göre değişir ancak finansal tablolar analizi çoğu zaman ortaya çıkarmaya yeter. Belge incelemesi, envanter sayımı gibi uygulamalar yapabiliyoruz. Borçların gerçek borç ve alacakların gerçek alacaklar olduğunu teyit ediyoruz.” (K5)*
- *“Firma çapına göre değişebilir ancak daha küçük firmalarda birebir tespitler veya daha büyük firmalarda bu tarz işler için özel hazırlanan özel bilgisayar programları kullanılabilir. Yine de gerekli görülen her teknik kullanılmalı.” (K6)*
- *“Finansal tabloların son yıllardaki değişimi ve mesleki tecrübe diyebilirim.” (K7)*
- *“Yasanın tasdik şartlarından biri de kaynaklarla varlıkların uygun olmasıdır. Uygunsuz olması komiser yetkisinde değildir. Kıymet takdiri yapmamız, alacaklılarla mutabakat yapmamızın sebebi budur, bu gibi uygunsuz durumları ortaya çıkarmaktır.”*

Varlıkları borçlarını ödeyemeye yetip yetmeyeceğini kontrol ediyoruz. Varlıkları yetmiyorsa nasıl çözüm önerileri sunduğuna bakıyorsunuz. Zaten varlık ya da borç yapısında mutlaka teyit alınıyor. Ancak afaki hatalar varsa bu mahkemeye raporlanır. Mahkeme bu raporların değerlendirmesini yapıyor.” (K8)

• **İşletme varlıklarının korunmasına ve alacaklılar arasında adil şekilde dağıtılmasına yönelik aldığınız tedbirler nelerdir?**

➤ *“Borç ödemelerinde konkordatoya tabi borçların olmamasına dikkate edilir. Gerçeğe uygun fiktif işlemler tespit edilir.” (K1)*

➤ *“Tüm varlıkların detaylı bir envanterinin çıkarılması, sürekli denetim süreci içinde tutma, firma temsilcileri ile görüşmelerde çapraz sorgulama tekniklerine uygun sorular yönelme.” (K2)*

➤ *“Adli muhasebeci bir anlamda konkordato sürecinin gözetmenidir, bu nedenle mahkemenin talimatları doğrultusunda izleme ve raporlama işlevini yerine getirmekle sorumludur.” (K3)*

➤ *“Eşitlik ilkesini bozacak her türlü durumdan kaçınırsınız, bu konkordatonun temel prensibidir. Mal varlığının terki suretiyle konkordato ilan edilmiş olsa dahi borçlu işletmenin malvarlıkları eşit şekilde alacaklılara dağıtılır.” (K4)*

➤ *“Kazançların alacaklılar arasında eşit şekilde dağıtılması zaten hukuki zorunluluktur. Bunu kendi kanaatinize göre yapamazsınız. Herkesin hakkını eşit olarak gözetmek zorundasınız.” (K5)*

➤ *“Öncelik ve önemlilik sırasına göre, tüm alacaklı firmaları en az mağduriyete uğratacak şekilde, ama mümkünse şirketin de devamını sağlayacak şekilde bir işlem yapılmalı.” (K6)*

➤ *“Konkordato sürecinde zaten kanunen yasaklar var. Eşitlik kuralını bozamazsınız. İşletme sahipleri varlıkları ile ilgili bir işlem yapmak isterse izin almak zorundadır. Mahkemeye mal varlığı satışı ile ilgili dilekçe verilir mahkeme komiserine uygun olup olmadığını sorar. Eğer komiserler tarafından uygun denirse satış yapılır ve bedeli konkordato hesabına yatırılır. Bazen bunu komiserlerde öneri olarak sunabilir. Borçların ödenebilmesi için atıl durumda olan bir mal varlığı satışı yapılabilir.” (K7)*

➤ *“Kanunen üç türlü borç vardır; rehinli borçlar, imtiyazlı borçlar ve adi borçlar. Konkordato sürecindeki sorumlu olunan borçlar adi borçlardır. Diğerleri komiser yetkisinde değildir. İşletmenin faaliyetlerine göre projede sunduğu ödeme tablosunu*

kontrol ediyoruz ve bu şekilde ödenmesini sağlıyoruz. Varlık yapısını değiştirme, yönetsel karar vermek yetkimiz bulunmuyor.” (K8)

• **Özellikle karmaşık ya da kompleks varlık yapısına sahip işletmelerde ve varlıkların gizlenmesi şüphesi oluştuğunda hangi yöntemler/analizler ile varlıkların doğruluğunu tespit etmektesiniz?**

➤ *“Detaylı yevmiye kayıtları, banka ekstreleri, faturalar ve diğer kanıtlayıcı belgelerden yararlanıyoruz.” (K1)*

➤ *“Farklı kaynaklardan alınan verilerin karşılaştırılması. Şüpheli işlemlerin tespiti ve bunların ileriye ve geriye dönük muhasebe kayıtlarının akışının derinlemesine incelenmesi. Varlıkların akışının izlenmesi ve kaydedilmesi.” (K2)*

➤ *“Gerekli olan tüm analiz ve denetim teknikleri uygulanır.” (K3)*

➤ *“Uzman bilirkişilerden yardım alıyoruz ve habersiz iş yeri denetimi yapıyoruz. Örneğin bir mal alımı yapıldıysa işletmeye geldiğinden emin oluyoruz ve mali tablolara yansıyor yansımadığına bakıyoruz. Fiili hammadde alış olabilir, fatura doğru işletmeye düzenlenmiş olabilir ancak hammadde üretime başka bir işletmede giriyorsa bu bildirilir. Girdi ve çıktı birbirini desteklemiyorsa şüphe duyulur.” (K4)*

➤ *“Bu gibi şirketlerde denetim yapan kişiler daha fazla bilgi sahibi olabilir. Konsolide tablolarda işlemler biraz daha zordur. Grup şirketleri içerisinde fatura alışverişleri, mal ve demirbaş değiş tokuşları çok fazla oluyor. Transfer fiyatlandırmasının amacı da bunlara engel olmaktır” (K5)*

➤ *“En önemli yöntem eğer mümkünse birebir tespit ve sayım yapılmalı” (K6)*

➤ *“Grup şirketlerinde konsolide tablolar üzerinde biraz daha dikkatli çalışmak gerekir. Bağımsız denetim raporlarını incelemek gerekir. Kendi şirketleri içerisinde çok fazla faturalaşma oluyor. Ayrıca ortaklar hesabına çok dikkat etmelisiniz. Stoklar ve maddi duran varlık kayıtları ile fiili durumun karşılaştırmasını yapmalısınız.” (K7)*

➤ *“Grup şirketleri aynı işleri yapıyorsa stoklarda problem olabiliyor. Orada fiili sayım yapmak gerekebiliyor. Ortak depo kullanıldığında bunu tespit etmek zor olabiliyor. Burada işe topluca bakmak gerekir diye düşünüyorum. Borç yapısında rehin olarak ipotek verilmiş olabiliyor.” (K8)*

5. İş birliği ve İletişim

• Konkordato sürecinde diğer uzmanlarla (hukukçular, finans uzmanları vb.) nasıl bir iş birliği içindesiniz?

➤ “Genel olarak iletişim kolay olmamakta. Her meslek mensubunun kendine has özellikleri bulunmakta. Muhasebe meslek mensupları biraz esnek olabiliyorken hukukçular daha kesin kurallarla hareket edebilmekte.” (K1)

➤ “Konkordato komiser heyeti genellikle farklı disiplinlerden, uzmanlardan oluşur. Bizim heyetimizde de Hukukçu, Mali Müşavir ve Öğretim Üyesi (finans ya da muhasebe alanından) bulunuyordu. Bu çok önemli bir iş birliği platformu yaratır. Hukukçu üye, sürecin yasal çerçevesine, mahkeme yazışmalarına, alacaklılar toplantısı prosedürlerine ve İİK' nun ilgili maddelerine uyuma odaklanır. Mali Müşavir veya finans/muhasebe kökenli üye, borçlunun mali tablolarını, defterlerini, alacak ve borç listelerini detaylı olarak inceler, projenin finansal açıdan uygulanabilirliğini analiz eder. Sürekli iletişim halindeyiz oluyoruz haftalık veya ihtiyaca göre daha sık toplantılar yaparız. Bulgularımızı paylaşıp, farklı bakış açılarımızı tartışır ve ortak bir rapor oluştururuz. Bu yaklaşım, sürecin her yönünün kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlar.” (K2)

➤ “Konkordato sürecinde iş birliği ve uyum kaçınılmazdır. Diğer meslek guruplarının mesleki bilgilerinden faydalanılması kaçınılmazdır. Örneğin gayri menkul değerlemesinde mutlaka SPK Lisanslı bir uzmandan hizmet almak gerekir, ya da makine tesisat değerlemesinde uzman bir makine mühendisinden hizmet alınması işin doğası gereğidir.” (K3)

➤ “Sektör uzmanlarından sektör ile ilgili bilgiler mutlaka alıyoruz. Emlak uzmanı, tekstil mühendisi, sağlık çalışanı gibi alanında uzman kişiler ile görüşmemiz gerekebiliyor. Komiser heyetinde de mutlaka iletişim olmalı ve farklı fikirler olsa dahi tek bir karar çıkmalı. Örneğin bir işletmenin bir tarlası bir bankaya ipotek edilmiş olabilir. İşletme tarlayı satıp bankaya borcunu kapattıktan sonra geri kalanı ile diğer borçlarını ödeyebilir. Aslında uygulamada doğru bir yaklaşım gibi gözükse de hukukçulara göre geçersizdir. Çünkü alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesini bozar.” (K4)

➤ “Adli süreçler içerisinde avukatlar ile birebir ile iletişim halinde olmak bu süreçlerde bize kolaylık sağlar. Firma ile ilgili süreçler dahilinde finans uzmanları, insan kaynakları uzmanlar gibi çeşitli uzman kişilerden de destek alınabilir. Her

sektörde çok farklı uygulamalar ve değerlemeler var. Özellikle varlıkların değerlendirilmesinde bir uzamdan destek alınması önemlidir. Örneğin bir otobüs firması ile hırdavat satan bir firmanın stok sayımları aynı olmaz. Orada komiserin yapacağı sayım yeterli olmaz, bu durumlarda uzmanından destek almak önemlidir.” (K5)

➤ “Hukukçular ve finans uzmanlarının yanı sıra firma özelliğine göre diğer oda ve birliklerden de gerekli uzmanlar olmalı” (K6)

➤ “Komiser heyetinde genelde herkes kendi uzmanlık alanları ile ilgili kısma baktığı için nihayetinde ortak bir karar verebilmek için iletişim halinde oluyorsunuz. Ayrıca gayrimenkul değerlemeleri için rapor almak zorundasınız. Diğer komiserler ve bilirkişilerle iletişim halinde olmak zorundasınız. Her sektörü detayıyla bilmemiz mümkün değil bu durumda uzmanlarından görüş alıyoruz.” (K7)

➤ “Daha önce dediğim gibi kıymet takdiri yapılması gerekir ve bilançonun rayiç bedele getirilmesi gerekir. Burada ilgili uzmanlardan bilirkişilerden destek alabiliyoruz.” (K8)

- **Bu süreçte iletişim ve bilgi akışının önemi nedir?**

➤ “Sürecin en önemli kısmı iletişim. Ancak sık yapılamayan toplantılar ve toplantı öncesi yapılması gereken çalışmalar eksik olabiliyor. Örneğin, işletme ile görüşmelerde kimin hangi rolü üstleneceği muğlak olabiliyor. Bu da zafiyet yaratabilmekte. Konkordato heyetinde başkan-koordinatörün veya sözcünün önceden belirlenmesi gerekir.” (K1)

➤ “Komiser heyeti üyeleri arasında düzenli ve şeffaf iletişim, görev dağılımını kolaylaştırır, çakışmaları önler ve ortak raporun tutarlı olmasını sağlar. Mahkemeyi sürecin gidişatı, karşılaşılan sorunlar ve önemli gelişmeler hakkında düzenli olarak bilgilendirmek, düzenli aralıklarla raporlar sunmak, mahkemenin doğru kararlar alması için elzemdir. Borçludan bilgi ve belge temini, faaliyetlerin denetimi, projenin revize edilmesi gibi konularda sürekli ve yapıcı bir iletişim şarttır. Ancak bu iletişimde bağımsızlığımızı korumak esastır. Gerekli durumlarda bankalarla bilgi ve ödeme teyidi için iletişim kurulması gerekebilir. Bilgi akışındaki herhangi bir aksaklık veya yanlış anlaşılma, sürecin uzamasına, güven kaybına ve hatta konkordatonun başarısız olmasına yol açabilir.” (K2)

➤ “En önemli hususlardan biri de budur. Birçok bilgi iletişim yoluyla elde edilir.” (K3)

- “İşletme ile yapılan iletişim ve bilgi akışı çok önemlidir. İşletmenin komiser kararına itiraz etme hakları çok fazla yoktur çünkü komiserler mahkemeyi ve kamuyu temsilen görev alırlar. İşletme komiserlerden gizli ya da habersiz işlem yapamazlar. Bu durumda hem iletişim düzgün sağlanmalı hem de konkordatonun başarıya ulaşması için bilgi akışı sağlıklı olmalıdır.” (K4)
- Bu süreçte firma yetkileri, çalışanları, 3.kişiler, hâkim ve avukatlar gibi pek çok kişi ile iletişim halinde olacağımız için, iletişim ve bilgi akışı zaman zaman her şeyin önüne geçebilir. Burada işletme yöneticileriyle iletişim sorunu yaşamaktayız. İşletme yöneticileri konkordato kurumu daha farklı algılayabiliyorlar ve işletme yönetimini komiserle paylaştıklarının farkında olmayabiliyorlar. Bunu sadece yasal bir süreç ve işlemler aynen devam edecek olarak yorumlayabiliyorlar. Ancak komiserler görevlerini yapmaya başladığında, gerçek durum ortaya çıktığında iletişim ve bilgi akışında sorun oluşabiliyor. Bazı firmalar sürecin bu şekilde olduğunu anladığında konkordatodan çıkmayı bile teklif edebiliyorlar.” (K5)
- “İletişim ve bilgi akışı gerekli olduğu kadar olmaz ise sonuç yeterince düzgün olmaz.” (K6)
- “Çok önemlidir. Hem komiserlerin birbiriyle hem de işletme ile iletişim çok kıymetlidir. Çünkü konkordatoya gerçekten ihtiyacı olan firmalarda ciddi bir moral bozukluğu ve motivasyon düşüklüğü oluyor. Bu durumda iletişimin önemi ön plana çıkıyor. Komiserlerin burada tarafsız ve ilgili olması gerekir. Bazı şeyler mali tabloların ötesindedir.” (K7)
- “İletişim burada can damarıdır. Burada iletişim olmadan ne işletmeyi ne de ne iş yaptığını anlayamazsınız. Bütün süreç iletişim ile ilerliyor” (K8)

6. Uygulama, Deneyim ve Süreçle İlgili Sorular

- **Geçmişte yürüttüğünüz konkordato süreçlerinden örnekler verebilir misiniz?**

- “Daha önce gıda ve hayvancılık sektöründe görev aldım. Görev aldığım gıda sektörü kesin mühlete geçemedi. Hayvancılık sektöründe ise mal terkinin konkordatosu uygulanmakta.” (K1)
- “Geçici komiser heyeti olarak görev aldığımız bir süreçte İlk raporumuzda geçici mühletin verildiğini zamanda olumlu tespitler yapmıştık. Sonraki raporlarımızda

borçlunun mali durumunu, borç listesini, varlıklarını detaylı olarak inceleme fırsatı bulduğumuzda değerlendirmelerimiz değişmeye başladı. Bir diğer örnek, süreçte geçici mühletin verilmesiyle görevimize başladık ve ilk raporlarımızda borçluların mali durumlarının ilk tespitlerini, belgelerinin kontrolünü ve geçici mühletin başlangıcını ve kesin mühletin devamını raporladık.” (K2)

➤ *“Geçmişte konkordatonun proje ve hazırlık aşamasında görev aldığım dokuz şirket mevcuttur.” (K3)*

➤ *“Önceki sorularda bahsettiğim üzere her işletmenin kendine has özellikleri vardır ve süreç buna göre şekil alır. Görevlendirmeler yapıldıktan sonra işletmenin konkordatoya uygunluğu tespit edilir ve uygun bulunduysa süreç başlar. İşletmenin başarıya ulaşması için ne gerekiyorsa tüm tarafların hakkı gözetilerek süreç yönetilir.” (K4)*

➤ *“Geçmişte komiserlik tecrübem olmadı.” (K5)*

➤ *“Süreçteki en büyük sıkıntılardan biri alacaklılar ile şirket varlıklarının düzgün ve adil olarak hesaplanması.” (K6)*

➤ *“Şu an hali hazırda yönettiğim bir süreç var. Konkordato aldılar ve başarı ile sonuçlandırdılar şu an da işlemleri hızla devam ediyor. Bir işletmede şöyle bir yardımım oldu; Konkordato ilan eden firmaya aynı sektörde faaliyet gösteren başka bir firma ile iş birliği yapmayı önerdim ve kabul edildi. Konkordato sürecini başarılı olarak tamamladılar ve şu anda faaliyetlerine devam etmekte. Komiserler tarafsız şekilde bu şekilde öneriler verebilirler, bankalarla görüşebiliriz. Yönetim kararı vermiyoruz ancak yönetsel önerilerde bulunuyor. Bir nevi bağımsız yönetim kurulu üyesi gibi düşünebilirsiniz. Yönetim danışmanlığı yapmış oluyoruz.” (K7)*

➤ *“Konkordato ile ilgili hiçbir bilgisi olmayan bir işletme ile çalışmıştım. İnşaat sektörü ile ilgiliydi. Sağlıkla şekilde hazırlık sürecini tamamladık. Sonrasında başarıya ulaştı. Projeyi hazırlayıp mahkemeye sunduk ve hatta tasdik aşamasına gelmeden işletmeyi iyileştirdi ve kendi isteği ile firma konkordatodan çıkmıştı. Danışman olarak kendisini bilgilendirdik ve sonucu başarılı oldu. (K8)*

• **Bu süreçlerde edindiğiniz deneyimler nelerdir?**

➤ *“Okulda öğretilen muhasebe ilke ve kurallarının ne kadar önemli olduğuna şahit oldum. Bu kuralların basit uygulaması bile mali yaşamımızı özellikle muhasebe ve finansal tabloların kaliteli bilgi sunmalarına ne kadar yarar sağlayabileceğini gördüm.*

Muhasebe meslek mensuplarının denetiminin ve uygulanacak müeyyidelerin önemini de belirtmek gerekir.” (K1)

➤ *“Borçluların sunduğu verilerin her zaman tam ve doğru olmayabileceği gerçeğiyle yüzleşmek ve bu verileri mümkünse bağımsız kaynaklardan teyit etmenin ne kadar kritik ve zaman alıcı olduğunu gördüm. Borçlu, alacaklılar, mahkeme, avukatlar gibi farklı beklentileri ve çıkarları olan paydaşlarla açık ve şeffaf süreç yürütme becerisinin önemi ve güçlükleri. Sunulan konkordato projelerinin genellikle ilk başta iyimser olduğunu ve finansal analizlerle bunların ne kadar ayakları yere bastığının ortaya konulması gerektiğini deneyimledim. Mühlet sürelerinin kısıtlı olması nedeniyle işleri hızlı ve etkin bir şekilde tamamlama baskısı.” (K2)*

➤ *“2018 yılında başlayan bu süreçte el yordamı ile ilerleyerek proje ve hazırlıklarını gerçekleştirdik. Zaman içerisinde yargıda oluşan birtakım içtihatlar vasıtası ile olay daha da somutlaşarak bugünlere geldik.” (K3)*

➤ *“Konkordato ilan eden işletmenin tüm verilerinin doğruluğundan emin olmak ve iyi niyetli olduğuna karar vermek gerekir. Mühlet içerisinde yapılabilecek usulsüzlüklere karşı komiserler tedbir almalı ve başarıya ulaşması için önerilerde bulunmalıdır. Süreci direkt olarak takip etmeli, tarafsız şekilde raporlamalıdır.” (K4)*

➤ *“Geçmiş tecrübem olmadı ancak konkordato işletmelere kendini toparlaması için tanınmış bir haktır. Burada komiserlerin üzerine ne düşüyorsa yapılır. Komiserler bu süreci iyi yönetebilirlerse firmayı başarıya ulaştırabilirler. Yönetim kararları verdiğiniz için her şey sizin elinizde oluyor.” (K5)*

➤ *“Aslında Mali Müşavir olarak da mesleğimiz çok kıymetli ama hiçbir dalda olmadığı gibi bu dalda da gerekli önemin verilmediğini deneyimledim.” (K6)*

➤ *“Zor durumda olan işletmeler için kurtuluş yolu olan ve bununla birlikte hem borçluları hem de alacaklıları koruyan konkordato sistemi derinlemesine biliyoruz.” (K7)*

➤ *“Konkordato sürecinde deneyimim iflasa dayanıyordu. Asıl deneyimim 2006 yılında iflasta muhasebeye başladığım zaman oluştu. İflas dediğiniz kurum hastanın ölmesidir. Burada edindiğim tecrübe ölümünü bildiğiniz bir hastanın yaşam süreci ile ilgili de bilgi sahibi olmanız. Bir işletme ilgili yaşamsal faaliyetleri anlayamaya yorum yapmaya başlayabiliyorsunuz. Hileli iflas raporlarını İzmir’de yazmıştım, iflasına karar verilmiş bir işletmenin faaliyetlerine devam kararı aldığımız süreçte deneyimler edindim. Kayyum olarak görevler aldım. Konkordato iflasın bir önceki hali olduğu için iflasta daha fazla deneyim kazandım” (K8)*

- **Konkordato sürecinde en sık karşılaşılan muhasebe hataları ya da suistimalleri nelerdir?**

- *“Hesaplarda muhasebe temel ilkelerine aykırı durumlar olmakta. Örneğin, alacak kalanı vermesi gereken satıcılar hesabı borç kalanı veya tersi Alıcılar hesabı borç yerine alacak kalanı verebiliyor. Bu durum normal hesap işleyişine aykırıdır. Verilen sipariş avansları, ilk madde ve malzeme ve verilen çekler hesaplarındaki fiktif işlemler.” (K1)*
- *“Alacak ve borç kayıtlarında tutarsızlıklar veya eksiklikler, Stok değerlemesinde hatalar veya fiili durumla kayıtların uyuşmaması. Gerçekte olmayan alacakların kayıtlara alınması veya mevcut alacakların şişirilmesi. Örtülü bazı ilişkili taraflarla piyasa koşullarının dışında (zararına) işlemler yapılması.” (K2)*
- *“Mali tabloların makyajlanması ve gerçeğe uygun olmayan projeler.” (K3)*
- *“Stoklarla oynama, avans hesapları, personele ödenen maaş tutarlarındaki değişiklik, geçmiş yıllardaki tablolar ile uyuşmazlık, verilen çekler ve senetlerdeki yapılan hatalar” (K4)*
- *“Stoklarda yapılan hileler çok fazla oluyor, değerlendirme ve sayım yöntemleri yanlış olabiliyor. Varlıkların gizlenmesi çok sık oluyor.” (K5)*
- *“Şirket varlıklarının saklanması konusunda yaşanan sıkıntılar.” (K6)*
- *“Daha önce de bahsettiğim gibi senetler ve çekler üzerinden çok fazla işlem yapılabilir. Kardeş şirket ilişkilerine dikkat etmek gerekiyor. Ayrıca stoklar hesabı üzerinden çok fazla hile yapılabilir. Ortaklar hesabı, personel hesapları vergi borçlarını ödememe gibi birçok kötü niyetli işlem olabiliyor.” (K7)*
- *“Öngörülen bütçeyle öngörülen harcamaların yapılmaması. Planlamada harcamaların zamanında ve yerinde yapılmaması.” (K8)*

- **Bir borçlunun mali durumu kötüleştiğinde, bunun bilançoya yansımaları nasıl analiz ediyorsunuz?**

- *“Mali tablolar analizi teknikleri ve borca bataklık oranları yanı sıra fiktif hesapların olmasından tespit edebiliriz.” (K1)*
- *“Nakit dengesinin azalması, alacakların vadesinin uzaması ve şüpheli hale gelmesi, stok devir hızının düşmesi, ticari borçların vadesinin geçmesi ve artması,*

banka kredilerinin kısa vadeli kısmının büyümesi, Yeni uzun vadeli kredi temininde zorlanması veya mevcut uzun vadeli borçların kısa vadeye düşmesi Zarar nedeniyle özkaynakların erimesi, hatta negatif özkaynak durumuna (borca batıklık) gelinmesi. Bu kalemlerdeki değişimlerin trend analizini yapar, kritik oranları (likidite oranları, kaldıraç oranları) inceler ve borca batıklık tespiti için varlıkların borçları karşılayıp karşılamadığını hesaplarız.” (K2)

➤ *“Borca batık bilançosu bu konuda bize yol gösterebilir diye düşünüyorum.” (K3)*

➤ *“Satışları ile borçlarının oranı karşılaştırıyoruz. Maliyetleri değerlendiriyoruz. Karlılığı düşüyor, borçları artıyorsa konkordatoya ihtiyacı vardır.” (K4)*

➤ *“Satış rakamları azalmaya başlar, borç tutarları yükselmeye başlar. Varlıkları ile borçlarını ödeyememe durumu ortaya çıkar. Bu zaten tablolarda görünür.” (K5)*

➤ *“Firmalara mutabakat mektubu yazarak ve ilgili yerlerden gerekli teyitler alınarak işlem yapılabilir.” (K6)*

➤ *“Bir şirket kötüye gittiği zaman borç ödeme gücünde sıkıntılar başlıyor. Sonrasında işletme giderlerinde düşüşler oluyor. Eğer öz sermaye yetersizse finansman sağlamada sıkıntılar çıkmaya başlıyor. Ek olarak işletmeler çoğu zaman sermaye arttırmak yerine kredi çekerek finansman sağlamaya çalışıyor ancak bu ekonomik krizlere sebep olabiliyor. Şirkette ilk görünen durumda siparişlerde aksamalar olmaya başlıyor ve yolsuzluklar başlıyor. İşten ayrılmalar ve personel politikalarında değişiklikler olmaya başlıyor.” (K7)*

➤ *“Mali tablolar her zaman geriden gelir. Bunu gerçekten anlayabilmek için fiili duruma bakmak gerekir. Eğer bir firma faktoring şirketine gidiyorsa, vergi ve personel maaşlarını ödeyemiyorsa maddi sıkıntı yaşıyor demektir.” (K8)*

• **Alacaklılar bakımından, adli muhasebecinin verdiği raporlar nasıl bir güvence sağlar?**

➤ *“Alacaklılar ödeme planında uygulanan faiz oranının piyasa faizine yakın olmasına göre pozisyon almaktadır.” (K1)*

➤ *“Borçlunun beyan ettiği mali durumun bağımsız bir uzman tarafından doğrulanması, kayıtlı ve beyan edilen alacaklarının komiser tarafından incelendiği ve mutabakatının yapıldığını teyit eder. Önerilen konkordato projesinin finansal olarak uygulanabilir olup olmadığına dair objektif bir değerlendirme sunar. Süreç boyunca*

borçlunun faaliyetlerinin denetlendiğini ve varlıkların korunması için tedbirler alınır bu sayede alacaklılar, kararlarını yani projeyi kabul edip etmeme bağlamında daha bilinçli ve güvenilir finansal verilere dayanarak alırlar.” (K2)

➤ *“Yasa gereği makul güvence raporunun bağımsız denetim kuruluşu tarafından verilmesi gerekmektedir. Adli muhasebeci bir fotoğrafçıdır, elindeki verilerin fotoğrafını çeker ve uygunluk araştırır. Adli muhasebe konkordato davasında bir taraf değildir bu sebeple alacaklılar ile görüşmesini uygun bulmuyorum.” (K3)*

➤ *“Komiser heyeti görevini dürüstlük çerçevesinde yaptığında tüm taraflara gücen sağlar. Çünkü alacaklıların hakkında koruyacak tek kişi komiserlerdir, Borçlu ve alacaklının ortak menfaatini sağlamak zorundadır.” (K4)*

➤ *“Örneğin bir çek düşünelim, çekin tahsil edilmesi gerekiyor ama borçlu firma geçici mühlet ile en az üç ay, kesin mühlet ile bir sene konkordato alabiliyor. Bu sırada sizin çekinizin vadesi bir anda en az 15 ay ileriye atabiliyor. Bu gibi durumlar olduğu için alacaklılar kabul etmeyebiliyor. Ayrıca bu durum güvenmediği için güvenmek zorunda olduğu için gerçekleşiyor. Konkordato borçluyu ciddi mana da koruyan bir kurum. Firmalar çoğu zaman cari borçlar için değil genelde banka borçları için konkordato ilan ediyor. Bu sebeple borcun nevide önemli.” (K5)*

➤ *“Adli muhasebecinin verdiği rapor alacaklılar açısından da güvenilir bir rapor olmalıdır.” (K6)*

➤ *“Alacaklılar da komisere güvenmek gerekir. Burada alacaklıların dengesi çok önemlidir. Örneğin rehinli alacaklar varsa onlar bir an önce alacaklarını alıp çekilmek isteyeceklerdir. Bu sebeple borçlu işletmenin konkordato talebine ret verebilirler. Ek olarak borçlu işletmenin mal varlıkları önem arz eder. İşletmenin mal varlıkları borcunu ödeyebilecek mi? Mallar satılırsa hangi alacaklıya ne kadar pay düşecek? İmtiyazlı alacaklar düşüldüğünde adi alacaklılara ne kadar pay kalıyor bunlar önemlidir. Ek olarak konkordato davalarında mahkemenin ve alacaklıların komiserlere güvenmesi çok önemlidir. Zaman içerisinde deneyim edindiğinizde size güven duyuluyor.” (K7)*

➤ *“Çok güvenemiyorlar ama kanun zoruyla güvenmek zorunda kalıyorlar. Oylamada komiserin tavrı çok önemlidir. Alacaklılar toplantısında alacaklıları yönetmek gerekiyor ancak son dönemlerde konkordato Türkiye’de anlaşıldı. Bu sebeple artık alacaklılar açısından çok sorun yaşanmıyor.” (K8)*

- **Konkordato geçici ve kesin mühleti içerisinde yapılan sözleşmeler, iş birlikleri, harcamalar... vb. gibi işlemlerde adli muhasebe prensiplerini nasıl uygulamaktasınız? Buradaki yasal kısıtlamalara uyumu nasıl sağlamaktasınız?**

➤ “Yapılan ödemeleri kanıtlayıcı belgelerle kontrol ederek ödemesini gerçekleştiriyoruz. Ödemelerin önceki borçlardan kaynaklanmıyorsa sıkıntı olmuyor genellikle.” (K1)

➤ “Bu, komiserin en hassas görevlerinden biridir ve verilen geçici ve kesin mühlet içinde borçlunun bazı işlemleri komiserin iznine bağlar veya tamamen yasaklar. Şeffaflık, dürüstlük, varlıkların korunması, alacaklılar arasında eşitlik çok önemlidir. Borçlunun mühlet içindeki tüm önemli finansal işlemlerini öncelikle banka hareketleri, büyük ödemeler, yeni borçlanmalar, varlık alımları, yeni sözleşmeler yakından takip ederiz. İzine tabi işlemlerde, işlemin şirket faaliyeti için zorunlu olup olmadığını, piyasa koşullarına uygun yapıp yapılmadığını, alacaklıların aleyhine bir durum yaratıp yaratmadığını değerlendirme, karşılaştırma, belge inceleme ile takip ve analiz ederiz. Örneğin, önemli bir ödeme gerektiren bir varlık alışı söz konusuysa, fiyatın doğru olup olmadığını inceleriz. Yani, şartlarının piyasa rayicinde olup olmadığını değerlendiririz. İzne tabi işlemleri yazılı olarak talep etmelerini ister, analizimizi yapar ve kararımızı yazılı olarak bildiririz. Kısıtlamalara aykırı bir işlem tespit ettiğimizde, derhal mahkemeye rapor ederiz. Raporlarımız da borçlunun faaliyetlerinin nezaret edildiği gerçeği ile, işlemlerin kontrolünü de kapsar.” (K2)

➤ “Adli muhasebeci konkordato sürecinde uygulayıcı değil denetleyici gözetmen olarak görev yapar diye düşünmekteyim. Konkordato komiserlerinin bu şekilde bir görev tanımı bulunmuyor, işletme işleyişine ya da imza yetkisine sahip değiliz.” (K3)

➤ “İşletme ile yapılan ilk toplantıda işlemlerin komiserlerden gizli yapılmaması gerektiğini tebliğ ediyoruz. Bu sebeple işlemler zaten bizim bilgimiz dahilinde yapılıyor. Ancak sürecin iyileşmesine yönelik bazı revizeler yapabiliyoruz.” (K4)

➤ “Eğer tek kişi komiserseniz tüm yetkiler sizde oluyor ya da üç kişi atandıysa yetkiler üç kişiye aktarılıyor. Bu durumda komiserlerin bilgisi olmadan ödeme, alım-satım yapmak mümkün değildir. Eğer bu yetkiler komiserler tarafından iyi kullanılırsa işletmeler çok iyi noktalara getirilebilir. Burada tecrübeli olmakta önemlidir. Sadece muhasebecilik ya da sadece avukatlık yapılarak işletmeyi başarıya ulaştıramazsınız. Piyasa bilgisi, mesleki tecrübe gerçekten çok önemlidir.” (K5)

➤ “Kanunun elverdiği ölçülerde tüm sürece dahil olunmalıdır.” (K6)

➤ “Komiserler işletmeyi yönetmez, sadece önerilerde bulunabiliriz. İşletmede yapılan işlemler borçlarını ödemeye yönelik değilse bunu raporlarız. Engel olmak yetki alanımızda değil ancak bunun alacaklıların aleyhine bir durum olduğunu anladığımızda uyarılarda bulunuyoruz ve raporluyoruz.” (K7)

➤ “Komiserin bilgisi dışında yapılan işlemler hükümsüzdür. Eğer proje dışında bir işlem yapılmışsa bunun düzeltilmesini istiyoruz eğer firma ısrarcı olursa bu mahkemeye raporlanır. Gerekirse başka bir uzmandan görüş alınabilir ama genelde raporlarımız bağlayıcı oluyor.” (K8)

• **Konkordato sürecinin başarıyla tamamlanması ve şirketin mali durumunun yeniden güçlendirilmesi noktasında adli muhasebeci olarak işletmeye katkılarınız nelerdir?**

➤ “Mali verileri incelerken ön projede sunulan teklifin gerçekçi olup olmadığına bakıyoruz. Önemli ölçüde sıkıntı yok ise süreci kolaylaştırıcı tavsiyelerde bulunuyoruz.” (K1)

➤ “İşletmenin mevcut mali durumunu ve geleceğe yönelik potansiyelini objektif olarak ortaya koyarak, uygulanabilir bir finansal yeniden yapılandırma planı (konkordato projesi) oluşturulmasına katkı sağlanabilir. Projenin finansal modellemesini ve nakit akış projeksiyonlarını değerlendirerek, ayakları yere basan bir planın temelini atılabilir. Bağımsız ve şeffaf analizlerle hem mahkeme hem de alacaklılar nezdinde işletmeye duyulan güvenin yeniden tesis edilmesine yardımcı olabilir. Mali tabloların detaylı analizi sırasında, işletmenin zayıf tespit ederek, maliyet düşürme veya operasyonel iyileştirme önerileri geliştirilebilir. Konkordato süresince borçlunun finansal faaliyetlerinin denetimi, işletmede daha sağlıklı bir finansal disiplin oluşmasına katkı mümkündür.” (K2)

➤ “Gerek proje ve gerekse mahkeme kararlarının doğru ve optimal bir şekilde uygulanması sonucunda konkordatonun başarıya ulaşacağını düşünüyorum.” (K3)

➤ “Satış politikalarında değişiklik yapılmasını önerebiliyoruz. Bazen kampanyalar düzenletip satış hasılatını yükseltmek üzere çalışmalar yapabiliyoruz. Stok fazlası olduğu durumlarda onu nakde çevirebilecek yollar önerebiliyoruz. Yeni bir ortak alınması, sermaye artırımı kullanılmayan bazı maddi duran varlıkların satılıp nakde çevrilmesi gibi yöntemler önerebiliriz.” (K4)

- *“Konkordato sürecinde en önemli faktör komiser heyetidir. Bu sebeple siz yönetici olup o şekilde karar vermelisiniz ve işletmeyi kurtarmakla yükümlüsünüz. Tabi bu her zaman başarılı olamaz ama çözüm için elimizden ne gelirse yapıyoruz.” (K5)*
- *“Adli muhasebeci bu süreçlerde ne kadar kanunlara ve etik kurallara uygun işlemler yaparsa o kadar işletmeye katkısı olur.” (K6)*
- *“Burada işletmenin kurtulması ve borçlarını ödemesi için süreç içerisinde gerçekleşen tüm olaylarda katkı sağlamaya çalışırız. Komiser olarak görevimiz işletmeyi ya da alacaklıları zarara sokacak herhangi bir işlem yapılıp yapılmadığını kontrol etmektir. Ancak karşılaştığımız durumlarda önerilerde bulunmakta görevimizdir. Daha önce bahsettiğim gibi iş birliği ile işletmeyi korumaya çalışmak bir öneriydi ve kabul edildi.” (K7)*
- *“Biz borçluyu yönlendiriyoruz, takibini yapıyoruz. Yapılması gerekenleri izah ediyoruz.” (K8)*

7. Etik, Hukuk ve Sorumluluk

- **Adli muhasebecinin konkordato sürecinde etik sorumlulukları sizce nelerdir?**

- *“Muhasebeci etik kurallara uygun davranmalıdır. Sadece işletmenin değil aynı zamanda alacaklıları da düşünmelidir.” (K1)*
- *“Borçlu, alacaklılar veya mahkeme karşısında tamamen bağımsız ve tarafsız olmak. Hiçbir paydaşın etkisinde kalmamak. Tüm analizleri ve raporlamaları dürüstçe ve gerçeğe uygun yapmak. Bilerek yanlış veya yanıltıcı bilgi sunmamak. Süreç boyunca elde edilen hassas ticari bilgilerin gizliliğini korumak, Görevini yerine getirirken gerekli bilgi, beceri ve özeni göstermek.” (K2)*
- *“Adli muhasebeci salt konkordato sürecinde değil tüm mesleki faaliyetlerinde tarafsız olarak görev yapmalıdır.” (K3)*
- *“Tarafsız ve dürüst olmalıdır. Sadece bir kesimin değil tüm tarafların çıkarlarını korumalıdır.” (K4)*
- *Adli muhasebecilerin etik olarak firmaya, 3. Kişilere ve mahkeme nezdinde topluma karşı sorumlulukları var. Bunların en başına firmanın elde ettiği ve yarattığı değerleri hakkaniyetli bir şekilde ve sırasıyla dağıtma sorumluluğu bulunmaktadır. (K5)*
- *“En büyük etik sorumluluğu tarafsız olmasıdır.” (K6)*

➤ *“Dürüst olmalı, tarafsız olmalı, eşit davranmalı, mesleki bilgi ve tecrübeye sahip olmalı. Sır tutmalı, öneri ve görüşte bulunmalı ama ısrarcı olmamalı. Şirketin yönetiyormuş gibi tavırlar sergilememeli.” (K7)*

➤ *“Etik tanımı altında olan bütün kurallar geçerlidir. Komiserler tarafsızlığını, yetki alanlarını karşı tarafa tavırları ile belli ettiğinde çok sorun olmaz. Kişisel menfaat elde etmeye yönelik tavır ve davranışlardan kaçınmalı.” (K8)*

• **Mahkeme nezdinde hazırladığınız raporların bağlayıcılığı ne düzeydedir?**

➤ *“Dikkate alınır ama bağlayıcı değildir” (K1)*

➤ *“Raporlarımız, mahkeme için güçlü bir delil ve yol göstericidir, ancak teknik olarak doğrudan bağlayıcı değildir. Mahkeme, raporumuzdaki tespitleri, analizleri ve önerileri dikkate alarak nihai kararını verir. Ancak uygulamada, komiser heyetinin raporları, mahkemenin konkordato projesinin tasdik edilip edilmeyeceği, mühletin uzatılıp uzatılmayacağı gibi kritik kararlarında belirleyici rol oynar. Mahkeme, raporumuzdaki ciddi finansal sorunları veya projenin uygulanabilir olmadığına dair tespitleri genellikle göz ardı etmez.” (K2)*

➤ *“Bu karar mahkemeye aittir. Ancak adli muhasebeci dürüst, açık bir biçimde rapor hazırlamışsa ve mesleki tecrübesi yeterli bulunuyorsa ve güven veriyorsa mahkeme çok fazla inceleme yapmayabilir. Komiser raporları etkili olabilir ama karar mahkemeye aittir.” (K3)*

➤ *“Kararlarımız mahkeme kararlarını da etkiler ancak mahkemenin de kendine has araştırma teknikleri vardır. Bazen bu sebeplerle komiserlerin bilmediği noktalarda karar aksi alınabilir. Ancak çoğu zaman mahkeme komiser heyetinin raporuna uygun kararlar verir.” (K4)*

➤ *Mahkeme ana hareket etmekte olduğumuz gerçeği ile hareket ettiğimiz sürece ve mahkeme heyeti ile iletişim halinde olmamız şartıyla raporlar mahkeme tarafından bağlayıcı ve geçerli sayılır. (K5)*

➤ *“Diğer uzmanların hazırladığı raporlar ile aynı derecede bağlayıcı olmalıdır.” (K6)*

➤ *“Özellikle mali müşavir ve yeminli mali müşavir raporlarına mahkeme çok fazla itiraz etmez, gerekirse açıklama isterler. Mutlaka dikkate alınır.” (K7)*

➤ *“Güven ve tecrübenize dayalı. Raporlarımız genellikle bağlayıcı olur.” (K8)*

- **Karar vericiler (hâkim, komiser, alacaklılar) sizin analizlerinize ne derece güven duyuyor?**

- *“Müdahil olduğum davalarda oldukça ciddiyetle dikkate alındı.” (K1)*
- *“Güven düzeyi, komiser heyetinin geçmiş performansı, itibarı, raporların kalitesi, şeffaflığı ve sunulan delillerin sağlamlığına bağlıdır. Eğer analizler detaylı, mantıklı, belgelere dayalı ve tutarlı ise, mahkeme ve diğer komiserler tam güven duyar. Alacaklılar ise, raporların kendi alacaklarının doğruluğunu teyit etmesi ve sürecin şeffaflığı konusunda güvence vermesi durumunda güven duyarlar. Güven, zamanla ve doğru iş yaparak kazanılır. Raporlarımızdaki detay seviyesi, bu güveni inşa etme çabamızın bir göstergesidir.” (K2)*
- *“Şimdiye kadar verdiğimiz raporlarda hiçbir karşı görüş ve eleştiri konusu olmadı.” (K3)*
- *“Mahkemeler komiser raporlarına güven duyarlar. Güven duymayan taraf genelde alacaklıların avukatlarıdır. Ancak burada şunu bilmek gerekir. Proje teklifi yeterli bulunmadığında mahkeme işletme hakkında iflas kararı verecektir ve alacaklılar konkordato şartlarından daha düşük tutarlarda tahsilat almak zorunda kalacaklardır. Bu sebeple tüm tarafların güven duyması gerekir.” (K4)*
- *Yine bir önce madde de bahsettiğim gibi mahkeme adına hareket ettiğimizi ve iletişimimizi doğru sağladığımız ve raporları şeffaf bir şekilde hazırlayıp suna bildiğiniz sürece bağlayıcı olacaktır. (K5)*
- *“Düzenli hazırlanan her rapora yüksek derecede güven duyulur.” (K6)*
- *“Mahkemede bize güvenirler ancak ne kadar güvendiği komiserlerin çalışmasına bağlıdır.” (K7)*
- *“Yapılan tespitler sonucunda raporladığımız verilere bağlıdır. Elde ettiğimiz verilerin başvuru sırasında verilen veriler ile uyulup uyulmamasına bağlı. Komiserin sağladığı güvene ve sergilediği tavra bağlıdır. Tecrübe ile bazı şeyleri yapabiliyorsunuz.” (K8)*

- **Adli muhasebe mesleği ile ilgili yasal mevzuatın geliştirilmesi, görev ve sorumlulukların genişletilmesi ya da mesleki standartların oluşturulması noktasında bir öneriniz var mı?**

- *“Yukarıda ifade edildiği gibi meslek kanunu çıkarılmalı.” (K1)*

- *"Adli Muhasebeci" unvanının yasal olarak tanımlanması ve bu alanda çalışacak kişilere yönelik özel bir sertifikasyon veya lisanslama sisteminin getirilmesi. Bu, mesleğin kalitesini ve güvenilirliğini artırır. Adli muhasebe incelemelerinin nasıl yapılacağına, raporların formatına ve içeriğine ilişkin bağlayıcı mesleki standartların oluşturulması. Üniversitelerde ve meslek odalarında adli muhasebe eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve işletmeciler ile hukukçular arasında adli muhasebenin önemi konusunda farkındalığın artırılması. Adli muhasebecilerin görevlerini yerine getirirken resmi kayıtlara daha kolay ve güvenli erişiminin sağlanması."* (K2)
- *"Adli muhasebecilik mesleğinin gerek akademik ve gerekse uygulama alanında layık olduğu yere gelmesi en büyük temennim."* (K3)
- *"Kesinlikle adli muhasebecilik geliştirilmeli. Muhasebeciler hukuk bilgisi edinip komiser olabilirler ancak adli muhasebenin muhasebecilikten farklı bir meslek olarak değerlendirilmesi gerekir. Adli muhasebeye özel yetki ve sorumluluk tanınmalıdır ve yasal mevzuat geliştirilmeli."* (K4)
- *Adli muhasebecilerin de kanunlar nezdinde avukatlar gibi değer gören bir meslek olması kaçınılmazdır. Bunun yolu da çıkacak kanun ve yönetmelikler ile mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin adli kısma daha fazla entegre edilmesini sağlamak olacaktır.* (K5)
- *Öncelikle meslektaşlar kendileri bu işin sorumluluğu ve ciddiyetini bilmeliler; sonrasında kendi odamız ve TÜRMOB nezdinde çalışmalar yapıldıktan sonra bu konuların meclise yasal mevzuat olarak dönüştürülmesi gerekmektedir.* (K6)
- *"Yasal bir dayanağı kesinlikle olmalı, ayrı bir meslek dalı olarak görülmeli. Yetkileri ve sorumlulukları kesinlikle belirtilmeli. Çok gelişen bir alan, meslek mensupları içinde gerekli olacaktır. Komiserlere mesleki bir kimlik tanınmalı ve standartları olmalı. Çünkü iflasa doğru giden bir firmayı kurtarmak üzere çok fazla sorumluluk altına giriyorsunuz bunun mutlaka tanımlanması gerekir."* (K7)
- *"Kesinlikle yapılması gerekir. Standartlaştırılması gerekir. Türkiye'de konkordato süreci fazlasıyla tecrübe edildi, birçok sektörde, birçok farklı uygulama yapıldı. Bunların hepsinin teknolojiye uygun şekilde kolay ve ulaşılabilir şekilde geliştirilmesini tercih ederim. Gereksiz bilgilerin ortadan kaldırılması gerekir. Raporlamaların, komiserlikle ilgili işlemlerinin, muhasebe ile ilgili işlemlerin standartlaştırılması ve aynı şekilde yapılması gerektiğini düşünüyorum. Mevzuatın sürekli değişmesi bizleri zorluyor."* (K8)

8. Değerlendirme ve Gelecek Perspektifi

• Türkiye’de adli muhasebenin konkordato süreçlerinde yeterince etkin kullanıldığını düşünüyor musunuz?

➤ “Kesinlikle katılıyorum. Konkordato sürecinin başarıya ulaşmasının en önemli unsuru adli muhasebenin doğru uygulanmasıdır.” (K1)

➤ “Adli muhasebe prensipleri ve teknikleri, konkordato komiserleri tarafından fiilen kullanılmaktadır, ancak bu kullanımın etkinliği ve standardizasyonu henüz tam yeterli düzeyde değildir. Heyetlerde finans uzmanlarının bulunması olumlu bir adımdır, ancak bu uzmanların ne kadarının "adli muhasebe" konusunda özel bilgi ve deneyime sahip olduğu değişkendir. Potansiyelinin tamamı henüz ortaya çıkmış değil.” (K2)

➤ “Hayır düşünmüyorum.” (K3)

➤ Eksiklikler var, meslek mensuplarının eğitim eksikliği bulunuyor ve hukuksal bir süreç. Mali tablolardaki rakamlarla hukuksal nitelikleri aynı hizaya getirmek gerekir. Bu sebeple denetim ağırlıklı ve hukuksal boyutu biraz daha arttırıp eğitim vermek gerekir.” (K4)

➤ “Adli muhasebe konkordatonun vazgeçilmez bir olgusu haline gelmiş durumda. İdari kısım da bunun farkında ve süreçler adli muhasebeciler ve avukatların ortak hareket etmesi neticesinde ilerlemekte. Adli muhasebe yeterince etkin değil daha güzel alanlarda da değerlendirilebilir. Ancak konkordato komiseri olarak bakarsak yeterli denilebilir. Bunun yanında arabuluculuk, bilirkişilik gibi hizmetlerde var. Ancak bizler arabuluculuk yapamıyoruz. Bu anlamda mesleğin biraz daha gelişmesi gerekir. Muhasebecilerin yaptığı en güçlü iş konkordato komiserliğidir.” (K5)

➤ “Hayır düşünmüyorum.” (K6)

➤ “Hayır düşünmüyorum, bunun bir üst kuruluşu olmalı ve orada eğitimler verilmeli. Bir meslek olarak görülmeli.” (K7)

➤ “Her şey yenilenebilir, güncellenebilir ve güncellenmeli de. Revize uygulamalar olduğu sürece mesleğinde geliştirilmesi gerekir. Standartlaşma burada da önem kazanıyor. Konkordato süreci borçlu ve alacaklıyı bir araya getirip uzlaştırma sürecidir. Burada bazı kuralları esneterek (borca batık olması veya olmaması, enflasyon dönemlerinde faiz ve indirim uygulamaları gibi) taraflara yardımcı olmalıyız.” (K8)

- **Mevcut konkordato sisteminde adli muhasebecilerin rolünü güçlendirmek için ne tür yasal ya da mesleki düzenlemeler yapılmalı?**

➤ “Konkordato komiserliğinin kayyuma sistemi ile harmanlanması lazım. Özellikle kesin mühlet döneminde komiserlerin faaliyetlere daha iyi hâkim olması için kayyum rolünün de olması gerekir. Bu amaçla kesin mühlet döneminde bir komiserin en fazla 5 yerine 2 firmaya konkordato ya da kayyumu olması sağlanmalıdır.” (K1)

➤ “Adli muhasebeciliğin ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanınması ve sertifikasyonu. Detaylı ve bağlayıcı adli muhasebe standartlarının oluşturulması.” (K2)

➤ “Öncelikle adli muhasebeciliğin mali müşavirlik mesleği temel olmak üzere akademik olarak üniversitelerde bölüm açılmasının mesleğin gelişimi açısından yararlı olacağını düşünüyorum.” (K3)

➤ “Ayrı bir meslek dalı olarak görülmeli ve eğitimi verilmelidir.” (K4)

➤ “Adli süreçlere muhasebecilerin daha aktif katılımı sağlanmalı ve şirketlerin borca batıklık durumunun tespitinde adli muhasebecilerin yasal koruma altına alınması ve yetkilerinin artırılması sağlanabilir.” (K5)

➤ “Yasal mevzuatı güçlendirmek çok daha uzun bir süreç. Öncesinde kendi meslektaşımızın kendisini bu konuda uzmanlaştırması gerekmekte.” (K6)

➤ “Konkordato projesi iyi bir müessesedir. Bunun adli muhasebe yönünden kuvvetlendirilmeli. Meslek olarak görülmeli ve komiserlik kuralları gibi kuralları belirlenmeli. Mahkeme tarafından bu gibi durumlarda atanmalı ve ücretleri mahkeme tarafından ödenmeli.” (K7)

➤ “Kesinlikle güçlendirilmeli, standartlaşma yapılmalı.” (K8)

- **Adli muhasebeci olarak sizin önerdiğiniz iyi uygulama örnekleri ya da dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?**

➤ “Konkordato komiserliği iyi bir örnektir. Ancak kesin mühlet döneminde bir komiserin en fazla 5 yerine 2 firmaya konkordato-kayyumu olması sağlanmalıdır.” (K1)

➤ “Finansal analize ve belge incelemesine mühletin başlangıcıyla birlikte derhal başlamak. Belge toplama, veri girişi, analiz ve raporlama süreçlerinde sistematik bir metodoloji izlemek. Yapılan her analizi, tespiti ve kararı destekleyici belgelerle kayıt altına almak. Borçlunun sunduğu bilgilere karşı sağlıklı bir şüphecilikle yaklaşmak ve her bilgiyi teyit etmeye çalışmak. En yüksek risk taşıyan alanlar öncelik vermek. Mühlet

boyunca borçlunun finansal faaliyetlerini düzenli olarak izlemek aykırı durumları derhal mahkemeye bildirmek.” (K2)

➤ *“Tarafsızlık, ahlak ve iyi niyet kuralları ile ön yargıdan arınmış, mesleki bilgisi yüksek ve tecrübeden oluşan bir karma.” (K3)*

➤ *“Suistimallere ve hilelere odaklanmalı ve nerelerden kaynaklanabileceğini bilmesi gerekir. Tablodaki hesap hatalarından hileli işlemlere kadar kontrol edilmesi gerekir.” (K4)*

➤ *“Mesleki bilginin yeterli olması gerekir. Bu arada muhasebeciler bazı mevzuatları kesinlikle bilmek zorundadır, vergi mevzuatları gibi. Ancak konkordato gibi alanlarda farklı hukuk dalları hakkında da bilginiz olması gerekir. Bu bilgiyle birlikte ve mesleki tecrübe ile çoğu zaman hile ve suistimal anlaşılabilir. Adli muhasebecilik kaydi muhasebecilikten ötedir. Adli muhasebeciler veri giriş personelinden öteye avukatlar gibi kıymet görmelidir.” (K5)*

➤ *“Meslektaşlarımız kendi işlerine yeterli özeni gösterebilir ve kendi kıymetlerini bilsinler. Zamanla adli muhasebeciliğin kıymeti de bilinecektir.” (K6)*

➤ *“Konkordatoya gereken önemin verilmesi gerekir. Çünkü bir işletmenin iflas etmesi oradaki personellerin işsiz kalması, alacaklıların haklarını alamaması, borçlunun tüm varlığını kaybetme tehlikesi yaşaması, ülke ekonomisine verdiği zararının düşünülmesi gerekir. Bir dosya geldiğinde bir komiser canı yanan bir alacaklı gibi davranmalıdır. Mahkeme görevi sebebiyle gelmiş olsa bile toparlayıcı bir rol üstlenmeli. Bütünleştirici ve kapsayıcı tavırlar sergilemeli.” (K7)*

➤ *“Firmanın hiç görünmeyen ama olması gereken müşteri portföyü değerlendirilmeli. Markasının piyasa değeri önemlidir. Bunlar mali tablolar ile anlaşılabilir ama bir işletmenin yeni baştan kurulması mı yoksa belirli bir müşteri portföyü ya da marka değeri olan bir işletmeyi kurtarmaya çalışmak mı daha değerli bunu ölçmeniz gerekir.” (K8)*

• **Ekleme istediğiniz başka bir konu var mı?**

➤ *“Hayır, teşekkürler.” (K1)*

➤ *“Evet, eklemek istediğim önemli bir konu, teknolojinin adli muhasebe süreçlerindeki artan rolüdür. Büyük veri setlerinin analizi, elektronik belge incelemesi, dolandırıcılık tespit yazılımları gibi araçlar, adli muhasebecilerin işini kolaylaştırmakta ve analizlerin derinliğini artırabilir. Ayrıca, konkordato süreçlerinin*

sadece borçluyu kurtarma değil, aynı zamanda alacaklıların haklarını azami düzeyde koruma amacı taşıdığı ve adli muhasebecinin bu dengeyi gözetme sorumluluğu olduğu da unutulmamalıdır.” (K2)

- “Hayır, teşekkürler.” (K3)
- “Hayır, teşekkürler.” (K4)
- “Hayır, teşekkürler.” (K5)
- “Hayır, teşekkürler.” (K6)
- “Hayır, teşekkürler.” (K7)
- “Hayır, teşekkürler.” (K8)

Katılım sağlayan komiserlerin ifadeleri dikkate alındığında komiserlik görevinin birden fazla tanımlamayı bünyesinde bulundurduğu görülmektedir. Bu durumda komiserler danışman olarak başladığı konkordato sürecine tasdik aşaması ve işletmenin konkordatodan çıkması noktasına kadar destek verebildiği anlaşılmaktadır. Bu noktada konkordato komiserlerinin yürüttüğü faaliyetler ve tecrübeleri ile işletmeleri başarıya ulaştırmada büyük paya sahip oldukları açıktır. Komiserlerin, finansal tabloları incelemeleri, analiz etmeleri, araştırmaları, edindikleri bilgileri mahkemece kullanılabilecek anlamlı bilgilere dönüştürmeleri, işletmelere yönetsel önerilerde bulunmaları ve tüm bunları muhasebe ve hukuk bilgisi temelinde tarafsızca sürdürmeleri adli muhasebe tanımıyla örtüşen görevleri olarak sayılabilir.

5.2.Derinlemesine Görüşme Formları Temelli İçerik Analiz Temaları

Analiz, sekiz konkordato komiseri ile yapılmış derinlemesine görüşme formlarına dayanarak yapılmış olup, verilen cevaplar üzerinden oluşturulan ana temalar ve ana temalara ulaşan alt temalar şu şekildedir;

Ana Tema 1. Konkordato Sürecindeki Asli Destekçi: Adli Muhasebeciler

Alt Tema 1. Adli Muhasebecilerin Kimliği ve Yetkinlikleri

Alt Tema 2. Araştırmacı Muhasebeci

Alt Tema 3. Hile Denetçisi

Alt Tema 4. Dava Desteği

Alt Tema 5. Yönetim Danışmanı

Ana Tema 2. Süreçteki Zorluklar

Alt Tema 1. Veriye Ulaşma ve Doğrulanabilirlik

Alt Tema 2. Zamanlama

Alt Tema 3. Psikoloji ve Bilgi Akışı

Ana Tema 3. Hile ve Suistimale Karşı Adli Muhasebe Yöntemleri

Alt Tema 1. Kırmızı Bayraklar

Alt Tema 2. Tespit Yöntemleri

Alt Tema 3. Gözlem, Psikoloji ve İletişim

Ana Tema 4. Konkordatoda Başarıya Ulaşmanın Temel Taşları

Alt Tema 1. İş Birliği, İletişim ve Rehber

Alt Tema 2. Mesleki Bilgi ve Tecrübe

Alt Tema 3. Şeffaflık ve İyi Niyet

Ana Tema 5. Adli Muhasebecilere Duyulan Güven

Alt Tema 1. Yargısal Kararlara Güven Etkisi

Alt Tema 2. Diğer Paydaş Güveni

Ana Tema 6. Türkiye’de Mesleğin Durumu

Alt Tema 1. Mevzuat Yönünden

Alt Tema 2. Uygulama Yönünden

Alt Tema 3. İyileştirme Önerileri

6. Analiz Sonuçları

6.1. Ana Tema 1.: Konkordato Sürecindeki Asli Destekçi: Adli Muhasebeci

Birinci ana tema konkordato komiserlerinin süreç içerisindeki temel rolünü anlaşılabilir kılmaya yöneliktir. Her bir komiser için cevaplanması istenen tecrübelerin süreç üzerinde büyük etkisi olduğu kanısına varılmıştır. Komiserlerin Akademisyen, Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir unvanlarına sahip olmaları tecrübelerini şekillendirmiş, sürece katkısı ve yaklaşımını etkilemiştir. Bu durum alt temalar halinde incelenecek olursa;

6.1.1. Alt Tema 1.: Adli Muhasebecilerin Kimliği ve Yetkinlikleri:

Araştırmaya katılan konkordato komiserlerinin mesleki tecrübeleri ve uzmanlık alanlarının konkordato uygulamalarında nasıl şekillendiği cevaplarda açıkça belirtilmiştir. Buna karşılık akademisyen katılımcıların (K1, K2, K4, K7) konkordato

sürecini daha sistematik ve teknik bir zeminde, kanunsal nitelikler ile değerlendirdiği; Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir (K3, K5, K6, K8) katılımcıların yoğun saha deneyimleri ve kaydi muhasebecilikteki pratik bilgileri ile süreci değerlendirdikleri anlaşılmıştır. Komiserlerin tamamı aktif olarak süreç içerisinde yer almış ve tecrübeleri uzun yıllara dayanan bir alt yapıya sahiptir. Ayrıca bazı katılımcılar konkordato komiser rolünü “danışman yönetici” olarak (K4, K5, K7, K8), bazı katılımcılar “gözetmen” olarak (K3, K4, K7, K8) bazı katılımcılar ise “korumacı” (K1, K2, K4, K5, K7, K8) olarak tanımlamışlardır. Ancak farklı unvanlar altında farklı alanlarda adli muhasebecilik uygulamalarında bulunulması, Türkiye’de adli muhasebe mesleğinin henüz bir meslek kimliği kazanmadığını göstermektedir. Bu durum aynı zamanda işletmenin yönetici komiser tarafından mı, korumacı komiser tarafından mı ya da gözetmen komiser tarafından mı yönlendirileceği noktasında uygulama ayrılığına neden olmaktadır.

6.1.2. Alt Tema 2.: Araştırmacı Muhasebecilik: Katılımcıların tamamında görev tayininden sonra yaptığı ilk uygulamanın, mali tabloların doğruluğunun araştırılması olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların tamamında konkordato komiserlerin asli görevinin, konkordato talebinde bulunan bir işletmenin başarıya ulaşma olasılığını değerlendirmek ve başarıya ulaşmasını sağlayacak hukuka uygun yönlendirmelerde bulunmak olduğu kanaati hakimdir. Komiserler, işletmelerin sunmuş olduğu mali tabloları inceler, mali tablolar neticesinde ön projeyle uygunluğunu karşılaştırır (K1, K2, K4, K7). İşletmenin mali tablolarında herhangi bir suistimal olup olmadığının araştırılması tüm katılımcılar tarafından gerekli görülmüştür. Diğer bir hâkim görüş ise finansal bilginin dışında işletmenin tablolarına yansımayan özelliklerini araştırmaktır (K4, K7, K8). Personel mevcudluğu, potansiyel müşteri portföyü, marka değeri, sektör değeri gibi daha soyut kabul edilen alanlarda da değerlendirmeler yapılması gerekliliği savunulmuştur. (K8)

6.1.3. Alt Tema 3.: Hile Denetçisi: Katılımcıların ortak görüşü Türkiye’de konkordato müessesinin suistimale açık bir kurum olmasıdır. Bu nedenle hile yapılan alanlar ve bunların tespitine yönelik uygulamalarda bulunmuşlardır. Tüm katılımcılar sürecin araştırmacı, gözlemci ve denetçi rolleriyle yönetilmesi konusunda hemfikirdir. Buna göre komiserler şüpheli bir yaklaşımla hareket etmelidir. Borçlu tarafından sunulan mali tabloların doğrulanabilirliğinin test edilmesi konkordato sürecine yön

verecek derecede önemlidir. Bu sebeple olası hile ve suistimallere karşılık bir denetçi gibi yaklaşılmalı, sayıların ötesinde gözlemler ve teftişler yapılmalıdır (K6).

6.1.4. Alt Tema 4.: Dava Desteği: Katılımcıların ortak kanaatlerinden bir diğeri işletmede edindikleri bilgileri mahkemeye raporlamaları ve mahkeme kararında etkili olmalarıdır. Adli muhasebeciler muhasebe verilerini mahkemenin kullanacağı anlamlı bilgileri dönüştürürler. Bu anlamda hem konkordatoya konu tarafların menfaatlerinin korunması hem de işletmenin başarılı bir şekilde yaşamına devam edebilmesi mahkemenin vereceği kararla doğru orantılıdır. Katılımcılar mahkeme karar dayanaklarının büyük oranda kendilerinin yazmış olduğu raporlar olduğunu ifade etmiştir.

6.1.5. Alt Tema 5.: Yönetim Danışmanı: Katılımcıların tamamı işletmeyi iyileştirmeye yönelik faaliyetler yürütüldüğü noktasında hemfikirdir. Konkordato müessesinin kanunda belirtilen esas amacı, belirli dönemlerde finansal zorluk içinde bulunan ancak yaşamsal faaliyetlerinde devam etme ihtimali olan işletmeleri koruma altına alan yasal bir haktır (K2). Bu amaca yönelik iyi niyetli borçluların yaşamlarını devam etmesini sağlamak komiserlerin asli görevidir (K3, K4, K5, K7, K8). Katılımcıların verdiği uygulama örnekleri neticesinde, borçlunun borçlarını ödeyebilmesini sağlamak amacıyla işletme birleşmesi önerdikleri (K7), atıl durumda olan bir duran varlığın satışını önerdikleri (K4, K8), satış miktarını yükseltmek amacıyla kampanya gibi çalışmalar önerdikleri (K4) önerdikleri görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında konkordato sürecini başarıya ulaştıran ana faktörün iyi niyetli borçlu karşısında yol gösterici konumda olan komiserler olduğu anlaşılmaktadır.

6.2. Ana Tema 2.: Süreçteki Zorluklar

Süreçte yaşanan zorlukların, konkordato sürecine etki edecek düzeyde ve komiser yetkilerini kısıtlayacak şekilde, başarıyı engelleyen bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğu benzer zorluklar üzerinde durmuştur.

6.2.1. Alt Tema 1.: Veriye Ulaşma ve Doğrulanabilirlik: Katılımcıların en sık karşılaştığı sorun veriye ulaşma ve ulaşılan verinin doğruluğunu test etmek olarak vurgulanmıştır. Komiserlerin görevi mahkemenin atama yapmasıyla başlamaktadır.

Ancak komiserler şirketin geçmiş işleyişi ve muhasebesi hakkında bilgi sahibi olmadıklarından tabloların suistimal ihtimaline karşılık değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Katılımcı K2, K3 ve K6'nın belirttiği üzere en önemli sorun mali verilere ulaşma, K8'in belirttiği üzere ön projede sunulan finansal durumun gerçekte örtüşmemesi ve K7'nin belirttiği üzere işletmelerin konkordato kurumundan faydalanabilmek için kasti olarak mali verileri maskeleymesi en çok zorluk yaşanan alanlar olarak karşımıza çıkmıştır.

6.2.2. Alt Tema 2.: Zamanlama: K7 ve K8'in tanımlamasına göre işletmenin konkordato sürecinden başarıya ulaşmasını engelleyen bir diğer faktör zamanlama hatasıdır. İşletmeler bütün finansman kaynaklarını kullanıp başarılı olamadıkları en son noktada konkordatoya başvurmayı talep etmektedirler. Bu durum işletmede hem bir panik havası oluşturmakta hem de hazırlanan başvuru dokümanlarında ciddi hatalar ve eksikler görülmektedir. Bu zamanlama hatası işletmenin kurtarılabilir bir durumdayken, geç kalınması sebebiyle iflasına sebep olabileceği savunulmuştur. Ayrıca zamanlama hatası konkordato komiserlerinin kısa sürelerde hazırlanan mali tabloları hakkında doğru bir kanaate varmasını engellemektedir.

6.2.3. Alt Tema 3.: Psikoloji ve Bilgi Akışı: K1, K5, K7'in görüşüne göre işletme sahipleri ve çalışanları konkordatoyu kabullenmekte zorluk çekiyor ve bu kurumun firma imajını gölgeleyeceğini düşünmektedir. Bu durum komiserlerin yöneticiler ve çalışanlardan sağladığı bilgi akışına da engel olduğu ifade edilmiştir. K1 ve K8, konkordato taraflarının süreç hakkında bilgi sahibi olmamalarını bir iletişim ve bilgi kısıtı olarak görmüşse de K7 aksine Türkiye'de konkordato kurumunun anlaşıldığını ifade etmiştir. Buna karşılık K7 ve K8 konkordato ilan eden işletmeleri "hasta bir insan" ve "hasar almış bir araba" benzetmesiyle ifade ederek, daha anlayışlı ve korumacı bir yaklaşımla süreci yönettiklerini belirtmiştir.

6.3. Ana Tema 3.: Hile ve Suistimale Karşı Adli Muhasebe Yöntemleri

Katılımcıların tamamı mesleki tecrübe ve sezgisel davranışların mali tablolarda yapılan hile ve suistimalleri anlamakta önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. K8 işletmede geçmiş yıllarda oluşan hile ve suistimallerin ortaya çıkartılmasından bağımsız

denetçileri ve yöneticileri sorumlu tutmuştur. Kanunen istenen makul güvence raporunun amacının bu olduğunu savunmaktadır.

6.3.1. Alt Tema 1: Kırmızı Bayraklar: Katılımcıların tamamı finansal tablolarda kontrol edilmesi gereken alanlar olduğu ve konkordato kurumunun suistimale açık olduğunu ifade etmişlerdir. Bu anlamda kırmızı bayraklar olarak nitelendirilen bazı alanlar şu şekildedir;

- **Stoklar:** Stoklar tüm katılımcıların belirttiği en çok hile yapılan hesap olarak belirtilmiştir. Fire ve hurda olan stokların satışa/kullanıma uygun şekilde gösterilmesi ve fiktif stok kayıtlarının oluşturulması en sık karşılaşılan hile olmuştur. (K2, K3, K4, K5, K6, K7)
- **Ortaklar:** K7 ve K8 ortaklar hesabına özellikle dikkat çekmiştir. Ortaklar üzerinden yapılan nakit hareketleri teyit edilmesi gereken işlemlerdir. Bu hesap üzerinden işletmeye nakit kazandırma ya da işletmeden nakit çekme işlemleri yapılabildiği ifade edilmiştir.
- **Avanslar:** K4 avans hesabına özellikle dikkat çekmiştir. Personele verilen avanslar ve iş avanslarının fiktif işlemleri gizlemek ya da nakit hareketi sağlamak amacıyla kullanılabileceği ifade edilmiştir.
- **İlişkili/Kardeş Şirketler:** Katılımcılar ilişkili şirketlere para aktarma, grup şirketleri arasında hayali faturalaşma, konsolide tablolarda varlıkların gizlenmesi, hatır çekleri gibi hileli işlemlere dikkat çekmişlerdir. K5 grup şirketleri arasında mal ve demirbaş değiş tokuşları yapıldığını ve transfer fiyatlandırması uygulamasının bu sebeple yapıldığını ifade etmiştir.
- **Bilanço Maskelemesi:** Tüm katılımcılar işletmelerin konkordato mühletlerinden yararlanma ve borcu öteleme noktasında bilançoların maskelenebileceğini ifade etmişlerdir.

6.3.2. Alt Tema 2.: Tespit Yöntemleri: Katılımcıların tamamı hile ve suistimalleri tespit noktasında tecrübelerine güvendiklerini ifade etmişlerdir. Geleneksel tekniklerin yanı sıra sezgisel ve beşerî tekniklerinde (iletişim teknikleri gibi) kullanıldığı ifade edilmiştir. Karşılaştırmalı tablolar analizi ve oran analizleri en çok kullanılan teknikler olarak karşımıza çıkmıştır. Açıkça ifade etmek gerekirse;

- **Temel Analizler:** Karşılaştırmalı tablolar analizi geçmiş yıllardan süregelen akışı kontrol etmek üzere yapılmaktadır. Konkordatoya başvuru sırasında sunulan mali tabloların doğruluğu ve olağan faaliyet akışına uygunluğunun bu şekilde tespit edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca borç-alacak ilişkisi, sermaye yapısı, varlık yapısı gibi işletmeye ait diğer verilerde tablolardan elde edilmektedir.
- **Yerinde Tespit:** Katılımcılar şüphe duydukları ya da doğrulamak istedikleri hesaplar üzerinde, yerinde tespit yapmayı tercih etmiştir. Örneğin stokların sayılması, varlıkların kontrolü gibi envanter çalışmaları ilgili hesapların doğruluğunu tespit etmek amacıyla, personel yapısı, fabrika işleyişi gibi durumlar ise işletme bütününe ulaşmak amacıyla yapılmaktadır. Ayrıca işletme için bir kanaat oluşturmanın sadece finansal tablolara bakarak yapılamayacağı, yerinde tespit, izleme, gözlem gibi ek analiz yöntemlerinin de kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. (K3, K4, K8)
- **Mutabakat ve Sorgulama:** Mutabakat yöntemi klasik muhasebede de kullanılan bir yöntem olarak adli muhasebede karşımıza çıkan bir teyit alma yöntemidir. K7 mal alış-satışı yapılan cariler ile mutabakat yapıldığını, K8 bankalar hesabında yer alan bakiyelerin bankalardan alınan ekstreler ile kontrol edildiğini, K4 ve K8 duran varlık değerlerinin değerlendirme yöntemlerine uygunluğunu kontrol edebilmek için uzman görüşü aldıklarını ifade etmişlerdir.

6.3.3. Alt Tema 3.: Gözlem, Psikoloji ve İletişim: Katılımcılar teknik süreçlerin yanı sıra işletme faaliyet alanlarında kontrol ve gözlem yapmanın önemini vurgulamışlardır. Bu durumun hem hilelerin ortaya çıkarılması noktasında hem de işletmeyi bütünüyle değerlendirme noktasında adli muhasebecilerin temel uygulama alanı olarak ortaya konulmuştur. K7 konkordato ilanı ile birlikte işletme içerisindeki psikolojinin kötüye gittiğinden, K8 ise “hasta bir insanın tedavi süreci” hassasiyeti ile konuya yaklaşıldığından bahsetmiştir. Tüm katılımcılar işletme içi kurulan iletişimin süreci ve uygulamalarını kolaylaştırdığı noktasında aynı görüştedir.

6.4. Ana Tema 4.: Konkordatoda Başarıya Ulaşmanın Temel Taşları

Katılımcılar arasındaki hâkim görüş, konkordato amacının “finansal zorluk yaşayan işletmelerin faaliyetlerine devam edebilmesi sağlamak” olmasıdır. Tüm katılımcılar bunu sağlamak üzere yapılması gereken tüm işlem ve uygulamalarını,

alacaklıların ve kamu menfaatlerini gözeterek, yasal bir zeminde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre başarıya ulaşmanın sırları şu şekilde açıklanabilir;

6.4.1 Alt Tema 1.: İş Birliği, İletişim ve Rehber: Katılımcıların üzerinde durduğu önemli noktalardan biri de konkordatoya taraf olan tüm kesimlerle sağlanan iletişimdir. İletişim firmanın başarıya ulaştırılmasında önemli bir faktör olarak kabul edilmiştir. İşletme yönetimi ile kurulan iletişim, bilgi akışını doğru ve güvenilir şekilde sağlama adına ve işletmenin başarıya ulaşmasını sağlayacak yönetsel önerilere dikkat çekme noktasında önemli kabul edilmiştir. Ayrıca borçlu işletmenin komiser ile iş birliği yapması, önerilerini dikkate alması ve güçlü bir iletişim kurması komiserlerin işletmeyi başarıya ulaştırma hedefiyle yaptıkları her uygulamada kendilerine yarar sağlayacağı ortak görüş olarak belirtilmiştir. K7 bir tecrübesinde borçlu işletmeye sağlıklı bir işletme ile iş ortaklığı önermiş ve bu önerisi kabul görmüştür. Bu örnek; iş birliği, iletişim ve rehberlik başlıklarının tamamını kapsamaktadır. Diğer yandan komiserlerin tamamı işletmede üst düzey yönetici konumuyla önerilerde bulunup işletmenin bütününe rehberlik etmekte, yöneticiler ile iş birliği yapmaktadır. Konkordatonun diğer tarafında ise alacaklılar bulunmaktadır. K3 ve K5 alacaklılar ile komiser arasında mecburi (mahkemeye dayalı) bir iletişim olduğunu savunurken, K7 alacaklılar ile iletişimin süreci kolaylaştırdığını savunmuştur. Gerek komiser heyetinin kendi arasında gerek borçlu ve alacaklı işletmeler ile gerekse görüşüne başvurulmuş uzmanlarla olan iş birliği ve iletişim konkordato uygulamaları sürecinde temel yapı taşı olarak görülmüştür.

6.4.2. Alt Tema 2.: Mesleki Bilgi ve Tecrübe: Katılımcıların tamamı bir işletmede suistimal şüphesi uyandığında mesleki tecrübe ve bilgi ile bunu anlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Farklı sektörler ve farklı büyüklükteki işletmeler olsa dahi, uzmanlardan aldıkları görüşler ile birlikte konkordatoyu yönetmekte benzer uygulamalar üzerinde durduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca mahkemenin komiserlere duyduğu güvenin temelinde bu mesleki tecrübe ve bilginin olduğu açıkça beyan edilmiştir. Yılların ve eğitim geçmişlerinin kazandırmış olduğu tecrübe, işletmenin konkordato sürecinde başarıya ulaşmasında önemli bir faktör olarak görülmüştür. Konkordato ilan eden işletmelerde yaşanan panik ortamı, komiserlerin tecrübeleri ile, iş birliği ve iletişim içerisinde dağıtılmış ve sonuca ulaşması için gerekli bütün önlemler alınmıştır. Burada işletmelerin sektörleri ve yönetsel tecrübelerinden de bahsetmek gerekir. İyi niyetle konkordatoya başvurmuş ve başarı ile sonuçlandırmak isteyen her

işletme, kendi faaliyet alanlarındaki deneyimleri ve bilgilerini komiserler ile iş birliği içerisinde sürece aktarmıştır (K8).

6.4.3. Alt Tema 3.: Şeffaflık ve İyi Niyet: Tüm katılımcılar, verilerin şeffaf ve tutarlı bir şekilde kendilerine sunulduğunda, işletmelerin tablolara yansımaya üçüncü taraf borç ya da alacaklar konusunda açık olduklarında ve konkordato sürecinde iyi niyetle ve suistimalden uzak yer aldıklarında sürecin daha kolay ve başarılı şekilde ilerlediğini beyan etmişlerdir.

6.5. Ana Tema 5.: Adli Muhasebecilere Duyulan Güven

Tüm katılımcılar konkordato komiserlerine duyulan güven noktasında hemfikirdir. Mahkeme kararlarında komiserlerin yazmış oldukları raporların çok büyük etkisi olduğunu ve bu rapora duyulan güvenin komiserlere duyulan güvenden oluştuğunu ifade etmişlerdir.

6.5.1. Alt Tema 1.: Yargısal Kararlara Güven Etkisi: K6 hariç olmak üzere katılımcıların tamamı, sunmuş oldukları raporların mahkeme nezdinde bağlayıcı olmadığı ancak kararı büyük oranda etkilediği noktasında hemfikirdir. K2'ye göre komiser raporu mahkeme kararında güçlü bir delil ve yol göstericidir. K6'ya göre rapor mahkeme kararını direkt olarak etkilemelidir. K4 komiser raporlarının dışında mahkemenin kendi içinde yapmış olduğu bazı araştırmalar olduğunu ve bazı yargısal bilgilerin komiserlerin yetkisi dahilinde olmadığı sebebiyle göremeyeceğini ifade etmiştir. K3, K7 ve K8, komiser raporunun aksi bir karar verilmesi çok nadirde olsa karşılaşılan bir durum olabileceğini ifade ederek K4'ün beyanlarını doğrulamıştır. Katılımcılar komiserlere duyulan güvenin raporlara duyulan güvenle doğru orantılı olduğunu ifade etmişlerdir. Önceki başlıklarda belirtildiği üzere mesleki bilgi ve tecrübenin bu güven üzerinde büyük etkisi olduğu açıktır. Ayrıca katılımcılar, komiserlerin geçmişte yönettikleri konkordato sürecindeki başarılarının ve iyi hazırlanmış raporlarının mahkeme üzerinde bir güven oluşturduğunu, mesleki bir itibar sağladığını ifade etmişlerdir. (K7)

6.5.2. Alt Tema 2.: Diğer Paydaş Güveni: K1, alacaklıların güvenini ön projede belirtilen faiz oranına bağlı olduğunu, K2 ise komiserin alacaklıların bu süreçte tanımladığı güvenilir bilgi sayesinde bilinçli hareket ettiklerini beyan etmiştir.

Komiserlerin görevlerini objektif ve dürüst bir şekilde yerine getirdiklerinde alacaklıların güvenini kazandığını ifade eden K4'e karşın K5 ve K8, mahkeme atamasıyla gerçekleşen komiser tayininde alacaklıların komisere güvenmek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Burada bir güven temeli olduğu ancak bu güvenin bazen komiserlerin kişisel çabaları ile tesis edildiği, bazen ise mahkeme kararına duyulan bir saygı olduğu noktasında fikir ayrılığı yaşamışlardır. Borçlu işletme açısından bakıldığında komiserlere bir saygı duyulduğu açıktır. Ancak bu saygı komiserlerin işletmeye yaklaşımı, iletişim becerileri, mesleki bilgi ve tecrübelerine duyulan güven ile orantılı olduğu belirtilmiştir.

6.6. Ana Tema 6.: Türkiye’de Mesleğin Durumu

Katılımcıların önerileri üzerine oluşturulmuş bu tema altında adli muhasebe mesleğinin ayrı bir meslek dalı olarak tanımlanması gerektiği, yasal zeminde yetki ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi gerektiği ve hak ettiği hassasiyet ve özenin henüz oluşmadığı noktasında görüş birliğine ulaşılmıştır. Bu durum şu başlıklarla açıklanabilir;

6.6.1. Alt Tema 1.: Mevzuat Yönünden: K1 adli muhasebe hakkında bir meslek kanunu çıkarılması gerektiğini ve K2 ve K8 adli muhasebeci unvanının kanunen tanımlanması gerektiğini ve bağlayıcı adli muhasebe standartlarının oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Konkordato kurumu İcra ve İflas Kanunu’nda detaylıca belirtmiş olsa da konkordato adli muhasebe uygulamalarından yalnızca biridir. Bu açıdan bakıldığında adli muhasebe mesleğine ve uygulamalarına yönelik yasal koruma gerekliliği vurgulanmıştır.

6.6.2 Alt Tema 2.: Uygulama Yönünden: K8 adli muhasebenin yeterli yasal dayanakları olmadığından uygulamada farklılıklar olduğuna dikkat çekmiştir. Belirli standartlara tabi olunması mesleğin icrasında uygulama birliği sağlayacağını savunmuştur.

6.6.3. Alt Tema 3.: İyileştirme Yöntemleri: Tüm katılımcılar mesleğin geliştirilmesi, yasal gerekçelerle desteklenmesi, üniversiteler ve mesleğin üst kuruluşlarında eğitim verilmesi, mesleğe hak ettiği saygınlığın kazandırılması noktasında hemfikirdir. K6 mevzuatsal tanımlamaların güçlendirilmesi daha uzun bir

zaman alacağından öncelikle meslek mensuplarının uzmanlaştırılması gerektiğini savunmuştur. K8 adli makamlarda mesleğe özel birimler oluşturularak, bilirkişi gibi uzmanlıkların da üstünde tutulması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca bu birimlerin konkordato süreçlerinde ön değerlendirme yapması gerektiğini ve bunun mahkeme yükünü hafifleteceğini düşünmektedir.

SONUÇ

Konkordato sürecinin başarıya ulaşmasında önemli bir faktör olarak görülen konkordato komiserlerinin, adli muhasebeci kimliğiyle araştırmacı muhasebecilik, hile denetçiliği, dava desteği ve yönetim danışmanlığı gibi birçok rol üstlendiği görülmüştür. Adli muhasebecilerin üstlendiği bu roller hem borçlu işletmenin konkordato sürecini başarıyla tamamlanmasına hem alacaklıların haklarını eşit şekilde almalarına hem de kamu yararına destek verdiği açıktır.

Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen en önemli bilgi adli muhasebecilerin konkordato sürecinin başarıya ulaşmasında önemli bir faktör olmasıdır. Komiserler sadece muhasebe kayıtları incelemekle görevler kişiler değil, sürecin başarıya ulaşmasını sağlayan temel rolü üstlenirler. Öyle ki finansal tabloların güvenilirliği incelenir, projenin uygulanabilir olup olmadığına karar verilir, borçlu işletmenin mali durumunu düzeltmesini adına alternatif çözüm önerileri üretir ve tüm edindiği bilgileri mahkemeye raporlar.

Adli muhasebeciler süreç içerisinde hile ve suistimal olması ihtimalini değerlendiren ve konkordatonun, ihtiyaç duyulması halinde başvurulması gereken bir merci olmasını sağlayan kişilerdir. Bu gibi durumlarda veriye ulaşmakta ya da zamanlama gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Ancak adli muhasebeciler sayıların ötesine bakan, araştırma muhasebecilerdir. Hile denetçi olarak adlandırılan adli muhasebecilerin, konkordato gibi suistimale açık kurumlarda önemi bir kez daha ön plana çıkmaktadır.

Adli muhasebecilerin hile ve suistimale karşı kullandıkları denetim ve analiz yöntemleri klasik muhasebe ve denetim anlayışından farklıdır. Teknolojinin kullanımıyla birlikte karmaşık bir hal alan finansal işlemlerin çözümlenmesi karşısında klasik yöntemler yetersiz kalmaktadır. Adli muhasebeciler muhasebe ve denetim standartlarının yanı sıra büyük çaplı verileri ölçmek adına bilgisayar destekli programlar kullanabilmekte, yerinde tespit ve gözlem gibi olayın içine birebir girerek analizler

yapabilmektedirler. Unutulmamalıdır ki mesleki tecrübe, bilgi birikimi, sezgisel yaklaşımlar ve iletişim becerileri adli muhasebecilerin sahip olduğu diğer özelliklerdir.

İşletmeninde iyi niyetli olması şartıyla, adli muhasebecilerin bahsi geçen bütün özellikleri konkordato sürecine uygulandığında sonuç başarıdan başka bir şey olmayacaktır.

Adli muhasebe ile ilgili en önemli kısıt ülkemizde henüz meslek olarak bir kimliğe sahip olmamasıdır. Bu anlamda katılımcıların tamamı adli muhasebe mesleğinin geliştirilmesi, bu konu eğitim verilmesi, yasal bir zemine dayanması, uygulamalarının standartlaştırılması, adli muhasebecilerin yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi gerekliliği noktasında aynı fikirdedir. Konkordato komiserliği adli muhasebe uygulamalarını yansıtan bir meslek olsa da adli muhasebe çok daha yaygın kullanılabilen ve finansal krizin olduğu her aşamada (mahkemeye intikal etsin ya da etmesin) varlığına ihtiyaç duyulan bir meslek dalıdır.

Çalışmada konkordato komiseri olarak görev yapan sekiz katılımcıdan derinlemesine görüşme tekniği ile kişisel deneyimlerini aktarmaları sağlanmış, katılımcılardan toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır.

Katılımcıların deneyimleri, içerik analizi neticesinde altı ana tema ile on dokuz alt tema oluşturularak incelenmiştir. Ana temalar, komiserlerin ortak deneyim alanları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda, konkordato sürecine sağladıkları katkılar göz önünde bulundurularak; karşılaştıkları zorluklar, kullandıkları adli muhasebe yöntemleri, konkordatonun başarıya ulaşması amacıyla kullandıkları temel uygulamalar ve mesleğin geliştirilmesine yönelik önerileri ana temalar halinde işlenmiştir. Alt temalar ise, ana temaları detaylandırmak ve komiserlerin dikkat çektikleri noktaları vurgulamak amacıyla oluşturulmuştur. Analiz sonucunda, konkordato sürecinin başarıya ulaşmasında konkordato komiserlerinin önemli rol oynadıkları, bu süreç içerisinde araştırma muhasebeci, uzman şahit, yönetim danışmanı gibi birçok görev üstlendikleri anlaşılmıştır.

Ana Tema 1, konkordato sürecine direkt olarak katkı sağlayan adli muhasebecilerin kimlikleri, yetkinlikleri, tecrübeleri ve tüm bunların konkordato sürecine uygulanmasını esas almıştır. Katılımcıların mali müşavir ve akademisyenlerden oluşması, konkordato sürecindeki uygulamaları çeşitlendirmiştir. Buna göre akademisyen katılımcılar sürece daha sistematik bir şekilde yaklaşmakta ve kanunsal nitelikler ile değerlendirmeler yapmaktadır. Mali müşavir katılımcılar ise saha deneyimleri sayesinde sürece pratik uygulamalar ile dahil olmuşlardır. Tüm

katılımcıların ortak noktası araştırmacı muhasebeci olmaları ve hile denetçiliği yapmalarıdır. Tüm katılımcılar kendi tecrübeleri ve mesleki bilgilerini kullanmak suretiyle araştırma yaparak, borçlu işletmenin konkordato şartlarını sağlayıp sağlamadığını teyit etmiş ve bunu mahkeme yetkisine sunmuşlardır. Borçlu işletmenin iyi niyetli olup olmadığının teyit edilmesi, konkordato şartlarını karşılayıp karşılamadığı, mali tablolarının doğruluğu ve güvenilirliğinin sağlanması, işletmenin konkordato sürecinin başarıyla tamamlaması adına yapılan uygulamalar ve tüm bunların mahkemeye raporlanması dahil olmak üzere, bu süreçte adli muhasebecinin birçok önemli rolü bulunduğu anlaşılmıştır.

Ana Tema 2 ise katılımcıların konkordato sürecinde karşılaştıkları zorlukları detaylandırmak adına oluşturulmuştur. Buna göre, adli muhasebeciler konkordato ilan eden işletmelerde veriye ulaşmakta zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Konkordato ilan eden işletmelerin geçmiş verilerinin teyit edilmesi, konkordato sürecinin suistimali noktasında önem arz etmektedir. Bu bağlamda verilerin incelenmesi konkordato projesinde sunulan finansal durumun gerçekte örtüşmesini teyit etmek amacıyla yapılmaktadır. Konkordato projesinde yer alan mali tabloların maskelenmiş olması ise komiserlerin karşılaştığı en büyük sorunlar arasındadır. Mali tabloların maskelenmiş olması konkordato sürecinin iptal olmasına ve borçlu işletmenin iflas etmesine sebep olur. Karşılaşılan diğer bir zorluk ise, işletmelerin mali durumların düzeltilemeyecek düzeyde zarar görmesinden sonra konkordatoya başvurulmasıdır. Bu durumda komiserlerin borçlu işletmeyi başarıya ulaştırmak adına yaptıkları tüm uygulamalar sonuçsuz kalabilmektedir. Burada öne çıkan bir diğer kısıt ise işletme içi psikolojidir. İşletme sahipleri ve çalışanlar, yaşanan mali zorlukları aşmak adına çalışmalar yürütmekle birlikte konkordatonun iflasın hemen öncesi olması düşüncesi sürecin başarısız olacağına dair bir izlenim yaratmaktadır. Bu izlenim bilgi akışını engellemekte ve komiserlerin uygulamalarını kısıtlamaktadır.

Ana Tema 3, hile ve suistimale karşı adli muhasebecilerin kullandıkları yöntemleri açıklamak üzere oluşturulmuştur. Konkordato kurumu hile ve suistimale çok açık olan bir kurumdur. Bu durumda alacaklıların haklarını ve kamu yararını gözeterek inceleme yapılması önem arz etmektedir. Tüm katılımcıların ortak noktalarından bir diğeri de borçlu işletmenin finansal tablolarının hile denetçiliği yetkinliği ile inceliyor olmalarıdır. Tüm katılımcılar mesleki bilgi ve tecrübenin hile ve suistimallerin tespitinde önemli birer özellik olduğunu ifade etmişler. Bununla birlikte finansal tablolarda kırmızı bayrakların çok belirgin olduğu ve bunun mali analiz teknikleri ile

açığa çıkarılabildiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında hile ve suistimali ortaya çıkarmak adına gözlem yaptıklarını, yerinde tespit çalışmaları sürdürdüklerini ve işletme içi gruplarla güçlü bir iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir.

Ana Tema 4 ise diğer ana temalarda bahsedilen süreçler sonunda adli muhasebecilerin konkordato ilan eden ve mali zorluk yaşayan işletmelerin başarıya ulaşmasında oynadıkları rolü pekiştirmek adına oluşturulmuştur. Adli muhasebeciler konkordato ilan eden işletmeyi yasal bir zemine dayalı olarak başarıya ulaştırmak ve bunu yaparken diğer tarafların haklarını da korumakla görevli kişilerdir. Katılımcılar işletmeyle kurulan iş birliğinin ve güçlü bir iletişim ile sağlanan bilgi akışının başarıya ulaşmada önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Adli muhasebeciler bu süreci rehber olarak yönetmektedir. Mesleki bilgi ve tecrübeleri ile işletmeyi darboğaza sokan durumları bertaraf ederek, güçlenmelerini sağlayacak faaliyetler yürütmektedir.

Ana Tema 5 tüm bu çalışmaları yürüten adli muhasebecilere karşı duyulan güveni analiz etmektedir. Katılımcıların tamamı mahkeme nezdinde komiserlere bir güven duyulduğu ve hazırladıkları raporların verilen kararlarda büyük oranda bağlayıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer tarafların güveni noktasında ise katılımcılardan bazıları mahkeme atamasıyla görev alan komiserlere zorunlu bir güven duyulduğunu, bazı katılımcılar ise görevlerini dürüst şekilde yaptıklarında alacaklılarında güvenini kazandıklarını ifade etmişlerdir. Borçlu işletme açısından bakıldığında ise komiserlere mahkeme temsilcileri olarak saygı duyulduğu ancak bu saygının komiserlerin kişisel çabaları ile güvene dönüştüğü belirtilmiştir.

Ana Tema 6 ise Türkiye’de mesleğin durumuna yönelik öneriler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Tüm katılımcılar adli muhasebe mesleğinin Türkiye’de henüz bir meslek kimliği kazanmadığı yönünde hemfikirlerdir. Yasal bir düzenleme ile adli muhasebe mesleğine kimlik kazandırılması ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bazı katılımcılar adli muhasebe mesleğinin üniversitelerde ve üst kuruluşlarca eğitiminin verilmesi gerektiğini, bu şekilde hak ettiği saygınlığın kazandırılacağını ve uygulamada birlik sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Adli muhasebeciler konkordato sürecini başarıyla sonuçlandırmak adına faaliyetler yürütürken, hem borçlu işletmenin mali durumunu güçlendirmeyi hem de alacaklıların alacak haklarını korumayı hedeflerler. Bu durumun yasal bir zeminde yönetilmesi adli muhasebecilerin hukuksal niteliklerini de ön plana çıkarmaktadır. Tüm bunlar bir araya geldiğinde adli muhasebeciler konkordatonun başarıya ulaşmasında önemli rol oynamaktadır.

KAYNAKÇA

7101 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
Resmî Gazete, Sayı: 30361.

Güvence Denetim Standardı 3000.

İcra ve İflas Kanunu. Md. 13.

İcra ve İflas Kanunu. Md. 206 (Değişik dördüncü fıkra: 17/07/202-03-4949/52 Md.).

İcra ve İflas Kanunu. Md. 285.

İcra ve İflas Kanunu. Md. 285-309.

İcra ve İflas Kanunu. Md.286 (Değişik: 28/02/2018-7101/14 Md.).

İcra ve İflas Kanunu. Md.287.

İcra ve İflas Kanunu. Md.289.

İcra ve İflas Kanunu. Md.302.

İcra ve İflas Kanunu. Md.309.

İstanbul BAM 17. HD. E. 2019/2251, K. 2019/2002, T. 07.11.2019.

Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete, Sayı: 30671,
30.01.2019.

Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik. Md. 6.

Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik. Md. 7.

Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik. Md. 10-15.

Sarbanes-Oxley Act of 2002. <https://www.investor.gov/introduction-investing/investing-basics/role-sec/laws-govern-securities-industry#sox2002>. Erişim tarihi: 28.05.2025.

Türk Ticaret Kanunu. Md.124/1.

Türk Ticaret Kanunu. Md.207.

Türk Ticaret Kanunu. Md.375/1.

Türk Ticaret Kanunu. Md.376-377.

Türk Ticaret Kanunu. Md.376/13.

Türk Ticaret Kanunu. Md.438.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
Mevzuat Sirküleri. 21.09.2018/164-7.

Vergi Usul Kanunu. Md. 219 (a).

6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu. Md.324.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376'ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ. Md. 7.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376'ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ. Geçici Madde 1.

Adıgüzel, S. (2019). Lojistik Şirketlerin Konkordato Nedenleri. Al-Farabi International Journal on Social Sciences, 3(3), 148.

Akbulak, Y. (2020). Anonim şirketler Yönünden Sermaye Kaybı ve Borca Batık Olma Hadiseleri. <https://blog.lexpera.com.tr/anonim-sirketler-yonunden-sermaye-kaybi-ve-borca-batik-olma-hadiseleri/>. Erişim tarihi: 15.07.2025.

Aksoy, A. (2002). İslam Hukukunda Konkordato: Ödeme Güçlüğü İçindeki Borçlu Hakkında Öngörülen Düzenlemeler (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Aktaş H., Kuloğlu G. (2008). Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, (25), 101-120.

Aktaş, R., Karğın, S., Karğın, M. (2012). Nakit Akışlarının Sağladığı Faaliyetler Yöntemi ile İşletmelerin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (56), 101-108.

Aksu, İ., Uğur, A., Çukacı, Y. C. (2008). Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleğinin Bir Kolu Olarak Bilirkişilik. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6(9), 63-71.

Alkan, A. (2007). Finansal Uygulamalarda Veri Madenciliği. TBD İstanbul Bilişim Kongresi, 1-48.

Allmark, P., Boote, J., Chambers, E., Clarke, A., McDonnell, A., Thompson, A., & Tod, A. M. (2009). Ethical issues in the use of in-depth interviews: literature review and discussion. Research Ethics, 5(2), 48-54.

Aracı, H., Çevik, E. (2019). Adli Muhasebe: Adli Muhasebecilik Mesleği Yetkinlikleri, Önemi ve Türkiye'deki Yeri. Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 26(3), 801-813.

Arat, A., Özler, E.M. (2018). Konkordato-İbra ilişkisi Çerçevesinde Konkordatonun Bir İcra Olup Olmadığı Sorunu. Terazı Hukuk Dergisi, (145), 20.

Arksey, H., & Knight, P. (1999). Interview for social scientists. London: Sage Publications.

Aslanoğlu, S., Cengiz, S. (2021). Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi. Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, 7(1), 38-67.

Aslanzade, Ş. (2017). Çalışan Hileleri. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 9(4), 61-75.

Altunay, M. A. (2021). Adli Muhasebe ile İlgili Ulusal Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2004-2020). Journal of Accounting and Taxation Studies, 14(3), 1261-1298.

Altunay, M. A. (2021). Adli Muhasebe ile İlgili Ulusal Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2000-2021). Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, 5(1), 213-234.

Altunay, M.A., Akıncı H. (2021). Öğrencilerin Adli Muhasebe Mesleğine Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Tespit Edilmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, 5(Özel Sayı), 566-590.

Aydemir, E. (2018). Konkordato ve Yeniden Yapılandırma. Seçkin Yayınları, Ankara, 21.

Benford, F. (1938). The Law of Anomalous Numbers. The American Philosophical Society, 7, 551-572.

Besen, M., Tat, O. (2019). Konkordato Sürecinde Mühlet. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2), 357-390.

Bhasin, M. (2007). Forensic Accounting: A New Paradigm For Niche Consulting. Institute of Chartered Accountants of India, 55(7), 1000-1010.

Bilen, C.İ., Güler, S. (2019). Konkordato ve Alacaklıların Akıbeti. Vergi Dünyası, (449), 81-97.

Bilgin, N. (2006). Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Bozkurt, N. (2000a). Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Yeni Bir Alan “Adli Muhasebecilik”. Yaklaşım Dergisi, (94), 56-61.

Carney, D. (2021). What’s the difference between auditors, fraud examiners and forensic accountants?. <https://www.wipfli.com/insights/articles/vflt-fraud-examination-vs-audit-vs-forensic-accounting>. Erişim tarihi: 25.05.2025.

Cebe, M.S. (2022). Konkordatonun Tasdiki. İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, (32), 19-51.

Crain, M.A., Hopwood, W.S., Pacini, C., Young G.R. (2016). Essentials of Forensic Accounting. New York: American Institute of Certified Public Accountants, 7.

Crumbley, D.L. (2007). So What Is Forensic Accounting. ABFA. <https://abfa.us/wp-content/uploads/2022/07/So-What-is-Forensic-Accounting-SITE.pdf>. Erişim tarihi: 05.05.2025.

Crumbley, L. (2016). The Next Movie: The Forensic Accountant. New Accountant. https://www.researchgate.net/publication/313793609_The_Next_Movie_The_Forensic_Accountant. Erişim tarihi: 28.05.2025.

Crumbley, L. (2019). Forensic Accounting Is More Than Just Fraud. NewAccountantUSA. https://www.researchgate.net/publication/338084263_Forensic_Accounting_Is_More_Than_Just_Fraud. Erişim tarihi: 30.05.2025.

Çavuş A. (2023). Adli Muhasebecilik Mesleği. Denetim TV. <https://www.youtube.com/watch?v=TSVciGuwVic>. Erişim tarihi: 28.05.2025.

Çekmen, Y. (2022). Muhasebede Yapılan Hatalar, Hileler ve Adli Muhasebe. İksad Yayınevi, Ankara.

Çiğdem, Y.N. (2021). Konkordato Nedir? Ne İşe Yarar?.

<https://www.dia.com.tr/blog/konkordato-nedir-ne-ise-yarar/>. Erişim tarihi: 27.06.2025.

Çınar, A.E. (2024). 19. Yüzyıl Osmanlı Hukukunda Modernleşme, İktibas ve Dönüşüm: Konkordatonun Türk Hukukuna Girişi. İstanbul Hukuk Mecmuası, 82(1), 1-46.

Çıtak, N., Güneş, M. A. (2020). Bir Yeniden Yapılandırma Müessesesi Olarak Konkordato ve Bir Üretim İşletmesi Uygulaması. Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(3), 501-517.

Demir, C., Yıldız, A. (2022). Muhasebe Hata ve Hileleri ve Hilelerin Ortaya Çıkarılmasında Adli Muhasebecilik Mesleği. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 91-141.

Demir, G. (2019). İflas Erteleme ve Konkordato (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.

Demir, G., Teker, S. (2019). İflas Erteleme ve Konkordato. Press Academia Procedia, 9(1), 278-284.

Deynekli, A. (2014). Borca Batık Anonim Şirketlerde İyileştirme Tedbirleri. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(117), 103-112.

DiNapoli, T.P. (2010). Red Flags For Fraud. New York: State of New York Office of the State Comptroller, 3.

Dinç, E., Atabay, E. (2016). Güvence Denetim Standartları ve Güvence Denetim Süreci. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(21), 1530.

Dumlupınar, T. (2016). Sermaye Şirketlerinde İflâsın Ertelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 71-113.

Duran, R. (2019). Konkordato Mühleti ve Alacaklılar Bakımından Sonuçları (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Elçi, S. (2023). Dünya’da ve Türkiye’de Adli Muhasebeciliğin Değerlendirilmesi. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 1156-1167.

Element, B., Gee S. (2011). Relative Size Factor Test (RSF).

https://ideascripting.com/sites/default/files/Relative%20Size%20Factor%20Test%20Documentation_R1.pdf. Erişim tarihi: 13.06.2025.

Erdem, M. (2005). Mahkeme Dışı Konkordato. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 225-240.

Eroğlu, O. (2018). Uygulamada Konkordato. Seçkin Yayınları, 1. Basım, Ankara.

Fiske, J. (1996). İletişim çalışmalarına giriş. (S. İrvan, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Forensic Accounting vs Auditing: What is the Difference?.

<https://inquesta.co.uk/blog/forensic-accounting-vs-auditing/>. Erişim tarihi: 20.05.2025.

Forensic Accounting vs Auditing: What is the Difference? (t.y.). Business, Technology & Communication, Forensics, Law, & Criminal Justice, Stevenson University.

<https://www.stevenson.edu/online/about-us/news/forensic-accounting-vs-auditing/#:~:text=Forensic%20accountants%20often%20work%20closely,of%20risk%20or%20potential%20fraud>. Erişim tarihi: 20.05.2025.

Golden, T.W., Skalak, S.L., Clayton, M.M., & Pill, J.S. (2011). A Guide to Forensic Accounting Investigation (2th ed.). John Wiley & Sons, Inc., New Jersey.

Gören, Ö. (2018). Konkordato (İflas Ertelemesi Yerine). Vergi Dünyası Dergisi, (444), 48-57.

Gray, D. (2008). Forensic Accounting and Auditing: Compared And Contrasted to Traditional Accounting and Auditing. American Journal of Business Education, 1(2), 115.

Gülten, S. (2010). Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği. Ankara Barosu Dergisi, 68(3), 311-320.

Gülten, S., Kocaer, İ. (2010). Adli Muhasebe Uygulamaları. Ankara Ofset Yayınları, Ankara.

Gülten, S., Kocaer İ. (2012). Adli Muhasebe Uygulamaları E-Dergisi, (001). <http://www.adli-muhasebe.com/edergi/Adli-Muhasebe-E-Dergi.pdf>. Erişim tarihi: 06.05.2025.

Güneş. N., Kabataş. Y. (2024). Hile Olaylarının Finansal Sektör Bağlamında Uluslararası Analizi (ACFE Yaklaşımı). Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi, 6, 41-56.

Hormozi, A. M., Giles, S. (2004). Data Mining: A Competitive Weapon For Banking and Retail Industries. Information Systems Management, 21(2), 62-71.

Institute of Certified Forensic Accountants, Forensic Accounting.
<https://www.forensicglobal.org/forensicaccounting.html>. Erişim tarihi: 29.04.2025.

Irmak, R., Kurnaz, G., Çağlayan, B., Bal, B. (2002). Muhasebenin Genel Esasları Muhasebe Hata ve Hileleri ile Bunların Tespit Yöntemleri. şafak Matbaacılık, Ankara.

Işık, F. (2016). İflas Ertelemeye Alternatif Olarak Konkordato. <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/iflas-ertelemeye-alternatif-olarak-konkordato> Erişim tarihi: 16.07.2025.

Işık, R. E. ve Yavuz, H. (2025). Muhasebe Meslek Mensuplarının Stajyerlerden Beklentilerine Yönelik Nitel Bir Araştırma, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 18(2), 428.

Işıktaç, M.ř. (2003), İflasın Ertelenmesi,
<https://www.isiktac.av.tr/Makaleler/%C4%B0flas%C4%B1n%20Ertelenmesi.pdf> Erişim Tarihi: 15.07.2025

Kaşıkçı, B., Dalgar, H. (2021). Muhasebe Hilelerinin Ortaya Çıkarılmasında Benford Yasası'nın Kullanılmasına Yönelik Bir Uygulama. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 12(32), 1196-1211.

Kale, S. (2018). 7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(1), 213-270.

Karakoç, Y. (2014). Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(Özel Sayı), 1-1087.

Kasap, G. (2020). Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Hali. Sistem Global Makaleleri. <https://www.sistemglobal.com.tr/makaleler/vergi-makaleler/sermaye-kaybi-ve-borca-batiklik-hali-teknik-iflas/>. Erişim tarihi: 19.11.2024.

Kasap, M. (2013). Adli Muhasebecilik Mesleği ve Aklama Suçuyla Mücadele. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 121-132.

Kayar, İ. (1994). Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s.194.

Kayar, İ. (2012). Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları. Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 18(2), 643-658.

Kazan, G. (2020). Hile Üçgeni, Hile Elması ve Hile Beşgeni: Hile Eylemlerinin Nedenlerine İlişkin Teorilere Kavramsal Bakış. Muhasebe ve Denetime Bakış, (62), 245-258.

Kızıl, P.D. (2020). Adi Konkordato Başvurusu (Yüksek Lisans Tezi). Çankaya Üniversitesi, Ankara, 52.

Konca, N. K. (2018). Konkordato Uygulamalarına İlişkin Beklentiler ve Riskler. SETA Analiz, (263).

Konkordato Komiserliği Temel Eğitim Kitabı. (2023). Adalet Bakanlığı, Bilirkişilik Daire Başkanlığı, 51. <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/190920231623068.pdf>. Erişim tarihi: 06.11.2024.

Küçük, İ. (2008). Finansal Raporlamada Hile-Manipölasyonlar ve Önlenmesi (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Levinthal, L.E. (1919). The Early History Of English Bankruptcy. University of Pennsylvania Law Review, 67(1), 1-20.

Lorenzo, J. (1993). Forensic Accounting. Australian Accountant, 63(2), 16.

Manning, G.A. (2005). Financial Investigation and Forensic Accounting (2nd ed.). CRC Press, Boca Raton, USA, 5.

[https://oldmis.kp.ac.rw/admin/admin_panel/kp_lms/files/digital/Core%20Books/Finance/Financial%20investigation%20and%20forensic%20Accounting.%20\[Manning,%20George%20A.\].pdf.pdf](https://oldmis.kp.ac.rw/admin/admin_panel/kp_lms/files/digital/Core%20Books/Finance/Financial%20investigation%20and%20forensic%20Accounting.%20[Manning,%20George%20A.].pdf.pdf). Erişim tarihi: 05.05.2025.

Mattesich, R. (2014). Accounting and the Origins of Capitalism. Routledge.

Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniğı: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(Özel Sayı 2), 273-294.

Morris, A. (2015). A practical introduction to in-depth interviewing. London: Sage Publications.

Nam, J. (2025). What is debt settlement and what are the risks?. Bankrate. ([https://www.bankrate.com/personal-finance/debt/what-is-debt-settlement/#:~:text=Bor%C3%A7%20tasfiyesi%20\(bazen%20bor%C3%A7%20hafifletmesi,bedelle%20kapatmay%C4%B1%20kabul%20etmesiyle%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fir\)](https://www.bankrate.com/personal-finance/debt/what-is-debt-settlement/#:~:text=Bor%C3%A7%20tasfiyesi%20(bazen%20bor%C3%A7%20hafifletmesi,bedelle%20kapatmay%C4%B1%20kabul%20etmesiyle%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fir))) Erişim tarihi: 16.07.2025.

Nunn, L., McGuire, B. L., Whitcomb, C., Jost, E. (2006). Forensic Accountants: Financial Investigators. Journal of Business & Economics Research (JBER), 4(2).

Obaid, A.D. (2020). The Role of the Forensic Accountant in Achieving the Integration of Accounting and Legal Performance. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 13(5), 104-124.

Önen, E. (1976). İflastan Sonra Konkordato. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 8(3), 77-100.

Özekes, M. (2019). Konkordato Hakkında Genel Bilgi. Türkiye Barolar Birliği, Eğitim Materyalleri. [https://medya.barobirlik.org.tr/barowebiste/uploads/72/HABER/KONKORDATO/%C3%96ZEKES-Konkordato%20\(1\).pdf](https://medya.barobirlik.org.tr/barowebiste/uploads/72/HABER/KONKORDATO/%C3%96ZEKES-Konkordato%20(1).pdf). Erişim tarihi: 16.07.2025.

Özkan, M. (2019). Konkordatoda Alacaklılar Kurulu. *Yaşar Hukuk Dergisi*, 1(2), 47-70.

Özdemir, M. (2019). Konkordato Talebinde Adli Muhasebe Desteği. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 5(02), 16-22.

Pamukçu, A. (2017). Adli Muhasebe ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 12(8), 227-244.

Pazarçeviren, S. (2005). Adli Muhasebecilik Mesleği. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 2.

Pekcanitez H. (2019). Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ders Notları. <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=yeni-konkordato-hukumleri.pdf>. Erişim tarihi: 30.10.2024.

Pekcanitez H., Atalay, O., Özekes, M. (2019). İcra ve İflas Hukuku. *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*, Eskişehir.

Pehlivan, A., Dursun, A. (2012). Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitimine Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 129-141.

Roller, M. R., & Lavrakas, P. J. (2015). *Applied qualitative research design: A total quality framework approach*. Guilford Publications.

Sallan Gül, S., & Kahya Nizam, Ö. (2021). Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (42), 181-198.

Sayılgan, G., Arslan, E. (2016). İflasın Ertelenmesi ve Türkiye’de 2009-2013 Arasındaki İflasın Ertelenmesi Davalarının Analizi. Maliye Finans Yazıları, 1(104), 47-74.

Simeunovic, N., Grubor, G., Ristic N. (2016). Forensic Accounting In The Fraud Auditing Case. The European Journal Of Applied Economics, 13(6), 45-56.

Sirikulvadhana, S. (2002). Data Mining As A Financial Auditing Tool. Swedish School of Economics and Business Administration, 1-133.

Söyler, H. (2003). İşletme Yönetimleri Tarafından Yapılan Hileler.

<https://www.alomaliye.com/2003/08/30/isletme-yonetimleri-tarafindan-yapilan-hileler/?srsrtid=AfmBOopVMYST0uaH3cF7hVd8S7UiJUQyEqcP6Gs2vDLbblALYA8VjrD>
M. Erişim tarihi: 04.06.2025.

Şahin, Ç.S. (2020). Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları (Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.

Şencan D. (2019). Ekonomik ve Hukuki Sonuçları İtibariyle İflas Erteleme ve Konkordato Müesseselerinin Karşılaştırmalı Analizi. Gümrük Ticaret Dergisi, Cilt: 16, Sayı:1. S.40.

Şenel A., Yıldırım H. (2022). Muhasebe Hilelerinin Küresel Maliyeti ve Önlenmesine Yönelik Proaktif Bir Yaklaşım: Adli Muhasebe. Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, 26(1), 86.

Tanrıver, S. (1993). Konkordato Komiseri. Yetkin Yayınları, Ankara. s.8.

Tanrıver, S., Deynekli, A. (1996). Konkordatonun Tasdiki. Seçkin Yayınları, Ankara.s.42.

Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Terzi, S. (2012). Hile ve Usulsüzlüklerin Tespitinde Veri Madenciliğinin Kullanımı. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (54), 51-64.

Thornhill, W. T. (1995). Forensic Accounting: How To Investigate Financial Fraud. Business One Irwin Professional Accounting Library, USA.

Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi: 15.07.2025.

Uyar, T. (2019). Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri. Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.

Upadhyay, J. P. (2018). Application of forensic accounting in Nepal. NCC Journal, 3(1), 82-89.

Uzay, Ş. (2008). Muhasebeci Bakış Açısı ile İflas Erteleme Süreci. Journal of Accounting and Taxation Studies, 1(1), 41-58.

www.forensicaccounting.com. Erişim tarihi: 30.05.2025.

www.forensicaccounting.com/one.htm. Erişim tarihi: 29.05.2025.

www.forensicaccounting.com/two.htm. Erişim tarihi: 30.05.2025.

www.konkordatotakip.com. Erişim tarihi: 18.07.2025.

www.secauditor.com/sarbanes.php. Erişim Tarihi: 28.05.2025

Yenipınar, F. (2023). Yargı Kararlarıyla Borca Batıklık Kavramı. Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 6(11), 31-44.

Yılmaz, B. B. (2009). Muhasebe Tekniği Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ile Yıllık Bilançonun Karşılaştırılması. Öneri Dergisi, 8(32), 147-158.

Yılmaz, E. (1995). İflas ve Konkordato Uygulamasıyla İlgili Bazı Sorunlar Üzerine Düşünceler. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (1), 99.

Yılmaz, E. (2003). Düünden Bugüne İcra ve İflas Kanunumuz. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(3-4), 9-45.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yücel E. (2011). Adli Muhasebecilik Mesleği ve Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

EK 1: Görüşme Formu

KONKORDATO KOMİSERİNE (ADLİ MUHASEBECİ) YÖNELİK YARI YAPILANDIRILMIŞ DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU

Konu: Konkordato Sürecinde Adli Muhasebeciliğin Rolü ve Önemi

Görüşmeci:

Görüşülen Kişi:

Tarih:

Yer: (Fiziksel/Mekân ya da Online Platform)

1.Görüşmeciyi Tanımaya Yönelik Sorular

- Kısaca kendinizi tanıtır mısınız? (Eğitim geçmişiniz, uzmanlık alanlarınız, mesleki tecrübeleriniz)
- Ne zamandan beri adli muhasebecilik yapıyorsunuz?
- Konkordato süreçlerinde daha önce yer aldınız mı? Ne tür davalarda görev aldınız?

2. Konkordato Süreci

- Konkordato sürecini nasıl tanımlarsınız?
- Bu süreçte adli muhasebecinin rolü nedir?
- Konkordato sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir?

3. Adli Muhasebenin Rolü

- Adli muhasebenin konkordato sürecindeki önemi nedir?
- Adli muhasebecinin, konkordato sürecinde hangi hesaplamaları yapması gerekmektedir?
- Konkordato sürecinde adli muhasebecinin sağladığı veriler, mahkeme kararlarını nasıl etkiler?
- Size göre konkordato sürecinde adli muhasebecinin temel rolü nedir?
- Adli muhasebe ile klasik muhasebe arasında konkordato bağlamında ne gibi farklar vardır?
- Bir şirket konkordato talep ettiğinde, mali tabloları incelerken en çok nelere dikkat ediyorsunuz?
- Sizce adli muhasebe mesleğinin Türkiye’de gerek yasal mevzuat gerekse işletmeler çerçevesinde önemi ve rolü yeterince anlaşılmış mıdır?

4.Kullanılan Adli Muhasebe Yöntemleri

- Konkordato sürecinde hangi adli muhasebe yöntemlerini kullanıyorsunuz? (Örnek: finansal oran analizi, Benford yasası, belge inceleme, iz sürme, vs.)
- Bu yöntemleri seçerken hangi kriterleri göz önünde bulunduruyorsunuz?
- Mali tabloların güvenilirliğini test etmek için hangi tekniklerden yararlanıyorsunuz?
- Konkordato ön projesinin uygulanabilirliğini değerlendirirken kullandığınız yöntemleri paylaşabilir misiniz?
- Uygulamada en çok karşılaştığınız muhasebe hileleri ya da suistimal türleri nelerdir?

- Bu tür durumları ortaya çıkarmak için hangi analiz ya da denetim tekniklerini tercih ediyorsunuz?
- İşletme varlıklarının korunmasına ve alacaklılar arasında adil şekilde dağıtılmasına yönelik aldığınız tedbirler nelerdir?
- Özellikle karmaşık ya da kompleks varlık yapısına sahip işletmelerde ve varlıkların gizlenmesi şüphesi oluştuğunda hangi yöntemler/analizler ile varlıkların doğruluğunu tespit etmektesiniz?

5. İş birliği ve İletişim

- Konkordato sürecinde diğer uzmanlarla (hukukçular, finans uzmanları vb.) nasıl bir iş birliği içindesiniz?
- Bu süreçte iletişim ve bilgi akışının önemi nedir?

6. Uygulama, Deneyim ve Süreçle İlgili Sorular

- Geçmişte yürüttüğünüz konkordato süreçlerinden örnekler verebilir misiniz?
- Bu süreçlerde edindiğiniz deneyimler nelerdir?
- Konkordato sürecinde en sık karşılaşılan muhasebe hataları ya da suistimalleri nelerdir?
- Bir borçlunun mali durumu kötüleştiğinde, bunun bilançoya yansımaları nasıl analiz ediyorsunuz?
- Alacaklılar bakımından, adli muhasebecinin verdiği raporlar nasıl bir güvence sağlar?
- Konkordato geçici ve kesin mühleti içerisinde yapılan sözleşmeler, iş birlikleri, harcamalar vb. gibi işlemlerde adli muhasebe prensiplerini nasıl uygulamaktasınız? Buradaki yasal kısıtlamalara uyumu nasıl sağlamaktasınız?
- Konkordato sürecinin başarıyla tamamlanması ve şirketin mali durumunun yeniden güçlendirilmesi noktasında adli muhasebeci olarak işletmeye katkılarınız nelerdir?

7. Etik, Hukuk ve Sorumluluk

- Adli muhasebecinin konkordato sürecinde etik sorumlulukları sizce nelerdir?
- Mahkeme nezdinde hazırladığınız raporların bağlayıcılığı ne düzeydedir?
- Karar vericiler (hâkim, komiser, alacaklılar) sizin analizlerinize ne derece güven duyuyor?
- Adli muhasebe mesleği ile ilgili yasal mevzuatın geliştirilmesi, görev ve sorumlulukların genişletilmesi ya da mesleki standartların oluşturulması noktasında bir öneriniz var mı?

8. Değerlendirme ve Gelecek Perspektifi

- Türkiye’de adli muhasebenin konkordato süreçlerinde yeterince etkin kullanıldığını düşünüyor musunuz?
- Mevcut konkordato sisteminde adli muhasebecilerin rolünü güçlendirmek için ne tür yasal ya da mesleki düzenlemeler yapılmalı?
- Adli muhasebeci olarak sizin önerdiğiniz iyi uygulama örnekleri ya da dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

EKLEMEK İSTEDİĞİNİZ BAŞKA BİR KONU VAR MI?